

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
WESTERN UNIVERSITY RESEARCH JOURNAL of HUMANITIES and SOCIAL SCIENCE

ปีที่ 3 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2560 ISSN 2465-3578

เจ้าของ : มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

วัตถุประสงค์ :

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการที่มีคุณภาพของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ และนักวิจัยที่ต้องการเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการทั้งภายในและภายนอก
2. เป็นสื่อกลางในการนำเสนอความก้าวหน้าทางการวิจัยของนิสิต อาจารย์ นักวิจัย ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ และนักวิชาการภายนอกได้สร้างสรรค์และเผยแพร่ผลงานวิชาการ
3. เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยให้มีความก้าวหน้าและนำไปสู่การเพิ่มพูนตำแหน่งทางวิชาการ

ขอบเขตของวารสาร

1. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มุ่งเน้นเป็นสื่อกลางในการสร้างองค์ความรู้และเผยแพร่บทความวิชาการและผลงานวิจัยที่มีคุณภาพ และเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ ในสาขาต่างๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ / บริหารธุรกิจและการจัดการ รัฐศาสตร์/รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ประชากรศาสตร์ ศิลปศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ภาษาศาสตร์ สหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
2. เนื้อหาส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของบทความวิชาการหรือบทความวิจัยที่ส่งมาขอตีพิมพ์จะต้องไม่อยู่ในระหว่างการ ขอตีพิมพ์หรือเคยได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อนในวารสารอื่นๆทั้งในประเทศและต่างประเทศ
3. การส่งบทความวิชาการและบทความวิจัยนั้น สามารถส่งโดยตรงไปที่กองบรรณาธิการวารสารผ่านระบบ online Submission ที่เว็บไซต์ บทความทั้ง 2 ประเภท ซึ่งบทความที่ส่งมานั้นจะถูกส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ทำการประเมินแบบ Double-Blinded Review ก่อนที่จะพิจารณาจัดพิมพ์ในขั้นต่อไป
4. การรับบทความของวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จะเป็นบทความที่มุ่งเน้นสร้างองค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎีใหม่ๆ ช่วยขยายองค์ความรู้ในแง่มุมต่างๆเพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ในวงวิชาการที่กว้าง และมีประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.จรัสศักดิ์	จียะจันท์	อธิการบดีมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
รองศาสตราจารย์ ดร.จิรพล	จียะจันท์	รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฏา	ตันเปาว์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
-----------------------------	----------	----------------------

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญาณ	อินหว่าง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
--------------------------	----------	----------------------

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.อนันต์	เกตุวงศ์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
รองศาสตราจารย์ ดร.เชาว์	โรจนแสง	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญาณน	อินหว่าง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรัตน์	จันตะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.เดชา	พวงดาวเรือง	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิเศษ	ชัยดิเรก	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี	รามันท์	มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา	ต้นเปาว์	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พูนฤดี	สุวรรณพันธุ์	มหาวิทยาลัยเซนจอนหัน
ดร.กฤษฎา	เชียรวัฒนสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ดร.กฤษ	จรินโท	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.วิลาสินี	ยนต์วิทย์	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ดร.รวงทอง	ถาพันธุ์	มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
ดร.กิตติกร	ดาวพิเศษ	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (PEER REVIEW COMMITTEE)

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน	ดอกโธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย	ศุภดิษฐ์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ	จำรัสฤทธิ์รงค์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ศาสตราจารย์ พล.ท.ดร.สมชาย	วิรุฬผล	โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์	จันทะโมลี	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
รองศาสตราจารย์ ดร.ประสาร	บุญเสริม	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.วดี	เขี้ยวอุไร	มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ถวิล	นิลใบ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.โยธิน	แสวงดี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.ดาราวรรณ	วิรุฬผล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. ณรัณ	ศรีวิหะ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร. จุฑา	เทียนไทย	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.ไกร	โพธิ์งาม	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
รองศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย	ต้นติเมธ	มหาวิทยาลัยสยาม
รองศาสตราจารย์ดวงเดือน	เทศวานิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร. สุมาลี	วงษ์วิฑิต	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญศรี	ฉิรินัง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รัตนโกสินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุติเทพ	ศิริพิพัฒน์กุล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์	กิตตินรรัตน์	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.دنุพล	อริยสัจจากร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรันดร์	วิฑิตอนันต์	มหาวิทยาลัยบูรพา
หม่อมหลวง ดร.สรสิริ	วรวรรณ ณ อยุธยา	สถาบันปัญญาภิวัฒน์
พลตรี ดร.สิทธิเดช	วงศ์ปรัชญา	วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
Dr. Marc	Voelker	มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.อภิเทพ	แซ่ไคว่	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด
ดร.ธนิษฐ์	รัตน์โอฬาร	มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าลาดกระบัง
ดร.แสงแข	บุญศิริ	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ดร.นิพัทธ์พนธ์	สนิทเหลือ	สถาบันเทคโนโลยีสุรนารี
ดร.อัสมน	ลิมสกุล	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ดร.ธนากร	ศรีสุขใส	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ดร.ภาคภูมิ	อินทวงศ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ดร.สีบพงศ์	สุขสม	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
ดร.รัชฎา	ฤาแรง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

คณะกรรมการบริหารวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

คณะอนุกรรมการวิจัยและบริการวิชาการ

อาจารย์วรวรรณพร	พุทธภูมิพิทักษ์	ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและบริการวิชาการ
อาจารย์ณัฐนันท์	ทองทรัพย์	
อาจารย์ณัฐธัญญา	รักษาวงศ์	

กำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่ : วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิมพ์เผยแพร่ 3 ฉบับต่อปี ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม

บทความทุกเรื่องที่ดีพิมพ์ได้จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย จำนวน 2 ท่าน
ทัศนะและข้อคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของบรรณาธิการ

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ฉบับนี้ เป็นฉบับประจำปีที่ 3 ฉบับที่ 3 ประจำปี 2560 เนื้อหาประกอบด้วยบทความวิจัยจำนวน 12 เรื่อง 1.การบริหารจัดการขยะบนเส้นทางท่องเที่ยวหลักของจังหวัดชัยภูมิ 2. การพัฒนาชุดกิจกรรมวิชาวิทยาศาสตร์เรื่องของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 3.การจัดการห่วงโซ่คุณค่าที่ส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูปภาคตะวันออกของไทย 4.อัตราส่วนทางการเงินกับการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 5.ปัญหากฎหมายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย: กรณีศึกษาแม่สาย 6.แนวทางธรรมาภิบาลกับการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี 7.แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ 8.การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมของนักเรียนอาชีวศึกษาโดยใช้โปรแกรมฝึกทักษะชีวิต 9.กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนเมือง : ศึกษาพื้นที่เทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี 10. ผลของการใช้กรณีศึกษาจัดการเรียนการสอนในรายวิชาหลักการตลาดสาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก 11.แนวทางการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม 12.การวิเคราะห์ผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย และบทความวิชาการจำนวน 1 เรื่อง ได้แก่ ธุรกิจชุมชนชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอจังหวัดตาก กับศาสตร์พระราชา ซึ่งเนื้อหาของบทความน่าสนใจสำหรับนักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป ที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ตามบริบท

กองบรรณาธิการวารสารวิจัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านทุกท่าน และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ร่วมให้ข้อคิดและพัฒนามาบทความจนเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อเผยแพร่ รวมทั้งขอขอบคุณทุกท่านที่ส่งบทความวิชาการและบทความวิจัยมาเพื่อลงตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา ตันเปาว์
บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย	หน้า
<p>การบริหารจัดการขยะบนเส้นทางการท่องเที่ยวหลักของจังหวัดชัยภูมิ THE MANAGEMENT WASTE ON THE MAIN TOURIST ROUTE OF CHAIYAPHUM PROVINCE ชาญณรงค์ จันทะโชติ และศิวัช ศรีโสภางกุล</p>	1
<p>การพัฒนาชุดกิจกรรมวิชาวิทยาศาสตร์เรื่องของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 A DEVELOPMENT OF SCIENCE ACTIVITY PACKAGE ON BELOVED TOYS AND KNOWLEDGE APPLIANCE FOR GRADE 1 STUDENTS จตุรภัค ขำนิล และรวงทอง ภาพันธุ์</p>	11
<p>การจัดการห่วงโซ่คุณค่าที่ส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูปภาคตะวันออกของไทย Value Chain Management affects to Increasing the Competitive Competence of Small and Medium Enterprises in Fruits Product Processing at the Eastern Region of Thailand ธรากร วุฒิสถิรกุล, ชัยวุฒิ จันทร์มา และसानิต ศิริวิศิษฐ์กุล</p>	24
<p>อัตราส่วนทางการเงินกับการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของโรงพยาบาลเอกชน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย Financial ratio and Financial risk Management for Private Hospital in The Stock Exchange of Thailand ธีรวัฒน์ กัปปา และวิยะดา วรานนท์วนิช</p>	34
<p>ปัญหากฎหมายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย : กรณีศึกษาแม่สาย Problems of Laws for Promotion Tourism in Chiang Rai Special Economic Zone : A Case Study Mae Sai นิติ ผดุงชัย, สมหมาย จันทรเรือง และนฤนาท รัตนโชติวงศ์กุล</p>	42

สารบัญ

	หน้า
แนวทางธรรมาภิบาลกับการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี The Good Governance Approach and Management for Primary School Students in Pathum Thani Province ประกาสิต การฤญะวีร์	54
แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF CULTURAL TOURISM OF CHAIYAPHUM พิชิตชัย พันธุ์สง่า และศิวิชัย ศรีโสภาคงกุล	66
การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคม ของนักเรียนอาชีวศึกษาโดยใช้โปรแกรมฝึกทักษะชีวิต THE DEVELOPMENT OF EMOTIONAL AND SOCIAL INTELLIGENCE AMONG VOCATIONAL STUDENTS USING A LIFE SKILLS TRAINING PROGRAM วิริยะ ผดาศรี, ปริญญา เรืองทิพย์ และกนก พานทอง	78
กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนเมือง : ศึกษาพื้นที่เทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี LEARNING PROCESS WITH THE PARTICIPATION OF THE COMMUNITY IN THE DEVELOPMENT OF COMMUNITY OPERATIONS MUNICIPAL AREA : STUDY AREA OF LOPBURI MUNICIPALITY LOPBURI PROVINCE สันติศักดิ์ กองสุทธิใจ	94
ผลของการใช้กรณีศึกษาจัดการเรียนการสอนในรายวิชาหลักการตลาด สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก Effects of using case study in the course of marketing Principles Marketing Faculty of Business Administration at Phitsanulok University สุรเดช สุขเมธาภิวัฒน์	104
แนวทางการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม The Guidelines of Culture Based Activities for Development of Touring Sites in Samut Songkram Province อุดม สมบูรณ์ผล, กัญญามน อินทว่าง และคณะ	110

สารบัญ

บทความวิจัย	หน้า
<p>การบริหารจัดการขยะบนเส้นทางการท่องเที่ยวหลักของจังหวัดชัยภูมิ THE MANAGEMENT WASTE ON THE MAIN TOURIST ROUTE OF CHAIYAPHUM PROVINCE ชาญณรงค์ จันทะโชติ และศิวัช ศรีโสภางกุล</p>	1
<p>การพัฒนาชุดกิจกรรมวิชาวิทยาศาสตร์เรื่องของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 A DEVELOPMENT OF SCIENCE ACTIVITY PACKAGE ON BELOVED TOYS AND KNOWLEDGE APPLIANCE FOR GRADE 1 STUDENTS จตุรกร ขำนิล และรวงทอง ภาพันธุ์</p>	11
<p>การจัดการห่วงโซ่คุณค่าที่ส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูปภาคตะวันออกของไทย Value Chain Management affects to Increasing the Competitive Competence of Small and Medium Enterprises in Fruits Product Processing at the Eastern Region of Thailand ธรากร วุฒิสถิรกุล, ชัยวุฒิ จันทร์มา และसानิต ศิริวิศิษฐ์กุล</p>	24
<p>อัตราส่วนทางการเงินกับการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของโรงพยาบาลเอกชน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย Financial ratio and Financial risk Management for Private Hospital in The Stock Exchange of Thailand ธีรวัฒน์ กัปปา และวิยะดา วรานนท์วนิช</p>	34
<p>ปัญหากฎหมายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย : กรณีศึกษาแม่สาย Problems of Laws for Promotion Tourism in Chiang Rai Special Economic Zone : A Case Study Mae Sai นิติ ผดุงชัย, สมหมาย จันทรเรือง และนฤนาท รัตนโชติวงศ์กุล</p>	42

สารบัญ

	หน้า
แนวทางธรรมาภิบาลกับการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี The Good Governance Approach and Management for Primary School Students in Pathum Thani Province ประกาสิต การุญญะวีร์	54
แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF CULTURAL TOURISM OF CHAIYAPHUM พิชิตชัย พันธุ์สง่า และศิวิชัย ศรีโสภาคงกุล	66
การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคม ของนักเรียนอาชีวศึกษาโดยใช้โปรแกรมฝึกทักษะชีวิต THE DEVELOPMENT OF EMOTIONAL AND SOCIAL INTELLIGENCE AMONG VOCATIONAL STUDENTS USING A LIFE SKILLS TRAINING PROGRAM วิริยะ ผดาศรี, ปริญญา เรืองทิพย์ และกนก พานทอง	78
กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนเมือง : ศึกษาพื้นที่เทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี LEARNING PROCESS WITH THE PARTICIPATION OF THE COMMUNITY IN THE DEVELOPMENT OF COMMUNITY OPERATIONS MUNICIPAL AREA : STUDY AREA OF LOPBURI MUNICIPALITY LOPBURI PROVINCE สันติศักดิ์ กองสุทธิใจ	94
ผลของการใช้กรณีศึกษาจัดการเรียนการสอนในรายวิชาหลักการตลาด สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก Effects of using case study in the course of marketing Principles Marketing Faculty of Business Administration at Phitsanulok University สุรเดช สุเมธาภิวัดน์	104
แนวทางการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม The Guidelines of Culture Based Activities for Development of Touring Sites in Samut Songkram Province อุดม สมบูรณ์ผล, กัญญามน อินทว่าง และคณะ	110

สารบัญ

	หน้า
การวิเคราะห์ผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล ภาคตะวันออกของประเทศไทย AN ANALYSIS OF THE IMPACTS OF A NEW SCENIC ROUTE ALONG THE EASTERN SEABOARD OF THAILAND อรอุมา บุญพูน, กนก พานทอง และประวิทย์ ทองไชย	128
ธุรกิจชุมชนชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอจังหวัดตากกับศาสตร์พระราช Community Business of Muser Hill Tribe in Tak Province วรรณพร พุทธภูมิพิทักษ์	146
บทความวิชาการ	
ความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน Knowledge and Understanding in the Philosophy of Sufficiency Economy of People พลหัส ปานรัตน์	156
บทปริทัศน์	
การจัดการความขัดแย้งในองค์กร สุวิมล มธูรส	165

การบริหารจัดการขยะบนเส้นทางท่องเที่ยวหลักของจังหวัดชัยภูมิ THE MANAGEMENT WASTE ON THE MAIN TOURIST ROUTE OF CHAIYAPHUM PROVINCE

ชาญณรงค์ จันทะโชติ¹ ศิวัช ศรีโศคางกุล²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาขยะที่จะเกิดขึ้นกับการขยายตัวของชุมชนในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ (2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ และ(3) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาขยะที่จะเกิดขึ้นต่อการขยายตัวของชุมชนในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้วิธีการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพกับกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารระดับหัวหน้างานในพื้นที่ 2) หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติการในพื้นที่ 3) ประชาชนและนักท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 แหล่งท่องเที่ยว จำนวน 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกตแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้วิธีเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาขยะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเป็นสำคัญในพื้นที่ทั้ง 4 แหล่ง ซึ่งเป็นเส้นทางท่องเที่ยวหลักที่มีความโดดเด่นและสำคัญของจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 4 แห่ง คือ 1) วัดพระใหญ่ชัยภูมิ 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ 3) อุทยานแห่งชาติตาดโตน และ 4) เขื่อนลำปะทาว วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และสร้างข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัญหาขยะที่จะเกิดขึ้นกับการขยายตัวของชุมชนในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ มีประเด็นปัญหาที่สำคัญจำแนกได้ดังนี้ 1) ประชาชนขาดความตระหนักในการจัดเก็บขยะมูลฝอยและไม่มีการแยกประเภทขยะก่อนทิ้ง “คงมีเจ้าหน้าที่เข้ามาจัดการขยะอยู่แล้ว” 2) หน่วยงานในแต่ละพื้นที่ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี “ไม่มีกิจกรรมรณรงค์ในการจัดเก็บขยะ” 3) ชุมชนขาดงบประมาณในการจัดการขยะมูลฝอย 4) หลุมฝังกลบมีอายุการใช้งานน้อยกว่าที่ออกแบบไว้ เนื่องจาก มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งมาใช้บริการกำจัดขยะเพิ่มขึ้น “หลุมขยะมีไม่เพียงพอ” 2. แนวทางการบริหารจัดการปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งสามารถสรุปประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้ 1) ควรสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวได้ตระหนักถึงผลกระทบต่อปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นในทุกวัน “ควรให้ความรู้ในเรื่องผลกระทบของขยะ” 2) ควรให้หน่วยงานปกครองท้องถิ่นแต่ละพื้นที่กำหนดแผนบริหารจัดการเพิ่มขึ้น 3) การรณรงค์ประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะ การเก็บหรือทิ้งขยะในพื้นที่กำหนด “ควรให้มีการคัดแยกขยะที่ดี” 4) การควบคุมปริมาณในแหล่งกำจัดขยะให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด 3. แนวทางการแก้ไขปัญหาขยะที่จะเกิดขึ้นต่อการขยายตัวของชุมชนในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ การส่งเสริมประชาชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะในพื้นที่แหล่งกำหนดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การลด การใช้ซ้ำ และการแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ “น่าจะมีธนาคารขยะเพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้ และเป็นการกระตุ้นเรื่องของการคัดแยกขยะ”

คำสำคัญ : การบริหารจัดการขยะ, แนวทางการแก้ไขปัญหาขยะ, การบริหารจัดการเส้นทางท่องเที่ยว

¹ นักศึกษาวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

This research aimed (1) to study occurred waste problem statement with expansion of the community nearby tourist area of Chaiyaphum province, (2) to study the more waste volume management approach in nearby tourist area of Chaiyaphum province and (3) to study the solve garbage problem that occurred to community expansion nearby tourist area of Chaiyaphum province. Using the approach and qualitative data collection with three target group was chief administrator in the area, head of operation in area and people and tourist in each area that were 4 groups and 48 people. The data collected tools were observation form and structured interview. Using targets groups by specific which was involved guideline in management and solve garbage problem in principle tourist area of four area which were the four main and outstanding travel route of Chaiyaphum province were 1) Watphrayai of Chaiyaphum, Chaiyaphum Rajabhat University, Tat Tone National Park and Lampatow dam. The research used analysis content and conclusions. The research result found that; 1. The occurred waste problem statement with expansion of the community nearby tourist area of Chaiyaphum province were main problem issue such as 1) the community lacked awareness in waste collection and non-waste separation before leaving, "There are officials in the garbage" 2) the department in area lacked good advertising, "No campaign for garbage collection" 3) the community lacked budgets in waste management and 4) the waste landfill was longer lifespan than designed because the most local government organization used more services "Junk hole is not enough". 2. The more waste volume management approach in nearby tourist area of Chaiyaphum province were main problem issue such as 1) to should create consciousness for people to has awareness effect to the more waste volume every day, "Educate the impact of garbage" 2) to should defined the more plan of management by each local government, 3) to campaigned to advertising the waste separation, collection or leaving in defined area "Good waste should be sorted out." and 4) the waste eliminated area volume control was quality by defined standard. 3. The solve garbage problem that occurred to community expansion nearby tourist area of Chaiyaphum province was the support people to participated in waste management in defined area by various format such as reduce, reuse and recycle. "There should be a junk bank for people in the community to earn. And it stimulates the sorting of waste. "

Keywords: Waste management, Solve garbage problem, Travel route management, Chaiyaphum Province

บทนำ

ปัจจุบันขยะเป็นปัญหาสำคัญในระดับโลกที่หลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยที่ต้องประสบปัญหา เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีจึงมีการประดิษฐ์ และพัฒนาเทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวกต่อมนุษย์มากขึ้น เป็นสาเหตุให้มีจำนวนขยะเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้ม เพิ่มขึ้นทุกปี ซึ่งมีทั้งขยะจากภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตร ครั้วเรือน และสารเคมีอันตราย เป็นเหตุให้เกิดขยะ

เศษสิ่งของเหลือใช้มีปริมาณมากขึ้น ปรากฏว่าได้เกิดปัญหาขยะรุนแรงขึ้น และปัญหาจากของเหลือทิ้ง เป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและมีผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และที่ผ่านมามาประเทศไทยประสบกับปัญหาวิกฤติขยะ ที่ยังไม่สามารถกำจัดได้หมด และมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่กระบวนการกำจัดขยะตกค้างยังไม่ได้รับการแก้ไข และการบริหารจัดการยังไม่ถูกหลักวิชาการเท่าที่ควร ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เล็งเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหากันอย่างเต็มความสามารถ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับชุมชนทุกระดับตั้งแต่สุขาภิบาล เทศบาล และเมืองใหญ่ ปัญหานี้นับวันทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังมีการรับเอาผลผลิตเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน ตลอดจนจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น มาตรฐานการครองชีพที่สูงขึ้นทำให้เกิดวัสดุเหลือใช้หรือขยะที่มีปริมาณสูงขึ้น และไม่สามารถกำจัด/ทำลายได้หมด ทำให้เกิดการตกค้างอยู่ในสิ่งแวดล้อมและก่อให้เกิดปัญหาตามมา ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในพื้นที่เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว จากปัญหาที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องได้รับการบริหารจัดการขยะและยังต้องพึ่งเทคโนโลยีเพื่อกำจัดขยะโดยสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การฝังกลบ การนำไปถมที่ การเผา การหมักทำปุ๋ย เป็นต้น

การจัดการขยะมูลฝอยจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากในชุมชนปัจจุบัน เพราะความหนาแน่นของประชากรที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น และที่ดินว่างเปล่าที่มีน้อยลงประกอบกับระดับปริมาณขยะมูลฝอยก็เพิ่มขึ้น ประชาชนก็ไม่สามารถนำขยะมูลฝอยไปทิ้งตามที่ว่างเปล่าเหมือนที่เคยปฏิบัติมาแต่ก่อนได้ ดังนั้น ปัญหาขยะมูลฝอยจึงเป็นปัญหาเร่งด่วนที่หน่วยงานภาครัฐหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องเร่งดำเนินการแก้ไขให้มีการจัดการอย่างมีระบบ ถูกสุขลักษณะและไม่ก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาโดยในอดีตการจัดการขยะมูลฝอยภายในชุมชนจะเป็นหน้าที่หน่วยงานภาครัฐขนาดใหญ่ เช่น จังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดหรือเทศบาลขนาดใหญ่ แต่ภายหลังเมื่อการเปลี่ยนแปลงการบริหารราชการแผ่นดินตามนโยบายการกระจายอำนาจสู่หน่วยการปกครองขึ้นพื้นฐานของรัฐบาล จึงส่งผลให้ภารกิจและอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ

มลพิษจากขยะมูลฝอย เป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมืองที่มีการขยายตัวของเมืองสูงตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นในแต่ละพื้นที่ รวมไปถึงการขยายตัวและพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ดังนั้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้กำหนดนโยบายการจัดการขยะมูลฝอย ให้มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดให้มีการจัดการในรูปแบบของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด (Resource conservation and recovery) โดยมุ่งเน้นให้มีระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนแบบครบวงจร ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการเกิดขยะมูลฝอย จนถึงการจัดขั้นสุดท้าย และให้ความสำคัญต่อการนำขยะมูลฝอยที่มีศักยภาพกลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด รวมทั้งลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องนำไปกำจัดให้เหลือน้อยที่สุด โดยมีเป้าหมายภายใต้แผนจัดการมลพิษ พ.ศ. 2555 – 2559 คือ อัตราการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ของเสียอันตรายชุมชน และมูลฝอยติดเชื้อ อย่างถูกหลักวิชาการทั่วประเทศเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่า

ร้อยละ 50 และอัตราการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 10, 2556: 1)

จากปริมาณขยะสะสมในพื้นที่ของจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 73 แห่ง มีปริมาณขยะสะสมรวมทั้งสิ้น 30,101 ตัน มีการฝังกลบไปแล้ว จำนวน 14,393 ตัน คิดเป็นร้อยละ 48 คงเหลือขยะสะสมที่ยังไม่ได้ฝังกลบ จำนวน 15,708 ตัน คิดเป็นร้อยละ 52 จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในจังหวัดชัยภูมิที่ท่องเที่ยวตามเส้นทางดังกล่าว มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทั้งนี้เพราะแหล่งท่องเที่ยวของเมืองชัยภูมิได้มีเพิ่มขึ้นในไม่นานมานี้คือ อุทยานแห่งชาติตาดโตนก็ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูร้อน นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเข้าเที่ยวชมและเล่นน้ำตกกันอย่างสนุกสนานตลอดปีเช่นกัน ส่วนในพื้นที่อำเภอแก้งคร้อที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติคืออ่างเก็บน้ำขนาดเล็กลำปะทาว เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีแพร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่มตลอดจนแพรองไปตามเส้นทางของเขื่อนให้มีความสุขสนุกสนานทั้งเสียงเพลงและคาราโอเกะ ซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้จำนวน 2 แพ เป็นวิสาหกิจชุมชนที่ร่วมกันจัดทำเพื่อสร้างรายได้ในพื้นที่ตำบลเก่าเก่าดีและตำบลท่ามะไฟหวาน โดยในพื้นที่ดังกล่าวยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติอีกมากมายที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจไม่ว่าจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยนักท่องเที่ยวเดินทางเที่ยวได้ทั้งความสุขสนุกสนานทางธรรมชาติและได้สัมผัสแหล่งวัฒนธรรมในพื้นที่อีกมากมาย ทำให้มีลูกค้านักท่องเที่ยวให้ความสนใจตลอดทั้งปีเช่นกัน ชาวชัยภูมิต้องวางแผนการจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยที่ตามมาจากนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวตลอดทั้งปี การท่องเที่ยวในพื้นที่ (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดชัยภูมิ, 2559: 1)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการบริหารจัดการขยะบนเส้นทางท่องเที่ยวในจังหวัดชัยภูมิ (ชัยภูมิ-ตาดโตน-ลำปะทาว) ซึ่งเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมของประชาชนทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มีการเดินทางเข้าเมืองชัยภูมิท่องเที่ยวได้ทุกฤดู ทำให้เมืองชัยภูมิมีรายได้จากท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี จึงทำให้เกิดความตระหนักว่าการจัดการขยะนั้นเป็นภาระหน้าที่และกิจกรรมที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วมและต้องมิจิตได้สำนึก และต้องปฏิบัติร่วมกันในการลดการก่อขยะมูลฝอยบนเส้นทางท่องเที่ยวให้ลดน้อยลงหรือหมดสิ้นไป ด้วยวิธีที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย เพราะการกำจัดขยะมูลฝอยมีความสำคัญมากในปัจจุบันหากขาดการจัดการที่ดีอาจเป็นสาเหตุของปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และปัญหาด้านสุขภาพอนามัยตามมาอีกเป็นจำนวนมากเพิ่มขึ้นตามลำดับหากขาดการบริหารจัดการที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาขยะที่จะเกิดขึ้นกับการขยายตัวของชุมชนในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาขยะที่จะเกิดขึ้นต่อการขยายตัวของชุมชนในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกใช้ระเบียบวิธีในการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ผู้วิจัยได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลเชิงลึกในการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหา แนวทาง และวิธีการบริหารจัดการขยะในพื้นที่ใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดชัยภูมิ มีวิธีดำเนินการดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารระดับหัวหน้างานในพื้นที่ 2) หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติการในพื้นที่ 3) ประชาชนและนักท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 แหล่งท่องเที่ยวจำนวน 48 คน ได้กำหนดพื้นที่ศึกษาเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวหลักที่มีความโดดเด่น และสำคัญ จำนวน 4 แห่ง คือ 1) วัดพระใหญ่ชัยภูมิ 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ 3) อุทยานแห่งชาติตาดโตน และ 4) เขื่อนลำปะทาว ซึ่งถือเป็นเส้นทางหลักนำไปสู่แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดชัยภูมิ มีความโดดเด่นในแต่ละฐานแตกต่างกันตามพื้นที่

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) แบบสังเกต ใช้บันทึกข้อมูลจากสังเกต และ (2) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบมีโครงสร้างเพื่อใช้เก็บข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ คือ 1) การวิเคราะห์เอกสารรวบรวมข้อมูล (Documentary analysis) และ 2) การรวบรวมข้อมูลในสนาม ได้แก่ การสัมภาษณ์ (Interview) และการสังเกต (Observation)

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. สภาพปัญหาขยะที่จะเกิดขึ้นกับการขยายตัวของชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 4 แห่ง มีพื้นที่และการบริหารจัดการขยะกับปริมาณที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้มีปัญหาขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่มีการดำเนินการในด้านพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ 1) วัดพระใหญ่ชัยภูมิ เป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอยู่ในตำบล นาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ วัดพระใหญ่ชัยภูมิเป็นเขตชุมชนที่มีผู้คนอาศัยอยู่หนาแน่นจึงมักมีปัญหาขยะที่หลากหลายส่วนมากจะเป็นขยะที่เกิดจากเศษอาหาร ให้อย่านใกล้ตลาดชุมชน ทำให้เกิดมีกลิ่นเหม็นตามมาด้วย และขยะที่ย่อยสลายยาก ได้แก่ ประเภทโลหะ อลูมิเนียม พลาสติก และแก้ว ทำให้ต้องเพิ่มกระบวนการกำจัดขยะให้มีมาตรฐานและมีเศษขยะที่เหลือน้อยที่สุด 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏ ตั้งอยู่บนที่ดินสาธารณประโยชน์ บนเขาสระหงส์ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลนาฝาย หมู่บ้านนาฝายและหมู่บ้านห้วยชัน ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ มอบให้เป็นที่ตั้งมหาวิทยาลัย จำนวน 1,482 ไร่เศษ อยู่ห่างจากตัวจังหวัดไปทางทิศเหนือ ประมาณ 12.5 กิโลเมตร ด้านหน้าติดกับถนนหลวงสาย ชัยภูมิ-ตาดโตน ด้านข้างติดกับถนน รพช. สายห้วยชัน-ห้วยต้อนมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ได้เริ่มดำเนินการก่อสร้าง

เมื่อปี พ.ศ. 2537 และได้รับอนุมัติให้จัดตั้งขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2540 โดยนายสุวิชัย รั้งสิตพลรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในสมัยรัฐบาลของ ฯพณฯ พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยจัดสรรงบประมาณแผ่นดินมาให้ดำเนินการในปี พ.ศ. 2540 จำนวน 30 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2544 ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเป็น “สถาบันราชภัฏชัยภูมิ” ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 12 กรกฎาคม 2544 จึงถือว่าวันดังกล่าวคือ วันคล้ายวันสถาปนาของมหาวิทยาลัย และได้จัดให้มีพิธีทำบุญตักบาตร ในวันคล้ายวันสถาปนาของมหาวิทยาลัยทุกปี และตั้งแต่ปีงบประมาณ 2546 เป็นต้นมา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ถือเป็นแหล่งชุมชนที่มีนักศึกษา และมักจะมีขยะมูลฝอยในปริมาณที่มากขึ้นตามสัดส่วนของจำนวนนักศึกษา จึงต้องมีกระบวนการจัดการให้เป็นระเบียบในการกำจัดในมีระบบ มิฉะนั้นจะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในอนาคตได้

3) อุทยานแห่งชาติตาดโตน ตั้งอยู่ในตำบลนาฝาย ตำบลท่าหินโหม ตำบลห้วยต้อน และตำบลนาเสียว ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของเทือกเขาภูแลนคา มีเนื้อที่รวมประมาณ 217 ตารางกิโลเมตร เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารที่สำคัญ คือ ลำปะทาว และจะไหลรวมกับแม่น้ำชี มีน้ำตกที่สวยงามหลายแห่ง ได้แก่ น้ำตกตาดโตน น้ำตกตาดฟ้า และน้ำตกผาเอียง น้ำตกตาดโตน เป็นน้ำตกที่สวยงามใกล้ที่ทำการอุทยานฯ มีน้ำไหลตลอดปี โดยเฉพาะในฤดูฝนจะสวยงามเป็นพิเศษ มีความสูงประมาณ 6 เมตร และกว้าง 50 เมตร ด้านบนเป็นธารน้ำไหลผ่านลานหินสองฝั่งธารร่มรื่นด้วยต้นไม้ใหญ่ เหมาะที่จะนั่งพักผ่อนชมธรรมชาติและเล่นน้ำ อุทยานแห่งชาติตาดโตน ในแหล่งท่องเที่ยวถือเป็นพื้นที่สำคัญของจังหวัดที่จำเป็นต้องมีการรณรงค์ส่งเสริมการดูแลรักษาความสะอาดอยู่ตลอดเวลา

โดยเฉพาะการนำเศษวัสดุที่ย่อยสลายยากเข้ามาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว จึงเป็นปัญหาต่อการจัดการที่ไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง ซึ่งในปัจจุบันทางเจ้าหน้าที่ก็ได้มีการห้ามนำวัสดุให้อาหารที่ย่อยสลายยากเข้าไปในพื้นที่ท่องเที่ยว จึงทำให้ปริมาณขยะลดลงและทำให้สภาพแวดล้อมเป็นธรรมชาติได้มากขึ้น และ

4) เขื่อนลำประทาวตั้งอยู่ที่บ้านหลุมข้างพลาย ต.เก่ายาคี อ.แก้งคร้อ เป็นเขื่อนดินกั้นลำประทาว ประกอบด้วยเขื่อน 2 แห่งคือ เขื่อนบน ขนาดความจุน้ำ 44 ล้านลูกบาศก์เมตรและ เขื่อนล่าง ขนาดความจุน้ำ 14 ล้านลูกบาศก์เมตร ใช้ผลิตกระแสไฟฟ้าจ่ายให้กับพื้นที่ อ.แก้งคร้อ และ อ.คอนสวรรค์ นอกจากนี้ยังจ่ายน้ำที่กักเก็บไว้ให้กับพื้นที่การเกษตร อ.แก้งคร้อ และ อ.เมืองชัยภูมิ รวมทั้ง ยังจ่ายน้ำไปยังเขตน้ำตกตาดโตน และส่งไปผลิตน้ำประปาของการประปาจังหวัดชัยภูมิ เขื่อนลำประทาว เป็นเขื่อนดินขนาดเล็กตั้งอยู่บนเทือกเขาแดงพญาเย็น สามารถเดินทางขึ้นไปได้ 2 ทางคือ จาก ตัวเมืองชัยภูมิ ขึ้นไปทางน้ำตกตาดโตน และเมื่อถึงทางแยก ตาดโตน-บ้านท่ามะไฟหวานให้ขึ้นไปทาง บ.ท่ามะไฟหวาน อีกทางหนึ่งคือขึ้นจาก อ.แก้งคร้อ ผ่านไปทาง ต.โคกสูง สู่ ต.ท่ามะไฟหวาน ทางนี้ไกลหน่อย แต่เหมาะสำหรับคนที่มาจากทางขอนแก่น ไม่ว่าจะไปทางไหนก็จะเจอภูมิทัศน์ที่สวยงาม แปลกตา เหมือน ไปเที่ยวภาคเหนือ อากาศเย็นสบายตลอดทั้งปี เพราะตั้งอยู่บนภูเขาสูงชาวบ้านแถบนั้น ทำอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม เช่น สวนลำไย สวนสับปะรด สวนยางพารา ไร่มันสำปะหลัง และไม้ผลพืชไร่ต่าง ๆ ลดหลั่นกันไปตามเนินเขาหลาย ๆ ลูก สวยงามแปลกตา เขื่อนลำประทาว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในแหล่งธรรมชาติจำเป็นต้องส่งเสริมหรือกระตุ้นจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวให้มีส่วนในการดูแลรักษาความสะอาดในพื้นที่โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลที่สำคัญของจังหวัดมักจะมีนักท่องเที่ยวเข้าไปและนำขยะจากร้านค้าในพื้นที่บ้าง จากการหลบซ่อนเจ้าหน้าที่บ้าง ทำให้ไม่สามารถ

ควบคุมได้ทั้งหมด จึงเป็นปัญหาในด้านการบริหารจัดการในแต่ละพื้นที่ที่มีปัญหาแตกต่างกัน แต่สิ่งที่เห็นเด่นชัดนั้นคือ ขยะที่ย่อยสลายได้ยาก จะต้องมามีเครื่องมือที่ทันสมัยในการกำจัด ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องของบประมาณเพิ่มมากขึ้นตามมาด้วย

2. แนวทางการบริหารจัดการปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่จะมีหน่วยงานภาครัฐที่เป็นหน่วยงานหลักในการดูแล แต่ก็ไม่สามารถจำกัดขยะที่มีปริมาณเพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากรและการพัฒนาเทคโนโลยีที่ทันสมัยส่งผลกระทบต่อ การกำจัดที่ยากขึ้นตามมาด้วย ทำให้พบในหลายประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ 1) ชุมชนในพื้นที่ตระหนักในการสร้างจิตสำนึกรักในแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว 2) ควรให้หน่วยงานปกครองท้องถิ่นแต่ละพื้นที่ กำหนดแผนบริหารจัดการเพิ่มขึ้น 3) การรณรงค์ประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะ การเก็บหรือทิ้งขยะในพื้นที่ กำหนด 4) การควบคุมปริมาณในแหล่งกำจัดขยะให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด 3. แนวทางการแก้ไข ปัญหาขยะที่จะเกิดขึ้นต่อการขยายตัวของชุมชนในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาขยะที่จะเกิดขึ้นต่อการขยายตัวของชุมชนในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของ จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ การส่งเสริมประชาชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะในพื้นที่แหล่งกำหนดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การลด การใช้ซ้ำ และการแปรรูปกลับมาใช้ใหม่

อภิปรายผล

ผลการศึกษาสภาพปัญหาขยะที่จะเกิดขึ้นกับการขยายตัวของชุมชนในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของ จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า จากสภาพปัญหาขยะที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของชุมชนจึงส่งผลทำให้เกิด ขยะมูลฝอยซึ่งทำให้แหล่งพื้นที่ต้องรับสภาพปัญหาขยะ ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมตามปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นใน แต่ละพื้นที่ทำให้เกิดผลกระทบในหลายด้านทั้งภาพลักษณ์เสีย เป็นแหล่งเพาะพันธุ์พาหะ นำโรคต่าง ๆ เกิดขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุทัยธานี (2555: 9) ได้ชี้แจงว่าทำให้เกิดทัศน ะอูจาด (Visual Pollution) เป็นแหล่งเพาะพันธุ์และแพร่กระจายของเชื้อโรค ทำให้ดินเสื่อม และเกิดมลพิษ มูลฝอย ที่เทกองทิ้งไว้ ทำลายแหล่งน้ำ มูลฝอยที่ตกในแหล่งน้ำหรือท่อระบายน้ำ และทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่ต้องให้ทุกฝ่ายต้องช่วยกันแก้ไข และต้องมีการวางแผนในการพัฒนาแหล่ง ท่อเที่ยวให้มีคุณภาพพร้อมกันการรองรับนักท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชนในพื้นที่ และสร้าง เศรษฐกิจในท้องถิ่นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลพร อัครวงคศลสว่าง (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ปัจจัยพื้นฐานทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ระบบการสื่อสาร การคมนาคมและสาธารณูปโภค เป็นต้น โดยร้านขายของที่ระลึกควรเพิ่มจำนวนสินค้าให้ หลากหลาย ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ตลอดเวลาสุขาภิบาล หรือห้องอาบน้ำ ควรสร้างให้กระจายไปตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ

ดังนั้น ในสภาพปัญหาขยะที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของชุมชนที่จะส่งผลทำให้เกิดขยะเป็นพิษต่อ สิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการวางแผนในการบริหารจัดการค้นหาแนวทางการพัฒนาเพื่อการกำจัดขยะให้มี

ประสิทธิภาพพร้อมกันการสร้างความสื่อสารที่มีประสิทธิภาพให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวได้เกิดการตระหนักร่วมกันรักษาป้องกันไม่ทำให้สภาพแวดล้อมต้องถูกทำลายเพิ่มมากขึ้น

แนวทางการบริหารจัดการปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า การค้นหาแนวทางการบริหารจัดการปริมาณขยะ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้มาตรฐานหรือการกำหนดเกณฑ์ในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งชุมชนในพื้นที่ เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยวจึงต้องมีมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเพื่อกำหนดแนวปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2558: 2) ได้อธิบายเกี่ยวกับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ข้อกำหนดเบื้องต้นของแหล่งท่องเที่ยวที่ใช้ในการดำเนินการจัดการอย่างมีกระบวนการ ได้แก่ การวางแผน การจัดการพื้นที่ การจัดการสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของท้องถิ่น การจัดการบุคลากรทางการท่องเที่ยว การจัดการด้านรายได้ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวและชุมชน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เมื่อทุกฝ่ายได้กำหนดบทบาทและมาตรฐานในการปฏิบัติเพื่อการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบแล้วจึงทำให้การพัฒนาในด้านการบริหารจัดการสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่งจะมีศักยภาพในการบริหารจัดการขยะที่แตกต่างกัน จำเป็นที่ทุกหน่วยงานต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างมาตรฐานในเท่าเทียมกันในทุกกระบวนการดูแลขยะที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกานต์ เพ็งหาพันธ์ (2544) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า ผลการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมพบแนวทางในการพัฒนาแบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริการ และด้านการบริหารจัดการ เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ดังนั้น การบริหารจัดการขยะในพื้นที่ชุมชนที่มีปริมาณเพิ่มขึ้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีระบบบริหารจัดการขยะที่มีมาตรฐานรองรับจึงจะสามารถดูแลความสะอาด และการกำหนดบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจน ด้วยการแบ่งหน้าที่กันทำงานตามสัดส่วนที่รับผิดชอบในทุกภาคส่วน จึงทำให้ระบบนั้นสามารถผลักดันและขับเคลื่อนได้

แนวทางการแก้ไขปัญหาขยะที่จะเกิดขึ้นต่อการขยายตัวของชุมชนในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาขยะที่เกิดขึ้นต่อการขยายตัวของชุมชนในทุกพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของจังหวัดในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่เกิดการไหลเวียน จึงควรกำหนดมาตรฐานการท่องเที่ยวในครอบคลุมสถานที่ท่องเที่ยวในทุกด้าน เริ่มตั้งแต่การวางแผนงานปฏิบัติ การบริหารงานตามแผน การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจแล้วกลับมาเที่ยวซ้ำอีก ซึ่งสอดคล้องกับกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2558: 2-4) ได้กำหนดเกณฑ์ตัวชี้วัดมาตรฐานการจัดการบริการในสถานประกอบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเป็นมาตรฐานขั้นต้น มีเกณฑ์ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านการบริหารจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว 3) การบริหารจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 4) การบริหารจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

5) การบริหารจัดการให้เกิดคุณภาพบริการในแหล่งท่องเที่ยว 6) การจัดการกิจกรรมทางการท่องเที่ยว 7) การบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้ทำให้ทั้งผู้ปฏิบัติและผู้ให้บริการสามารถเข้าถึงมาตรฐานที่กำหนดไว้ได้ ทำให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนของการกำจัดขยะในพื้นที่ด้วยการมีส่วนร่วม การสร้างจิตสำนึกในชุมชน เป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิชมิน เพิ่มกสิการ (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้ว อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี พบว่า 1) ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้วมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับน้อย

ดังนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหามลพิษที่เพิ่มขึ้นตามปริมาณการขยายตัวของชุมชน จึงทำให้ทุกฝ่ายต้องหันมาร่วมมือกันในการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ในแต่ละพื้นที่ในการกำจัดขยะแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่อย่างจริงจังจึงการสร้างกิจกรรมรณรงค์การรักษาความสะอาดที่ถูกสุขลักษณะเพื่อสร้างมาตรฐานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต่อไปได้

สรุปผล

สรุปผลการวิจัยที่ได้จากประเด็นสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ เกี่ยวกับการสร้างความร่วมมือในชุมชนให้เกิดความตระหนักในการจัดเก็บขยะมูลฝอย การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานในแต่ละพื้นที่ การทำหลุมฝังกลบในมีมาตรฐานรองรับการกำจัดขยะเพิ่มมากขึ้น ในด้านแนวทางการบริหารจัดการปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ ควรควบคุมปริมาณในแหล่งกำจัดขยะให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด และแนวทางการแก้ไขปัญหามลพิษที่จะเกิดขึ้นต่อการขยายตัวของชุมชนในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ ควรส่งเสริมประชาชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะในพื้นที่แหล่งกำหนดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การลด การใช้ซ้ำ และการแปรรูปกลับมาใช้ใหม่

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยพบว่า การนำกระบวนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเข้าไปแก้ไขปัญหาการกำจัดขยะในพื้นที่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและเป็นการสร้างจิตสำนึกในที่อยู่อาศัยของชุมชนให้มากขึ้น ส่งผลต่อการบริหารจัดการของชุมชนทำให้เกิดความเข้มแข็ง เกิดความสามัคคีในพื้นที่และง่ายต่อการขับเคลื่อนในทุกปัญหาทำให้เกิดการพัฒนาได้อย่างเป็นระบบ

2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการที่ควรมีมาตรฐานในแต่ละส่วนเข้าไปประเมินในแต่ละด้านทำให้เป็นตัวชี้วัดในการบริหารจัดการขยะ สามารถสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาการกำจัดขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่มีของเสียเหลือทิ้งน้อยที่สุด จึงเป็นแนวทางที่น่าศึกษาต่อยอด และการสร้างประโยชน์ที่ได้จากขยะเพื่อสร้างอาชีพให้กับชุมชนอย่างไร มีรูปแบบที่ส่งผลต่อชุมชนส่วนรวมได้อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร อัครวมงคลสว่าง. (2552). **แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการประกอบการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). **การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว**. ค้นเมื่อ 2 กันยายน 2559, จาก [file:///C:/Users/Thitipat/Downloads/TTS615-2558%20\(2\)%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Thitipat/Downloads/TTS615-2558%20(2)%20(2).pdf).
- ณิชนน เพิ่มกสิการ. (2554). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจำกัดขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อควางทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี**. ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ณัฐกานต์ เพ็งหาพันธ์. (2544). **การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2559). **จังหวัดชัยภูมิ**. ค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2560, จาก <http://chaiyaphum.mnre.go.th/main.php?filename=index56>.
- สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดอุทัยธานี. (2555). **คู่มือองค์ความรู้ การบริหารจัดการขยะมูลฝอย**. ค้นเมื่อ 2 กันยายน 2559, จาก <http://www.uthaithani.go.th/MainMenu/km/KM55/knowledge1.pdf>.
- สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 10. (2556). **โครงการสนับสนุนและเสริมสร้างสมรรถนะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556**. สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 10 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

การพัฒนาชุดกิจกรรมวิชาวิทยาศาสตร์เรื่องของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

A DEVELOPMENT OF SCIENCE ACTIVITY PACKAGE ON BELOVED TOYS AND KNOWLEDGE APPLIANCE FOR GRADE 1 STUDENTS

จตุรกร ข่านิล¹ รวงทอง ถาพันธุ์²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรัก ของใช้น้ำรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระวิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรัก ของใช้น้ำรู้ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/5 ก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยแบบทดสอบ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาล บ้านกล้วย จังหวัดชัยนาท จำนวน 40 คน สุ่มตัวอย่างโดยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรัก ของใช้น้ำรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 4 ชุดกิจกรรม 2. แผนการจัดการเรียนรู้ 5 แผน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ สถิติที่ใช้การวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test แบบ Dependent Samples ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องของเล่นแสนรัก ของใช้น้ำรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.20/85.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรม, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, วิชาวิทยาศาสตร์

Abstract

The objective of this study were to (1) create and determine the efficiency of the creative writing skills exercises on thai language for Prathomsuksa 5 to meet the catena 80/80 criteria. (2) to compare the achievement of creative writing skills using creative writing skills exercises on thai language for Prathomsuksa 5. (3) to study the students' satisfactions Prathomsuksa 5 towards the creative writing skills exercises on thai language for Prathomsuksa 5. The sample group in this study was 36 Prathomsuksa 5 of Banbungaijiam School in the academic year 2015 by employing simple random sampling method. The study instruments consisted of. (1) creative writing skills exercises. (2) The learning plans for the creative writing skills exercises, 20 plans. (3) achievement test of creative writing skills. (4) a students'satisfactions questionnaire. Statistics use in and analyzing data were percentage, mean, standard deviation and t-test Dependent Sample. The results of the study were

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

² อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

(1) the efficiency's score of the creative writing skills exercises on thai language for Prathomsuksa 5 was 80.28/80.39 which was higher than in accordant with the criteria of 80/80. (2) the students who were taught with the creative writing skills exercises had significantly higher scores in writing creative than those before teaching with the exercises at the level 0.01 (3) the students' satisfactions towards the creative writing skills exercises on thai language for Prathomsuksa 5, was at the high level.

Keywords: Exercises, learning achievement, Science

บทนำ

การศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมโลกปัจจุบันและอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับชีวิตของทุกคนทั้งในการดำรงชีวิตประจำวันและในงานอาชีพต่างๆ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนผลผลิตต่างๆ เพื่อใช้อำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงาน ล้วนเป็นผลของความรู้วิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่นๆ ความรู้วิทยาศาสตร์ช่วยให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างมากพร้อมกันนั้นเทคโนโลยีก็มีส่วนสำคัญมากที่จะให้การศึกษาค้นคว้าความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นอย่างไม่หยุดยั้ง วิทยาศาสตร์ทำให้คนได้พัฒนาวิธีคิดทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้าหาความรู้มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบสามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลหลากหลายและประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้วิทยาศาสตร์เป็นวัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมแห่งความรู้ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจโลกธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นและนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์ มีคุณธรรม ความรู้วิทยาศาสตร์ไม่เพียงแต่นำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีแต่ยังช่วยให้คนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ การดูแลรักษา ตลอดจนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุล และยั่งยืนและที่สำคัญยิ่งคือ ความรู้วิทยาศาสตร์ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจสามารถแข่งขันกับนานาประเทศและดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมโลกได้อย่างมีความสุขโดยวิสัยทัศน์เป็นมุมมองภาพในอนาคตที่มุ่งหวังว่าจะมีการพัฒนาอะไร อย่างไร ซึ่งจะสอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนของสังคมวิสัยทัศน์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน และชุมชนร่วมกันพัฒนาการศึกษาวิทยาศาสตร์ และปฏิบัติร่วมกันสู่ความสำเร็จการกำหนดวิสัยทัศน์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ใช้กรอบความคิดในเรื่องการพัฒนาการศึกษาเพื่อเตรียมคนในสังคมแห่งความรู้ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ภาระงานการจัดการศึกษาจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 23(2)) เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม ภาระงานการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2555: 10) การจัดการเรียนรู้หรือวิธี

สอนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพราะเป็นขั้นตอนที่ครูดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่างๆที่ตามองประกอบและขั้นตอนสำคัญของวิธีสอนนั้นๆ (ทิตินา แซมมณี,2552:47)

การสอนวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองซึ่งเชื่อว่าผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ของตนเองผู้เรียนมีความรู้เดิมมาก่อนและสามารถเรียนรู้โดยการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีวิธีจัดการเรียนรู้มากมายที่อยู่บนพื้นฐานทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองรวมทั้งความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ โดยนักวิทยาศาสตร์ศึกษาส่วนใหญ่เชื่อว่าวิธีจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ดีคือ “ ควรสอนวิทยาศาสตร์อย่างที่วิทยาศาสตร์เป็น ” นั้นหมายถึง การสอนให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อแสวงหาหรือให้ได้มาซึ่งความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เช่นเดียวกับที่นักวิทยาศาสตร์ได้ทำซึ่งอาจมีวิธีการที่หลากหลาย (ทิตินา แซมมณี, 2552:ออนไลน์) การจัดการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของไทยเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมประเทศชาติเป็นการเตรียมกำลังคนในชาติให้มีชีวิตที่ดีที่เป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้นเพื่อรอบรับโลกแห่งวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีซึ่งจะมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น วิทยาศาสตร์ทำให้คนได้พัฒนาชีวิตคิด ทั้งความเป็นเหตุและเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ วิจัยอย่างมีทักษะที่สำคัญในการศึกษาหาความรู้มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ (สำนักงานมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาการเรียนรู้, 2551:2) เพื่อความรู้ความเข้าใจธรรมชาติและเทคโนโลยีและนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผล สร้างสรรค์และมีคุณธรรม

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นต้นไป ทั้งนี้เพราะนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นวัยที่อยากรู้อยากเห็นและมักมีข้อสงสัยในเนื้อหาการเรียน มีการเริ่มสังเกตและตั้งคำถาม เริ่มที่จะคิดและมีเหตุผล จึงจำเป็นต้องได้รับการปลูกฝังด้วยวิชาวิทยาศาสตร์ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องจัดหลักสูตรที่เรียงลำดับความยากง่ายของเนื้อหาสาระในแต่ละระดับชั้นโดยเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผลคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ มีทักษะที่สำคัญในการค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ด้วยกระบวนการสำรวจตรวจสอบสามารถแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ (สำนักงานมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ 2550:7) ตามนโยบายการพัฒนาทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 มุ่งเน้นสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนโดยมุ่งให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ 1. ความสามารถในการสื่อสาร 2. ความสามารถในการคิด 3. ความสามารถในการแก้ปัญหา 4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ,2551:48) นอกจากสมรรถนะสำคัญที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนแล้วยังต้องมีทักษะสมรรถนะของผู้เรียนวิทยาศาสตร์ของโลกซึ่งมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของ สสวท ที่กล่าวไว้ว่าแผนยุทธศาสตร์ 5 ปี มีเป้าหมาย คือ “ ขับเคลื่อนนักเรียนไทยทุกช่วงชั้นให้มีความรู้ความสามารถสูงขึ้นเป็นลำดับและทัดเทียมกับนานาชาติภายในปี พ.ศ. 2570 ” เพื่อแสดงให้เห็นว่านักเรียนไทยทุกช่วงชั้นมีความรู้ความสามารถทัดเทียมกับนานาชาติเป็นรูปธรรมเพื่อก้าวเข้าสู่มาตรฐานการศึกษาระดับนานาชาติในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีโดยได้จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามแผนและนโยบายสำคัญ เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พรพรรณ ไวทยางกูร, 2551:47) ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องมีทักษะด้านข้อมูลข่าวสารสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารรวมถึงทักษะการคิดและการแก้ปัญหาเน้นตระหนักให้ผู้เรียนมีความคิดในการออกแบบสร้างสรรค์ชิ้นงานคิดวิเคราะห์ และสามารถแก้ปัญหาในการทำงานอย่างเป็นระบบมีแนวทางในการสร้างสรรค์ชิ้นงานได้อย่างมีขั้นตอน มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและทักษะของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นนักวิเคราะห์ เป็นนักแก้ปัญหาเป็นนักสร้างสรรค์เป็นนักประสานความร่วมมือรู้จักใช้ข้อมูลและข่าวสารเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเองเป็นนักสื่อสารครูพูดน้อยแต่เด็กพูดมากตระหนักกับรับรู้สภาวะของโลกเป็นพลเมืองทรงคุณค่า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูผู้สอนในปัจจุบันต้องเรียนรู้เพื่อใช้ในการสอนรวมถึงการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่มากกว่าหนังสือเรียนและการบรรยายในชั้นเรียน (ดวงสมร คล่องสาร, 2556: 36)

แต่ปัจจุบันจากผลการประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ผ่านมาพบว่าผู้เรียนมีผลการเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน สาเหตุที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำเนื่องจากการจัดสภาพห้องเรียนตามปกติและจัดให้นักเรียนคละกันทั้งเด็กเก่งละเด็กอ่อน โดยที่ไม่ได้มองถึงภูมิหลังของนักเรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสติปัญญาหรือไม่ จะมองเพียงว่านักเรียนมีพื้นความรู้เหมือนกันทุกคนมีความสามารถระดับสมองต้องเท่ากัน จึงใช้วิธีการเดียวกันในกระบวนการเรียนการสอนนักเรียนที่เรียนดีก็สามารถเรียนและรับรู้ได้ดีกว่านักเรียนที่เรียนอ่อน จึงทำให้นักเรียนที่เรียนอ่อนมีปัญหาในการเรียนมากขึ้น (สำนักงานการประถมศึกษา, 2550:35) ดังนั้นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาในการเรียนหรือนักเรียนที่สอบไม่ผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ คือ การสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมในการเรียนการสอน ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ขาดนวัตกรรมโดยการสอนในห้องเรียนมุ่งเน้นการสอนให้ผู้เรียนได้ท่องจำเนื้อหาสอนโดยการบรรยายการวัดประเมินผลมุ่งการสอบที่เป็นเนื้อหาล้วนๆ (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2555: ออนไลน์) จากอดีตถึงปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้นเนื่องจากวิธีสอนยังมุ่งเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชามากกว่าการเรียนรู้จากสภาพที่เป็นจริงและไม่เน้นกระบวนการให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นและการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ซึ่งขัดแย้งกับธรรมชาติวิชาของการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่ต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ค้นพบและสร้างความรู้ด้วยตนเองบนพื้นฐานของการได้ลงมือฝึกปฏิบัติจริง ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ พีรพงษ์ พรหมโคตร (2554) ที่ค้นพบว่าทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีด้วยการจัดกิจกรรมแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้

ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์เป็นทางเลือกหนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นชุดสื่อประสมซึ่งผลิตขึ้นมาอย่างมีระบบมีความสมบูรณ์เบ็ดเสร็จในตัวเองโดยมีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา ประสบการณ์ที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพชุด

กิจกรรมจะเป็นแนวทางใหม่ที่จะช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะชุดการสอนเป็นระบบของการวางแผนการสอนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของเนื้อหาวิชานั้นๆ จึงทำให้เกิดประโยชน์ และคุณค่าในการเรียนการสอนอย่างมาก (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2552),ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552: หน้า 435) ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำเอานวัตกรรมมาใช้แก้ปัญหาการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาเกิดความคิดที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของในระยะเวลาอันสั้นให้ประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ได้เร็วทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงขึ้นเพื่อครูจะมีสื่อวัตกรรมการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระวิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/5 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบทดสอบ

สมมติฐานของการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรม วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/5 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลบ้านกล้วย จังหวัดชัยนาท ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวนทั้งสิ้น 200 คน 5 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/5 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนเทศบาลบ้านกล้วย จังหวัดชัยนาท จำนวนนักเรียน 40 คน โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลาก โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรม วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีขอบเขตเนื้อหาในการวิจัยดังนี้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ตาม 551 (กระทรวงศึกษาธิการ :2551)โดยใช้เนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

1) มาตรฐานการเรียนรู้ที่ ว 3. 1 เข้าใจสมบัติของสารความสัมพันธ์ระหว่างสมบัติของสารกับโครงสร้างและแรงยึดเหนี่ยวระหว่างอนุภาคมีกระบวนการสืบเสาะ หาคำความรู้และจิตวิทยาศาสตร์สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ นำความรู้ไปใช้ประโยชน์

2) สารที่ 3 สารและสมบัติของสาร หน่วยที่ 3 ของเล่นของใช้ เรื่องของเล่นแสนรักของใช้นำรู้ ประกอบไปด้วยเนื้อหาสำคัญๆที่ศึกษา ได้แก่ ของเล่น ของใช้วัสดุที่นำมาทำของเล่นของเล่นของใช้และเกณฑ์ในการจำแนกของเล่นของใช้

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

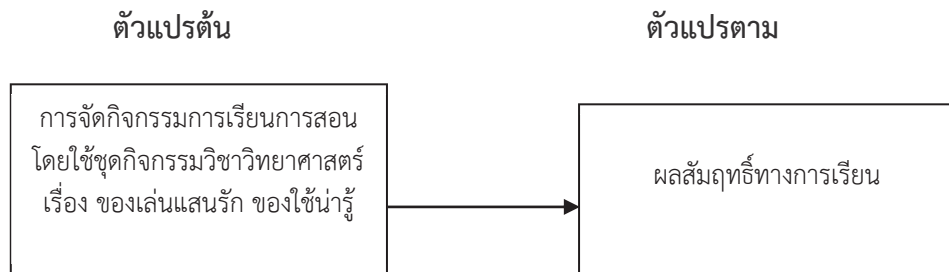
ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ชุดกิจกรรมวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องของเล่นแสนรักของใช้นำรู้

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ใช้เวลาทดลอง รวม 10 ชั่วโมง จำนวน 10 สัปดาห์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองกลุ่มเดียวสอบก่อนสอบหลัง (One group pretest – posttest design) โดยทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่สัมพันธ์กัน (t-test Dependent Sample)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ชุดกิจกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้นำรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 4 ชุด ประกอบด้วย ชุดที่ 1 ของเล่นแสนรัก ชุดที่ 2 ของใช้นำรู้ ชุดที่ 3 วัสดุที่นำมาทำของเล่นของใช้ และ ชุดที่ 4 เกณฑ์ในการจำแนกกลุ่มของเล่นของใช้

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรม วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลบ้านกล้วย จังหวัดชัยนาท ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พุทธศักราช 2551 เพื่อให้เข้าใจหลักการจุดหมายโครงสร้าง เนื้อหาและเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการประเมินผลผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
2. ศึกษาเอกสารทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1 ทักษะกระบวนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
 - 2.2 การสร้างชุดกิจกรรม
3. ศึกษาเทคนิควิธีการสร้างชุดกิจกรรมหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมจากเอกสาร และผู้เชี่ยวชาญ
4. วิเคราะห์กิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้จากคำอธิบายรายวิชาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนได้พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรต้องการ
5. กำหนดผลตัวชี้วัดของเนื้อหา เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้
6. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบฝึกหัดประจำชุดการสอนโดยอาศัยการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของแต่ละเนื้อหา
7. ดำเนินการพัฒนาชุดกิจกรรมตามขั้นตอนที่ได้ศึกษา จำนวน 4 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 ของเล่นแสนรัก ชุดที่ 2 ของใช้น้ำรู้ ชุดที่ 3 วัสดุที่นำมาทำของเล่นของใช้ ชุดที่ 4 เกมทในการจำแนกกลุ่มของเล่นของใช้ โดยกำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้เวลาเรียนชุดการสอนละ 1 ชั่วโมง มาประกอบเป็นชุดกิจกรรมในแต่ละชุด มีองค์ประกอบ ที่สอดคล้องกับแนวคิดการสร้างชุดกิจกรรมของ ดังนี้
 - 7.1 ชื่อเรื่อง
 - 7.2 สาระสำคัญ
 - 7.3 ตัวชี้วัด
 - 7.4 คู่มือการใช้ชุดกิจกรรม
 - 7.5 สื่อ เช่น เทป โทรทัศน์ CD-ROM บทเรียนสำเร็จรูป รูปภาพ บัตรคำและอุปกรณ์อื่นๆที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
8. สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหา
9. การตรวจสอบการสร้างชุดกิจกรรม
 - 9.1 นำชุดกิจกรรมเสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบคุณภาพ และนำไปปรับปรุงแก้ไข

9.2 นำชุดกิจกรรมที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในด้านเนื้อหาความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอนและอุปกรณ์ต่างๆ ในชุดการสอนตลอดจนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การตรวจสอบคุณภาพชุดกิจกรรม

10. นำชุดกิจกรรมที่สร้างเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบคุณภาพ และนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ 2. นำชุดกิจกรรมที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในด้านเนื้อหา เวลา ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละชุดกิจกรรมและทำการปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย 1. นายชาญชัย คำคำ (อดีต) ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดชัยนาท ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา 2. นายบุญเลิศ บานเย็น (อดีต) ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดชัยนาท ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน 3. นายอำนาจ ศรีอินทร์ (อดีต) ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดชัยนาท ผู้ชำนาญการด้านหลักสูตรและการสอน 4. นางอรัญ พรหมพุ่มพลภักซ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดชัยนาท ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 5. นายสมศึกษา จิตรเอื้อตระกูล ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลชัยนาท จังหวัดชัยนาท ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ด้านการวิจัย และสถิติทางการศึกษาซึ่งประเด็นในการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของชุดกิจกรรม

แบบแผนการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองกลุ่มเดียวสอบก่อนสอบหลัง (One group pretest – posttest design) โดยทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่สัมพันธ์กัน (t-test Dependent Sample)

ตารางที่ 1 แสดงแบบแผนการวิจัย

กลุ่ม	การทดสอบก่อนเรียน	การจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบชุดกิจกรรม	การทดสอบหลังเรียน
E	T ₁	X	T ₂

ที่มา : ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2538: 249

เมื่อ	E	แทน	กลุ่มทดลอง
	T ₁	แทน	การทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้
	X	แทน	การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม
	T ₂	แทน	การทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้

แบบแผนการทดลอง เป็นทดลองแบบกลุ่มเดียวโดยทำการทดสอบก่อนเรียน (T_1) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 50 ข้อ แล้วทำการสอนด้วยชุดกิจกรรม (X)จำนวน 4 เล่ม เมื่อดำเนินการสอนเสร็จทำการสอบหลังเรียน (T_2) ด้วยแบบทดสอบชุดเดิมอีกครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เรื่องของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการทดสอบค่าที (t - test Dependent Sample)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ชุดกิจกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์คือเพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/5 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/5 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนทั้งหมด 40 คน ของโรงเรียนเทศบาลบ้านกล้วย จังหวัดชัยนาท ที่เรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือชุดกิจกรรมกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/5 และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

ตาราง 1 การทดสอบประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรัก ของใช้น้ำรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 โดยการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	\bar{X}	ร้อยละ
กระบวนการชุดกิจกรรม	40	12.53	82.20
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์	40	23.60	85.00
$E1 / E2 = 82.20/85.00$			

จากตาราง 1 พบว่า ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพของกระบวนการเท่ากับ 82.20 และมีประสิทธิภาพผลลัพธ์เท่ากับ 85.00 แสดงว่าชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.20/85.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/5

ตาราง 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/5 (N = 40)

การทดลอง	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		t	P-value
			\bar{X}	S.D.		
ก่อนเรียน	40	30	19.75	4.92	6.16*	0.0000
หลังเรียน	40	30	23.70	2.78		

p < .05

จากตาราง 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/5 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 19.75 คะแนน และ 23.70 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการพัฒนาชุดกิจกรรมกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลบ้านกล้วย จังหวัดชัยนาท พบว่า 1. การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 4 ชุด พบว่าชุดกิจกรรมกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรัก ของใช้น้ำรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.20/85.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 แสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นชุดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้มีความเข้าใจในด้านเนื้อหาการเรียนการสอนในเรื่อง ของเล่นแสนรัก ของใช้น้ำรู้ โดยในชุดกิจกรรม ทั้ง 4 ชุดที่จัดทำขึ้นนั้นโดยมีเนื้อหาอยู่ 4 หัวข้อเรื่อง แยกออกเป็นรูปเล่ม การจัดทำภาพประกอบ เนื้อหา ใบงาน ใบความรู้ กิจกรรมการทดลองต่างๆ ให้มีความสอดคล้องเข้ากับเนื้อหาวิชา ปรากฏว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรัก ของใช้น้ำรู้ มีความเหมาะสมมากที่สุด เป็นชุดกิจกรรมที่มีคุณภาพ และเหมาะสมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนรู้ในเรื่องของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ นักเรียนได้รับความรู้ และความสามารถตามจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งในภาพรวมและในส่วนตัวอย่างเป็นไปตามจุดมุ่งหมายการวิจัย 2. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น้ำรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถสรุป

ได้ว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นเมื่อเรียนด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น่ารู้ ทั้ง 4 ชุดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาพ ศิลปะวาที (2547 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการพัฒนาชุดกิจกรรม เรื่อง สิ่งมีชีวิตที่อยู่รอบๆตัวเราของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพ ดังนี้คือ 93.79 92.10 และ 92.35 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนา ฉายะเจริญ (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการสร้างชุดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการ 9 ประการในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 5 การทำมาหากิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตาม เกณฑ์มาตรฐาน 80/80 และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาติ อัดตะสาระ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การสร้างชุดกิจกรรมรายวิชาย่อยกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง การขยายพันธุ์พืช ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมรายวิชาย่อยกลุ่มงานและพื้นฐาน อาชีพ เรื่อง การขยายพันธุ์พืชมีประสิทธิภาพ 81.74/83.87 งานวิจัยของนุชลดดา ส่องแสง (2549 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการสร้างชุดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์เรื่องการบวก การลบใน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการเรียนด้วยชุด กิจกรรมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของฐิติพร ทองสุข (2548 : 66) ได้ศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้ทดลองหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมกับนักเรียน 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 จำนวน 3 คน กลุ่มที่ 2 จำนวน 10 คน และกลุ่มที่ 3 จำนวน 30 คน กลุ่มที่ 4 จำนวน 40 คน ใช้ศึกษาผลความก้าวหน้าในการเรียนจากชุดกิจกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยนำผลการวิเคราะห์หาความแตกต่าง หลังจากนักเรียนเรียนจากชุดกิจกรรมแล้วมี ผลสัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่เรียนจากแผนการสอนปกติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังสอดคล้อง กับงานวิจัยของ สุทธิศักดิ์ ศิริคง (2549 : 47) ได้ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง การถนอมอาหาร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2549 โรงเรียนวัดโพธิ์นิมิต สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 คน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพตามที่กำหนดไว้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากชุดกิจกรรม และการสอนปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น่ารู้สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.20/85.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สามารถนำชุดกิจกรรม เรื่อง ของเล่นแสนรักของใช้น่ารู้ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไปใช้ในการสอนได้

1.2 ครูผู้สอน ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของการจัดการเรียนการสอนทุกฝ่ายควรสนับสนุนให้มีการผลิต และการใช้สื่อการสอนที่เป็นชุดกิจกรรมเพิ่มมากขึ้นเพื่อจะช่วยพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.3 ครูผู้สอน ควรสร้างชุดกิจกรรมและนำชุดกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพไปใช้ในการเรียนการสอน นอกเหนือจากสอนปกติเพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและเป็นการเปลี่ยนแปลงบรรยากาศในการเรียนการสอน

1.4 ควรจัดโครงการอบรมสัมมนาการผลิตชุดกิจกรรมแก่ครูผู้สอนที่สนใจเพื่อจะได้จัดสร้างเผยแพร่และนำไปใช้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

2.1 ควรมีการนำรูปแบบการสร้างชุดกิจกรรม มาประยุกต์สร้างชุดกิจกรรมกลุ่มสาระอื่นๆ หรือระดับชั้นอื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ง่ายขึ้นและเรียนรู้ด้วยความสุขเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2 ในการทดลองใช้ชุดกิจกรรม ควรพิจารณาองค์ประกอบอื่นๆ เช่น เจตคติที่มีต่อการเรียนของนักเรียนแรงจูงใจ เพื่อจะได้ทราบผลการสอนที่มีต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

2.3 ควรมีการศึกษาทดลองพฤติกรรมการเรียนรู้ หรือการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมในชุดกิจกรรมที่มีรูปแบบที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์

เอกสารอ้างอิง

กรองการณัจน์ อรุณรัตน์. (2536). **ชุดกิจกรรม**. เชียงใหม่ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กิดานันท์ มะลิทอง. (2536). **เทคโนโลยีร่วมสมัย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร :

เวยดีสันเพลสโปรดักส์.

คณะกรรมการประณศศึกษาแห่งชาติ. (2528). **การวัดและประเมินผลในชั้นเรียน**

กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม**

แห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554). กรุงเทพมหานคร: พัฒนาหลักสูตร.

จันทร์ฉาย เตมียาการ. (2533). **การเลือกใช้สื่อทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร :

โอเดียนสโตร์.

ฉวีวรรณ ศรีสังข์ทอง. (2522). **หลักการและทฤษฎีทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร :

เรือนแก้วการพิมพ์.

ชัยณรงค์ พรหมวงศ์ และคนอื่นๆ. (2538). **เอกสารชุดกิจกรรมระดับประถมศึกษา เล่มที่ 1**.

พิมพ์ครั้งที่ 14. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Western University Research Journal of Humanities and Social

- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2535). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2533). **เทคโนโลยีทางการศึกษาทฤษฎีและการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ประหยัด จีรวรรกุล. (2536). **การศึกษาสภาพการใช้สื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- รัตนา ฉายะเจริญ. (2538). **การสร้างชุดกิจกรรม กลุ่มประสบการณ์ชีวิต หน่วยการทำมาหากินที่เน้นกระบวนการ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**. ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.

**การจัดการห่วงโซ่คุณค่าที่ส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูปภาคตะวันออกของไทย**
**Value Chain Management affects to Increasing the Competitive Competence
of Small and Medium Enterprises in Fruits Product Processing
at the Eastern Region of Thailand**

ธรากร วุฒิสถิรกุล¹ ชัยวุฒิ จันทร์มา² สานิต ศิริวิศิษฐ์กุล³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาขีดความสามารถการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูปเขตจังหวัดภาคตะวันออกของไทย 2) เพื่อศึกษาการจัดการห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูปเขตจังหวัดภาคตะวันออกของไทย 3) เพื่อศึกษาการจัดการห่วงโซ่คุณค่าที่ส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูปเขตจังหวัดภาคตะวันออกของไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ประกอบการผลไม้แปรรูปในเขตจังหวัดภาคตะวันออกจำนวน 400 ตัวอย่าง ทำการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ แบบ All Enter ผลการศึกษา พบว่าขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการผลไม้แปรรูปในเขตจังหวัดภาคตะวันออกทั้งในภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับน้อย โดยในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.16 ปัจจัยการจัดการห่วงโซ่คุณค่า ทั้งในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย โดยในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.18 จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยการนำเข้าปัจจัยการผลิต การกระจายสินค้าไปยังลูกค้า การตลาดและการขาย การบริการ การพัฒนาเทคโนโลยี และการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สามารถร่วมกันอธิบายขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูปภาคตะวันออกของไทยได้ร้อยละ 93.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ขีดความสามารถการแข่งขัน, การจัดการห่วงโซ่คุณค่า, วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม,ผลไม้แปรรูป

Abstract

The objectives of this research were: (1) to survey public opinion on increasing the competitive competence of small and medium enterprises in fruits product processing at the eastern region of Thailand, (2) to survey value chain management of small and medium enterprises in fruits product processing at the eastern region of Thailand. (3) to study the value chain management affects to Increasing the competitive competence of small and medium enterprises in fruits product Processing at the Eastern Region of Thailand. The sample was 400 the eastern fruit processing enterprises at the eastern region of Thailand, selected by Quota random sampling. The tool used in this study was a questionnaire. The statistics used to analyze data including the percentage, mean, standard deviation, All Enter

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์กรุงเทพ

² อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์กรุงเทพ

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์กรุงเทพ

regression analysis. The results of this study showed that opinions on increasing the competitive competence of small medium enterprises in fruits product processing at the eastern region of Thailand were low with an average of 2.16, opinions on value chain management of small medium enterprises in fruits product processing at the eastern region of Thailand were low with an average of 2.18 According to the assumption testing, It was found that the factors of inbound logistics, outbound logistics, marketing and sales, service, technology development and human resources management could be cooperatively predictable to the level of increasing the competitive competence of small and medium enterprises in fruits product processing at the eastern region of Thailand with the average of 93.7% with the statistical significance at .01

Keywords : Competitive Competence, Value Chain Management, Small and Medium Enterprises, Fruits Product Processing

บทนำ

การจัดการห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) เป็นแนวคิดที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์กิจกรรมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินงานของกิจกรรมในอุตสาหกรรม ดังนั้นถ้ากิจการมีการจัดการห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain Management) ที่ดีจะส่งผลให้กิจการมีศักยภาพในการแข่งขันเพิ่มขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดที่เกี่ยวกับห่วงโซ่คุณค่า และการจัดการห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กลุ่มอาหารเกษตรแปรรูปประเภทผลไม้ในเขตจังหวัดภาคตะวันออกของไทย เพราะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของภาครัฐในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศตั้งที่กล่าวมาข้างต้น การศึกษาครั้งนี้จึงเน้นศึกษาการจัดการห่วงโซ่คุณค่าเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มอาหารเกษตรแปรรูปของไทย เป็นแนวคิดหลัก เพื่อให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก และพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในด้านเทคโนโลยี การตลาด การบริหารจัดการ และทรัพยากรบุคคล การมุ่งพัฒนาด้านการบริหารจัดการก็เพื่อให้ผู้ประกอบการ สามารถบริหารธุรกิจให้มีคุณภาพที่สูงขึ้น และเกิดเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดของธุรกิจ และนำมาขยายผลเพื่อประยุกต์ใช้ในธุรกิจต่าง ๆ โดยมุ่งหวังจะได้กระบวนการทำงานแบบใหม่ ที่ช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันขององค์กรธุรกิจ (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, 2557)

ในบรรดาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในกลุ่มผลไม้แปรรูปในภาคตะวันออกของประเทศไทย นับว่าเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในช่วยส่งเสริมมูลค่าของสินค้าเกษตรประเภทผลไม้ ทั้งนี้เพราะในภาคตะวันออกของไทยเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีการผลิตพื้นผลทางการเกษตรประเภทผลไม้แหล่งใหญ่ของประเทศ ประกอบกับที่ผ่านมาเกษตรกรชาวสวนผลไม้ในเขตจังหวัดดังกล่าวต้องประสบปัญหาต่างๆ มากมายทั้งปัญหาราคาพืชผลตกต่ำ อันเนื่องมาจากผลผลิตล้นตลาด ปัญหาความเสียหายของผลผลิตอันเนื่องมาจากภัยธรรมชาติต่างๆ ทั้งอุทกภัย ปัญหาภัยแล้ง ซึ่งล้วนแต่ส่งผลต่อสถานะของเกษตรกรชาวสวนในภาคตะวันออก การแปรรูปสินค้าเกษตรจึงเป็นทางออกที่สามารถแก้ปัญหาราคาพื้นผลทางการเกษตรได้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าที่ผ่านภาครัฐจะส่งเสริมให้มีการประกอบธุรกิจแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรจนสามารถสร้างผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดภาคตะวันออกมากมายแต่ก็ยังประสบปัญหาในด้านผลประกอบการอันเนื่องมาจากการจัดการที่ขาดประสิทธิภาพการนำแนวคิดในการจัดการที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาอย่างเร่งด่วน

การพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรผู้ประกอบการธุรกิจผลไม้แปรรูปให้ได้มาตรฐานสู่ระบบตลาดผู้บริโภคภายในประเทศ และสามารถเชื่อมโยงไปยังตลาดส่งออกต่างประเทศในอนาคต จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทำความเข้าใจการเชื่อมโยงกันระหว่างการผลิตและการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจผลไม้แปรรูปและเกษตรกรอย่างเป็นระบบ เนื่องจากการกระทำของหน่วยหนึ่งหน่วยใดหรือหลายๆ หน่วยในระบบ ย่อมส่งผลกระทบต่อหน่วยอื่นๆ ที่เชื่อมโยงกันในระบบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ยกตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้บริโภคย่อมส่งผลต่อผู้ค้าปลีก ผู้ค้าส่ง ผู้แปรรูปเกษตรกร รวมถึงผู้จัดหาปัจจัยการผลิตอย่างเป็นพลวัตร และเครื่องมือหนึ่งที่น่าสนใจในการพัฒนาการผลิตและการตลาดทางการเกษตรอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในระบบ และพัฒนาศักยภาพของผู้ที่ส่วนได้ส่วนเสียในระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกร คือ ห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) (Dekker, 2003; Apaiah et al., 2005; Fromm and Dubon, 2006; Francis et al., 2008; UNIDO, 2009a; Trienekens, 2011)

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้นำเอาห่วงโซ่คุณค่ามาประยุกต์ใช้เพื่อหาแนวทางในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างการผลิตและการตลาดของผู้ประกอบการธุรกิจผลไม้แปรรูปและปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของห่วงโซ่คุณค่า รวมถึงความเป็นไปได้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มของผู้ประกอบการธุรกิจผลไม้แปรรูปเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้ประกอบการธุรกิจผลไม้แปรรูปอินทรีย์ในภาคตะวันออกของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาขีดความสามารถการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูปเขตจังหวัดภาคตะวันออกของไทย
2. เพื่อศึกษาการจัดการห่วงโซ่คุณค่าที่ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มประเภทผลไม้แปรรูปเขตจังหวัดภาคตะวันออกของไทย
3. เพื่อศึกษาการจัดการห่วงโซ่คุณค่าที่ส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูปเขตจังหวัดภาคตะวันออกของไทย

ขอบเขตในการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาขีดความสามารถในการแข่งขันโดยใช้แนวคิดของพอร์ตเตอร์ (Porter, 1985) แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ได้แก่

1. ด้านศักยภาพทรัพยากรมนุษย์
2. ศักยภาพด้านการจัดการวัตถุดิบ
3. ศักยภาพด้านเทคโนโลยีและการผลิต
4. ศักยภาพด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์
5. ศักยภาพด้านการจัดการธุรกิจและการตลาด
6. ศักยภาพด้านระบบฐานข้อมูลอุตสาหกรรมวิจัยและการพัฒนา
7. ศักยภาพของการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงาน

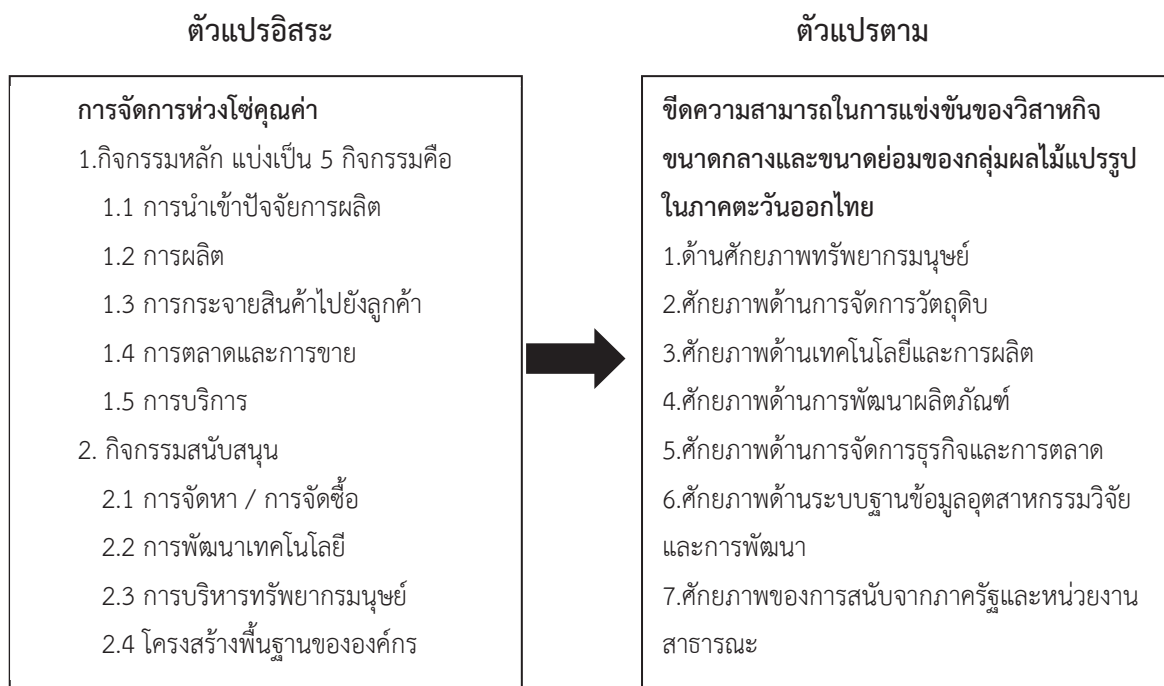

ขอบเขตด้านประชากร ศึกษาเฉพาะผู้ประกอบการผลไม้แปรรูปในเขตจังหวัดภาคตะวันออก 9 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี จังหวัดชลบุรี จังหวัดตราด จังหวัดระยอง จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว จังหวัดนครนายก จังหวัดสมุทรปราการ

กลุ่มตัวอย่าง

กำหนดตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง ทำการสุ่มแบบโควต้า (Quota random sampling)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises-SMEs) ตามกฎกระทรวงอุตสาหกรรม ลงวันที่ 11 กันยายน พ.ศ.2545 กำหนดขนาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยใช้จำนวนการจ้างงานหรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวร ไม่รวมที่ดินของวิสาหกิจ และให้ถือจำนวนการจ้างงานหรือมูลค่าสินทรัพย์ถาวรที่น้อยกว่าเป็นเกณฑ์กำหนด

ขีดความสามารถในการแข่งขัน หมายถึง ความสามารถเพิ่มคุณค่า และตอบสนองความต้องการของลูกค้า นอกจากนั้นยังทำให้กิจการมีฐานะทางอุตสาหกรรมเหนือกว่า คู่แข่งขัน อย่างไรก็ตาม เมื่อกิจการพยายามสร้างข้อได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยการผลิต ณ ต้นทุน ควรจะมุ่งประสิทธิภาพของการผลิตและปริมาณที่สูง และหากกิจการเลือกการสร้างแตกต่างนั้นความหมายว่า กิจการต้องสร้างความแตกต่างบนรากฐานความต้องการของลูกค้า ซึ่งไม่ว่าจะเลือกกลยุทธ์ใดสิ่งทีกินการต้องคำนึงถึง คือรากฐานความได้เปรียบในการแข่งขัน

การจัดการห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain Management) หมายถึง กระบวนการจัดการความต่อเนื่องของกิจกรรมการผลิตสินค้าเกษตรแปรรูปประเภทผลไม้ในเขตจังหวัดภาคตะวันออกที่ผสมผสานอยู่ในห่วงโซ่คุณค่าของกิจการตลอดสายห่วงโซ่ให้บรรลุเป้าหมาย คือ ความพอใจสูงสุดสำหรับลูกค้า ซึ่งความต่อเนื่องของกิจกรรมทั้งหมดที่ดำเนินไปนั้นเป็นไปอย่างเป็นระบบไม่ซับซ้อนในทุกขั้นตอนของการเพิ่มคุณค่า ตามแนวความคิดของ Porter ที่ได้แบ่งกิจกรรมภายในห่วงโซ่คุณค่าเป็นสองประเภท คือ 1) กิจกรรมหลัก (Primary Activities) และ 2) กิจกรรมสนับสนุน (Support Activities)

สมมติฐานในการวิจัย

การจัดการห่วงโซ่คุณค่าที่ส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูปภาคตะวันออกของไทย

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ประกอบการผลไม้แปรรูปในเขตภาคตะวันออก 9 จังหวัด จำนวน 1,472 ราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยที่ค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างไว้ที่ 400 ตัวอย่างตามสูตรของยามาเน่ ทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบบโควต้า (Quota Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอนดังนี้ ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง ตลาดส่งออก

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการ 7 ด้าน โดยมีเกณฑ์ดังนี้

- 1 หมายถึง มีขีดความสามารถระดับต่ำ
- 2 หมายถึง มีขีดความสามารถระดับค่อนข้างต่ำ
- 3 หมายถึง มีขีดความสามารถระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง มีขีดความสามารถระดับค่อนข้างสูง
- 5 หมายถึง มีขีดความสามารถระดับสูง

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่คุณค่า โดยมีเกณฑ์ดังนี้

- 1 หมายถึง มีการจัดการ ระดับต่ำ
- 2 หมายถึง มีการจัดการ ระดับค่อนข้างต่ำ
- 3 หมายถึง มีการจัดการ ระดับปานกลาง
- 4 หมายถึง มีการจัดการ ระดับค่อนข้างสูง
- 5 หมายถึง มีการจัดการ ระดับสูง

เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์ของเบส (Best, 1977) ดังนี้

4.50 - 5.00	มากที่สุด
3.50 - 4.49	มาก
2.50 - 3.49	ปานกลาง

1.50 - 2.49 น้อย
1.00 - 1.49 น้อยที่สุด

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ reliability coefficient alpha ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.965

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ แบบ All Enter

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ใน 3 ประเด็นดังนี้

1. ชีตความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการผลไม้แปรรูปในเขตภาคตะวันออกของไทย

ผลการวิเคราะห์ทั้งในภาพรวมและรายด้าน มีผลการวิเคราะห์อยู่ในระดับน้อยทั้งในระดับภาพรวมและรายด้าน โดยในภาพรวมมีความคิดเห็นระดับน้อยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.165 เมื่อพิจารณารายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยทุกด้านโดยด้านที่มีขีดความสามารถมากที่สุดคือด้านศักยภาพด้านระบบฐานข้อมูลอุตสาหกรรมวิจัยและการพัฒนา รองลงมาคือ ศักยภาพด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ศักยภาพด้านเทคโนโลยี และการผลิต ศักยภาพด้านการจัดการธุรกิจและการตลาด ศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ และ ศักยภาพด้านการจัดการวัตถุดิบ น้อยที่สุดตามลำดับ รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ชีตความสามารถการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูป

ระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน	\bar{X}	SD.	แปลผล
1.ด้านศักยภาพทรัพยากรมนุษย์	2.1826	.62879	น้อย
2.ศักยภาพด้านการจัดการวัตถุดิบ	2.1661	.61942	น้อย
3.ศักยภาพด้านเทคโนโลยีและการผลิต	2.3000	.61796	น้อย
4.ศักยภาพด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์	2.3583	.58189	น้อย
5.ศักยภาพด้านการจัดการธุรกิจและการตลาด	2.1978	.61150	น้อย
6.ศักยภาพด้านระบบฐานข้อมูลอุตสาหกรรมวิจัยและการพัฒนา	2.3600	.50335	น้อย
7.ศักยภาพของการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานสาธารณะ	2.0433	.50269	น้อย
รวม	2.1651	.44300	น้อย

2. การจัดการห่วงโซ่คุณค่า

การจัดการห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูป พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.17 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการกระจายสินค้าไปยังลูกค้า รองลงมาโครงสร้างพื้นฐานขององค์กร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การนำเข้าปัจจัยการผลิต รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การจัดการห่วงโซ่มูลค่าของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูป

ระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน	\bar{X}	SD.	แปลผล
1.กิจกรรมหลัก	2.0898	.61091	น้อย
1.1 การนำเข้าปัจจัยการผลิต			
1.2 การผลิต	2.1836	.65064	น้อย
1.3 การกระจายสินค้าไปยังลูกค้า	2.2951	.55425	น้อย
1.4 การตลาดและการขาย	2.1151	.52771	น้อย
1.5 การบริการ	2.1178	.53401	น้อย
2.กิจกรรมสนับสนุน	2.2182	.50293	น้อย
2.1 การจัดหา / จัดซื้อ			
2.2 การพัฒนาเทคโนโลยี	2.2213	.43447	น้อย
2.3. 2.3 การบริหารทรัพยากรมนุษย์	2.1378	.65572	น้อย
2.4. 2.4 โครงสร้างพื้นฐานขององค์กร	2.2369	.49942	น้อย
รวม	2.1795	.41176	น้อย

3. การจัดการห่วงโซ่มูลค่าที่ส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูปภาคตะวันออกของไทย

พบว่าปัจจัยการจัดการห่วงโซ่มูลค่ามีความสัมพันธ์กับขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูปภาคตะวันออกของไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีระดับความสัมพันธ์ร้อยละ 96.8 โดยปัจจัยการนำเข้าปัจจัยการผลิต การกระจายสินค้าไปยังลูกค้า การตลาดและการขาย การบริการ การพัฒนาเทคโนโลยี และการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สามารถร่วมกันอธิบายขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูปภาคตะวันออกของไทยได้ร้อยละ 93.7 รายละเอียดดังข้อมูลตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การจัดการห่วงโซ่คุณค่าที่ส่งผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูปภาคตะวันออกของไทย

ตัวแบบ (Model)	ขีดความสามารถในการแข่งขัน					
	B	SE(b)	Beta	t	Sig.	
(Constant)	.015	.035		.415	.678	
การนำเข้าปัจจัยการผลิต	.175	.022	.244	8.010**	.000	
การผลิต	.142	.018	.187	7.681**	.000	
การกระจายสินค้าไปยังลูกค้า	.278	.018	.384	15.282**	.000	
การตลาดและการขาย	.061	.017	.073	3.723**	.000	
การบริการ	.090	.020	.108	4.563**	.000	
การจัดการ / จัดซื้อ	.028	.016	.031	1.716	.087	
การพัฒนาเทคโนโลยี	.229	.018	.225	13.080**	.000	
การบริหารทรัพยากรมนุษย์	-.037	.018	-.055	-2.112*	.035	
โครงสร้างพื้นฐานขององค์กร	-.005	.020	-.005	-.231	.818	
	r	R ²	Adjusted R ²	SE(est.)	F	Sig.
	.968	0.938	0.937	0.114	736.90**	0.000

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผลไม้แปรรูปในเขตภาคตะวันออกอยู่ในระดับน้อยทุกด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ศักยภาพของการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานสาธารณะ ศักยภาพด้านการจัดการวัตถุดิบและศักยภาพด้านการจัดการธุรกิจ และการตลาดสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ณัฐวัฒน์ สุขะศิริวัฒน์, 2557) ที่กล่าวว่าปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยไม่ประสบความสำเร็จเพราะ (1) การสนับสนุนของรัฐบาลที่ไม่เพียงพอ (2) ต้นทุนของการพัฒนานวัตกรรมและ R&D ที่สูง และ (3) ความยากในการแสวงหาแหล่งเงินทุน ทั้งนี้เพราะรัฐบาลขาดการสนับสนุนเรื่องเงินทุนในการพัฒนานวัตกรรมของ SMEs อย่างทั่วถึง ตลอดจนขาดการส่งเสริมที่มีผู้เชี่ยวชาญเพื่อช่วยพัฒนานวัตกรรมอย่างเพียงพอ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ (รุ่งนภา ต่ออุดม, 2550) ที่พบว่า ผลการวิจัยปัญหา และอุปสรรคของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในอุตสาหกรรมเกษตร ภาคการค้าในจังหวัดฉะเชิงเทราพบว่าส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านการจัดการเงินทุนหมุนเวียน และงานวิจัยของ (เสนีย์ พวงยามณี และมณฑนา ไตรสิทธิ์,

2551) ที่ชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จและความอยู่รอดของผู้ประกอบการสินค้าเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อมขึ้นอยู่กับนโยบาย และการสนับสนุนจากภาครัฐ ประกอบกับการเจรจาความตกลงการค้าเสรีในยุคปัจจุบันมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงกรอบแห่งกฎเกณฑ์ใหม่ๆ เป็นกฎเกณฑ์ใหม่ที่ยังไม่อาจคาดคะเนได้ว่าจะเกิดผลในทางปฏิบัติระยะยาวอย่างไรบ้าง และจะต้องมีการเตรียมความพร้อมอย่างไรทั้งในส่วนของภาครัฐ และภาคเอกชน การแก้ไขกฎระเบียบภายในประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์และเงื่อนไขต่างๆ ที่ทำความตกลงไว้จะเป็นส่วนหนึ่งในการลดอุปสรรคทางการค้าในด้านกฎระเบียบ และจะเป็นส่วนหนึ่งในการขจัดอุปสรรคหรือลดความเสียหายเปรียบเทียบกับภาคเอกชนอีกทั้งจะมีส่วนในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเอกชนไทยในการค้าระหว่างประเทศด้วย

ในขณะที่ประเด็นการจัดการห่วงโซ่คุณค่าของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกลุ่มผลไม้แปรรูปพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการกระจายสินค้าไปยังลูกค้า รองลงมาคือโครงสร้างพื้นฐานขององค์กร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การนำเข้าปัจจัยการผลิต สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ชนิตา พันธมณี และอัมรินทร์ คีรีแก้ว, 2557) ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการอุตสาหกรรมผลไม้แปรรูปในเขตภาคตะวันออกนั้นยังขาดการจัดการห่วงโซ่คุณค่าในการจัดผลไม้แปรรูปในหลายด้าน ได้แก่ขาดแคลนเงินทุนที่ใช้ในการดำเนินงานแรงงานในการปลูกหยาบและแรงงานไม่มีความรู้ในการผลิตสมัยใหม่เกษตรกรมีความรู้ในปัจจัยห่วงโซ่คุณค่ายังไม่ครบถ้วน (ปัจจัยทางการผลิตและการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการปลูกและการแปรรูปเพื่อลดต้นทุนการผลิต) สภาพแวดล้อมภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ (ฤดูกาลผลิต ความแห้งแล้ง ราคาวัตถุดิบในการผลิต) และปัจจัยทางการผลิต เป็นต้น จะเห็นได้ว่าจากผลกระทบดังกล่าวส่งผลทำให้เกษตรกรมีกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีประสิทธิภาพและส่งผลกระทบต่อต้นทุนในการดำเนินการที่สูงขึ้นและทำให้เกษตรกรมีผลตอบแทนสุทธิที่ต่ำสาเหตุเนื่องจากการขาดการจัดการห่วงโซ่คุณค่าในการทำผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูป

ข้อเสนอแนะ

1. การปรับเปลี่ยนระบบการผลิตเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์และการสร้างความยั่งยืนทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมไปควบคู่กัน จะช่วยเพิ่มมีโอกาสด้านการตลาด และยกระดับรายได้ให้แก่เกษตรกรได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้การพึ่งพาปัจจัยบางอย่างจากภายนอกอาจลดความเข้มแข็งของเกษตรกรลงได้ อาทิ การกู้ยืมเงินจากภายนอกและการซื้อปัจจัยการผลิตจากภายนอก ซึ่งวิธีการที่ช่วยสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรได้ดีคือ การรวมกลุ่มเกษตรกร โดยวัตถุประสงค์เพื่อจัดหาปัจจัยการผลิต การแบ่งปันความรู้ และการจัดจำหน่ายผลผลิต

2. การสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาด้านการผลิตผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูปที่คุณภาพตามมาตรฐานสากลและการวิจัยและพัฒนาด้านการตลาดเพื่อยกระดับมาตรฐานการตลาด และเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตผลไม้แปรรูปที่ตอบสนองความต้องการของตลาด เป็นประเด็นที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรให้ความสนใจในการสนับสนุนเงินทุนและควรดึงนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเข้ามาช่วย นอกจากนี้ในการวิจัยและพัฒนาด้านการผลิตและการตลาดผลไม้แปรรูปควรสร้างนักวิจัยในท้องถิ่นซึ่งก็คือผู้ประกอบการการแปรรูปผลไม้ และตัวเกษตรกรเพื่อให้เกิดการบูรณาการร่วมกันระหว่างความรู้ทางทฤษฎีจากนักวิชาการและความรู้จากประสบการณ์ของตัวเกษตรกรซึ่งจะทำให้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูปได้บรรลุผลสำเร็จอย่างแท้จริง

3. การแบ่งปันข้อมูลข่าวสารถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงานในห่วงโซ่คุณค่า และส่งผลต่อศักยภาพการผลิตและการตลาดของผู้ประกอบการผลไม้แปรรูปและเกษตรกรผู้เพาะปลูกในเขตภาคตะวันออกของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2559). **ระบบฐานข้อมูลกลุ่มคลัสเตอร์ผลไม้ภาคตะวันออก**. ค้นเมื่อ 19 เมษายน 2560, จาก <http://www.easternfruitcluster.com>.
- ชนิตา พันธมณี และ อัมรินทร์ ศิริแก้ว. (2557). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟอาราบิก้าอินทรีย์ในภาคเหนือของประเทศไทยการประยุกต์ใช้แนวคิดห่วงโซ่คุณค่า**. รายงานวิจัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่.
- ณัฐวัฒน์ สุขะศิริวัฒน์. (2557). **ความท้าทายและข้อจำกัดของการขับเคลื่อนนวัตกรรมสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย**. วารสารวิจัยและพัฒนา. 37(1). 119-130.
- รุ่งนภา ต่ออุดม. (2550). **ปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรภาคการค้าในจังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- เสนีย์ พวงยาณี และมัณฑนา ไตรสิทธิ์. (2551). **การพัฒนาความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดสุพรรณบุรี**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- Best, J. W. (1977). **Research in Education**. (3 rd ed). New Jersey: Prentice hall Inc.
- Dekker, H.C. (2003). **“Value Chain Analysis in Interfirm Relationships: a Field Study”**. Management Accounting Research, 14: 1 –23. Retrieved June 16 2016, from [http:// www.sciencedirect.com](http://www.sciencedirect.com).
- Porter, M.E. (1985). **Competitive Strategy: Techniques for Analyzing Industries and Competitors**. New York: The Free Press.
- Trienekens, J.H. (2011). **Agricultural Value Chain in Developing Countries: A Framework for Analysis**. International Food and Agribusiness Management Review. 14(2). 51-82.
- UNIDO. (2009). **Agro-value Chain Analysis and Development: The UNIDO Approach**. A staff working paper.
- Yamane, Taro. (1973). **Statistics: An Introductory Analysis**. Third editio. Newyork : Harper and Row Publication.

อัตราส่วนทางการเงินกับการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของโรงพยาบาลเอกชน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

Financial ratio and Financial risk Management for Private Hospital in The Stock Exchange of Thailand

ธีรวัฒน์ กับป้า¹ วิยะดา วรานนท์วนิช²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตราส่วนทางการเงิน และแนวโน้มความเสี่ยงด้านการเงินของโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 2) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูล รายงานประจำปีของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี 2555 – 2559 โดยได้ข้อมูลจากฐานข้อมูล SETSMART (SET Market Analysis and Report Tool) ซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูลตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยออนไลน์ และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) อัตราส่วนทางการเงิน และแนวโน้มความเสี่ยงด้านการเงินของโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วย (1) อัตราส่วนสภาพคล่องทางการเงิน (2) อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการทำงาน (3) อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้ (4) อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร พบว่าการเปลี่ยนแปลงนโยบายของรัฐบาล การเพิ่มขึ้นของต้นทุนการรักษาพยาบาล การเพิ่มขึ้นของการลงทุนในสินทรัพย์ซึ่งจะเป็นการลงทุนที่คาดการณ์ว่าจะสามารถเพิ่มกระแสเงินสดได้ ในอนาคต ปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตราส่วนทางการเงินและแนวโน้มความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และ 2) กระบวนการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีการควบคุมภายใน และการตรวจสอบภายในโดยการจัดตั้งหน่วยงานตรวจสอบภายใน สอดคล้องกับความคิดเห็นผู้บริหารฝ่ายบัญชีการเงิน มีความเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงอยู่ในระดับดี

คำสำคัญ : อัตราส่วนทางการเงิน, การจัดการความเสี่ยงด้านการเงิน, โรงพยาบาลเอกชน

Abstract

This research aimed 1) to study the financial ratio and financial risk tendency of the private hospital in the Stock Exchange of Thailand 2) to study financial risk management process of the private hospital business in the Stock Exchange of Thailand by using secondary data as the annual report of the private hospitals business in the Stock Exchange of Thailand during the 5 years from 2012 to 2019. The secondary data was given by the SETSMART database (SET Market Analysis and Report Tool) which was the Stock Exchange of Thailand's online database. The primary data was an in-depth interview of the financial risk management process of the private hospital business in the Stock Exchange of Thailand. The results showed that 1) the financial ratio and the financial risk tendency of private hospitals in the Stock Exchange of Thailand were as follows: 1) Financial liquidity ratio 2) Performance ratio 3) Debt service ratio

¹ นักศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

² อาจารย์ที่ปรึกษาคุณุณีพนธ์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

4) Profitability ratio which was found that the change in government policy, the increase in medical costs, the increase in investment in assets, which was expected to increase cash flows in the future. These factors affected the change in financial ratios and risk tendency in the future and 2) the financial risk management process of the private hospital business in the Stock Exchange of Thailand had internal control and audit. The Internal audit department was set by according with financial management executives reviews with having a view on the ability to manage risk at a good level.

Keywords: Financial ratio, Financial risk Management, Private hospital

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมุ่งเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตของรายได้ประชาชาติหรือผลผลิตมวลรวมประชาชาติ (Gross National Product: GNP) ซึ่งเป็นดัชนีสำคัญที่ใช้วัดการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ ความก้าวหน้าในการพัฒนาประเทศ ความเจริญทางเศรษฐกิจสังคมและผลงานการบริหารประเทศของรัฐบาล โดยปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันอย่างเป็นสากลว่า การวัดความเจริญเติบโตของประเทศนิยมวัดโดยใช้ความสุขมวลรวมประชาชาติ (Gross National Happiness: GNH) ซึ่งเป็นการวัดการพัฒนาประเทศที่ไม่ได้เน้นตัวเลขการเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่เน้น "ความสุข" ที่แท้จริงของคนในสังคมแสดงให้เห็นถึงความกินดีอยู่ดี สุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรงของคนในประเทศ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของการพัฒนาประเทศ การทำให้ประชาชนในประเทศมีสุขภาพอนามัยที่ดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บจึงเป็นเป้าหมายหลักของรัฐบาล โดยกระทรวงสาธารณสุขซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน ควบคุมและประสานกิจกรรมทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทางกายและจิต ตลอดจนความเป็นอยู่ของประชาชนและการจัดให้มีบริการสาธารณสุข เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกระทรวงสาธารณสุข 4 ประการ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี 2555 : 1) คือ

1. เพื่อให้ประชาชนชาวไทยมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งกาย และจิตตลอดจนอยู่ในสังคมได้ด้วยมีความสุข
2. เพื่อให้ประชาชนชาวไทยปราศจากโรคภัยไข้เจ็บต่างๆ อันอาจทำให้ทุกข์ยากและทำให้สูญเสียแรงงานหรือความพิการแก่ร่างกาย
3. เพื่อให้ประชาชนชาวไทยมีอายุยืนนาน ไม่เสียชีวิตก่อนวัยอันควร
4. เพื่ออารักขาสวัสดิภาพของประชาชนให้พ้นจากอุบัติเหตุร้ายต่างๆ (ภัยจากสิ่งแวดล้อมเป็นพิษจากอาหารหรือยาเป็นพิษ)

และตั้งแต่ ปี 2558 ที่ผ่านมามีประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นทางการระบบการค้าการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกจะมีอุปสรรคลดลง ตลาดมีขนาดใหญ่ขึ้นเป็นตลาดระดับประชาคม นักลงทุนจากต่างชาติสามารถเข้ามาลงทุนในประเทศไทยได้ง่าย และการให้บริการด้านสุขภาพก็เป็นอีกภาคธุรกิจที่มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับนโยบายรัฐบาลที่จะผลักดันให้ไทย เป็นศูนย์กลางบริการทางการแพทย์ (Medical Hub of Asia) ของภูมิภาคทำให้ผู้ประกอบการโรงพยาบาลเอกชนต้องปรับตัว และเร่งสร้างความแข็งแกร่งให้กับธุรกิจเพื่อรองรับการแข่งขันสูงขึ้น (กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, 2555 : 1) และทั้งนี้บริการด้านสุขภาพถือเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีความสำคัญกับภาคบริการเป็นอย่างมาก มีศักยภาพ มีการเจริญเติบโต และสามารถสร้างเศรษฐกิจโดยรวมให้กับหลายประเทศในทุกภูมิภาค เนื่องจากแนวโน้มจำนวนประชากรของประเทศและของโลกมีอัตราสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556 : 19)

ภายใต้โอกาสนี้ยังมีปัจจัยที่มีความเสี่ยงต่อการขยายตัวทางธุรกิจโรงพยาบาลด้านภาวะเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวได้ช้ามีผลกระทบต่อโรงพยาบาลเอกชนส่งผลให้คนไทยบางส่วนมีความระมัดระวังในการใช้จ่ายมากขึ้น ทั้งนี้โรงพยาบาลเอกชนก็ยังมีรายได้จากการให้บริการแก่ผู้รับบริการชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทย สภาวะเศรษฐกิจของประเทศของผู้รับบริการชาวต่างชาติ จึงมีผลต่อจำนวนผู้รับบริการชาวต่างชาติที่เข้ามาใช้บริการในโรงพยาบาลในลักษณะเดียวกันกับปัจจัยทางเศรษฐกิจในประเทศที่มีผลกระทบต่อจำนวนผู้รับบริการในประเทศ ดังนั้น ธุรกิจ ฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และโอกาสทางธุรกิจของบริษัทจึงอาจได้รับผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจในประเทศต่างๆ ของผู้รับบริการชาวต่างชาติ นอกจากนี้ ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศกับสกุลเงินบาท ซึ่งเป็นตัวกำหนดความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของโรงพยาบาลเทียบกับผู้ให้บริการทางด้านการรักษาพยาบาลในประเทศอื่นเป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าจะมีผลกระทบต่อรายได้ของโรงพยาบาล อัตราแลกเปลี่ยนสกุลเงินบาทแข็งตัวขึ้นเมื่อเทียบกับเงินตราสกุลเหรียญสหรัฐ จึงทำให้ค่าบริการของโรงพยาบาลที่กำหนดเป็นสกุลเงินบาท มีราคาเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับค่าเงินสกุลเหรียญสหรัฐ และเงินสกุลอื่นๆ ของผู้รับบริการชาวต่างชาติ โรงพยาบาลจึงมีความเสี่ยงจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่อยู่นอกเหนือความควบคุมของโรงพยาบาล โดยในกรณีนี้ โรงพยาบาลพยายามที่จะรักษาสัดส่วนของผู้รับบริการในประเทศและผู้รับบริการชาวต่างชาติให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมเพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น (ศุภชัย วิจัยเศรษฐกิจธุรกิจ และเศรษฐกิจฐานราก ธนาการ ออมสิน, 2559 :1-5)

ความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของภาครัฐการเข้าร่วมโครงการประกันสังคม และโครงการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ มีนโยบายที่เปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด ในการตอบสนองการเกิดโรค และความต้องการของประชาชนคนไทย ส่งผลให้ภาครัฐต้องมาแบกรับค่าใช้จ่ายด้านรักษาพยาบาลของประชาชนทั่วไปเพิ่มขึ้นอย่างมาก สาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจากการที่ประชาชนไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่าย ทำให้เป็นภาระในด้านงบประมาณของภาครัฐ และในโครงการประกันสังคมได้มีการปรับแนวทางการจ่ายเงินค่าบริการทางการแพทย์แก่โรงพยาบาลที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งมีความซ้ำซ้อนกันและเปลี่ยนแปลงวิธีคิดคำนวณค่าใช้จ่ายของแต่ละโรคมีข้อจำกัดมากขึ้น ทำให้โรงพยาบาลได้รับเงินชดเชยไม่เต็มจำนวน จึงเป็นความเสี่ยงของโรงพยาบาลภาคเอกชนที่ไม่สามารถจะประมาณการค่าใช้จ่าย และรายรับที่ชัดเจนได้ ดังนั้น ภาครัฐควรมีระบบที่แน่นอนในการวิเคราะห์ศึกษาจำนวนประชากร และเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศ รวมถึงประชากรแรงงานต่างชาติที่จะเข้ามาร่วมใช้สิทธิในโครงการประกันสังคม ซึ่งจะมีผลทำให้ค่าใช้จ่ายเรื่องสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลของประเทศเพิ่มขึ้นอีกมาก และจะเป็นความเสี่ยงของโรงพยาบาลทั้งภาครัฐและภาคเอกชน หากไม่มีทิศทางที่ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้อย่างโปร่งใส (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2559)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับความเสี่ยงด้านการเงินของโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณจากงบการเงินซึ่งเป็นรายงานที่แสดงฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของกิจการซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินกลุ่มต่างๆ นอกจากนี้งบการเงินยังแสดงถึงผลการบริหารงานของฝ่ายบริหาร และเป็นข้อมูลที่สามารถสะท้อนความเสี่ยงในการดำเนินงานของกิจการได้อย่างน่าเชื่อถือโดยผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินโดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน ประกอบด้วย 1) อัตราส่วนสภาพคล่องทางการเงิน 2) อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการทำงาน 3) อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้ และ 4) อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร

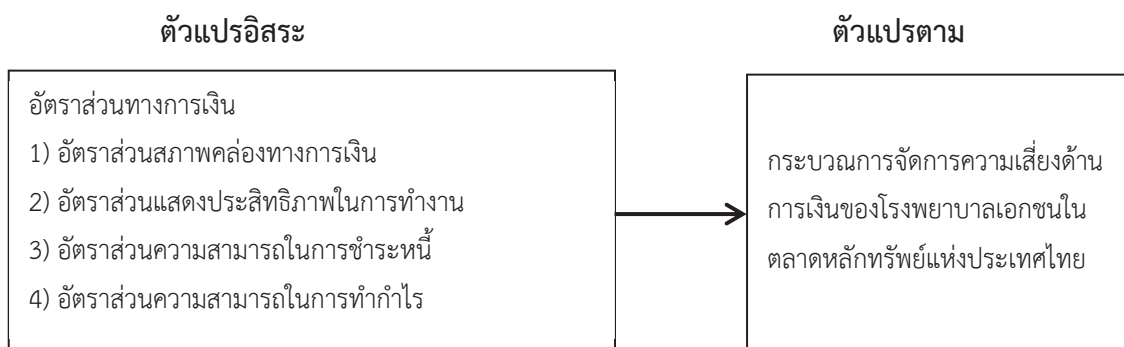

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตราส่วนทางการเงิน และแนวโน้มความเสี่ยงด้านการเงินของโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการทำวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ คืออัตราส่วนทางการเงิน ประกอบด้วย 1) อัตราส่วนสภาพคล่องทางการเงิน 2) อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการทำงาน 3) อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้ และ 4) อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร เพื่อสะท้อนกระบวนการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แสดงดังภาพที่ 1

วิธีการการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยในครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลจาก 2 ลักษณะข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูล รายงานประจำปีของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ปี 2555 – 2559 โดยได้ข้อมูลจากฐานข้อมูล SETSMART (SET Market Analysis and Report Tool) ซึ่งเป็นระบบฐานข้อมูลตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยออนไลน์
2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยผู้วิจัยดำเนินการโดยการแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้
 - ส่วนที่ 1 วิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน และแนวโน้มความเสี่ยงด้านการเงินการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินและหาค่าเฉลี่ยอุตสาหกรรมของโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
 - ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับความเสี่ยงด้านการเงินของโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่องความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน และแนวโน้มความเสี่ยงด้านการเงิน

ผลการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน และแนวโน้มความเสี่ยงด้านการเงินของโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตาราง 1 อัตราส่วนสภาพคล่องทางการเงิน (Liquidity ratio)

อัตราส่วนทางการเงิน	หน่วย	2555	2556	2557	2558	2559	เฉลี่ย
อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current Ratio)	เท่า	1.49	1.62	1.34	1.39	1.40	1.45
อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio)	เท่า	1.25	1.20	1.07	1.20	1.17	1.18
อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนของลูกหนี้ (Account Receivable Ratio)	เท่า	12.77	12.68	12.02	11.71	12.08	12.25
อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนของสินค้าคงคลัง (Inventory Turnover Ratio)	เท่า	29.06	32.87	36.16	41.62	40.81	36.11

การวัดความสามารถในการชำระหนี้ระยะสั้น แสดงว่า บริษัทมีสินทรัพย์หมุนเวียนที่ประกอบไปด้วยเงินสด ลูกหนี้ และสินค้าคงเหลือมากกว่าหนี้ระยะสั้น ทำให้คล่องตัวในการชำระหนี้ระยะสั้นมีค่อนข้างมาก และจากการวิเคราะห์ แนวโน้ม แต่ละประเภทได้ ดังนี้ 1) อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current Ratio) และอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick Ratio) พบว่าอัตราส่วน มีอัตราส่วนที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะระหว่างปี 2556 และ ปี 2557 มีความผันผวนทางด้านอัตราส่วนค่อนข้างสูงเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายการจ่ายเงินประกันสังคม มีการจ่ายเงินชดเชยของกองทุนประกันสังคมจากปี 2555 ในปี 2556 และสำหรับอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนของลูกหนี้ (Account Receivable Ratio) ในปี 2556 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าปกติทำให้เกิดความเสี่ยงที่จะเกิดหนี้สูญได้สูงขึ้นกว่าปกติ และอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนของสินค้าคงคลัง (Inventory Turnover Ratio) ในปี 2558 – 2559 มีการสำรองสินค้าคงเหลือสูงกว่าปกติ ทำให้กิจการมีสภาพคล่องที่ลดลงและอาจส่งผลให้เกิดการด้อยค่าของสินค้าคงเหลือได้

ตาราง 2 อัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพในการทำงาน (Efficiency Ratio)

อัตราส่วนทางการเงิน	หน่วย	2555	2556	2557	2558	2559	เฉลี่ย
อัตรากาหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (Total Asset Turnover)	เท่า	0.88	0.79	0.76	0.74	0.72	0.78
อัตรากาหมุนเวียนของสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน (Fix Asset Turnover)	เท่า	1.12	0.97	0.97	0.98	0.94	1.00

เป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ของหน่วยธุรกิจ โดยเปรียบเทียบยอดขายกับทรัพย์สินประเภทต่าง ๆ ที่ลงทุนไป ซึ่งระดับการลงทุนทรัพย์สินขึ้นกับปัจจัยหลายประการ อาทิ จำนวนสินค้าคงคลังตอนปลายปีขึ้นอยู่กับสินค้าคงคลังที่มีตอนต้นปี ระดับที่เหมาะสมของการลงทุนในทรัพย์สิน พิจารณาจากยอดขายผลผลิตอันเกิดจากใช้ทรัพย์สินที่ลงทุนจัดหามาใช้ในโครงการ ผลลัพธ์ของอัตราส่วนที่คำนวณได้จะอยู่ในรูปความเร็วของอัตราการหมุนของการใช้ทรัพย์สิน อัตราการหมุนของสินค้า อัตราการหมุนของลูกค้า อัตราการหมุนของทรัพย์สินถาวร ซึ่งจะวัดประสิทธิภาพในการบริหารทรัพย์สินประเภทนั้น ๆ ที่โครงการลงทุนไป ดังนั้นจะเห็นได้ว่าตั้งแต่ปี 2556 โรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์มีขยายการลงทุนในสินทรัพย์เพิ่มขึ้น ทำให้ประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ของหน่วยธุรกิจลดลงซึ่งสอดคล้องกับอัตราเงินทุนหมุนเวียนที่ลดลง

ตาราง 3 อัตราส่วนวัดความสามารถในการชำระหนี้ (Leverage ratio)

อัตราส่วนทางการเงิน	หน่วย	2555	2556	2557	2558	2559	เฉลี่ย
อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม (Debt to Total Asset Ratio)	เท่า	0.33	0.33	0.32	0.31	0.32	0.32
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to Equity ratio : D/E)	เท่า	0.48	0.53	0.55	0.51	0.51	0.52
ด้านอัตราส่วนความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (Interest Coverage Ratio)	เท่า	0.48	0.53	0.55	0.51	0.51	0.52

อัตราส่วนนี้สามารถวัดความแข็งแกร่งทางการเงินและความสามารถในการบริหารการเงิน และถ้าพิจารณาจากงบแสดงฐานะการเงิน แล้วจะเห็นได้ว่า หน่วยธุรกิจที่มีส่วนของผู้ถือหุ้นมากกว่าหนี้สิน ย่อมมีฐานะทางการเงินดีกว่า หน่วยธุรกิจที่มีส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำกว่ากว่าหนี้สินจะเห็นได้ว่าโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์มีความสามารถในการชำระหนี้อยู่ในระดับที่ไม่สูงกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ย

ตาราง 4 อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร (Profitability ratio)

อัตราส่วนทางการเงิน	หน่วย	2555	2556	2557	2558	2559	เฉลี่ย
อัตรากำไรขั้นต้น (Gross profit margin)	%	32.36	31.89	30.16	30.50	30.91	31.16
อัตรากำไรสุทธิ (Profit after tax)	%	13.38	11.91	12.27	12.63	13.17	12.67
อัตราผลตอบแทนสุทธิต่อสินทรัพย์รวม (Return on assets : ROA)	%	12.30	9.54	10.25	10.38	10.38	10.57
อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on equity : ROE)	%	17.05	14.42	14.30	13.59	13.46	14.56

อัตราส่วนวัดความสามารถในการทำกำไร แสดงให้เห็นว่าอัตรากำไรขั้นต้น (Gross profit margin) มีอัตราส่วนที่ลดลงส่งผลจากอัตราต้นทุนค่าบุคลากรทางการแพทย์ที่สูงขึ้น จึงส่งผลให้อัตรากำไรขั้นต้นลดลง แต่มีการลดค่าใช้จ่ายในการขายและบริหารทำให้อัตรากำไรสุทธิ (Profit after tax) อัตราผลตอบแทนสุทธิต่อ

ระบบการควบคุมภายในที่ดี ทั้งทางด้านระบบบัญชีการเงิน ระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ระบบการเบิกจ่ายชดเชยเงินกองทุนระบบการตรวจสอบภายในภายใต้มาตรฐานการตรวจสอบภายใน และมาตรฐานการกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และระบบการตรวจสอบระบบการเบิกจ่ายเป็นลำดับขั้นตามสายการบังคับบัญชาของฝ่ายงานบัญชี และการเงินจนถึงผู้บริหารระดับสูงคอยตรวจสอบ และควบคุมการทุจริตนโยบายการจ่ายเงินชดเชยเงินสมทบกองทุนประกันสังคม กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และกองทุนสวัสดิการภาครัฐมีการจ่ายล่าช้า และมีการเปลี่ยนแปลงอัตราการจ่าย และจึงควรเน้นกลุ่มลูกค้ารายใหม่ มูลค่าการลงทุนในสินทรัพย์ทั้งในรูปของอาคาร และเครื่องมือทางการแพทย์ ด้วยมูลค่าที่สูง และต้องนำเข้าจากต่างประเทศทำให้เกิดความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย และอัตราแลกเปลี่ยนที่มีความผันผวนตามราคาดุลยธรรมสำหรับโรงพยาบาลที่มีแผนขยายธุรกิจและขยายศักยภาพขั้นสูงในการรักษาพยาบาลโดยเครื่องมือเฉพาะทาง โดยการใช้เครื่องมือทางการเงินในการลดความเสี่ยง และผู้บริหารฝ่ายบัญชีการเงิน มีความเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ศิริพร พึ่งพรพรหม (2557) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงทางการเงินที่มีผลต่อประสิทธิภาพองค์กรซึ่งพบว่า ผู้บริหารฝ่ายการเงินธุรกิจส่งออกมีความเห็นเกี่ยวกับการมีการบริหารความเสี่ยงทางการเงินโดยโดยรวมและรายได้้อยู่ระดับมาก ได้แก่การระบุความเสี่ยง ด้านการประเมินความเสี่ยง ด้านการควบคุมความเสี่ยง และด้านการติดตามทบทวนความเสี่ยง และผู้บริหารฝ่ายการเงิน มีความเห็นเกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมาก

โดยภาพรวมของการวิจัยการกระบวนการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินของธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควรมีระบบการจัดการทางการเงินโดยการใช้กระบวนการทำงานที่มีขั้นตอนที่เป็นมาตรฐานและใช้เครื่องมือทางการเงินในการลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

มีการสร้างระบบการจัดการความเสี่ยงด้านการเงินให้มีความน่าเชื่อถือและเป็นมาตรฐานและเหมาะสมกับสภาพ สังคม เศรษฐกิจ การเมืองในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

วิจัยเพื่อค้นหาแนวทางจัดการความเสี่ยงด้านการเงิน ในองค์กรประเภทอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมอาเซียน. (2555) ศูนย์กลางบริการทางการแพทย์. กรุงเทพฯ : กระทรวงการต่างประเทศ.
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2556) อุตสาหกรรมบริการ. กรุงเทพฯ : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
ศิริพร พึ่งพรพรหม. (2557). ผลกระทบของการบริหารความเสี่ยงทางการเงินที่มีผลต่อประสิทธิภาพองค์กรของธุรกิจส่งออกข้าวหอมมะลิในประเทศไทย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจธุรกิจ และเศรษฐกิจฐานราก ธนาคารออมสิน. (2559). สภาพความเสี่ยงธุรกิจโรงพยาบาลเอกชน. กรุงเทพฯ: ธนาคารออมสิน.
สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์. (2559). การควบคุมภายในและการตรวจสอบภายใน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์.

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Western University Research Journal of Humanities and Social

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี. (2555). **นโยบายสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี**
อุบลราชธานี : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี.

Chan, Kin Wai. (2013). **Risk Culture of Late Modernity Mass Tutoring Enrolment of**
Hong Kong's Senior Secondary Students. Hong Kong : Lingnan Uni.

**ปัญหากฎหมายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย
: กรณีศึกษาแม่สาย**

**Problems of Laws for Promotion Tourism in Chiang Rai
Special Economic Zone : A Case Study Mae Sai**

นิติ ผดุงชัย¹ สมหมาย จันทร์เรือง² นฤนาท รัตนโชติวงศ์กุล³

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษา นโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 72/2557 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เมื่อ 19 มิถุนายน 2557 และคำสั่งที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เกี่ยวกับกลไกในการส่งเสริมกฎหมายการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นกรณีศึกษาในพื้นที่เทศบาลแม่สาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นพื้นที่ติดต่อกับประเทศเมียนมาร์ โดยศึกษาความต้องการการของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ประกอบการท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย นายด่านศุลกากรแม่สาย และสำนักงานตำรวจการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย พบว่าคำสั่งของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยทุกฉบับ มุ่งเน้นการส่งเสริมการค้าและลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยไม่มีกลไกการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวแต่ประการใด และมีปัญหาด้านการเข้าเมืองนักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอาเซียนที่สามารถใช้สิทธิตามข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการท่องเที่ยว (ASEAN Tourism Agreement หรือ ATA) ปี พ.ศ. 2545 มีสิทธิเข้าเมืองได้โดยไม่ต้องตรวจลงตรา (visa) แต่ประการใด ทำให้เกิดปัญหาด้านแรงงานที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ในส่วนที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษ รัฐควรสร้างกลไกส่งเสริมด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและองค์กรภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: กฎหมายการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษ, ปัญหากฎหมาย, การท่องเที่ยว

Abstract

The objective of this research is to study the policy of The National Council for Peace and Order (NCPO) 17/2557 effective on 19 June B.E.2557 with appointing a policy committee for development in special economic zone and the other related orders concerning promotion the tourism laws in economic zone. A case study in Mae Sai, Chiang Rai province that border to Myanmar. Including to study the benefit of the industrial tourism companies, and the related agencies. This research carried out by in-depth interviews the industrial tourism companies, Chiang Rai tourism office, Mae Sai Tourism Police and Mae Sai Customer Agency. It founded that The National Council for Peace Orders promote only trading and investments. Those of orders there were no special mechanisms for promotion the tourism laws in special economic zone. The significance problem was the AEAN Tourists who have the rights of ASEAN Tourism Agreement (ATA) B.E.2545 for entering Thailand with no visa then they worked in Thailand with no rights. Thai Government should issue the special measures to control these problems, including mechanism to

¹ รศ.น.ต. อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย สาขานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสยาม

² ผศ.ดร. คณบดี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

³ ดร. นักวิชาการอิสระ

promote tourism law in special economic zone with the participation of people, the industrial tourism companies and the state sections efficiently.

Keywords : Tourism Law in Special Economic Zone, Problems of Laws, Tourism

บทนำ

ตามที่รัฐบาลภายใต้การปกครองของคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนเพื่อจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เนื่องจากการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษต้องอาศัยกลไกของรัฐเข้ามาส่งเสริม และสนับสนุนกิจกรรมทั้งด้านการค้าและบริการโดยสร้างกลไกพิเศษเพื่อความคล่องตัวในลักษณะ ONE STOP SERVICE ดังนั้น การพัฒนาพื้นที่เขตใดเขตหนึ่งจะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ต้องกระจายการพัฒนาให้ทั่วถึงทั้งประเทศ ไม่อาจที่จะระดมงบประมาณมาลงทุนในเขตใดเขตหนึ่งโดยเฉพาะ การพัฒนาต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตและกรอบตามที่กฎหมายกำหนดในเรื่องต่างๆ รวมถึงพื้นที่ต่างๆมีศักยภาพ เงื่อนไขการพัฒนาที่ต่างกัน เช่น พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่อุตสาหกรรม พื้นที่ที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว การพัฒนาในแต่ละพื้นที่มีปัญหาและอุปสรรคแตกต่างกัน แต่เดิมประเทศไทยมีเพียงเฉพาะมาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการลงทุนในประเทศเท่านั้น ส่วนการพัฒนาในเรื่องอื่นอยู่ในบังคับของกฎหมายฉบับต่างกัน

การพัฒนาท้องถิ่นหนึ่งอาจเกิดปัญหาทับซ้อนที่อื่นทั้งในเรื่องงบประมาณ และผลกระทบจากการพัฒนา มีหน่วยงานที่จะดำเนินการหลายหน่วยงานขึ้นอยู่กับต่างกระทรวงกัน เกิดปัญหาหลักเกณฑ์ในการพิจารณาที่ลึกลับ มิได้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดปัญหาและอุปสรรค มีข้อขัดข้องไม่อาจที่จะส่งเสริม พัฒนาในทุกเรื่อง ให้เบ็ดเสร็จอย่างบูรณาการได้ จึงเกิดแนวคิดที่จะกำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษจึงเกิดขึ้น ซึ่งพัฒนามาจากเขตนิคมอุตสาหกรรม เพื่อแก้ปัญหาและอุปสรรคที่เฉพาะเจาะจง โดยไม่กระทบกระเทือนท้องถิ่นอื่น รวมทั้งเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องได้ตรงประเด็น และสามารถดำเนินการโดยมีมาตรการกฎหมายรองรับทั้งในการกำหนดแหล่งที่ตั้ง ขอบเขตพื้นที่ และลักษณะของกิจการ รวมทั้งประชากรในพื้นที่ ให้สอดคล้องกับโครงสร้างการค้าและบริการพื้นฐานและปัจจัยต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์และความต้องการของแต่ละเขตอย่างชัดเจน อำเภอแม่สายอยู่เขตชายแดนของไทยมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเมียนมาร์ ลาว และพื้นที่แถบอินโดจีน และยังสามารถเดินทางติดต่อกับตอนใต้ของประเทศจีนได้อย่างสะดวก เป็นอาณาเขตที่เป็นแหล่งการค้าการลงทุน รวมถึงการท่องเที่ยวที่สามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศได้อย่างมหาศาล ซึ่งรายได้เหล่านี้จะช่วยกระตุ้นพัฒนาเศรษฐกิจของไทยให้เจริญก้าวหน้าได้อย่างมั่นคง อำเภอแม่สาย บริเวณจุดผ่านแดน มีสถานะเป็นพื้นที่หนึ่งในเขตจังหวัดเชียงราย แต่มีข้อจำกัดที่การพัฒนาจะต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ดังกล่าว

คณะผู้วิจัยเห็นว่า จากการศึกษาของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาว่า อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานของการคมนาคมขนส่ง รวมถึงการค้าและการลงทุน สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศและทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีการเจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็วและมีเสถียรภาพมากกว่าการผลิตและบริการอื่น ๆ การแข่งขันจึงมีความรุนแรงและอ่อนไหวอย่างรวดเร็วทั้งปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ และการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษแม่สาย ยังไม่มีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคเชิงลึกในธุรกิจการค้าและบริการในแต่ละด้านการส่งเสริมเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเชียงราย เฉพาะแม่สาย เพื่อสร้างแนวทางที่สามารถนำไปใช้ในการจัดตั้งพัฒนาสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษพิเศษอื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

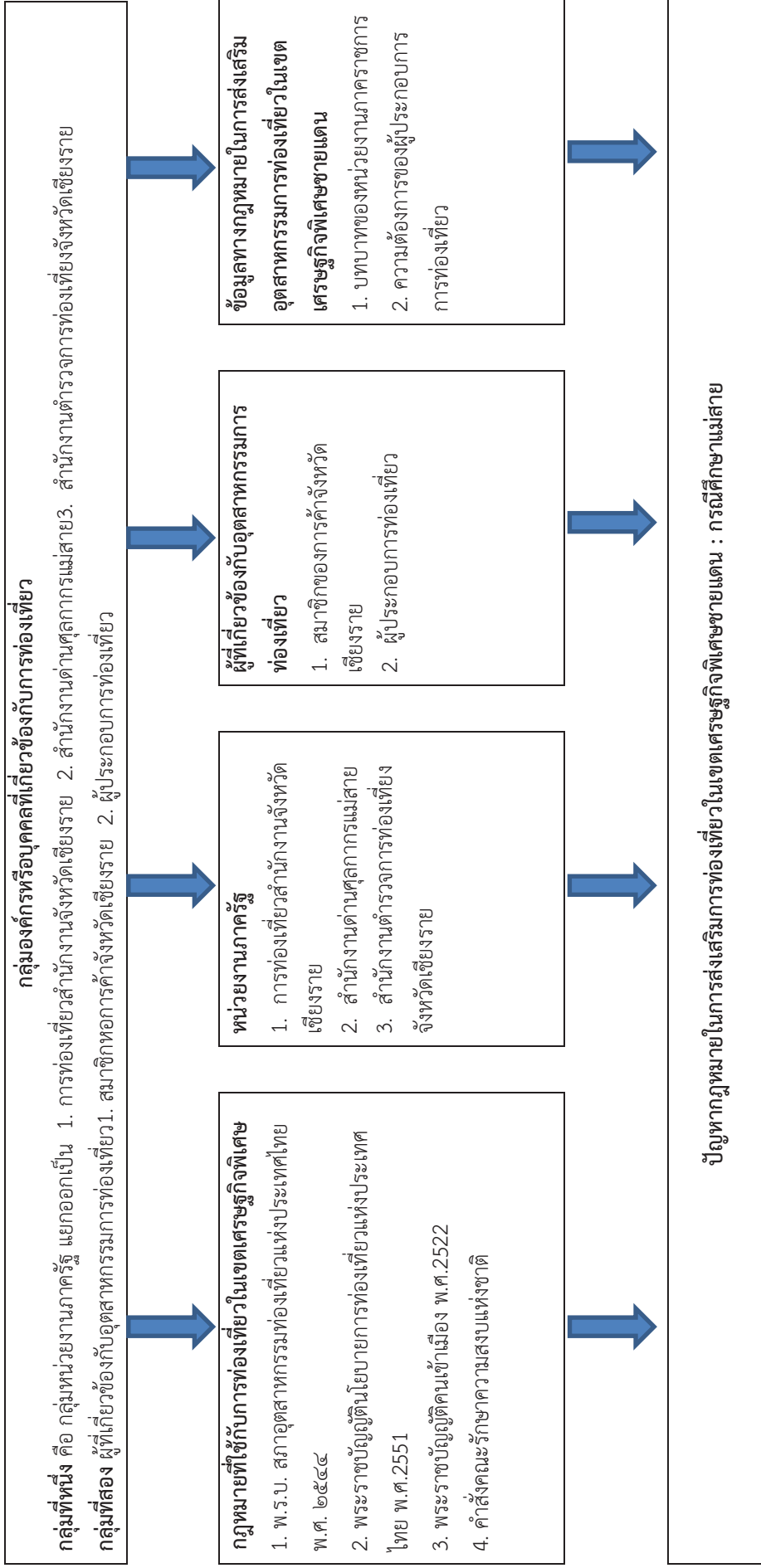
1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนแม่สาย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในทางปฏิบัติของผู้ประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและภาครัฐจังหวัดเชียงราย
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

กฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตแม่สายซึ่งเป็นเขตกรณีศึกษาด้านการเข้าเมือง การอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยว และคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ อาจขาดกลไกอย่างมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จึงต้องศึกษาวิจัย เพื่อแสวงหากฎเกณฑ์ที่เหมาะสมในการวิจัยตามโครงการนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษา ปัญหากฎหมายการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน : กรณีศึกษาแม่สาย จากโจทย์การวิจัยดังกล่าวนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนแม่สาย ทำให้การวิจัยทางนิติศาสตร์ในครั้งนี้ไม่อาจนำระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณที่จะใช้ตัวเลขในการวัดปรากฏการณ์มาใช้ในการวิจัยได้ ซึ่งระเบียบวิธีการวิจัยตามวิทยาการวิจัยทางนิติศาสตร์ที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ศึกษาประเด็นของการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น คือ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้วิธีศึกษาเอกสาร (Documentary Research) วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสาร รายงาน บทความ บทวิเคราะห์ทั้งจากสื่อมวลชน รายงานวิชาการ วิทยานิพนธ์ กฎหมาย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินการ 3 ส่วนคือ

1. นำงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วในส่วนที่เกี่ยวกับโจทย์วิจัย มาวิเคราะห์เพื่อทดสอบโจทย์วิจัยกรอบแนวคิดและสมมติฐานในการวิจัย
2. ทบทวนวรรณกรรมในส่วนกรอบแนวคิด ทฤษฎีการท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตเศรษฐกิจพิเศษ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
3. การวิจัยภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-dept interview) ผู้ประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาประกอบข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อวิเคราะห์ตามกรอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยว่าสามารถตอบคำถามโจทย์วิจัย สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลจะตีความในลักษณะวิเคราะห์ตามหลักเหตุผล ทั้งนี้ เพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคของกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเชียงรายในเขตแม่สาย
2. ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในทางปฏิบัติของผู้ประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งของไทยและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง
3. ทำให้สามารถเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การส่งเสริมการท่องเที่ยวหลักการด้านกฎหมายที่บังคับใช้ในเขตเศรษฐกิจพิเศษควรประกอบด้วย หลักการรักษาอธิปไตยของชาติ หลักความเสมอภาค และหลักประโยชน์ซึ่งกันและกัน หลักการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ที่ขอบด้วยกฎหมายของนักลงทุน หลักการสอดคล้องกับระเบียบประเพณีการค้าระหว่างประเทศ

โดยรัฐต้องมีมาตรการจูงใจ อำนวยความสะดวกและมาตรการหลักประกันและคุ้มครองผู้ประกอบการที่จะมาลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ กล่าวคือ มาตรการจูงใจ เช่น สิทธิประโยชน์ด้านภาษีเงินได้นิติบุคคล สิทธิค่าธรรมเนียมภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิต สิทธิพิเศษด้านภาษีบำรุงท้องที่หรือภาษีท้องถิ่น สิทธิพิเศษและประโยชน์ด้านอื่น โดยเฉพาะของคนต่างด้าว มาตรการอำนวยความสะดวก เช่น ศูนย์รวมอำนาจเกี่ยวกับการจดทะเบียน การตรวจสอบมาตรฐาน หรือกฎเกณฑ์เกี่ยวกับกิจการ การลดขั้นตอนและระยะเวลา การอนุญาต อนุมัติ มีการอำนวยความสะดวกด้านการปรึกษากฎหมาย ความสะดวกด้านเงินทุน การกู้ยืมเงิน ระยะยาวและดอกเบี้ยต่ำ การโอนเงินระหว่างประเทศ การออกหนังสือค้ำประกัน สถานพยาบาล การศึกษา ถึงระดับอุดมศึกษา ระบบการกำจัดน้ำเสีย ของเสีย ระบบรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การลดหย่อนภาษี และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ส่วนมาตรการให้หลักประกันและคุ้มครอง เช่น รัฐไม่ควรโอนกิจการเป็นของรัฐ ไม่ผูกขาดจำหน่ายสินค้าแข่งขัน ไม่ควบคุมการผลิต ไม่ห้ามการส่งผลิตภัณฑ์หรือสินค้าออกขายต่างประเทศ ไม่นำผลิตภัณฑ์หรือสินค้าชนิดเดียวมาขายในประเทศไทย นอกจากนี้รัฐควรคำนึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน ให้ค้าขายอย่างเสรี ป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมทุกด้าน (unfair competition, unfair trade practice) รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคด้วย เช่น ด้านการป้องกันการผูกขาด (antitrust) การเอาเปรียบ (restraint of trade) การจำกัดสิทธิ (restrictive trade practice) (เรวดี แก้วมณี, 2556 : 39 – 48)

ส่วนผลการศึกษาด้านกฎหมาย ปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศตามนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยการออกคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. คำสั่งหัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 72 / 2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เมื่อ 19 มิถุนายน 2557 เป็นต้นไป

เจตนารมณ์ของคำสั่งนี้ต้องการส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศตามนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยใช้ประโยชน์จากความเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอาเซียนและข้อตกลง การค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียน โดยจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ให้มีอำนาจหน้าที่ เช่น เสนอร่างหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการจัดตั้งและดำเนินการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ กำหนดแนวทางให้หน่วยงานถือปฏิบัติให้ กำกับดูแล ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บท ตลอดจนให้คำแนะนำ หรือข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการตามแผนแม่บท แผนงานหรือโครงการหรือแผนปฏิบัติการ และรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นต้น

2. คำสั่งหัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 17/2558 เรื่อง การจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

เจตนารมณ์ของคำสั่งนี้ต้องการเร่งรัดกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งพื้นที่ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อให้มีการกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นในพื้นที่ที่มีศักยภาพ อันจะทำให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวสัมฤทธิ์ผลโดยเร็วมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) กำหนดให้ที่ดินตกเป็นที่ราชพัสดุ โดยให้มีผลเป็นการเพิกถอนสภาพที่ดินต่างๆ เช่น ที่ดินในท้องที่ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่ดินในท้องที่ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร เป็นต้น

2) ให้ที่ดินที่ตกเป็นที่ราชพัสดุตามคำสั่งนี้ และที่ดินอื่นที่คณะกรรมการกำหนดให้ใช้ประโยชน์ในการใช้เป็นพื้นที่พัฒนาในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ไม่อยู่ภายใต้บังคับข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามกฎหมายกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม

3) ในกรณีที่เอกชนมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่ดินแปลงใดที่อยู่ภายในแนวเขตที่ดินอันเป็นเหตุให้ที่ดินที่ตกเป็นที่ราชพัสดุตามข้อ 2 มีพื้นที่ไม่ต่อเนื่องเป็นผืนเดียวกันหรือมีลักษณะไม่สามารถใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการนำที่ดินอันเป็นที่ราชพัสดุดังกล่าวแลกเปลี่ยนกับที่ดินของเอกชนรายนั้นได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด และในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการจะสั่งให้ชดใช้เงินให้แทนการแลกเปลี่ยนที่ดินทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้

4) การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่พัฒนา ให้กรมธนารักษ์จัดให้หน่วยงานของรัฐใช้ประโยชน์หรือจัดให้การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หน่วยงานอื่นของรัฐหรือเอกชนเช่าเพื่อใช้เป็นพื้นที่พัฒนาตามระยะเวลา หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข รวมทั้งอัตราค่าเช่าที่คณะกรรมการกำหนดระยะเวลาการเช่าตามวรรคหนึ่งต้องไม่น้อยกว่าคราวละห้าสิบปี และอาจต่อสัญญาอีกได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

3. คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 3 /2559 เรื่อง การยกเว้นการใช้บังคับกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองและกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

เจตนารมณ์ของคำสั่งนี้เนื่องจากข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองและกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารบางประการที่ใช้บังคับอยู่ไม่สอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ส่งผลให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการ และบริหารจัดการพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จึงต้องออกคำสั่งให้การดำเนินการและการบริหารจัดการพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมและรวดเร็ว อันจะเป็นประโยชน์ในการปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศ มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) ให้ยกเว้นการใช้บังคับกฎกระทรวงผังเมืองรวม กฎกระทรวงหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย และใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคาร ในบางพื้นที่ เช่นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ตามประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 2/2558 เรื่อง กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 2 ลงวันที่ 24 เมษายน พุทธศักราช 2558

2) ให้ประกาศกระทรวงมหาดไทยและประกาศกรมโยธาธิการและผังเมืองตามข้อ 1 มีผลใช้บังคับจนกว่าจะมีการออกกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมและกฎกระทรวงหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อใช้บังคับในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้นๆ

3) ให้กระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม และกฎกระทรวงหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย และใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคาร

ให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามประกาศของคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยเร็ว

4. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารการพัฒนาพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2558

เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้สืบเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการค้าและการลงทุน โดยการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับทั้งในเรื่องการเชื่อมโยงด้านการคมนาคมขนส่ง การจัดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ ตลอดจนการจัดให้มีระบบสาธารณสุขรองรับ และสนับสนุนการดำเนินการอย่างบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการกำกับดูแลติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินการเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) การจัดตั้งองค์กรและอำนาจหน้าที่

1.1) จัดตั้งคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลอนุมัติแผนงานหรือโครงการของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของ คบพ.เสนอแนะหลักเกณฑ์ และวิธีการต่อคณะรัฐมนตรีในการจัดตั้ง การดำเนินการ และการบริหารงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และปฏิบัติการอื่นใด เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบนี้ หรือตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

5. พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546

โดยมีเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้รัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้ และกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนท้องถิ่น โดยให้มีการบริหาร และพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงบูรณาการ มีองค์การกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ และประสานงานกับท้องถิ่นหรือพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวให้มีการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพรวมทั้งสามารถระดมบุคลากร งบประมาณ และเครื่องมือเครื่องใช้มาใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีเอกภาพและแก้ไขปัญหาโดยรวดเร็ว ตลอดจนส่งเสริมให้มีการนำความรู้ด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ มีสาระสำคัญ ดังนี้

1.จัดตั้งองค์กรและกำหนดอำนาจหน้าที่

1.1 จัดตั้ง “องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)” มีวัตถุประสงค์ เช่น

1) ประสานงานการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในระดับชาติ ระดับภูมิภาค หรือระดับท้องถิ่น

2) ประสานงานการใช้อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ ที่มีอำนาจพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน ผังเมือง สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว หรือการรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อมจัดให้มีการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนใช้ศักยภาพของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว

4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตน

5) ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการจ้างงานและยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่แห่งท้องถิ่นให้ดีขึ้น

1.2 จัดตั้ง “คณะกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” มีอำนาจหน้าที่ เช่น

1) จัดทำและเสนอนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ
2) กำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อให้นโยบายและแผนยุทธศาสตร์บรรลุผล
3) ให้คำแนะนำ เสนอแนะ และร่วมแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษแต่ละแห่ง

4) ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษแต่ละแห่ง
5) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการในกรณีมีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการประสานงานการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษ

2. กำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยต้องคำนึงถึงหลักการผังเมืองและสิ่งแวดล้อม และอย่างน้อยจะต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน การควบคุมการก่อสร้างให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม การวางแผนผังเมือง การจัดทำพิมพ์เขียว และการบำรุงรักษาพื้นที่สีเขียวในเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2) การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในลักษณะสมดุลมีการกำหนดตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม สมรรถนะในการรองรับนักท่องเที่ยวไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และจัดทำรายงานสถานการณ์ทุก ๆ ปี

3) การสนับสนุนอุตสาหกรรมในครัวเรือนโดยใช้วัสดุท้องถิ่น พัฒนาสินค้าหัตถกรรม และช่วยเหลือชุมชนท้องถิ่นในการออกแบบผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการสร้างตลาดและอุปสงค์ของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นด้วย

4) การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน มาตรการควบคุมความแออัดของประชากรในเขตพื้นที่พิเศษ และมาตรการด้านสุขอนามัย ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการควบคุมมลภาวะ และด้านการกำจัดของเสีย

5) การพัฒนาโครงข่ายของโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ การคมนาคม การขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมสินค้า บริการและบุคลากรการท่องเที่ยว

6) การส่งเสริมการท่องเที่ยวและตลาดการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร
ผลการศึกษาดังกล่าว ในส่วนราชการ ได้แก่การท่องเที่ยวสำนักงานจังหวัดเชียงรายสำนักงานด้านบุคลากรแม่สาย สำนักงานตำรวจการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย และภาคเอกชนผู้ประกอบการท่องเที่ยว

โดยสำนักงานการท่องเที่ยวฯ เสนอแนะรูปแบบที่เหมาะสมคือ การจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ ด้านบุคลากรแม่สาย มีการเตรียมพร้อมรองรับการพัฒนาที่เกิดขึ้น ในฐานะที่เป็นด่านหน้าการค้าระหว่างประเทศไทยกับเพื่อนบ้าน โดยมีการเสนอรับการสนับสนุนงบประมาณ 100 ล้านบาท เพื่อเร่งปรับปรุงด้านแม่สาย เพราะถือว่าเป็นการค้าชายแดนที่สำคัญในการส่งสินค้าไปยังประเทศเมียนมาร์ ลาว และจีนตอนใต้ เฉพาะบริเวณท่าซี้เหล็ก (หรือสะพาน) ที่มีการเปิดใช้งานมานานกว่า 80 ปี ยังมีนักท่องเที่ยว ในส่วนสำนักงานตำรวจท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย ปัญหาการควบคุมแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาในศรบนนักท่องเที่ยว ปัญหาปัจจุบัน คือด้านงบประมาณ ไม่เพียงพอในการจัดกำลังคนในรูปเครือข่าย

สำหรับข้อมูลภาคเอกชน ข้อมูลด้านประเภทของนักท่องเที่ยวเมียนมาร์ 3 ลำดับ คือ ลำดับที่ 1 ครอบครัว ลำดับที่ 2 เยาวชน ลำดับที่ 3 ผู้สูงอายุการจัดตั้งศูนย์ One Stop Service ยังไม่ทราบข้อมูลละเอียดควรจัดส่งเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้ ข้อมูลด้านการเข้าเมือง พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ปรากฏว่ากฎหมายระบุวิธีปฏิบัติยุ่งยากเข้าใจยาก ไม่เข้าใจวิธีปฏิบัติเมื่อตั้งศูนย์ One Stop service แล้วควรมีจุดบริการด้านกฎหมายแก่ผู้ประกอบการ โดยไม่ต้องเดินทางไปสำนักงานจังหวัด นอกจากนี้หน่วยงานของรัฐขาดเจ้าหน้าที่ตรวจสอบกลุ่มที่เข้ามาในราชอาณาจักร ด้านการจัดเก็บภาษีประเภทต่างๆ ปรากฏว่า ผู้ประกอบการร้องเรียนว่า รัฐจัดเก็บภาษีหลายประเภทมากไป เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีนิติบุคคล ภาษีร้านค้า ภาษีธุรกิจนำเที่ยว การหักภาษี ณ ที่จ่าย และทางราชการไม่มีการแนะนำให้ชัดเจน ในด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวปรากฏว่า มีการจัดทำประกันภัยสำหรับนักท่องเที่ยว และรัฐควรกำหนดมาตรการให้มีประสิทธิภาพ มีสถานที่สำหรับกลุ่มทัวร์ เช่น ลานจอดรถ นอกจากนี้รัฐควรจัดบริการประกันภัยให้นักท่องเที่ยวโดยตรง ด้านคมนาคม ปรากฏว่าการเดินทางยากลำบากรัฐขาดงบประมาณในการพัฒนา ถนนหนทางไม่ดี ทางแคบ ถนนไม่มีการปรับปรุงไม่มีทางเดินเท้าสำหรับนักท่องเที่ยวหรือช่องทางพิเศษ มีข้อเสนอแนะให้รัฐจัดงบประมาณให้เพียงพอ เพราะเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยตรง

ข้อเสนอแนะ การดำเนินการตามยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ควรดำเนินการตามลำดับความเร่งด่วนในด้านต่างๆ เช่น โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ลำดับที่ 1 คือ โครงสร้างข่ายเส้นทางคมนาคมและระบบเชื่อมโยงการเดินทางเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค ลำดับที่ 2 คือ การพัฒนาและปรับปรุงระบบโลจิสติกส์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว การพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ลำดับที่ 1 การยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยว ลำดับที่ 2 พัฒนาระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่มีศักยภาพ ลำดับที่ 3 คือ ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว ลำดับที่ 1 คือ การป้องกันและรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ลำดับที่ 2 คือ พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน ลำดับที่ 3 คือ การสร้างโอกาสและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาการค้า การลงทุนด้านการท่องเที่ยว การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว ลำดับที่ 1 คือ การสร้างกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทย ลำดับที่ 2 คือ การสร้างและเผยแพร่ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ลำดับที่ 3 คือ การสร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาระบบสนับสนุนการท่องเที่ยว การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ลำดับที่ 1 คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ลำดับที่ 2 คือ การสร้างและพัฒนากลไกในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ลำดับที่ 3 อื่นๆ เพิ่มเม็ดเงินและบุคลากรในท้องถิ่น ส่วนปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยรวมระหว่างของไทยและประเทศเมียนมาร์ กฎหมายไทยคืออยู่แล้ว

แต่มีปัญหาที่ยากที่มีหลายหน่วยงานในการบังคับใช้ แต่เมียนมาร์ มีหน่วยงานเดียวและมีโทษสูงมีโครงการม
ทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว มาตรการของไทยควรมีประสิทธิภาพ ประเทศเมียนมาร์ ไม่มีความแน่นอนเรื่อง
ประกาศห้ามเข้า-ออกนอกประเทศ และมีปัญหาด้านการแลกเปลี่ยน และสัญญาการซื้อขายสินค้า
และบริการระหว่างไทยและเมียนมาร์ ต้องการให้ประเทศเมียนมาร์ รับรองความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยนี้ปรากฏว่า กฎหมายทุกฉบับที่กล่าวมามองการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเน้นไป
ที่การค้าและการลงทุน มิได้ให้น้ำหนักความสำคัญไปที่การส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษ
คงมีแต่พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่าง
ยั่งยืน (องค์กรมหาชน) พ.ศ.2514 ซึ่งใช้เป็นการทั่วไปไม่ได้มีกลไกพิเศษตอบโจทยการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ไม่ส่งผลแก่ประชากรการวิจัยครั้งนี้โดยเฉพาะผู้ประกอบการอุตสาหกรรม
การท่องเที่ยวในพื้นที่แม่สายไม่ทราบกลไกของทางราชการ รวมทั้งนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ตั้งแต่ฉบับ
2555-2559 เป็นต้นมา รวมตลอดกระทั่งการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการ
ท่องเที่ยวให้สัมภาษณ์ว่าไม่สามารถเข้าใจได้ ต้องการให้ส่วนราชการประชาสัมพันธ์กฎเกณฑ์ สิทธิและหน้าที่
ที่จะต้องดำเนินการเมื่อตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจแล้ว ทั้งนี้ เพราะการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ จำเป็นต้อง
ดำเนินการโดยมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ผู้ประกอบการ และภาคราชการ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่จะ
กระจายรายได้สู่ประชาชน ซึ่งจะต้องมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
ในเขตท่องเที่ยว รวมทั้งสิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบการต่าง ๆ ที่ทางราชการจะต้องใช้กลไกพิเศษเพื่อ
สร้างมาตรการจูงใจ การอำนวยความสะดวก การให้หลักประกันและการคุ้มครองในด้านกฎหมายเกี่ยวกับ
การท่องเที่ยวโดยตรง (สอดคล้องกับ เรวดี แก้วมณี. 2556;39-48) ทางราชการควรกำหนดกฎหมาย
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจในเขตท่องเที่ยวโดยตรงให้มีผลบังคับครอบคลุมทั้งการอนุรักษ์
ศิลปวัฒนธรรม การควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิทัศน์ในแหล่ง
ท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ.

ในด้านการเข้าเมือง สมาชิกประชาคมอาเซียน สามารถเข้าประเทศไทยได้โดยไม่ต้องตรวจตรา (visa)
ตามข้อตกลง ASEAN ว่าด้วยการท่องเที่ยว (ASEAN Tourism Agreement : (ATA) การประชุมสุดยอดเมื่อ
พ.ศ.2514) เป็นช่องทางให้มีการหนีเข้ามาทำงานในประเทศ (สอดคล้องกับความเห็นของสำนักงาน
ตำรวจท่องเที่ยวเชียงราย ดังนั้นทางราชการควรกำหนดกลไกพิเศษด้านกฎหมายเพื่อควบคุมการเข้า
เมืองของนักท่องเที่ยวดังกล่าวอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม เพราะเป็นเหตุให้มีปัญหาด้านการค้ามนุษย์
ทำให้มีปัญหาด้านการส่งออกสินค้าเกษตรของไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ทางราชการควรกำหนดกฎหมายเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่าง
ครบวงจรและดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการ และประชาชนทราบอย่างทั่วถึง
2. ทางราชการควรกำหนดกลไกพิเศษเพื่อควบคุมการเข้าเมืองของประเทศสมาชิกประชาคม
อาเซียนที่เข้าประเทศไทยได้โดยอาศัยสิทธิตามข้อตกลง ASEAN แล้วหนีเข้าทำงานในประเทศไทย

3. กฎเกณฑ์หรือกฎหมายที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะทั้ง 2 ข้อ ทางราชการควรกำหนดโดยมีส่วนร่วมของประชาชนใน ผู้มีส่วนได้เสียและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รวมทั้งภาคราชการ **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป**

4. ควรศึกษาวิจัยบทบาทของศูนย์ ONE STOP SERVICES ของจังหวัดเชียงรายว่ามีปัญหาด้านการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายอย่างไร และควรเสนอแนะอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2558). **กฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.

มีชัย ฤชุพันธ์และคณะ. (2547). **โครงการรูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษ**. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โดยสำนักกฎหมายมีชัย ฤชุพันธ์ จำกัด กรุงเทพมหานคร: สำนักกฎหมายมีชัย ฤชุพันธ์.

เรวัตี แก้วมณี. (2556). **แนวโน้มการค้าชายแดนสดใสโอกาสของภาคอุตสาหกรรมภายใต้ค่าเงินบาทผันผวน**. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานนโยบายอุตสาหกรรมมหภาค.

_____ (2554). **สรุปผลเสวนา Morning Talk เศรษฐกิจพิเศษ : โอกาสและศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมชายแดน**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.oie.go.th>.

ศรีธัญญา วรากุลวิทย์. (2558). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพมหานคร: แว่ววาวพรีนติ้ง.

สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. (2549). **การบริการท่องเที่ยวเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพมหานคร: สมเจริญพาณิชย์.

สมบัติ กาญจนกิจ. (2552). **นันทนาการและการท่องเที่ยว**. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Andriotis, K. (2011). “ **Genres of Heritage Autentthenticity : Denotations from a Pilgrimage Landscape**”. *Annal of Tourism Reaserch*. 38(4). 1613-1633.

Hall, C.M. and Mitchell, R. (2001). “**Wine and Food Tourism**” *Special Interest Tourism*. London : Bellhaven Press.

Riley, Michael.(2000). **Managing People : A Guide for Manager in the Hotel and Catering Industries**. 2 (nd) ed. Oxford : Butterworth-Heinemann.

Sharply, R. and Telfer, D.J. (2002). **Tourism and Development : Concept and Issues**. Clavendon : Channel View.

Sharply, Richard. (2009). **Tourism Development and the environment : beyond Sustainability**. London : Earthscan.

Sims, R. (2010). “Putting Place on the Manu : The Negotiation of Locality in UK Food Tourism, from Production to Consumption”. *Journal of Rural Studies*. 26. 105-115.

Tunk, marry L.(2001). **Human Resourcers Management for the Hospitality Industry**. Albany, N.Y : Delmar.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

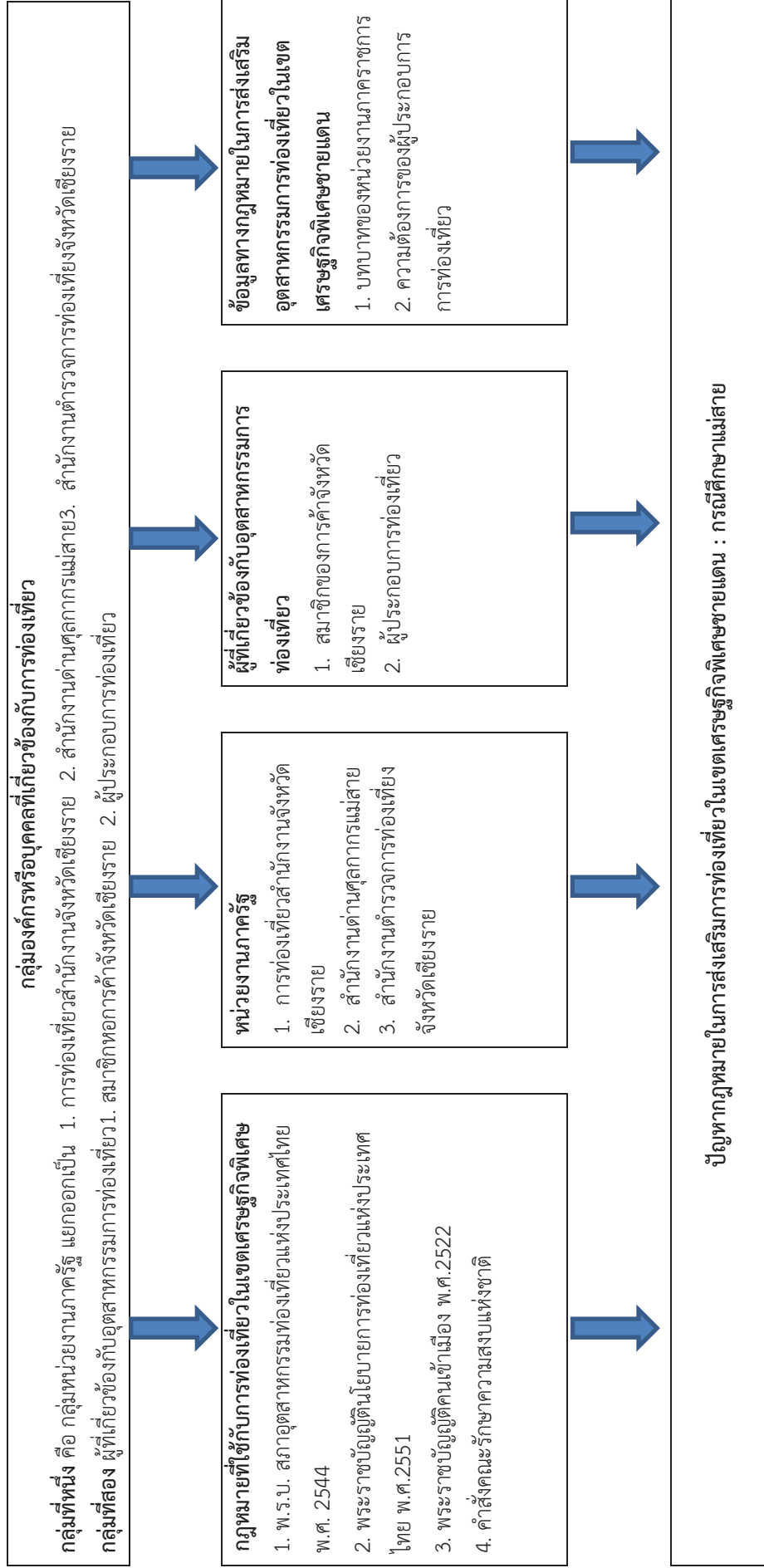
1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนแม่สาย
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในทางปฏิบัติของผู้ประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและภาครัฐจังหวัดเชียงราย
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

กฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตแม่สายซึ่งเป็นเขตกรณีศึกษาด้านการเข้าเมือง การอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยว และคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ อาจขาดกลไกอย่างมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จึงต้องศึกษาวิจัย เพื่อแสวงหากฎเกณฑ์ที่เหมาะสมในการวิจัยตามโครงการนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษา ปัญหากฎหมายการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน : กรณีศึกษาแม่สาย จากโจทย์การวิจัยดังกล่าวนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนแม่สาย ทำให้การวิจัยทางนิติศาสตร์ในครั้งนี้ไม่อาจนำระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณที่จะใช้ตัวเลขในการวัดปรากฏการณ์มาใช้ในการวิจัยได้ ซึ่งระเบียบวิธีการวิจัยตามวิทยาการวิจัยทางนิติศาสตร์ที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ศึกษาประเด็นของการวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น คือ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งใช้วิธีศึกษาเอกสาร (Documentary Research) วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสาร รายงาน บทความ บทวิเคราะห์ทั้งจากสื่อมวลชน รายงานวิชาการ วิทยานิพนธ์ กฎหมาย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินการ 3 ส่วนคือ

1. นำงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วในส่วนที่เกี่ยวกับโจทย์วิจัย มาวิเคราะห์เพื่อทดสอบโจทย์วิจัยกรอบแนวคิดและสมมติฐานในการวิจัย
2. ทบทวนวรรณกรรมในส่วนกรอบแนวคิด ทฤษฎีการท่องเที่ยว การส่งเสริมการท่องเที่ยวเขตเศรษฐกิจพิเศษ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
3. การวิจัยภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-dept interview) ผู้ประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาประกอบข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อวิเคราะห์ตามกรอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยว่าสามารถตอบคำถามโจทย์วิจัย สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลจะตีความในลักษณะวิเคราะห์ตามหลักเหตุผล ทั้งนี้ เพื่อบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคของกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนเชียงรายในเขตแม่สาย
2. ทำให้ทราบปัญหาและอุปสรรคในทางปฏิบัติของผู้ประกอบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งของไทยและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง
3. ทำให้สามารถเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไป

สรุปผลการวิจัย

การส่งเสริมการท่องเที่ยวหลักการด้านกฎหมายที่บังคับใช้ในเขตเศรษฐกิจพิเศษควรประกอบด้วย หลักการรักษาอธิปไตยของชาติ หลักความเสมอภาค และหลักประโยชน์ซึ่งกันและกัน หลักการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ที่ขอบด้วยกฎหมายของนักลงทุน หลักการสอดคล้องกับระเบียบประเพณีการค้าระหว่างประเทศ

โดยรัฐต้องมีมาตรการจูงใจ อำนาจความสะดวกและมาตรการหลักประกันและคุ้มครองผู้ประกอบการที่จะมาลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ กล่าวคือ มาตรการจูงใจ เช่น สิทธิประโยชน์ด้านภาษีเงินได้นิติบุคคล สิทธิค่าธรรมเนียมภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิต สิทธิพิเศษด้านภาษีบำรุงท้องที่หรือภาษีท้องถิ่น สิทธิพิเศษและประโยชน์ด้านอื่น โดยเฉพาะของคนต่างด้าว มาตรการอำนวยความสะดวก เช่น ศูนย์รวมอำนาจเกี่ยวกับการจดทะเบียน การตรวจสอบมาตรฐาน หรือกฎเกณฑ์เกี่ยวกับกิจการ การลดขั้นตอนและระยะเวลา การอนุญาต อนุมัติ มีการอำนวยความสะดวกด้านการปรึกษากฎหมาย ความสะดวกด้านเงินทุน การกู้ยืมเงิน ระยะยาวและดอกเบี้ยต่ำ การโอนเงินระหว่างประเทศ การออกหนังสือค้ำประกัน สถานพยาบาล การศึกษา ถึงระดับอุดมศึกษา ระบบการกำจัดน้ำเสีย ของเสีย ระบบรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การลดหย่อนภาษี และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ส่วนมาตรการให้หลักประกันและคุ้มครอง เช่น รัฐไม่ควรโอนกิจการเป็นของรัฐ ไม่ผูกขาดจำหน่ายสินค้าแข่งขัน ไม่ควบคุมการผลิต ไม่ห้ามการส่งผลิตภัณฑ์หรือสินค้าออกขายต่างประเทศ ไม่นำผลิตภัณฑ์หรือสินค้าชนิดเดียวมาขายในประเทศไทย นอกจากนี้รัฐควรคำนึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการด้วยกัน ให้ค้าขายอย่างเสรี ป้องกันการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมทุกด้าน (unfair competition, unfair trade practice) รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคด้วย เช่น ด้านการป้องกันการผูกขาด (antitrust) การเอาเปรียบ (restraint of trade) การจำกัดสิทธิ (restrictive trade practice) (เรวดี แก้วมณี, 2556 : 39 – 48)

ส่วนผลการศึกษาด้านกฎหมาย ปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศตามนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยการออกคำสั่งคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. คำสั่งหัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 72 / 2557 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เมื่อ 19 มิถุนายน 2557 เป็นต้นไป

เจตนารมณ์ของคำสั่งนี้ต้องการส่งเสริมการค้าและการลงทุนของประเทศตามนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ โดยใช้ประโยชน์จากความเชื่อมโยงด้านคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอาเซียนและข้อตกลง การค้าเสรีภายใต้กรอบอาเซียน โดยจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนา เศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ให้มีอำนาจหน้าที่ เช่น เสนอร่างหลักเกณฑ์และวิธีการสนับสนุนการจัดตั้งและดำเนินการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ กำหนดแนวทางให้หน่วยงานถือปฏิบัติให้ กำกับดูแล ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนแม่บท ตลอดจนให้คำแนะนำ หรือข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการตามแผนแม่บท แผนงานหรือโครงการหรือแผนปฏิบัติการ และรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นต้น

2. คำสั่งหัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 17/2558 เรื่อง การจัดหาที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

เจตนารมณ์ของคำสั่งนี้ต้องการเร่งรัดกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งพื้นที่ที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินการเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อให้มีการกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่นในพื้นที่ที่มีศักยภาพ อันจะทำให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวสัมฤทธิ์ผลโดยเร็วมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) กำหนดให้ที่ดินตกเป็นที่ราชพัสดุ โดยให้มีผลเป็นการเพิกถอนสภาพที่ดินต่างๆ เช่น ที่ดินในท้องที่ตำบลท่าสายลวด อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่ดินในท้องที่ตำบลคำอาฮวน อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร เป็นต้น

2) ให้ที่ดินที่ตกเป็นที่ราชพัสดุตามคำสั่งนี้ และที่ดินอื่นที่คณะกรรมการกำหนดให้ใช้ประโยชน์ในการใช้เป็นพื้นที่พัฒนาในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ไม่อยู่ภายใต้บังคับข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินตามกฎหมายกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม

3) ในกรณีที่เอกชนมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่ดินแปลงใดที่อยู่ภายในแนวเขตที่ดินอันเป็นเหตุให้ที่ดินที่ตกเป็นที่ราชพัสดุตามข้อ 2 มีพื้นที่ไม่ต่อเนื่องเป็นผืนเดียวกันหรือมีลักษณะไม่สามารถใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ คณะกรรมการมีอำนาจสั่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการนำที่ดินอันเป็นที่ราชพัสดุดังกล่าวแลกเปลี่ยนกับที่ดินของเอกชนรายนั้นได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด และในกรณีจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ทางราชการจะสั่งให้ชดใช้เงินให้แทนการแลกเปลี่ยนที่ดินทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้

4) การใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่พัฒนา ให้กรมธนารักษ์จัดให้หน่วยงานของรัฐใช้ประโยชน์หรือจัดให้การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หน่วยงานอื่นของรัฐหรือเอกชนเช่าเพื่อใช้เป็นพื้นที่พัฒนาตามระยะเวลา หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข รวมทั้งอัตราค่าเช่าที่คณะกรรมการกำหนดระยะเวลาการเช่าตามวรรคหนึ่งต้องไม่น้อยกว่าคราวละห้าสิบปี และอาจต่อสัญญาอีกได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

3. คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 3 /2559 เรื่อง การยกเว้นการใช้บังคับกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองและกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

เจตนารมณ์ของคำสั่งนี้เนื่องจากข้อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองและกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารบางประการที่ใช้บังคับอยู่ไม่สอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ส่งผลให้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการ และบริหารจัดการพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จึงต้องออกคำสั่งให้การดำเนินการและการบริหารจัดการพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมและรวดเร็ว อันจะเป็นประโยชน์ในการปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศ มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) ให้ยกเว้นการใช้บังคับกฎกระทรวงผังเมืองรวม กฎกระทรวงหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น กำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย และใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคาร ในบางพื้นที่ เช่นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ตามประกาศคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่ 2/2558 เรื่อง กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 2 ลงวันที่ 24 เมษายน พุทธศักราช 2558

2) ให้ประกาศกระทรวงมหาดไทยและประกาศกรมโยธาธิการและผังเมืองตามข้อ 1 มีผลใช้บังคับจนกว่าจะมีการออกกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมและกฎกระทรวงหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อใช้บังคับในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้นๆ

3) ให้กระทรวงมหาดไทยออกกฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม และกฎกระทรวงหรือข้อบัญญัติท้องถิ่นกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย และใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคาร

ให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามประกาศของคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยเร็ว

4. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารการพัฒนาพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พ.ศ. 2558

เจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้สืบเนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการค้าและการลงทุน โดยการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับทั้งในเรื่องการเชื่อมโยงด้านการคมนาคมขนส่ง การจัดการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ ตลอดจนการจัดให้มีระบบสาธารณูปโภครองรับ และสนับสนุนการดำเนินการอย่างบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการกำกับดูแลติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินการเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมโดยเร็ว มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) การจัดตั้งองค์กรและอำนาจหน้าที่

1.1) จัดตั้งคณะกรรมการนโยบายการพัฒนาพื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลอนุมัติแผนงานหรือโครงการของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของ คบพ.เสนอแนะหลักเกณฑ์ และวิธีการต่อคณะรัฐมนตรีในการจัดตั้ง การดำเนินการ และการบริหารงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และปฏิบัติการอื่นใด เพื่อให้เป็นไปตามระเบียบนี้ หรือตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

5. พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546

โดยมีเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้รัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มรายได้ และกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนท้องถิ่น โดยให้มีการบริหาร และพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงบูรณาการ มีองค์การกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ และประสานงานกับท้องถิ่นหรือพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือส่งเสริมและพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในการท่องเที่ยวให้มีการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพรวมทั้งสามารถระดมบุคลากร งบประมาณ และเครื่องมือเครื่องใช้มาใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีเอกภาพและแก้ไขปัญหาโดยรวดเร็ว ตลอดจนส่งเสริมให้มีการนำความรู้ด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่มาใช้เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ มีสาระสำคัญ ดังนี้

1.จัดตั้งองค์กรและกำหนดอำนาจหน้าที่

1.1 จัดตั้ง “องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)” มีวัตถุประสงค์ เช่น

1) ประสานงานการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในระดับชาติ ระดับภูมิภาค หรือระดับท้องถิ่น

2) ประสานงานการใช้อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ ที่มีอำนาจพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน ผังเมือง สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว หรือการรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อมจัดให้มีการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนใช้ศักยภาพของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว

4) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตน

5) ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการจ้างงานและยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่แห่งท้องถิ่นให้ดีขึ้น

1.2 จัดตั้ง “คณะกรรมการบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” มีอำนาจหน้าที่ เช่น

1) จัดทำและเสนอนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ
2) กำหนดแผนปฏิบัติการเพื่อให้นโยบายและแผนยุทธศาสตร์บรรลุผล
3) ให้คำแนะนำ เสนอแนะ และร่วมแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษแต่ละแห่ง

4) ติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษแต่ละแห่ง
5) เสนอต่อคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการในกรณีมีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการประสานงานการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่พิเศษ

2. กำหนดหลักเกณฑ์การจัดทำนโยบายและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยต้องคำนึงถึงหลักการผังเมืองและสิ่งแวดล้อม และอย่างน้อยจะต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน การควบคุมการก่อสร้างให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม การวางแผนผังเมือง การจัดทำพิมพ์เขียว และการบำรุงรักษาพื้นที่สีเขียวในเขตการใช้ประโยชน์ที่ดิน

2) การอนุรักษ์ การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมในลักษณะสมดุลมีการกำหนดตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อม สมรรถนะในการรองรับนักท่องเที่ยวไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และจัดทำรายงานสถานการณ์ทุก ๆ ปี

3) การสนับสนุนอุตสาหกรรมในครัวเรือนโดยใช้วัสดุท้องถิ่น พัฒนาสินค้าหัตถกรรม และช่วยเหลือชุมชนท้องถิ่นในการออกแบบผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการสร้างตลาดและอุปสงค์ของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นด้วย

4) การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน มาตรการควบคุมความแออัดของประชากรในเขตพื้นที่พิเศษ และมาตรการด้านสุขอนามัย ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการควบคุมมลภาวะ และด้านการกำจัดของเสีย

5) การพัฒนาโครงข่ายของโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ การคมนาคม การขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมสินค้า บริการและบุคลากรการท่องเที่ยว

6) การส่งเสริมการท่องเที่ยวและตลาดการท่องเที่ยวอย่างครบวงจร
ผลการศึกษาภาคสนาม ในส่วนราชการ ได้แก่การท่องเที่ยวสำนักงานจังหวัดเชียงรายสำนักงานด้านบุคลากรแม่สาย สำนักงานตำรวจการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย และภาคเอกชนผู้ประกอบการท่องเที่ยว

โดยสำนักงานการท่องเที่ยวฯ เสนอแนะรูปแบบที่เหมาะสมคือ การจัดที่พักแบบโฮมสเตย์ ด้านบุคลากรแม่สาย มีการเตรียมพร้อมรองรับการพัฒนาที่เกิดขึ้น ในฐานะที่เป็นด่านหน้าการค้าระหว่างประเทศไทยกับเพื่อนบ้าน โดยมีการเสนอรับการสนับสนุนงบประมาณ 100 ล้านบาท เพื่อเร่งปรับปรุงด้านแม่สาย เพราะถือว่าเป็น การค้าชายแดนที่สำคัญในการส่งสินค้าไปยังประเทศเมียนมาร์ ลาว และจีนตอนใต้ เฉพาะบริเวณท่าซี้เหล็ก (หรือสะพาน) ที่มีการเปิดใช้งานมานานกว่า 80 ปี ยังมีนักท่องเที่ยว ในส่วนสำนักงานตำรวจท่องเที่ยว จังหวัดเชียงราย ปัญหาการควบคุมแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาในศรบนนักท่องเที่ยว ปัญหาปัจจุบัน คือด้านงบประมาณ ไม่เพียงพอในการจัดกำลังคนในรูปเครือข่าย

สำหรับข้อมูลภาคเอกชน ข้อมูลด้านประเภทของนักท่องเที่ยวเมียนมาร์ 3 ลำดับ คือ ลำดับที่ 1 ครอบครัว ลำดับที่ 2 เยาวชน ลำดับที่ 3 ผู้สูงอายุการจัดตั้งศูนย์ One Stop Service ยังไม่ทราบข้อมูลละเอียดควรจัดส่งเจ้าหน้าที่มาให้ความรู้ ข้อมูลด้านการเข้าเมือง พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 ปรากฏว่า กฎหมายระเบียบวิธีปฏิบัติยุ่งยากเข้าใจยาก ไม่เข้าใจวิธีปฏิบัติเมื่อตั้งศูนย์ One Stop service แล้วควรมีจุด บริการด้านกฎหมายแก่ผู้ประกอบการ โดยไม่ต้องเดินทางไปสำนักงานจังหวัด นอกจากนี้หน่วยงานของรัฐ ชาติเจ้าหน้าที่ตรวจสอบกลุ่มที่เข้ามาในราชอาณาจักร ด้านการจัดเก็บภาษีประเภทต่างๆ ปรากฏว่า ผู้ประกอบการ ร้องเรียนว่า รัฐจัดเก็บภาษีหลายประเภทมากไป เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีนิติบุคคล ภาษีร้านค้า ภาษีธุรกิจนำเที่ยว การหักภาษี ณ ที่จ่าย และทางราชการไม่มีการแนะนำให้ชัดเจน ในด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวปรากฏว่า มีการจัดทำประกันภัยสำหรับนักท่องเที่ยว และรัฐควรกำหนดมาตรการให้มีประสิทธิภาพ มีสถานที่สำหรับกลุ่ม ทัวร์ เช่น ลานจอดรถ นอกจากนี้รัฐควรจัดบริการประกันภัยให้นักท่องเที่ยวโดยตรง ด้านคมนาคม ปรากฏว่า การเดินทางยากลำบากรัฐขาดงบประมาณในการพัฒนา ถนนหนทางไม่ดี ทางแคบ ถนนไม่มีการปรับปรุงไม่มี ทางเดินเท้าสำหรับนักท่องเที่ยวหรือช่องทางพิเศษ มีข้อเสนอแนะให้รัฐจัดงบประมาณให้เพียงพอ เพราะเป็นการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยตรง

ข้อเสนอแนะ การดำเนินการตามยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ควรดำเนินการตามลำดับ ความเร่งด่วนในด้านต่างๆ เช่น โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ลำดับที่ 1 คือ โครงสร้างข่ายเส้นทางคมนาคมและระบบเชื่อมโยงการเดินทางเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค ลำดับที่ 2 คือ การพัฒนา และปรับปรุงระบบโลจิสติกส์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว การพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ลำดับที่ 1 การยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยว ลำดับที่ 2 พัฒนาระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ในเชิงกลุ่มพื้นที่มีศักยภาพ ลำดับที่ 3 คือ ฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุน การท่องเที่ยว ลำดับที่ 1 คือ การป้องกันและรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว ลำดับที่ 2 คือ พัฒนา ศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน ลำดับที่ 3 คือ การสร้างโอกาส และแรงจูงใจเพื่อพัฒนาการค้า การลงทุนด้านการท่องเที่ยว การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว ลำดับที่ 1 คือ การสร้างกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทย ลำดับที่ 2 คือ การสร้างและเผยแพร่ ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ลำดับที่ 3 คือ การสร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนาระบบสนับสนุนการท่องเที่ยว การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ลำดับที่ 1 คือ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ลำดับที่ 2 คือ การสร้าง และพัฒนากลไกในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ลำดับที่ 3 อื่นๆ เพิ่มเม็ดเงินและบุคลากรในท้องถิ่น ส่วนปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยรวมระหว่างของไทยและประเทศเมียนมาร์ กฎหมายไทยคืออยู่แล้ว

แต่มีปัญหาที่ยากที่มีหลายหน่วยงานในการบังคับใช้ แต่เมียนมาร์ มีหน่วยงานเดียวและมีโทษสูงมีโครงการม
ทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว มาตรการของไทยควรมีประสิทธิภาพ ประเทศเมียนมาร์ ไม่มีความแน่นอนเรื่อง
ประกาศห้ามเข้า-ออกนอกประเทศ และมีปัญหาด้านการแลกเปลี่ยน และสัญญาการซื้อขายสินค้า
และบริการระหว่างไทยและเมียนมาร์ ต้องการให้ประเทศเมียนมาร์ รับรองความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยนี้ปรากฏว่า กฎหมายทุกฉบับที่กล่าวมามองการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษเน้นไป
ที่การค้าและการลงทุน มิได้ให้น้ำหนักความสำคัญไปที่การส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษ
คงมีแต่พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่าง
ยั่งยืน (องค์กรมมหาชน) พ.ศ.2514 ซึ่งใช้เป็นกาทั่วไปไม่ได้มีกลไกพิเศษตอบโจทยการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ไม่ส่งผลแก่ประชากรการวิจัยครั้งนี้โดยเฉพาะผู้ประกอบการอุตสาหกรรม
การท่องเที่ยวในพื้นที่แม่สายไม่ทราบกลไกของทางราชการ รวมทั้งนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ตั้งแต่ฉบับ
2555-2559 เป็นต้นมา รวมตลอดกระทั่งการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการ
ท่องเที่ยวให้สัมภาษณ์ว่าไม่สามารถเข้าใจได้ ต้องการให้ส่วนราชการประชาสัมพันธ์กฎเกณฑ์ สิทธิและหน้าที่
ที่จะต้องดำเนินการเมื่อตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจแล้ว ทั้งนี้ เพราะการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ จำเป็นต้อง
ดำเนินการโดยมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ผู้ประกอบการ และภาคราชการ โดยเฉพาะการท่องเที่ยวที่จะ
กระจายรายได้สู่ประชาชน ซึ่งจะต้องมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
ในเขตท่องเที่ยว รวมทั้งสิทธิประโยชน์ของผู้ประกอบการต่าง ๆ ที่ทางราชการจะต้องใช้กลไกพิเศษเพื่อ
สร้างมาตรการจูงใจ การอำนวยความสะดวก การให้หลักประกันและการคุ้มครองในด้านกฎหมายเกี่ยวกับ
การท่องเที่ยวโดยตรง (สอดคล้องกับ เรวดี แก้วมณี. 2556;39-48) ทางราชการควรกำหนดกฎหมาย
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจในเขตท่องเที่ยวโดยตรงให้มีผลบังคับครอบคลุมทั้งการอนุรักษ์
ศิลปวัฒนธรรม การควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมความหลากหลายทางชีวภาพ และภูมิทัศน์ในแหล่ง
ท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ.

ในด้านการเข้าเมือง สมาชิกประชาคมอาเซียน สามารถเข้าประเทศไทยได้โดยไม่ต้องตรวจตรา (visa)
ตามข้อตกลง ASEAN ว่าด้วยการท่องเที่ยว (ASEAN Tourism Agreement : (ATA) การประชุมสุดยอดเมื่อ
พ.ศ.2514) เป็นช่องทางให้มีการหนีเข้ามาทำงานในประเทศ (สอดคล้องกับความเห็นของสำนักงาน
ตำรวจท่องเที่ยวเชียงราย ดังนั้นทางราชการควรกำหนดกลไกพิเศษด้านกฎหมายเพื่อควบคุมการเข้า
เมืองของนักท่องเที่ยวดังกล่าวอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม เพราะเป็นเหตุให้มีปัญหาด้านการค้ามนุษย์
ทำให้มีปัญหาด้านการส่งออกสินค้าเกษตรของไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ทางราชการควรกำหนดกฎหมายเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษอย่าง
ครบวงจรและดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการ และประชาชนทราบอย่างทั่วถึง
2. ทางราชการควรกำหนดกลไกพิเศษเพื่อควบคุมการเข้าเมืองของประเทศสมาชิกประชาคม
อาเซียนที่เข้าประเทศไทยได้โดยอาศัยสิทธิตามข้อตกลง ASEAN แล้วหนีเข้าทำงานในประเทศไทย

3. กฎเกณฑ์หรือกฎหมายที่เกี่ยวกับข้อเสนอแนะทั้ง 2 ข้อ ทางราชการควรกำหนดโดยมีส่วนร่วมของประชาชนใน ผู้มีส่วนได้เสียและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รวมทั้งภาคราชการ **ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป**

4. ควรศึกษาวิจัยบทบาทของศูนย์ ONE STOP SERVICES ของจังหวัดเชียงรายว่ามีปัญหาด้านการส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงรายอย่างไร และควรเสนอแนะอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

คณาธิป ทองรวีวงศ์. (2558). **กฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.

มีชัย ฤชุพันธ์และคณะ. (2547). **โครงการรูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษ**. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โดยสำนักกฎหมายมีชัย ฤชุพันธ์ จำกัด กรุงเทพมหานคร: สำนักกฎหมายมีชัย ฤชุพันธ์.

เรวดี แก้วมณี. (2556). **แนวโน้มการค้าชายแดนสดใสโอกาสของภาคอุตสาหกรรมภายใต้ค่าเงินบาทผันผวน**. กรุงเทพมหานคร. สำนักงานนโยบายอุตสาหกรรมมหภาค.

_____ (2554). **สรุปผลเสวนา Morning Talk เศรษฐกิจพิเศษ : โอกาสและศักยภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรมชายแดน**. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.oie.go.th>.

ศรีธัญญา วรากุลวิทย์. (2558). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพมหานคร: แว่ววาวพรีนติ้ง.

สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. (2549). **การบริการท่องเที่ยวเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพมหานคร: สมเจริญพาณิชย์.

สมบัติ กาญจนกิจ. (2552). **นันทนาการและการท่องเที่ยว**. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Andriotis, K. (2011). “ **Genres of Heritage Autentthenticity : Denotations from a Pilgrimage Landscape**”. *Annal of Tourism Reaserch*. 38(4). 1613-1633.

Hall, C.M. and Mitchell, R. (2001). “**Wine and Food Tourism**” *Special Interest Tourism*. London : Bellhaven Press.

Riley, Michael.(2000). **Managing People : A Guide for Manager in the Hotel and Catering Industries**. 2 (nd) ed. Oxford : Butterworth-Heinemann.

Sharply, R. and Telfer, D.J. (2002). **Tourism and Development : Concept and Issues**. Clavendon : Channel View.

Sharply, Richard. (2009). **Tourism Development and the environment : beyond Sustainability**. London : Earthscan.

Sims, R. (2010). “Putting Place on the Manu : The Negotiation of Locality in UK Food Tourism, from Production to Consumption”. *Journal of Rural Studies*. 26. 105-115.

Tunk, marry L.(2001). **Human Resourcers Management for the Hospitality Industry**. Albany, N.Y : Delmar.

แนวทางธรรมาภิบาลกับการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี The Good Governance Approach and Management for Primary School Students in Pathum Thani Province

ประกาศิต การุญญะวีร์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษา 1) สภาพและปัญหาการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี 2) ธรรมาภิบาลการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี 3) การจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี และ 4) แนวทางหลักธรรมาภิบาลกับการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เครื่องมือวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยแบบสัมภาษณ์ และการวิจัยเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 จำนวน 2 คน และเขต 2 จำนวน 2 คน 2) ผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 3 คน โรงเรียนขนาดกลาง 3 คน โรงเรียนขนาดเล็ก 3 คน และเขต 2 โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 3 คน โรงเรียนขนาดกลาง 3 คน โรงเรียนขนาดเล็ก 3 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ข้าราชการครู คณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 จำนวน 328 คน วิเคราะห์ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) วิเคราะห์หลักธรรมาภิบาล ที่มีต่อการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและปัญหาการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ธรรมาภิบาลการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) การจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก 4) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลัก ธรรมาภิบาล โดยรวมที่มีต่อการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) แนวทางการแก้ปัญหาการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ได้แก่ ประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับผู้ปกครองถึงนโยบายการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียน, ตรวจสอบเอกสารให้ครบถ้วนสมบูรณ์, อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษากับผู้ปกครองเกี่ยวกับการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาอย่างทั่วถึง, รับนักเรียนทุกคนที่มีเกณฑ์อายุตามกำหนด, ปฏิบัติหน้าที่การรับนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยหลักเกณฑ์เดียวกัน และปรับค่าบำรุงการศึกษารายหัวของผู้ให้สูงขึ้นที่โรงเรียนจะสามารถนำเงินได้ ใช้จ่ายบริหารจัดการพัฒนาตามบริบทของโรงเรียน

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล , การจัดการรับนักเรียน, ประถมศึกษา

¹ สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

Abstract

This research aims to study, 1) State and Problems of Management for Primary School Students in Pathum Thani Province, 2) Good Governance for Primary School Students in Pathum Thani Province, 3) Primary Elementary School Management for Primary School Students in Pathum Thani Province and 4) Principles of Good Governance and Elementary School Management for Primary School Students in Pathum Thani Province. This research tool consists of qualitative research with interviews and quantitative research with questionnaires, the sample used in qualitative research consisted of 1) Director of Education for Primary School Students in Pathum Thani Province 1 and 2, 2) Director of collage and the deputy director of the school 2. and the deputy director of the school for Primary School Students in Pathum Thani Province 1, three large schools, three middle schools, three small schools and two large schools. the three large schools, three medium schools, three small schools, and the samples used in quantitative research consisted of school directors. Deputy director of educational institution, teacher commission, school board for Primary School Students in Pathum Thani Province 1 and 2, 328 an analysis by frequency, percentage, mean, standard deviation. Pearson's correlation test and Analysis by frequency, percentage, mean, standard deviation. Pearson's correlation test and Stepwise Multiple Regression Analysis, Analyze good governance On the management of primary school students for Primary School Students in Pathum Thani Province. The findings were as follows 1) The condition and problems of managing primary school students at Pathum Thani Primary Education Office 2) Good Governance of Primary School Admission for Primary School Students in Pathum Thani Province 3) Primary school admission management for Primary School Students in Pathum Thani Province 4) Correlational Coefficients of overall good governance on primary school admission management for Primary School Students in Pathum Thani Province, the overall situation was positively correlated at the .01 level. 5) The problem solving approach for primary school students for Primary School Students in Pathum Thani Province, including public relations, understanding parents about the school's primary school admissions policy, complete documentation inspection, facilitating Consult with parents about getting elementary school students in full, get all students who meet the prescribed age criteria, and perform primary school admission, and adjusting the higher education provider's headcount. The school will be able to take money to manage the development of the school context.

Keywords: Good governance, Student management, Primary School

บทนำ

การบริหารงานขององค์กรในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชนจำเป็นต้องบริหารให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะนำพาประเทศให้มีการพัฒนาก้าวหน้า โดยเน้นระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนนโยบายการปฏิรูปการศึกษาด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติมีการกำหนดเป้าหมายในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา กำหนดให้คนไทยทุกคนมีโอกาสและสามารถเข้าถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพไม่น้อยกว่า 15 ปีอย่างเท่าเทียมกัน และมีโอกาสและสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีคุณภาพ สำหรับโรงเรียนที่มีชื่อเสียงหรือโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันสูงหรือโรงเรียนยอดนิยมนั้นมักจะมีผู้ปกครองของนักเรียนให้ความสนใจและจะนำเด็กที่อยู่ในความปกครองมาสมัครเรียนเป็นจำนวนมากเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ในแผนการรับนักเรียนของโรงเรียน

อย่างต่อเนื่องทุกปี ในแต่ละปีการศึกษามีพ่อแม่ผู้ปกครองต้องค้นหาบุคคลที่มีชื่อเสียงเพื่อฝากบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนรัฐบาลให้ได้ หรือบางคนก็จะใช้วิธีการฝากกับผู้บริหารโรงเรียน หรือครูในโรงเรียน หรือใช้วิธีการให้เงินบริจาคเพื่อการพัฒนาโรงเรียน เงินบริจาคดังกล่าวโรงเรียนบางแห่งไม่ออกใบเสร็จรับเงิน จึงยากต่อการตรวจสอบว่านำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ของผู้บริจาคหรือไม่ จะเห็นว่าโรงเรียนที่มีการรับเด็กเข้าเรียนทำให้เกิดความไม่เสมอภาค ความไม่โปร่งใส และความไม่เป็นธรรมขึ้น

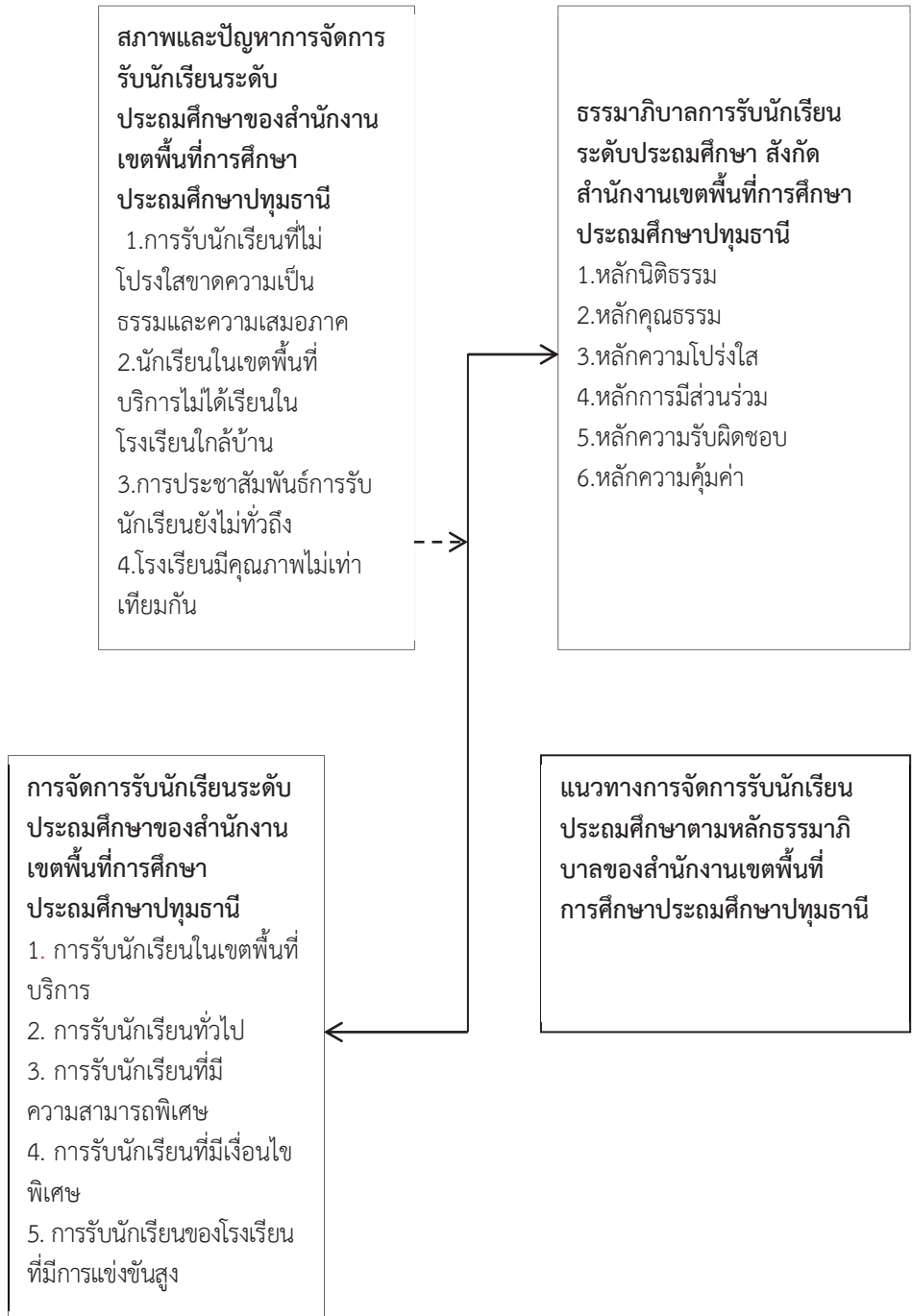
จากผลการศึกษากลยุทธ์การจัดการรับเด็กฝากเข้าเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนยอดนิยมในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาการรับเด็กฝากทำให้จำนวนเด็กฝากมากเกินไป ที่โรงเรียนจะรับได้ทำให้เกิดการร้องเรียนและฟ้องดำเนินคดี ซึ่งแต่โรงเรียนจะไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน สิ่งเหล่านี้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเกี่ยวกับแนวทางธรรมาภิบาลจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ข้อค้นพบของการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาสร้างเสริมธรรมาภิบาลของโรงเรียนต่างๆ ให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะการจัดการรับนักเรียนเข้าศึกษาในโรงเรียนที่มีความเสมอภาค โปร่งใส และเป็นธรรมกับทุกคนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาธรรมาภิบาลการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี
3. เพื่อศึกษาการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับการจัดการรับนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี
5. เพื่อศึกษาแนวทางหลักธรรมาภิบาลกับการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

กรอบแนวความคิดในการทำการวิจัย

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางธรรมาภิบาลกับการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยกำหนดรูปแบบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากร ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะกรรมการรับนักเรียน และข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 จำนวน 3,585 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ.2558)

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะกรรมการรับนักเรียน และข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี เขต 1 และเขต 2 จำนวน 359 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของทาโรยามาเน (Taro Yamane, 1997:886) ที่ระดับความคาดเคลื่อน 0.05 และใช้หาค่าการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับ (1) สภาพและปัญหาการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี (2) การจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี และ (3) ธรรมาภิบาลการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1.การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ (1) ค่าความถี่ (Frequency) (2) ค่าร้อยละ (Percentage) (3) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ (4) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ตัวแปรพยากรณ์แนวทางธรรมาภิบาลกับการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี

3.การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended) ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอด้วยการบรรยาย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจง (Purposive Sampling Random) ดังนี้

1. ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 จำนวน 2คน และเขต 2 จำนวน 2 คน

2. ผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 3 คน โรงเรียนขนาดกลาง 3 คน โรงเรียนขนาดเล็ก 3 คน และเขต 2 โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 3 คน โรงเรียนขนาดกลาง 3 คน โรงเรียนขนาดเล็ก 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) สำหรับการศึกษาวิจัยมีประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับสภาพ และปัญหาการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ธรรมบาลการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี และการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุ และปัญหาการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ธรรมบาลการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี และการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เพื่อยืนยันข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเชิงปริมาณ

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เพศหญิง อายุระหว่าง 31- 40 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี ตำแหน่งงานข้าราชการครู และประสบการณ์ในการทำงาน 15 ปีขึ้นไปจำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 41.16

2. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยลำดับแรก ด้านการรับนักเรียนที่ไม่โปร่งใสขาดความเป็นธรรม และความเสมอภาค รองลงมา คือ ด้านนักเรียนในเขตพื้นที่บริการไม่ได้เรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน ด้านโรงเรียนมีคุณภาพไม่เท่าเทียมกัน และด้านการประชาสัมพันธ์การรับนักเรียนยังไม่ทั่วถึง ตามลำดับ

3. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับธรรมบาลการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยลำดับแรก คือ หลักนิติธรรม รองลงมา หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส และการรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ตามลำดับ

4. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยลำดับแรก คือ การรับนักเรียนทั่วไป อยู่ในระดับมาก รองลงมา การรับนักเรียนของโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันสูง การรับนักเรียนในเขตพื้นที่บริการ การรับนักเรียนที่มีเงื่อนไขพิเศษ) และการรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

5. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมบาล โดยรวมที่มีต่อการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมบาลด้านหลักคุณธรรม มีความสัมพันธ์กับ

การจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ($r = .654$) รองลงมา คือ ด้านหลักความคุ้มค่า ($r = .542$) ด้านหลักนิติธรรม ($r = .529$) ด้านหลักความรับผิดชอบ ($r = .489$) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($r = .382$) และด้านหลักความโปร่งใส ($r = .262$) ตามลำดับ และยิ่งพบว่า หลักธรรมาภิบาล ด้านหลักการมีส่วนร่วม หลักคุณธรรม และหลักความโปร่งใส สามารถร่วมกันทำนายการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยรวมร้อยละ 64.80

6. แนวทางการแก้ปัญหาการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ได้แก่ ประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับผู้ปกครองถึงนโยบายการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียน ,ตรวจเอกสารให้ครบถ้วนสมบูรณ์,อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษากับผู้ปกครองเกี่ยวกับการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาอย่างทั่วถึง,รับนักเรียนทุกคนที่มีเกณฑ์อายุตามกำหนด,ปฏิบัติหน้าที่ การรับนักเรียนระดับประถมศึกษาด้วยหลักเกณฑ์เดียวกัน และปรับค่าบำรุงการศึกษารายหัวของผู้ให้สูงขึ้น ที่โรงเรียนจะสามารถนำเงินได้รับไปบริหารจัดการพัฒนาตามบริบทของโรงเรียน

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. สภาพการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่าสภาพและปัญหาการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี (1) โรงเรียนมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการรับนักเรียนตามสายชั้น เพื่อร่วมกันกำหนดเกณฑ์และออกเอกสารหลักฐานที่ต้องใช้รับสมัคร โดยมีการกำหนดนโยบาย และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียนอย่างชัดเจน อีกทั้งมีการทดสอบความรู้พื้นฐานก่อนรับเข้าเรียน (2) ผู้ปกครองให้ความสนใจนำบุตรหลานมาสมัครเข้าเรียน และกังวลกลัวบุตรหลานจะไม่มีที่เรียน (3) จัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ดำเนินการตามนโยบายและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียน สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2559

2. ปัญหาการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า (1) นักเรียนที่มาสมัครเรียน ขาดหลักฐานสำคัญ (2) นักเรียนบางกลุ่มย้ายเข้า ออก บ่อย บ้างครั้งย้ายตามผู้ปกครองซึ่งไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ ทำให้การเรียนไม่สม่ำเสมอ (3) ฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองยากจน อาชีพรับจ้างค่าตอบแทนไม่สม่ำเสมอ จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการติดตามการรับนักเรียนของโรงเรียน มีส่วนทำให้เด็กเสียโอกาสการได้รับการศึกษา และ (4) มีการใช้ระบบอุปถัมภ์เข้ามาแทรกการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้เกี่ยวกับนโยบายการศึกษาของหน่วยงานภาครัฐ ควรมีหน่วยงานประชาสัมพันธ์ให้ความรู้และรับทราบนโยบายเกี่ยวกับการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา วิธีการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา รวมถึงเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผ่านสื่อต่างๆ เพื่อประชาชนรับทราบและเตรียมเอกสารสำคัญที่สำคัญให้พร้อมและไม่เกิดปัญหาหาติดต่อโรงเรียน/ผู้ปกครองที่นำบุตรหลานมาสมัครเข้าเรียน

2. โรงเรียนในเขตพื้นที่บริการ ควรมีการประชาสัมพันธ์กำหนดวันรับนักเรียนระดับประถมศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องผ่านสื่อต่างๆ ให้เหมือนกัน และวันเดียวกัน เพื่อประชาชนรับทราบ และสามารถตัดสินใจเลือกโรงเรียนให้บุตรหลานให้ตรงกับกับความต้องการ และเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาการการสมัครเข้าเรียนกับทางโรงเรียนหลายแห่ง

3. หน่วยงานภาครัฐด้านการศึกษาในพื้นที่ ควรจัดงบประมาณสนับสนุนในการประชุมชี้แจงผู้ประกอบการเพื่อรับทราบนโยบายเกี่ยวกับการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา วิธีการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตามรายชื่อของผู้ประกอบการให้กับทางโรงเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบเชิงนโยบายการบริหารการรับนักเรียน ถึงผลดี ผลเสียของรูปแบบการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ด้านการรับนักเรียนในเขตพื้นที่บริการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาูปแบบการรับนักเรียนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การจัดการรับนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ควรศึกษาการดำเนินงานการรับนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียน ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และสามารถปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายการรับนักเรียน ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลความสอดคล้องของข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ข้าราชการครูซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า การรับนักเรียนที่ไม่โปร่งใสขาดความเป็นธรรมและความเสมอภาค นักเรียนในเขตพื้นที่บริการ ไม่ได้เรียนในโรงเรียนใกล้บ้าน และโรงเรียนยังมีคุณภาพ ไม่เท่าเทียมกัน อีกทั้งการประชาสัมพันธ์การรับนักเรียนยังไม่ทั่วถึงซึ่งสอดคล้องกับผลการให้สัมภาษณ์ผู้บริหาร ได้ให้ข้อมูลปัญหาการจัดการรับนักเรียนในโรงเรียนว่า มีการใช้ระบบอุปถัมภ์เข้ามาแทรกการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี อาจเพราะผู้ประกอบการให้ความสนใจนำบุตรหลานมาสมัครเข้าเรียน และกังวลกลัวบุตรหลานจะไม่มีที่เรียน ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ตรงข้ามกับหลักธรรมาภิบาลตามหลักนิติธรรม คุณธรรมความโปร่งใส และความรับผิดชอบ สอดคล้องกับแนวคิดของ อาราม สุวรรณชัยรบ (2552) ที่กล่าวถึงหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาลที่สำคัญ คือ การปฏิบัติตามกติกา ทางสังคมด้วยความถูกต้อง ซื่อสัตย์สุจริต สามารถตรวจสอบได้ และกล้าที่จะยอมรับผลดีผลเสียจากการกระทำของตนเอง นอกจากนี้ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัญชสา ชากรวงศ์ (2554) ที่พบว่า การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสถานศึกษา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศรีพัชรา สิทธิกำธรแก้วพิจิตร (2551) ที่พบว่า สถาบันอุดมศึกษา นำหลักธรรมาภิบาล 8 ประกอบหลัก

ได้แก่ 1)หลักความรับผิดชอบ 2)หลักนิติธรรมและความเสมอภาค 3)หลักความโปร่งใส 4) หลักความคุ้มค่า 5)หลักความมั่นคง 6)หลักความมีส่วนร่วม 7)หลักคุณธรรม และ 8)หลักการใช้อำนาจหน้าที่

2. ผลการศึกษาธรรมาภิบาลการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปน้อยยังพบว่า ด้านนิติธรรม โรงเรียนมีการออกข้อบังคับกฎระเบียบต่างๆที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรับนักเรียนที่ชัดเจน ด้านคุณธรรมคณะกรรมการรับนักเรียนมีการเน้นด้านบริการประชาชนต้องมาก่อน และทำหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรมบนพื้นฐานของศีลธรรมและจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนมีการติดตามประเมินผลการรับนักเรียนโดยรายงานผลถึงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี และกำหนดทิศทางและแผนการปฏิบัติการรับนักเรียนโดยคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นหลัก ด้านการมีส่วนร่วม โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองนักเรียน สมาคมผู้ปกครองคณะกรรมการสถานศึกษาแสดงความคิดเห็นในการรับนักเรียน และตัดสินใจการรับนักเรียนโดยใช้เสียงส่วนใหญ่ด้านความโปร่งใส โรงเรียนมีการประกาศการรับนักเรียนอย่างเปิดเผยให้ผู้ปกครอง ชุมชนทราบอย่างทั่วถึงและแจ้งขั้นตอนการรับสมัครอย่างชัดเจน ตามลำดับ สอดคล้องกับข้อมูลการให้สัมภาษณ์หลักธรรมาภิบาลในการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เพื่อให้ (1) กำหนดนโยบายให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถขออนุญาต เพื่อทำการตรวจสอบความโปร่งใสจากผลการสอบเข้าเรียนของนักเรียนได้ หากกรณีมีข้อร้องเรียนความไม่เป็นธรรม (2) สร้างจิตสำนึกของบุคลากร ต่อปัญหาสังคม และมีความรับผิดชอบในการดำเนินงานร่วมกัน (3) ถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของระเบียบข้อบังคับการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่กำหนด ด้วยความเสมอภาค ชอบธรรม และยุติธรรมต่อนักเรียนทุกคน (4) ดำเนินการรับนักเรียนระดับประถมศึกษาอย่างเปิดเผย ตรงไปตรงมา โดยเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา และ (5) มุ่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของแผนการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ด้วยการกำกับติดตามให้เกิดประสิทธิภาพตามความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การบริหารจัดการการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งการดำเนินการรับนักเรียนดังกล่าวนี้จะทำให้เกิดประสิทธิภาพกับระบบการศึกษาของประเทศนำไปสู่เป้าหมายความเป็นธรรมและสันติสุขได้ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2545) ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการศึกษาว่านอกจากการบริหารและจัดการศึกษาตามอำนาจหน้าที่เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนแล้วรัฐบาลได้มีการปฏิรูประบบราชการเพื่อบริการประชาชนให้มีความพึงพอใจในการบริการภาครัฐมากขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ดังกล่าวสำนักนายกรัฐมนตรีจึงออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ขึ้นเพื่อให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการถือปฏิบัติการบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐจึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลด้วย หลักการดังกล่าว ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550 : 90)

3. ผลการศึกษาการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า การจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปน้อยยังพบว่า ด้านการรับนักเรียนทั่วไป โรงเรียนมีการรับนักเรียนทั้งในพื้นที่บริการ และนอกพื้นที่บริการ ในสัดส่วนจำนวนนักเรียนที่เปิดรับไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ด้านการรับนักเรียนของโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันสูง โรงเรียนเปิดโอกาสให้มีการรับนักเรียนในเขตพื้นที่บริการ และนอกเขตพื้นที่บริการ ได้ตรวจสอบว่าผลการดำเนินงานเป็นไปด้วยความถูกต้องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ด้านการรับนักเรียนในเขตพื้นที่บริการ โรงเรียนมีการรับนักเรียนตามสัดส่วนจำนวนนักเรียนที่เปิดรับไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 แล้วถ้าไม่เต็มตามจำนวนที่เปิดรับเข้าเรียนให้รับเด็กนอกพื้นที่บริการจนกว่าจะครบ ด้านการรับนักเรียนที่มีเงื่อนไขพิเศษ และด้านการรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำกับและดูแลโรงเรียนเพื่อตรวจสอบว่าผลการดำเนินงานเป็นไปด้วยความถูกต้อง และเปิดโอกาสให้มีการรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษในเขตพื้นที่บริการและนอกเขตพื้นที่บริการ สอดคล้องกับข้อมูลการให้สัมภาษณ์พบว่า สถานศึกษาให้สิทธิความเสมอภาคในการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ทำให้ผู้ปกครองมีความพึงพอใจ จึงไม่มีข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการรับนักเรียน ดังที่ กระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวถึงการบริหารจัดการศึกษาว่านอกจากการบริหารและจัดการศึกษาตามอำนาจหน้าที่เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนแล้วประชาชนในฐานะผู้มีส่วนส่วนเสียควรมีความพึงพอใจในการบริการด้วยเช่นกัน ซึ่งเป็นไปตามนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) สอดคล้องกับผลการวิจัยของปรีชา เจริญกิจขจร (2554) ที่ศึกษากลยุทธ์การจัดการรับเด็กฝากเข้าเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนยอดเยี่ยมในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลยุทธ์การจัดการรับเด็กฝากเข้าเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนยอดเยี่ยมในเขตกรุงเทพมหานคร แบ่งเป็น 4 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์การเตรียมความพร้อม และการวางแผนระดับโรงเรียนมี 3 มาตรการ ประกอบด้วย การศึกษาสภาพความพร้อมของโรงเรียน การขอความเห็นชอบแผน การรับนักเรียนต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นและยึดถือกฎระเบียบและข้อบังคับเกี่ยวกับการรับนักเรียนเป็นแนวทางปฏิบัติ 2) กลยุทธ์การเตรียมการรับเด็กเข้าเรียนก่อนเริ่มกระบวนการรับเด็กนักเรียนมี 4 มาตรการประกอบไปด้วย การบริหารจัดการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การแสดงความโปร่งใสในการพิจารณารับนักเรียน การเตรียมการรับเด็กฝากเข้าเรียนและการให้ความสำคัญกับเด็กในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียน 3) กลยุทธ์การจัดการรับเด็กฝากเข้าเรียนระหว่างกระบวนการรับนักเรียนมี 2 มาตรการ ประกอบด้วย การรับเด็กฝากโดยตรงกับโรงเรียน และการรับเด็กฝากโดยทางอ้อมผ่านบุคคลอื่นและ 4) กลยุทธ์การจัดการรับเด็กเข้าเรียนเมื่อสิ้นสุดกระบวนการรับนักเรียนมี 2 มาตรการ ประกอบด้วย การสำรองที่เรียนไว้เวลาจำเป็นหรือมีเหตุฉุกเฉินที่ต้องรับนักเรียนเพิ่ม และการรักษาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนยอดเยี่ยม

4. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลโดยรวมที่มีต่อการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลหลักคุณธรรม มีความสัมพันธ์กับการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยรวม สูงสุด รองลงมาคือ หลักความคุ้มค่า หลักนิติธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความโปร่งใสตามลำดับและยังพบว่าหลักธรรมาภิบาลเกี่ยวกับหลักการมีส่วนร่วม

หลักคุณธรรม และหลักความโปร่งใส สามารถร่วมกันทำนวยการจัดการรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยรวม ร้อยละ 64.80 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ให้ความสำคัญกับการรับนักเรียนด้วยระบบคุณธรรม ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และมีความโปร่งใสในการทุกขั้นตอนของกระบวนการรับนักเรียน โดยจะเห็นได้ว่าในโรงเรียนระดับประถมศึกษาของจังหวัดปทุมธานีนั้น ไม่มีเรื่องร้องเรียนจากผู้มีส่วนได้เสียของการรับนักเรียน จึงสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาการศึกษาของ ภารตี อนันต์นาวิ (2551:288-289) ที่กล่าวว่า ในการจัดทำแผนการพัฒนา การศึกษานั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู บุคลากรทางการศึกษา กรรมการสถานศึกษา นักเรียน และชุมชน มีส่วนร่วมดำเนินการโดยในการกำหนดขั้นตอน กล่าวคือ ทบทวนภารกิจจัดการศึกษาของสถานศึกษา วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่อจัดการศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมาย ซึ่งเป็นไปตามนโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) ที่มีการกำหนดนโยบายส่งเสริมให้ทุกโรงเรียนมีกระบวนการรับนักเรียนที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นธรรม และเสมอภาค สนับสนุนให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สร้างภาคีเครือข่ายการรับนักเรียนและประสานการรับนักเรียนระหว่างหน่วยงานที่มีบทบาทในการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานทุกสังกัด และสนับสนุนให้สถานศึกษาเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ ในการกำหนดแผนการรับนักเรียนของรัฐให้คำนึงถึงผลกระทบต่อสถานศึกษา เอกชนหรือสถานศึกษาของหน่วยงานอื่นด้วย และให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแจ้งเด็ก เยาวชน และผู้ปกครองที่นักเรียนจะเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแจ้งเด็ก เยาวชน และผู้ปกครองที่นักเรียนจะเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นทราบล่วงหน้าเกี่ยวกับสถานที่เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3)พ.ศ.2553**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ปรีชา เจริญกิจจร. (2554). **กลยุทธ์การจัดการรับเด็กฝากเข้าเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนยอดนิยมในเขตกรุงเทพมหานคร**. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- ภารตี อนันต์นาวิ. (2551). **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. ชลบุรี: บริษัทสำนักงานพิมพ์มนตรี จำกัด.
- ศรีพัชรา สิทธิกำธรรแก้วพิจิตร. (2551). **การใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน**. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปกร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). **แนวทางการกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). รายงานผลการดำเนินงานการรับนักเรียน สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). นโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียน สังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2558. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อัญชสา ณิชากรวงศ์. (2554). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1.
ดุชนิพนธ์ ศึกษาศาสตร์ดุชนิพนธ์ (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น.
- อาราม สุวรรณชัยรบ. (2552). ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนการจัดการ
เรียนรู้ของครูที่มีผลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด
นครราชสีมา. ดุชนิพนธ์ (การบริหารการพัฒนา แขนงวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF CULTURAL TOURISM OF CHAIYAPHUM

พิชิตชัย พันธุ์สง่า¹ ศิวัช ศรีโกคางกุล²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ (2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดชัยภูมิและ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ โดยใช้วิธีการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพกับกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารระดับหัวหน้างานในพื้นที่ 2) หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติการในพื้นที่ 3) ประชาชนและนักท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 แหล่งท่องเที่ยว จำนวน 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ใช้วิธีเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ เกี่ยวกับอารยธรรม สถานโบราณ และสถานวัตถุภายในจังหวัดชัยภูมิ มีจำนวน 4 แห่ง คือ (1) ปราสาทภู บ้านหนองบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ (2) อนุสาวรีย์เจ้าพ่อพญาแล ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ (3) ผ้าไหมบ้านเขว้า ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ (4) วัดศิลาอาสน์ ภูพระ บ้านนาไค้เขา ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ มีประเด็นปัญหาที่สำคัญจำแนกได้ดังนี้ 1) การกำหนดสินค้าจำหน่ายในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันมาก “โดยชาวบ้านบอกว่าการกำหนดราคานั้นกำหนดตามสภาพเศรษฐกิจ” 2) การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ของแหล่งท่องเที่ยวขาดข้อมูลที่ทันสมัย “การประชาสัมพันธ์ล่าช้าและไม่ค่อยทันสมัย” 3) ขาดมัคคุเทศก์ในแต่ละพื้นที่ในการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสม “น่าจะให้มีมัคคุเทศก์เพื่อแนะนำสถานที่ให้กับนักท่องเที่ยว” 4) ขาดการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของสถานที่ “คนในพื้นที่ยังคิดว่าเป็นความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ” 2. ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ มีประเด็นที่สำคัญจำแนกได้ดังนี้ 1) การจัดระเบียบร้านค้าที่มีความเป็นเจ้าของมาแต่เดิม 2) การสื่อสารประชาสัมพันธ์ในแต่ละพื้นที่ที่ไม่มีประสิทธิภาพ 3) การสร้างความโดดเด่นและกิจกรรมเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยว “ไม่มีสิ่งดึงดูดใจให้กับนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว” 4) หน่วยงานที่รับผิดชอบขาดการดูแลที่ต่อเนื่องในด้านการบำรุงรักษาสถานที่ให้มีความสวยงามอยู่เสมอ 3. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ มีประเด็นสำคัญจำแนกได้ดังนี้ 1) การสร้างกิจกรรมการพัฒนาจุดชมวิวหรือถ่ายภาพ “น่าจะดึงดูดดึงดูดใจในการถ่ายภาพ” 2) การปรับปรุงภูมิทัศน์ร้านค้าจำหน่ายสินค้าในแต่ละพื้นที่ให้มีป้ายราคาสินค้าอย่างชัดเจน 3) การกำหนดแผนที่สร้างกิจกรรมในการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ 4) การส่งเสริมให้ชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในด้านการบริการนักท่องเที่ยว 5) การสร้างรายได้ให้ชุมชนจากสินค้าในท้องถิ่นและของที่ระลึกของกลุ่ม

คำสำคัญ : การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว,การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม,จังหวัดชัยภูมิ

¹ นักศึกษาวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Abstract

This research aimed (1) to study the present statement of cultural tourism of Chaiyaphum province, (2) to study the problems and obstacles of development of cultural tourism of Chaiyaphum province and (3) to study the guidelines of the development of cultural tourism of Chaiyaphum province. Using the approach and qualitative data collection with three target group was chief administrator in the area, head of operation in area and people and tourist in each area that were 4 groups and 48 people. The data collected tools were observation form and structured interview. Using targets groups by specific which was involved guideline in the development cultural tourism of Chaiyaphum which concerned with civilization, ancient place and internal object location of Chaiyaphum which were the four place where were 1) Prang Ku, Ban Nong Bua, Nai Meuang District, Amphoe Meuang, Chaiyaphum province, 2) Phraya Lae Monument, Nai Meuang District, Amphoe Meuang, Chaiyaphum province, 3) Pamai Bankhoa, Bankhoa District, Amphoe Bankhoa, Chaiyaphum province and 4) Watsilaars Phuphra, Ban Nakaisoa, Nasial District, Amphoe Meuang, Chaiyaphum province. The research used analysis content and conclusions. The research result found that; 1. The present statement of cultural tourism of Chaiyaphum province were main problem issue such as 1) the distribution of products in each area was very different, "By villagers say that the pricing is determined by the economic conditions" 2) The lack of up-to-date information on public relations through tourist sites, "Publicity is delayed and rarely updated" 3) to lack of guides in each area to promote appropriate cultural information and "There should be a guide to introduce the place to tourists" 4) to lack of community involvement in ownership "People in the area also think that it is the responsibility of government officials". 2. The problems and obstacles of development of cultural tourism of Chaiyaphum province were main issue such as 1) to organize stores that have original ownership, 2) the communication in each area was not effective, 3) the creating outstanding and learning activities for tourists and "There is no attraction for tourists to visit" 4) the responsible agency lacked the ongoing care in maintaining a fair site. 3. The guidelines of the development of cultural tourism of Chaiyaphum province were main issue such as 1) the creating activities for development scenic spots or photography, "There should be an attraction in photography" 2) the improving the landscape of stores in each area to had a price tag clearly, 3) the determining map for creating activities in cultural learning for tourist, 4) the promotion local communities to participated in activities in the field of tourist services and 5) the making money for the community from local products and souvenirs of the group.

Keywords: Development of tourism, Cultural tourism, Development of cultural tourism, Chaiyaphum Province

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่หลากหลายและโดดเด่นไปตามภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างจากชนชาติอื่น ๆ โดยเฉพาะวัฒนธรรมพื้นบ้านที่มีรูปแบบวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศาสนา ความเชื่อ และพฤติกรรมของแต่ละภาคที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิงแต่สามารถอยู่ร่วมกันได้ จากความแตกต่างดังกล่าวนี้

ทำให้ประเทศไทยมีแหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมาก พร้อมกันนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังมีนโยบายรณรงค์ในการขยายศักยภาพการท่องเที่ยวไทยโดยเฉพาะการท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาตอบสนองและรองรับการท่องเที่ยวสมัยใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติรวมถึงนักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ได้ให้ความสำคัญและตระหนักถึงการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมความรู้และเรียนรู้ทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนวิถีชีวิตของคนโดยเฉพาะในชนบทที่จะส่งผลให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยเกิดความยั่งยืน โดยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวได้มีการปรับเปลี่ยนแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เหมาะสมตามช่วงเวลาในปัจจุบันและพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เป็นอุตสาหกรรมที่ยั่งยืน ซึ่งได้เน้นบทบาทการพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (นิศา ชัชกุล, 2557)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็มีความโดดเด่นมากในพื้นที่ ซึ่งเป็นพื้นที่หรือบริเวณที่มีคุณลักษณะที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มีการบอกเล่าเรื่องราวในการพัฒนาทางสังคมและมนุษย์ผ่านทางประวัติศาสตร์อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม องค์ความรู้ และการให้คุณค่าของสังคม โดยสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าหรือสภาพแวดล้อมอย่างธรรมชาติ ที่สามารถแสดงออกให้เห็นถึงความสวยงามและประโยชน์ที่ได้รับจากธรรมชาติ สามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในแต่ละยุคสมัยได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม หรือขนบธรรมเนียมประเพณี รัฐบาลจะเร่งฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรม ตลอดจนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยจะเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และเชิงสุขภาพซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) กล่าวว่า การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับการรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน และการพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ได้ทำการสำรวจและจัดประเภทแหล่งท่องเที่ยวทั่วประเทศให้ กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ ประกอบด้วย 6 จังหวัด คือ จังหวัดชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี เนื่องจากกลุ่มท่องเที่ยวนี้อยู่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน และเป็นแหล่งที่เคยมีวัฒนธรรมที่เจริญรุ่งเรืองมาในอดีต ทำให้เป็นพื้นที่ที่มีแหล่งสำคัญทางประวัติศาสตร์และทางธรณีวิทยาที่มีเอกลักษณ์อยู่มากมาย อาทิ แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท ภาพลักษณ์ของกลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้ จะเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งหรือกิจกรรมที่มีลักษณะทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งถูกสร้างสมขึ้นมาในพื้นที่ทั้งร่องรอยเมืองที่เป็นคันดิน คูน้ำ ตลอดจนหลักฐานด้านโบราณวัตถุ สถานที่และศิลปะในวัฒนธรรมร่วมแบบขอม เช่น ปราสาทหิน ปราสาทแก้ว อโรคยาศาล และประติมากรรมที่เป็นเอกลักษณ์มากมาย ทำให้เกิดเส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายรูปแบบ ได้แก่ การท่องเที่ยวเฉพาะแหล่งปราสาทขอม อันเป็นศาสนสถานี่สะท้อนให้เห็นถึงพิธีกรรมในศาสนาฮินดู และพุทธศาสนาแบบมหายาน การท่องเที่ยวตามเรื่องราว ตามรอยวัฒนธรรมของ

การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมการจัดแสดงศิลปะ โบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์ และสำนักศิลปะและวัฒนธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2559)

จังหวัดชัยภูมิเป็นอีกพื้นที่หนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับสถานโบราณคดีลือสิทธิ์ซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมแห่งหนึ่งของประเทศไทย โดยพื้นที่จังหวัดชัยภูมิมีแหล่งท่องเที่ยวมากมายทั้งทางด้านธรรมชาติสร้างขึ้นและจากฝีมือคนสร้าง ไม่ว่าจะเป็นทุ่งดอกกระเจียว อุทยานแห่งชาติป่าหินงาม อุทยานแห่งชาติตาดโตน ซึ่งล้วนเกิดจากธรรมชาติสร้างขึ้นที่แสนจะสวยและงดงามตามฤดูกาลที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเป็นอย่างมากในแต่ละปี และส่วนแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมก็มีหลากหลายเช่นกันที่มีความโดดเด่นและสำคัญ เช่น ปราสาทภู ภูพระ ภูแฝก ไบเสมา อนุสาวรีย์เจ้าพ่อพญาแล เป็นต้น อีกทั้งยังมีผลิตภัณฑ์พื้นเมืองที่เป็นภูมิปัญญาที่น่าสนใจหลากหลายที่มีชื่อเสียงของจังหวัดเช่นเดียวกัน คือ ผ้าไหม ผ้าฝ้าย มัดหมี่ หมอนขิด ผ้าขิด และสินค้าพื้นเมืองที่ทำจากผ้าทอมือ (สำนักงานจังหวัดชัยภูมิ, 2559)

ภาพรวมการเดินทางท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ จากดัชนีของนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในจังหวัดชัยภูมิที่ผ่านมาเมื่ออัตราการเติบโตในทิศทางที่ดีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ เพิ่มขึ้นร้อยละ 29.17 โดยแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวมีอัตราเพิ่มขึ้นค่อนข้างสูงถึงร้อยละ 39.59 ปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อการเดินทางท่องเที่ยวของจังหวัดชัยภูมิ (สำนักงานจังหวัดชัยภูมิ, 2559) อาจเป็นผลมาจากมีแหล่งท่องเที่ยวหลัก ๆ หลายแห่งเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดชัยภูมิให้มีรายได้และนำความเจริญมาสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบกับภาครัฐและเอกชนให้ความร่วมมือมีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมีจำนวนเพิ่มขึ้น อาทิ งานประเพณีเจ้าพ่อพญาแล และงานกาชาดจังหวัด งานประเพณีสงกรานต์ งานเทศกาลดอกกระเจียวบานระหว่างเดือนกรกฎาคม - สิงหาคมของทุกปี งานประจำปีปราสาทภู จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้นยังมีการจัดประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน และทัศนศึกษาของทั้งภาครัฐ/เอกชน ในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเส้นทางของจังหวัดชัยภูมิ เป็นการเดินทางจากสถานที่ที่อยู่ประจำไปยังท้องถิ่นอื่น เพื่อชมเอกลักษณ์ ความงดงามทางวัฒนธรรม ทั้งนี้จะต้องเคารพในวัฒนธรรม ของกันและกัน เพื่อก่อให้เกิดมิตรภาพ ความรู้ความเข้าใจ และความซาบซึ้งใจในวัฒนธรรมของชุมชนนั้น ๆ ต้อง คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดต่อบุคคลและวัฒนธรรม และ สิ่งแวดล้อมในชุมชนนั้นให้น้อยที่สุด ชุมชนท้องถิ่นผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมก็ได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวในด้านการ สร้างรายได้และการจ้างงาน อันนำมาซึ่งการพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคม การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงเป็นวิธีการศึกษา ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการพัฒนาด้านภูมิปัญญา สร้างสรรค์ เคารพต่อสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และวิถีชีวิตผู้คน หรืออาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ผู้อื่นและย้อนกลับมามองตนเองอย่างเข้าใจความเกี่ยวพันของสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่มีความ เกี่ยวโยง พึ่งพา ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกใช้ระเบียบวิธีในการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ผู้วิจัยได้เข้าถึงแหล่งข้อมูลเชิงลึกในการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรค และแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ มีวิธีดำเนินการดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารระดับหัวหน้างานในพื้นที่ 2) หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติการในพื้นที่ 3) ประชาชนและนักท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 แหล่งท่องเที่ยวจำนวน 48 คน พื้นที่เป้าหมายได้กำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญเกี่ยวกับอารยธรรมสถานโบราณและสถานวัตถุภายในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 4 แห่ง คือ (1) ปราสาทภู บ้านหนองบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ (2) อนุสาวรีย์เจ้าพ่อพญาแล ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ (3) ผ้าไหมบ้านเขว้า ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ (4) วัดศิลาอาสน์ ภูพระ บ้านนาไก่อีสา ตำบลนาเสี้ยว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ (1) แบบสังเกต ใช้บันทึกข้อมูลจากสังเกต และ (2) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบมีโครงสร้างเพื่อใช้เก็บข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ คือ 1) การวิเคราะห์เอกสารรวบรวมข้อมูล (Documentary analysis) และ 2) การรวบรวมข้อมูลในสนาม ได้แก่ การสัมภาษณ์ (Interview) และการสังเกต (Observation)

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า สภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดชัยภูมิ เมื่อจำแนกประเด็นการวิเคราะห์แต่ละสถานที่จะมีความสอดคล้องกันขึ้นอยู่กับสภาพของแต่ละแหล่งตามที่ตั้ง ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษาข้อมูลในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อต้องการศึกษาถึงสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแต่ละด้านซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ที่เกิดจากงานสถาปัตยกรรมของท้องถิ่นหรือเป็นโบราณสถานที่สำคัญของชุมชน ได้แก่ ปราสาทภู บ้านหนองบัว ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ถูกสร้างโดยพระโฆษชัยคุรุไวฑูรย์ประภา เมื่อพ.ศ. 1724 -1762 ในพุทธศตวรรษที่ 18 สมัยเจนละของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ภายในปราสาทภู มีพระพุทธรูปปางมารวิชัยที่เคลื่อนย้ายมาจากที่อื่นมาประดิษฐานไว้ เชื่อกันว่าเป็น อโรคยาศาล (โรงพยาบาล) ในสมัยก่อน ซึ่งจากตัวจังหวัดประมาณ 3 กิโลเมตร มีพื้นที่ติดกับแหล่งชุมชนสามารถเดินทางไปมาได้สะดวก มีร้านค้าผู้ประกอบการไว้คอยบริการให้กับนักท่องเที่ยวทั้งในด้านสินค้าของที่ระลึก สินค้าบริโภค เป็นการรักษามรดกทางโบราณสถานให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้สืบต่อกันก็โดยสภาพปัญหาให้ปัจจุบันพบว่า ยังขาดการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เชิงอนุรักษ์ ในวัฒนธรรมประเพณี

ของพื้นถิ่นและการสร้างความภูมิใจของการต้อนรับ จะเห็นได้ว่า ในแหล่งโบราณสถานยังขาดกิจกรรมเชื่อมโยงการเรียนรู้ ทั้งในด้านการรักษา การหวงแหน การสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นเจ้าของในพื้นที่ที่ยังมีน้อยมากจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่ ยังไม่มีความใส่ใจในการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมที่มีมากเท่าที่ควร “มีการจัดงานประจำปีทุกปีน่าจะมีการประชาสัมพันธ์เพิ่มเติม”

อนุสาวรีย์เจ้าพ่อพญาแล ผู้สร้างเมืองชัยภูมิ และเป็นเจ้าเมืองชัยภูมิคนแรกชาวเมืองชัยภูมินิยมเรียกขานท่านด้วยความยกย่องนักถือว่า “เจ้าพ่อพญาแล” พระยาภักดีชุมพล เดิมชื่อ “แล” เป็นชาวเมืองนครเวียงจันทน์ เคยรับราชการเป็นพี่เลี้ยงราชบุตรในเจ้าอนุวงศ์แห่งอาณาจักรล้านช้าง (ขณะนั้นเป็นประเทศราชของไทย) ในสมัยรัชกาลที่ 2 พ.ศ. 2360 นายแลได้อพยพไพร่พลข้ามแม่น้ำโขงมาตั้งบ้านเรือนที่บ้านน้ำขุนหนองอีจาน (อยู่ในเขตอำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา) ต่อมาได้ย้ายไปตั้งใหม่ที่บ้านโนนน้ำอ้อมบ้านชีลอง (อยู่ในเขตอำเภอเมืองชัยภูมิ) และได้ทำราชการส่งส่วยต่อเจ้าอนุวงศ์ เจ้าอนุวงศ์จึงตั้งให้นายแลเป็นที่ขุนภักดีชุมพลนายกองนอก ซึ่งถือเป็นวีรประวัติที่สำคัญของท่าน ได้มีการสร้างศาลไว้ตรงสถานที่ที่พระยาภักดีชุมพล (แล) ถูกประหารชีวิต ที่บ้านหนองปลาเฒ่า อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิริมทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 225 (ชัยภูมิ-บ้านเขว้า) ต่อมาใน พ.ศ.2511 ทางราชการได้สร้างศาลขึ้นใหม่ ให้ชื่อว่า "ศาลพระยาภักดีชุมพล (แล)" และจัดให้มีงานสักการะเจ้าพ่อพญาแลทุกปี โดยเริ่มจากวันพุธ แรกของเดือน 6 เป็นเวลา 7 วัน เรียกว่า "งานเทศกาลบุญเดือนหก ระลึกถึงความดีของ เจ้าพ่อพญาแล" ถือเป็นงานใหญ่ประจำปีของชาวชัยภูมิ และ ในพ.ศ. 2518 ทางราชการร่วมกับพ่อค้า และประชาชนชาวชัยภูมิ สร้างอนุสาวรีย์ของพระยาภักดีชุมพล (แล) ประดิษฐานอยู่ตรงวงเวียนศูนย์ราชการ ปากทางเข้าสู่ตัวเมืองชัยภูมิ สิ่งแวดล้อมล้วนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านการสืบทอดประเพณี และการแสดงออกถึงความเคารพต่อผู้สร้างเมืองแห่งนี้ แต่ในปัจจุบันถือเป็นสถานที่สำคัญที่ประชาชนและนักท่องเที่ยวต่างให้ความเคารพเมื่อได้มาพบเห็นหรือผ่านแต่ยังขาดการสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ สร้างการความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของการรักษาและอนุรักษ์ในแหล่งโบราณสถานต่างๆ “ควรมีการประชาสัมพันธ์ หรือมีกิจกรรมให้คนที่ผ่านไปมาเกิดความศรัทธาและแวะกราบไหว้เหมือนอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี (ย่าโม)”

ผ้าไหมมัดหมี่อำเภอบ้านเขว้า โดยเฉพาะตำบลบ้านเขว้า มีประวัติความเป็นมา อันยาวนานเป็นเวลานานเกือบ 200 ปี ตั้งแต่สมัยเจ้าพ่อพระยาแล เป็นชุมชนที่มีการทอผ้าไหมที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันมานานในหมู่นิยมผ้าไหม และเกิดการเล่าขานแพร่กระจายในกลุ่มนักสะสมผ้าไหม ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ของตนเองสืบทอดถ่ายทอดกันมาแต่โบราณ การทอผ้าไหมมัดหมี่ ชาวบ้านเขว้า ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพชนนับแต่มีการก่อตั้งชุมชนบ้านเขว้า เริ่มจากการทอเพื่อใช้ในครัวเรือน ต่อมาได้เข้าไปมีส่วนร่วมในงานประเพณีต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน ใช้เป็นเครื่องแต่งกายของเจ้าบ่าว เจ้าสาว ใช้เป็นของขวัญสำหรับญาติฝ่ายชายในงานแต่งงาน งานบวชใช้แต่งตัวนาคและผู้ไปร่วมงาน รวมถึงงานบุญ งานทาน งานประเพณีต่าง ๆ ผู้คนจะแต่งกายด้วยผ้าไหม ทั้งหญิงและชาย เป็นการประกวด ประชันทั้งฝีมือการทอ และการตัดเย็บกันเป็นการสะท้อนความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตของชุมชนที่เชื่อมโยงกับสิ่งแวดล้อมของชุมชน ก่อให้เกิดจินตนาการคิดค้นออกมาเป็นลวดลายต่าง ๆ บนผืนผ้าถ่ายทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน การเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์กับภูมิปัญญา มีการสาธิตการผลิตผลิตภัณฑ์และกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการผลิต เช่น การทอผ้า การเพนท์ผ้า

การหยุดทอง เป็นต้น แต่ในปัจจุบันขาดการสืบทอดหรือถ่ายทอดประเพณีการทำผ้าไหม ให้กับคนรุ่นหลัง จึงเกิดปัญหาในการต่อยอดการพัฒนาเพื่อการรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมอนุรักษ์ในด้านการเรียนรู้ เป็นการเชื่อมโยงวิถีให้คงอยู่ให้ได้ในปัจจุบัน “น่าจะมีการเปิดเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ ในขั้นตอนต่างๆของการผลิตผ้าไหม”

วัดศิลาอาสน์ ภูพระ ตั้งอยู่ที่บ้านนาโกะซา ตำบลนาเสียว อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ ห่างจากตัวเมืองชัยภูมิ ประมาณ 12 กิโลเมตร ไปตามเส้นทางหมายเลข 201 (ชัยภูมิ-ภูเขียว) ระยะ 6 กิโลเมตร เลี้ยวซ้ายไปตามเส้นทางนาเสียว-ห้วยชัน 5 กิโลเมตร และแยกซ้ายเข้าวัดอีก 1 กิโลเมตร ลักษณะทั่วไปเป็นแท่งผาหิน ลานหินขนาดกว้าง ที่ผนังหินภูพระจำหลักพระพุทธรูปหลายองค์ รวมทั้งหมด 9 องค์ มีองค์หนึ่งที่มีขนาดใหญ่มาก ชาวบ้านเรียก “พระเจ้าองค์ตื้อ” ประทับนั่งขัดสมาธิ หน้าตักกว้าง 5 ฟุต สูง 7 ฟุต พระหัตถ์ขวาวางอยู่ที่พระเพลา พระหัตถ์ซ้ายวางอยู่ที่พระขงฆ์ (พระหัตถ์อยู่ในท่าตรงขามกับปางมารวิชัย) มีพระพุทธรูปหินทรายขนาดเล็กสูง 7 นิ้ว ลักษณะเดียวกันอยู่ข้างหน้า 1 องค์ ใกล้กันมีพระพุทธรูปอีก 7 องค์ จำหลักรอบเสาหินทราย ประทับนั่งเรียงแถวปางสมาธิ 5 องค์ ปรางค์เดียวกับพระเจ้าองค์ตื้อ 2 องค์ พระพุทธรูปเหล่านี้มีอายุราวศตวรรษที่ 18-19 กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน-โบราณวัตถุ นอกจากนั้นใกล้บริเวณลานหินยังพบเป็นรอยพระบาท ขนาด 1.20 x 0.80 เมตร และมีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ มีน้ำตลอดทั้งปี และนำน้ำมาประกอบพิธีสำคัญของประเทศในโอกาสสำคัญ ๆ ด้วย และยังเป็นที่ตั้งของวัดศิลาอาสน์ ซึ่งมีพระสงฆ์จำพรรษาจำนวนน้อยมาก มีเพียง 1- 2 รูปเท่านั้น ในทุก ๆ ปี พุทธศาสนิกชนจากทั่วประเทศและมีความเชื่อศักดิ์สิทธิ์จะเดินทางมานมัสการพระเจ้าองค์ตื้อที่ภูพระ และประกอบพิธีรำผีฟ้าเพื่อบวงสรวง เชื้ออโรคยาผู้ป่วยหาย หรือบนบานขอพรได้สำเร็จ ซึ่งประกอบพิธีในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 3 และวันขึ้น 13-15 ค่ำ เดือน 5 ของทุกปี นับเป็นสถานที่สร้างสุขสงบ เย็น และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดชัยภูมิ และประเทศไทย จะเป็นได้ว่าสภาพปัญหาในปัจจุบันสถานที่แห่งนี้เป็นที่สักการะของประชาชนที่มาบูชา และการรักษาประเพณีสืบต่อ แต่ยังคงขาดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบเพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้เกิดจิตสำนึกในการรักษาและสืบต่อในมรดกท้องถิ่นในยั่งยืนได้ “ทุกปีจะมีประเพณีบุญเดือนสาม และประเพณีบุญเดือนห้า น่าจะมีการบันทึกวิถีโอกาสประกอบพิธีกรรมต่างๆ เพื่อนำไปเผยแพร่ถึงวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม และประเพณีอันเก่าแก่ของคนในชุมชน ถือเป็น การประชาสัมพันธ์ไปในตัว”

2. ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดชัยภูมิ ยังเป็นสถานที่เรียนรู้และสร้างกิจกรรมส่งเสริมเพื่อการอนุรักษ์มรดกให้สืบทอดยาวนานให้ได้ เพราะในปัจจุบันมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย เมื่อชุมชนเกิดการเข้าไปท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ก็มีการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกในพื้นที่ จึงส่งผลต่อการบริหารจัดการในพื้นที่ให้เป็นระเบียบเพิ่มมากขึ้น แต่สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แต่ก็มี ความจำเป็นสำหรับไว้คอยบริการให้กับนักท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1) การจัดระเบียบร้านค้าที่มีความเป็นเจ้าของมาแต่เดิม จะมีปัญหาในด้านการเจรจาเพื่อพัฒนาในด้านการรักษาความสะอาด มีราคามาตรฐาน จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคอยมาดูแลอย่างต่อเนื่อง 2) การสื่อสารประชาสัมพันธ์ในแต่ละพื้นที่ที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ การกระตุ้นส่งเสริมทำให้เกิดการท่องเที่ยวในโบราณสถานที่สำคัญของจังหวัด

ยังมีไม่ทั่วถึงหรือครอบคลุมทำให้เกิดการรับรู้ 3) การสร้างความโดดเด่นและกิจกรรมเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวได้เข้ามาเยี่ยมชมยังขาดการสร้างกิจกรรมเรียนรู้ในการส่งเสริมอนุรักษ์ 4) หน่วยงานที่รับผิดชอบขาด การดูแลที่ต่อเนื่องในด้านการบำรุงรักษาสถานที่ให้มีความสวยงามอยู่เสมอ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ดูแลที่เกี่ยวข้อง มีจำนวนจำกัดในบางพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวก็ยังคงขาดดูแล รักษา ต้องรอให้ครบกำหนดในการเวียนดูแลรักษา ทำให้สภาพของโบราณสถานต้องเสื่อมโทรมเร็วเมื่อขาดการดูแลอย่างต่อเนื่อง

3. แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ ควรสร้างการมีส่วนร่วมในทุกฝ่าย โดยเฉพาะชุมชนในแต่ละ พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวควรมีการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้ 1) การสร้าง กิจกรรมการพัฒนาจุดชมวิวหรือถ่ายภาพ เป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับนักท่องเที่ยวในการเข้าเยี่ยมชมในแต่ละ พื้นที่เป็นการสร้างความทรงจำ ทำให้เกิดความประทับใจในบรรยายของพื้นที่ 2) การปรับปรุงภูมิทัศน์ ร้านจำหน่าย สินค้าในแต่ละพื้นที่ให้มีป้ายราคาสินค้าอย่างชัดเจน สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ควรมีการบริหารจัดการ อย่างเป็นระบบให้พร้อมต่อการรองรับการพัฒนาอย่างมีมาตรฐานในด้านสุขอนามัยที่เหมาะสม 3) การกำหนดแผนที สร้างกิจกรรมในการเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ ถือเป็นกิจกรรม ที่ช่วยต่อยอดการเรียนรู้ และสืบต่อมรดกทางวัฒนธรรมให้ยาวนานได้ในรูปแบบการเรียนรู้สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องได้ 4) การส่งเสริมให้ ชุมชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในด้านการบริการนักท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมในการกระตุ้นความ เป็นเจ้าของของชุมชนคนในพื้นที่ได้ภาคภูมิใจในการให้บริการเกิดความประทับใจทั้งผู้ใช้บริการและ ผู้ให้บริการ 5) การสร้างรายได้ให้ชุมชนจากสินค้าในท้องถิ่นและของที่ระลึกของกลุ่ม เป็นการสร้างผู้ดูแลรักษา ในพื้นที่ทำให้เกิดประโยชน์ร่วมกันและช่วยการบริการนักท่องเที่ยวด้วยคุณภาพที่มีมาตรฐานเพิ่มมากขึ้นก็ จะส่งผลให้มีรายได้เพิ่มขึ้นตามปริมาณนักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน

อภิปรายผล

สภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ จากผลการวิจัยทำให้ได้ข้อค้นพบในประเด็น ที่เป็นสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้ง 4 แห่งมีความสอดคล้องกันในแต่ละพื้นที่ คือเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แต่ละสถานที่มักจะมีสภาพที่ขาดการดูแลอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ห่างไกล จากตัวจังหวัดเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่อยู่ในเมืองจะต้องให้การดูแลตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับกาญจนา สุคันธสิริกุล (2556) ได้กล่าวไว้ว่าปัจจุบันการท่องเที่ยวจัดเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ ที่สุดของโลก เห็นได้จากการขยายตัวของการท่องเที่ยวทั่วโลกที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในทุกปี และเนื่องจาก อุตสาหกรรมท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงและธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม หรือธุรกิจสนับสนุนต่าง ๆ ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศ มีศักยภาพในการทำรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างสูง และส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจของ ประเทศไทย เพราะนอกจากจะสร้างรายได้ที่มีมูลค่าเป็นลำดับหนึ่งของการค้าบริการรวมของประเทศแล้ว ยังเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย อาทิ โรงแรมและที่พักภัตตาคารร้านอาหาร ร้านจำหน่าย ของที่ระลึก การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น รวมทั้งยังช่วยกระจายรายได้และการจ้างงานไปสู่ชนบทตามสถานที่

ห้องเที่ยวต่าง ๆ รายได้เงินตราต่างประเทศดังกล่าวยังมีส่วนสำคัญที่ช่วยชดเชยการขาดดุลการค้าในช่วงที่ การส่งออกสินค้าของไทย มีแนวโน้มชะลอลดตัวลงตามภาวะเศรษฐกิจโลก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ พรหมเทพ (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: แผนนำเสนอ โบราณสถานศิลปะขอม จังหวัดสกลนคร พบว่า ด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวพบว่า ต้องการ พัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และต้องการพัฒนาด้านการประชาสัมพันธ์ รวมไปถึงข้อมูล ประวัติความเป็นมาของโบราณสถานศิลปะขอมในจังหวัดสกลนครและกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวต้องการให้ มีมีคฤศก์นำเที่ยวในการนำเที่ยวชมโบราณสถานศิลปะขอมในจังหวัดสกลนคร

ดังนั้น ในสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น ควรได้รับการสนับสนุนในด้านการดูแล ในทุกภาคส่วน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และชุมชนในพื้นที่ในการมีส่วนร่วมช่วยเหลือพัฒนาสถานที่เพื่อการ ต้อนรับนักท่องเที่ยวให้เกิดความประทับใจให้มากที่สุด

ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดชัยภูมิ ผลจากการวิจัย พบว่า สิ่งสำคัญในการพัฒนาและเป็นปัญหาในการพัฒนาด้วยเช่นกัน นั่นคือการขับเคลื่อนสร้างความรู้ ความเข้าใจกับ ชุมชนในพื้นที่ร่วมกันเป็นเจ้าของภาพในหน้าที่ของตนเองที่จะทำให้การท่องเที่ยวในท้องถิ่นมีความยั่งยืน สิ่งที่จะกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเช่นนี้ได้คือ การกำหนดให้มีการวางแผนการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่ง ของแผนงานของจังหวัด อีกทั้งต้องมีการกำหนดเป็นนโยบายอย่างแน่ชัดที่จะต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วม และถ่ายเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐไม่ดำเนินการตามนโยบาย ประชาชนมีสิทธิ์ร้องเรียนหรือโต้แย้งได้ และควรมีการ ดำเนินการประเมินผลโดยฝ่ายรัฐและประชาชนในทุกขั้นตอน ซึ่งจะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวประสบ ความสำเร็จได้ ซึ่งชุมชนในพื้นที่และคนกลุ่มต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโกเมน กันตวรธิระ (2556) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการ จัดการท่องเที่ยวเมืองขอนแก่น พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเมืองขอนแก่น ประกอบด้วย ปัญหาและอุปสรรคด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การไหลเข้า มาของกลุ่มนักลงทุนจากภายนอก การกระจุกตัวของเศรษฐกิจเฉพาะในเขตเมือง ปัญหาและอุปสรรคด้านสังคม ได้แก่ ปัญหาเชิงกายภาพ (การจราจรติดขัด, การขาดรถจักรยานท่องเที่ยว ฯลฯ) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการ ท่องเที่ยว ปัญหาและอุปสรรคด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การทำวัฒนธรรมเป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว ปัญหาและอุปสรรค เชิงนโยบายด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ความขัดแย้งเชิงนโยบายระหว่างนโยบายท้องถิ่นกับนโยบายส่วนกลาง จึงควรมีการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้นในหลายประเด็นเพื่อรองรับการพัฒนา ทำให้เกิดการดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อการกำหนดมาตรฐานในการท่องเที่ยวได้ จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐกานต์ เฟื่องพาพันธ์ (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย พบว่า ผลการ ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบหลักทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านศักยภาพ ในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ด้านศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ สามารถสรุปได้ว่าอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอยู่ในระดับ ปานกลาง และนำอุปสรรคที่ได้ไปสู่การวิเคราะห์การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งแนวทางในการพัฒนาออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริการ และ ด้านการบริหารจัดการ เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ดังนั้น ด้านปัญหา และอุปสรรคการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมินั้น ต้องอาศัยการแก้ไขเชิงนโยบายในการกำกับ ดูแล ตรวจสอบ ทำให้เกิดการส่งเสริม สร้างกิจกรรมเกิดความร่วมมือในส่วนของประชาชนหรือชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นความเป็นเจ้าของในด้านพื้นที่ในการดูแล รักษา ให้อยู่ยืนได้

แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ ผลจากการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นั้นต้องพัฒนาเชิงบูรณาการในหลายด้านเพราะลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีหลายด้าน จึงจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้ครบทุกด้านในแต่ละมิติจึงจะส่งผลต่อการพัฒนาเป็นแบบองค์รวม ด้วยการสร้างสิ่งดึงดูดใจให้เกิดขึ้นนักท่องเที่ยวให้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับเพียงกานต์ นามวงศ์ (2552) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันประกอบไปด้วยสิ่งดึงดูดใจ 10 ประการ คือ (1) ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น (2) โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ (3) งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมืองรวมทั้งซากปรักหักพัง (4) ศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาดรูปปั้นและแกะสลัก (5) ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา (6) ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่าง ๆ (7) ภาษาและวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา (8) วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ธรรมเนียมการรับประทานอาหาร (9) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียมและเทศกาลต่าง ๆ และ (10) ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น จึงจะสามารถสร้างเสน่ห์ให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสมและเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา สุคันธสิริกุล (2556) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ศักยภาพในการดึงดูดใจในด้านการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ในงานประเพณีส่วนใหญ่เป็นทางพุทธศาสนา การประกอบพิธีกรรมสืบทอดกันมาจากอดีตถึงปัจจุบัน และมีกิจกรรมเสริมเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและน่าสนใจ และความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม 2) ศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีข้อจำกัดบางประการในการพัฒนาต่อไปในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางภูมิประเทศ การวางผังเมืองและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ที่ไม่สามารถขยายได้ เป็นต้น และ 3) การบริหารจัดการ มีการจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว การรักษาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวและปรับปรุงสภาพแวดล้อมเป็นอย่างดี และมีหน่วยงานในการประเมินผลการดำเนินงาน แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ส่งผลให้การจัดการด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว อาจเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่น ดังนั้น จึงมีการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับกิจกรรมและการดำเนินงานต่าง ๆ ในรูปของการให้ความรู้และเผยแพร่ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนที่อยู่

ดังนั้น แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำเป็นต้องสร้างเอกลักษณ์ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน มีสถานที่เหมาะสมและพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม ทั้งด้านการบริการ กิจกรรมการเรียนรู้ การจำหน่ายสินค้าพื้นเมืองหรือของที่ระลึก จึงจะสามารถสร้างจุดเด่นเน้นจุดขายได้อย่างมีประสิทธิภาพได้

สรุปผล

ผลที่ได้จากการวิจัยในประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดชัยภูมิ ในด้านการกำหนดราคาสินค้าจำหน่ายในแต่ละพื้นที่ การประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ การใช้มีคเคุเทศกในแต่ละพื้นที่ในการประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมให้ชุมชน มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของสถานที่ การสร้างกิจกรรมเรียนรู้ การปรับปรุงภูมิทัศน์ร้านค้าจำหน่ายสินค้าในแต่ละพื้นที่ และการสร้างรายได้ให้ชุมชนจากสินค้าในท้องถิ่นและของที่ระลึกของกลุ่ม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นข้อค้นพบจากการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ยั่งยืนได้

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยที่ได้จากข้อค้นพบ นำไปสู่การปฏิบัติได้นั้น ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมโดยการกระตุ้นจากภาครัฐ ประสานกิจกรรมส่งเสริม สร้างการเรียนรู้ถึงความสำคัญในประเพณีวัฒนธรรมและแหล่งโบราณคดีที่สำคัญในท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์ และสืบทอดต่อไปให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้และภาคภูมิใจ

2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการวิจัยที่ได้จากข้อค้นพบ และเป็นประเด็นนำไปสู่การทำวิจัยครั้งต่อไป ควรจะศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านการสร้างเอกลักษณ์ทำให้เกิดความโดดเด่นในแต่ละพื้นที่เพื่อทำให้นักท่องเที่ยวได้กลับมาเที่ยวซ้ำอีก

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ.2558-2560.

ค้นเมื่อ 1 กันยายน 2559, จาก http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=7114.

กาญจนา สุคันธสิริกุล. (2556). การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ. ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ปีงบประมาณ พ.ศ. 2555.

โกเมน กันตวธิระ. (2556). เรื่องปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเมืองขอนแก่น.

การวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมไทย. การประชุมมหาดใหญ่วิชาการ ครั้งที่ 4. วันที่ 10 พฤษภาคม 2556.

ณ มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.

- จิราภรณ์ พรหมเทพ. (2554). **แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: แผนนำเสนอโบราณสถานศิลปะขอมในจังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐกานต์ เพ็งหาพันธ์. (2554). **การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิตา ชัชกุล. (2557). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วี พรีนซ์ (1991).
- เพียงกานต์ นามวงศ์. (2552). **การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนไหล่หิน อำเภอเกาะตา จังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการจัดการนันทนาการและการท่องเที่ยว. คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สำนักงานจังหวัดชัยภูมิ. (2559). **ข้อมูลจังหวัดชัยภูมิ**. ค้นเมื่อ 1 สิงหาคม 2559, จาก http://www.chaiyaphum.go.th/page_about/about1.php.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2559). **กลุ่มท่องเที่ยวอารยธรรมอีสานใต้**. ค้นเมื่อ 1 กันยายน 2559, จาก http://secretary.mots.go.th/ewt_news.php?nid=1637.

การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคม ของนักเรียนอาชีวศึกษาโดยใช้โปรแกรมฝึกทักษะชีวิต

THE DEVELOPMENT OF EMOTIONAL AND SOCIAL INTELLIGENCE AMONG VOCATIONAL STUDENTS USING A LIFE SKILLS TRAINING PROGRAM

วิริยะ ผดาศรี¹ ปริญญา เรืองทิพย์² กนก พานทอง³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนอาชีวศึกษา และเปรียบเทียบผล การทดลองใช้โปรแกรม โดยพิจารณาคะแนนความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมหลังใช้โปรแกรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของวิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชยการ จังหวัดชลบุรี ปีการศึกษา 2559 จำนวน 70 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย จัดเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละเท่า ๆ กัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย โปรแกรมฝึกทักษะชีวิต แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ และแบบวัดความ ฉลาดทางสังคม วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยสถิติทดสอบทีและวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ ผลการวิจัยปรากฏว่า 1. ผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสำหรับการเพิ่มความฉลาด ทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมของนักเรียนอาชีวศึกษาในระดับมาก ลักษณะของโปรแกรมเป็นการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม กลุ่มฝึกอบรม (Training Group) ร่วมกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) แต่ละกิจกรรม แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างประสบการณ์ (Concrete Experience) 2) การสะท้อนการเรียนรู้ (Reflection Observation) 3) การสรุปองค์ความรู้ (Abstract Conceptualization) และ 4) การประยุกต์ใช้ความรู้ (Active Experimentation) ประกอบด้วย 12 กิจกรรม ได้แก่ 1) ปฐมนิเทศ 2) หอคอยแห่งการเรียนรู้ 3) คิดอย่างไรเสนอแนะอย่างไร 4) ฉันเป็นคนอย่างไร 5) นิสัยการจัดการชีวิต 6) มุด ลอด โดด 7) สามเหลี่ยมแห่งความรุนแรง 8) เป้าหมายชีวิต 9) อารมณ์ดี ราศีจับ 10) ช่วยแต่งใจผ่านทางต้น 11) คิดบวกได้จะหายเครียดและ 12) ทำแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์และแบบวัดความ ฉลาดทางสังคม 2. คะแนนความฉลาดทางอารมณ์ในกลุ่มทดลองหลังได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสูงกว่า ก่อนได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. คะแนนความฉลาดทางสังคม ในกลุ่มทดลองหลังได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. ความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมในกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่ม ควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่า โปรแกรมฝึกทักษะชีวิตที่พัฒนาขึ้น สามารถเพิ่มความฉลาด ทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมของนักเรียนอาชีวศึกษาได้

คำสำคัญ: ทักษะชีวิต, ความฉลาดทางอารมณ์, ความฉลาดทางสังคม, การเรียนรู้จากประสบการณ์

Abstract

The purpose of this study were to develop a life skills training program and to compare its effectiveness. The volunteer were 70 vocational students in academic year 2016 from Pattaya Business Administration College, Chonburi Province, randomly assigned to experimental and control group in equal number. The research instruments were life skills training program,

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

² อาจารย์ประจำ วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

³ อาจารย์ประจำ วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

emotional intelligence test, social intelligence test. Data were analysed by using t-test and One way Manova. The results were as follows: 1. Life skills training program was suitable for training the vocational students. 2. The scores of emotional intelligence of the experimental group after training by the developed program were statistically significant higher than before training ($p < .05$). 3. The scores of social intelligence of the experimental group after training by the developed program were statistically significant higher than before training ($p < .05$). 4. The scores of emotional intelligence and social intelligence in the experimental group were statistically significant higher than the control group ($p < .05$). In conclusion, the life skills training program can enhance emotional intelligence and social intelligence of the vocational students.

Keywords: Life Skills, Emotional Intelligence, Social Intelligence, Experiential Learning.

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นพลเมืองดี และมีศักยภาพในการพัฒนาประเทศนั้น มนุษย์ควรได้รับการพัฒนาอย่างสมดุลทั้งทางร่างกาย อารมณ์และสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (คณิตพันธ์ุ ทองสีบสาย และศิริชัย กาญจนวาสี, 2553) บางคนอาจมีความสามารถในการปรับตัวตามสภาพสังคมเก่ง บางคนก็มีปัญหาในการเข้าสังคม ฉะนั้นการใช้ชีวิตในสังคมให้มีความสุข มีความกลมกลืน และสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นในสังคมได้ จึงเป็นสิ่งที่ควรให้ความสนใจ (Goleman, 2006, p. 21) มนุษย์จะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างราบรื่น และใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุขนั้น ถือเป็นความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence) ที่แสดงออกด้วยการกระทำ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) เพราะความฉลาดทางอารมณ์คือ ความสามารถของบุคคลที่จะรับรู้ เข้าใจ และบริหารจัดการอารมณ์ของตนในการสร้างสัมพันธภาพ และโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น (Salovey & Mayer, 1990; Cooper & Sawaf, 1997; Goleman, 1998, p. 317)

วัยรุ่นเป็นวัยรอยต่อระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ คุณวุฒิหรือการตัดสินใจ ตลอดจนการควบคุมอารมณ์ จึงออกมาในลักษณะของการทำตามใจตนเอง อาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หรือไม่ถูกต้องออกมา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า 10) สาเหตุสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นไทยมีปัญหาทางพฤติกรรมหรืออารมณ์มาจากปัจจัยหลัก คือ สภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดู ด้านสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ทำให้วัยรุ่นได้รับข้อมูลทั้งดีและไม่ดี อาจแยกแยะไม่ถูกกว่าควรทำตามหรือไม่ การเลี้ยงดูส่งผลต่ออารมณ์จิตใจของเด็ก นำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมตามมา ถ้าผู้ปกครองเลี้ยงดูด้วยความรุนแรงทั้งทางการกระทำและคำพูด ไม่ค่อยใช้เหตุผล ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมและอารมณ์ที่รุนแรงเช่นกัน การเลี้ยงดูที่ขาดระเบียบวินัย ไม่ฝึกความอดทน ขาดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ส่งผลให้วัยรุ่นไม่ยอมอยู่ในกฎเกณฑ์ของสังคม ไม่อดทนต่อความขัดแย้ง ขาดการควบคุมอารมณ์และเอาแต่ใจตนเอง (สุพร อภินันทเวช, 2557) ซึ่งถือเป็นปัญหาจากการขาดความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่น

สังคมของวัยรุ่นเริ่มต้นที่สังคมครอบครัว และก้าวไปสู่สังคมที่กว้างขึ้น การเรียนรู้ที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนเป็นสิ่งจำเป็น โดยวัยรุ่นทุกคนต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน หากวัยรุ่นรู้สึกเป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อน เขาจะรู้สึกอบอุ่น มั่นใจในตนเอง และเกิดการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับการสร้างและรักษาสัมพันธภาพกับผู้อื่นเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ความฉลาดทางสังคมเป็นความสามารถในการแสดงออก

ทางการกระทำต่อบุคคลอื่นอย่างชาญฉลาด เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข และบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการได้ (Albrecht, 2006; Goleman, 2006) ความฉลาดทางสังคมถือเป็นหนึ่งใน พหุปัญญาที่มีความสำคัญต่อบุคคล (Gardner, 1993) เพราะความฉลาดทางสังคมเป็นความสามารถในการใช้ความฉลาดด้านอื่นทุกด้านในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อความอยู่รอดและความสำเร็จ (ธัญญา ผลอนันต์ และจุไรพร วิสุทธิกุลพาณิชย์, 2551: 61) สอดคล้องกับ พสุ เดชะรินทร์ (2558) ได้กล่าวว่า ความฉลาดทางสังคมเป็นความฉลาดด้านที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับบุคคล ด้วยเหตุว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม บุคคลต้องอยู่ในสังคมตลอดเวลา การอยู่ร่วมกันทำให้บุคคลได้รับความสุขและความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลจะทำให้บุคคลประสบความสำเร็จ มีความก้าวหน้าทั้งความสัมพันธ์ส่วนตัว สังคม และหน้าที่การงาน

การพัฒนาทักษะชีวิต (Life skills) โรงเรียนถือเป็นสถาบันที่เหมาะสม สำหรับการเริ่มต้นการสอนทักษะชีวิตเป็นการสนับสนุนให้มีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพและมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นการป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 15-17) ผู้ที่ได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตจะสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี และเสริมสร้างการดำเนินชีวิตด้านส่วนบุคคล อันจะส่งผลต่อครอบครัว และสังคมกลุ่มเพื่อนให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ทักษะชีวิตเป็นความสามารถรับรู้ด้วยตนเอง การทำงานที่มีประสิทธิภาพ การจัดการกับปัญหา และความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551: 4)

การเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคมเป็นรูปแบบพื้นฐานของทักษะชีวิต เพราะเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาที่เชื่อมโยงความรู้ทางวิชาการเข้ากับทักษะเฉพาะด้านที่สำคัญ เพื่อให้ประสบความสำเร็จในโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน สถานที่ทำงาน และการใช้ชีวิตตามปกติ (แพลน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล, 2560, หน้า 9) นักเรียนอาชีวศึกษาเป็นวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งที่ต้องได้รับการฝึกทักษะชีวิต เนื่องจากเป็นวัยแห่งการเจริญเติบโต วุฒิภาวะทางด้านอารมณ์และสังคมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การฝึกทักษะชีวิตให้กับนักเรียนจะช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถบริหารจัดการอารมณ์ตนเอง เข้าใจอารมณ์ตนเองและผู้อื่น จัดการความเครียดและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ ทักษะชีวิตจึงเป็นสิ่งจำเป็น ที่จะช่วยให้นักเรียนค้นหาวิธีการคิดใหม่ ๆ และการแก้ปัญหาพร้อมกับตระหนักถึงผลของการกระทำ และสอนให้มีความรับผิดชอบในสิ่งที่กระทำ สร้างความเชื่อมั่นทั้งในทักษะการพูดและการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม นอกจากนี้ยังพัฒนาความรู้สึกเพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ในตนเองและได้รับการยอมรับชื่นชมจากผู้อื่น (Macmillan Education, 2015) ซึ่งจะส่งผลให้ความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางสังคมสูงขึ้น

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหาร/ครูผู้สอน ผู้ปกครองและนักเรียน ใช้เพิ่มความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมของนักเรียนอาชีวศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

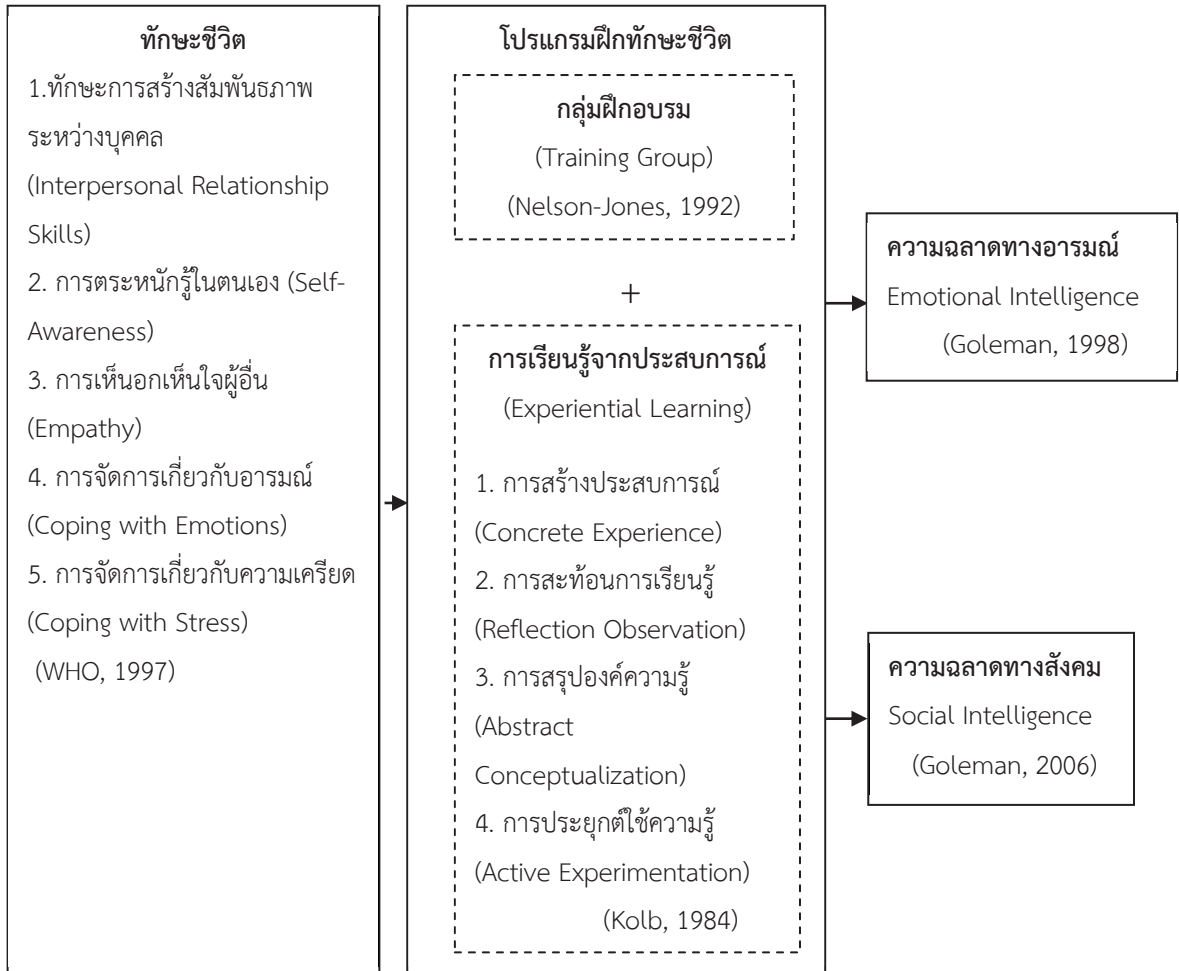
1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนอาชีวศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการทดลองการใช้โปรแกรมฝึกทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา
 - 2.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ในกลุ่มทดลองก่อน และหลังได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต
 - 2.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางสังคมในกลุ่มทดลองก่อน และหลังได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต
 - 2.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางสังคมระหว่างกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต

สมมติฐาน

1. โปรแกรมฝึกทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในการเพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางสังคมของนักเรียนอาชีวศึกษาในระดับมาก
2. ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนอาชีวศึกษาในกลุ่มทดลองหลังได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต
3. ความฉลาดทางสังคมของนักเรียนอาชีวศึกษาในกลุ่มทดลองหลังได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต
4. ความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมของนักเรียนอาชีวศึกษาในกลุ่มทดลองหลังได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสูงกว่านักเรียนอาชีวศึกษาในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตของนักเรียนอาชีวศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

- ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต ได้แก่ แนวคิดทักษะชีวิตด้านสังคมและอารมณ์ (WHO, 1997) แนวคิดกลุ่มฝึกอบรม (Training Group) (Nelson-Jones, 1992: 16-35) และแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) (Kolb, 1984)
- ออกแบบและสร้างโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนออกแบบ ผู้วิจัยนำแนวคิดทักษะชีวิตด้านสังคมและอารมณ์ มาเป็นเนื้อหาในการพัฒนาโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต โดยอาศัยแนวคิดกลุ่มฝึกอบรม เน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ ที่ทุกกิจกรรมมีรูปแบบการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ การสร้างประสบการณ์ การสะท้อนการเรียนรู้ การสรุปองค์ความรู้

และการประยุกต์ใช้ความรู้ 2) ขึ้นสร้างโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต ผู้วิจัยได้โปรแกรมฉบับร่าง มีแผนการจัดกิจกรรม 12 กิจกรรม

3. นำโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม จำนวน 3 คน และนำมาปรับปรุงตามคำแนะนำ และคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนไปทดลองใช้

4. ทดลองใช้โปรแกรมฝึกทักษะชีวิตกับนักเรียนอาชีวศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการนำไปใช้งานจริงของโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต

5. จัดทำคู่มือการใช้โปรแกรมฝึกทักษะชีวิต

ตอนที่ 2 การทดลองการใช้โปรแกรมฝึกทักษะชีวิต

1. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพของวิทยาลัยเทคโนโลยีพาณิชยการ จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวน 70 คน ใช้การสุ่มเข้ากลุ่มโดยการจับสลาก เป็นกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ๆ ละ 35 คน

2. แบบแผนการดำเนินการทดลอง แบบ 2 กลุ่ม วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (Pretest and Posttest Control Group Design) (Edmonds & Kennedy, 2017: 37)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย โปรแกรมฝึกทักษะชีวิต แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์และแบบวัดความฉลาดทางสังคม มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 โปรแกรมฝึกทักษะชีวิต ผู้วิจัยใช้แนวคิดทักษะชีวิตของ WHO (1997) ด้านสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional) ร่วมกับแนวคิดกลุ่มฝึกอบรม โดยเน้นการได้รับประสบการณ์และความรู้ในเรื่องสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และวิธีการเรียนรู้การปรับปรุงทักษะระหว่างบุคคล และแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์

3.2 แบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ ใช้แนวคิดความฉลาดทางอารมณ์ ของ Goleman (2006) มาเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบวัดประเมินตนเอง จำนวน 25 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง การกำกับตนเอง การสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และทักษะทางสังคม

3.3 แบบวัดความฉลาดทางสังคม ใช้แนวคิดความฉลาดทางสังคม ของ Goleman (2006) มาเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบวัดประเมินตนเอง จำนวน 40 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย 8 ด้าน ได้แก่ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การให้ความสนใจผู้อื่นการเข้าใจผู้อื่นอย่างถูกต้อง การรับรู้ทางสังคม ความสามารถในการเข้าร่วมกับบุคคล ความสามารถในการแสดงตนเอง ความสามารถในการชี้นำพฤติกรรมของบุคคล และความสามารถในการเข้าถึงผู้อื่น

4. การดำเนินการทดลอง แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขั้นตอนเตรียมการ ผู้วิจัยติดต่อ ผู้บริหาร อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความร่วมมือ และชี้แจงรายละเอียดในการดำเนินกิจกรรมการทดลอง พบนักเรียนและขออาสาสมัครเข้าร่วมการวิจัย จากนั้นคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ตรงตามข้อกำหนดคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มเข้ากลุ่มโดยการจับสลาก เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 35 คน พร้อมทำแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์ และแบบวัดความฉลาดทางสังคม (Pre-test) กลุ่มควบคุม

4.2 ขั้นตอนทดลอง ดำเนินการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตที่พัฒนาขึ้น

4.3 ชั้นหลังการทดลอง เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการทดสอบความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมของนักเรียนอาชีวศึกษาทั้งกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต ให้สมบูรณ์สำหรับใช้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต

โปรแกรมฝึกทักษะชีวิต ประกอบด้วย 12 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมปฐมนิเทศ กิจกรรมหอคอยแห่งการเรียนรู้ กิจกรรมคิดอย่างไรเสนอแนะอย่างไร กิจกรรมฉันเป็นคนอย่างไร กิจกรรมนิสัยการจัดการชีวิต กิจกรรมมุด ลอด โดด กิจกรรมสามเหลี่ยมแห่งความรุนแรง กิจกรรมเป้าหมายชีวิต กิจกรรมอารมณ์ดีราศีจับ กิจกรรมช่วยแต่งโม้ผ่าทางตัน กิจกรรมคิดบวกได้จะหายเครียดและทำแบบวัดหลังการทดลอง

ผลการประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตจากผู้เชี่ยวชาญ ด้านการดำเนินการตามขั้นตอนของโปรแกรม ด้านเนื้อหา และด้านภาพรวมของโปรแกรม มีความเหมาะสมระดับมาก และด้านการประเมินผลมีความเหมาะสมระดับปานกลาง สามารถนำไปใช้ได้จริง เพราะนักเรียนอาชีวศึกษากลุ่มทดลองมีความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมสูงขึ้นหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต

ตอนที่ 2 ผลการใช้โปรแกรมฝึกทักษะชีวิต

ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมก่อนและหลังการเข้าโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตในกลุ่มทดลอง

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมก่อนและหลังได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตในกลุ่มทดลอง

กลุ่มทดลอง	คะแนนเต็ม	ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		df	t	p
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.			
ความฉลาดทางอารมณ์	125	88.00	8.69	92.30	8.10	34	2.343*	.025
ความฉลาดทางสังคม	200	139.60	16.80	147.63	14.01	34	2.194*	.035

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์ก่อนและหลังการเข้าโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตในกลุ่มทดลอง พบว่าก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ เท่ากับ 88.00 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ เท่ากับ 92.30 และผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ก่อนและหลัง ด้วยสถิติทดสอบที (paired sample t-test) ได้ค่าสถิติทดสอบที เท่ากับ 2.343 ค่า df เท่ากับ 34 ค่า p เท่ากับ .025 แสดงว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มทดลองหลังได้รับการฝึก

โปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางสังคมก่อนและหลังได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตในกลุ่มทดลอง พบว่าก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางสังคม 139.60 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางสังคม 147.63 และผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความฉลาดทางสังคมก่อนและหลัง ด้วยสถิติทดสอบที (paired sample t-test) ได้ค่าสถิติทดสอบที เท่ากับ 2.194 ค่า df เท่ากับ 34 ค่า p เท่ากับ .035 แสดงว่า ความฉลาดทางสังคมของกลุ่มทดลองหลังได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมระหว่างกลุ่มทดลองหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตกับกลุ่มควบคุม

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความเท่ากันของเมตริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

Box'M test	F	df1	df2	p
17.551	5.664*	3	832320.000	.001

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบความเท่ากันของเมตริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม โดยใช้สถิติทดสอบ Box'M test of Equality of Covariance Matrices พบว่า ค่าความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีค่า sig เท่ากับ .001 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ .05 แสดงว่าข้อมูลเมตริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมไม่เท่ากันเป็นการฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับความเท่ากันของเมตริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วมของประชากร ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (Multivariate Tests) จึงเลือกใช้ค่าสถิติ Pillai's Trace ซึ่งมีค่าความแกร่ง (Robustness) มากกว่า (ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน, 2556: 246)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณของความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

Statistic Test	Value	F	Hypothesis df	Error df	p
Pillai's Trace	.121	4.596*	2.000	67.000	.013
Hotelling's Trace	.897	4.596*	2.000	67.000	.013
Wilks' Lambda	.137	4.596*	2.000	67.000	.013
Roy's Largest Root	.137	4.596*	2.000	67.000	.013

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณของความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม มีค่า Pillai's Trace เท่ากับ .121 ค่าองศาอิสระเท่ากับ 2 และค่า p เท่ากับ .013 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยมีค่าขนาดอิทธิพล (Effect Size) เท่ากับ .121 ซึ่งอยู่ในระดับเล็ก (Cohen, 1992, p. 157; McMillan & Schumacher, 2010d, p. 313) แสดงว่า ความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมของนักเรียนอาชีวศึกษาในกลุ่มทดลองหลังได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตกับนักเรียนอาชีวศึกษาในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต มีอย่างน้อย 1 คู่ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงต้องพิจารณาผลการทดสอบความแปรปรวนแบบตัวแปรเดียว (Univariate Test) ดังแสดงในตารางที่ 4 และ ตารางที่ 5

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวแปรเดียวของความฉลาดทางอารมณ์หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ตัวแปรตาม	SS	df	MS	F	p	ES
ความฉลาดทางอารมณ์	330.057	1	330.057	5.925*	.018	.080

* $p < .05$

จากตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวแปรเดียวของความฉลาดทางอารมณ์ หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าขนาดอิทธิพล (Effect Size) เท่ากับ .080 ซึ่งอยู่ในระดับเล็ก (Cohen, 1992, p. 157; McMillan & Schumacher, 2010, p. 313) หมายความว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างและขนาดอิทธิพลเพียงพอต่อการส่งผลให้มีนัยสำคัญทางสถิติจริง แสดงว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนอาชีวศึกษาในกลุ่มทดลองหลังได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสูงกว่านักเรียนอาชีวศึกษาในกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวแปรเดียวของความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

ตัวแปรตาม	SS	df	MS	F	p	ES
ความฉลาดทางสังคม	330.057	1	330.057	5.925*	.018	.083

* $p < .05$

จากตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบตัวแปรเดียวของความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าขนาดอิทธิพล (Effect Size) เท่ากับ .083 ซึ่งอยู่ในระดับเล็ก (Cohen, 1992, p. 157; McMillan & Schumacher, 2010d, p. 313) หมายความว่า จำนวนกลุ่มตัวอย่างและขนาดอิทธิพลเพียงพอต่อการส่งผลให้มีนัยสำคัญทางสถิติจริง แสดงว่า ความฉลาดทางสังคมของนักเรียนอาชีวศึกษาในกลุ่มทดลองหลังได้รับการ

ฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสูงกว่านักเรียนอาชีวศึกษากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมของนักเรียนอาชีวศึกษากลุ่มทดลองหลังได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสูงกว่านักเรียนอาชีวศึกษากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. โปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสามารถนำไปใช้กับนักเรียนอาชีวศึกษาได้

เนื่องจากโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน โดยเนื้อหาของโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตมาจากแนวคิดทักษะชีวิตด้านสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Skills) ของ (WHO, 1997) ร่วมกับแนวคิดกลุ่มฝึกอบรม (Training Group) ซึ่ง Nelson-Jones (1992, p. 27) กล่าวว่า การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิกในกลุ่มฝึกอบรมช่วยสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและไว้วางใจสนับสนุนเกื้อกูลกัน สอดคล้องกับ Botvin (2006, p. 1) ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมเป็นกลยุทธ์การเรียนรู้ร่วมกัน และมีความเหมาะสมที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองในทุก ๆ ด้าน และการฝึกอบรมเป็นวิธีการเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ จนเกิดการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม (กรีซ อัมโกชน, 2558; สิริมา ภิญโญนนตพงษ์, 2558) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัชย์ วัฒนาอุดมชัย และคณะ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันการใช้ยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า คะแนนความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด คะแนนทักษะการหลีกเลี่ยงยาเสพติด และคะแนนเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติด หลังเข้ารับการฝึกอบรมและช่วงติดตามผล 4 สัปดาห์ สูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญ และแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ คือ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเข้าไปมีส่วนร่วม ร่วมกันคิด ร่วมกันลงมือทำ ร่วมกันแก้ปัญหา ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้ไตร่ตรอง คิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง จนสามารถสรุปเป็นแนวคิดของตนเอง และนำแนวคิดนั้นมาสู่การปฏิบัติลงมือทำ ซึ่ง Kolb (1984, pp. 1-15) กล่าวว่า ประสบการณ์เป็นแหล่งของการเรียนรู้และพัฒนา โดยกระบวนการเรียนรู้เริ่มจากการสร้างประสบการณ์ การสะท้อนการเรียนรู้ การสรุปองค์ความรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร रणะบุตร และคณะ (2558) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาและพัฒนาความมุ่งมั่นในการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัย ผลการวิจัย ได้รูปแบบฝึกอบรมแบบ 4A ประกอบด้วย ขั้นการสร้างบรรยากาศ ขั้นการเรียนรู้จากปฏิบัติ ขั้นการวิเคราะห์ และขั้นการนำไปประยุกต์ใช้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธาสิณี กาญจนกิจ และวิเวท พทุมเจริญวัฒนา (2554) พบว่า หลักการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มีกระบวนการของกิจกรรม ได้แก่ ประสบการณ์ การสะท้อนความคิดเห็นและอภิปราย สรุปความเข้าใจ และความคิดรวบยอด และการทดลองหรือประยุกต์แนวคิด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทวัฒน์ ภัทรภรณ์นท์ และคณะ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของอาสาสุขภาพ พบว่า คะแนนความรู้ทักษะด้านปฐมพยาบาล และคะแนนจิตสาธารณะ ภายหลังการอบรมและเสร็จสิ้นการอบรมไปแล้ว 1 เดือนสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญ

ดังนั้นโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตที่พัฒนาขึ้น จึงมีความเหมาะสมสำหรับการเพิ่มความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมในนักเรียนอาชีวศึกษา

2. โปรแกรมฝึกทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถเพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ในนักเรียนอาชีวศึกษาได้ โดยพิจารณาจากคะแนนความฉลาดทางอารมณ์ของกลุ่มทดลองหลังได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต

โปรแกรมฝึกทักษะชีวิตเป็นกิจกรรมกลุ่มฝึกอบรมที่เน้นให้นักเรียนได้รับประสบการณ์จริงผ่านการไตร่ตรอง คิดวิเคราะห์ด้วยตนเอง จนสามารถสรุปเป็นแนวคิดของตนเองและนำแนวคิดไปสู่การลงมือทำ ทำให้เห็นความสามารถและศักยภาพของตนเอง รู้จุดเด่นและจุดบกพร่องของตนเอง เกิดการเห็นคุณค่าและนับถือตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออกได้อย่างเหมาะสม รวมถึงรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างเต็มใจ โดยไม่ได้แย้งทันทีแม้ความคิดเห็นนั้นจะไม่ตรงกับความคิดของตนเอง รวมถึงการได้แสดงความคิดเห็นขัดแย้งได้อย่างสร้างสรรค์ สามารถจัดการอารมณ์และความรู้สึกพร้อมทั้งแสดงออกได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2551, หน้า 176-177) ที่กล่าวว่า การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ที่ดีต้องมีการฝึกปฏิบัติ ต้องฝึกเชิงสถานการณ์ ให้ทดลองเรียนรู้ปฏิบัติ และทราบผลการแสดงออก ความสามารถทางอารมณ์จึงต้องเป็นผลมาจากความสามารถปฏิบัติได้ ในการฝึกมักทำการฝึกเป็นรายบุคคลร่วมกับกิจกรรมสัมพันธ์ในกลุ่มเล็ก ๆ เริ่มจากการสร้างแรงจูงใจที่ดี การควบคุมอารมณ์โกรธ และการบริหารความเครียด และสอดคล้องกับ กระทรงสาธาณสุข (2558) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีอิทธิพลจะสามารถเข้าใจอารมณ์ของตนเองตามความเป็นจริง รู้จักคิดใคร่ครวญ และมีการตัดสินใจที่ดี สามารถจัดการกับอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม อดทนอดกลั้น ไม่หุนหันพลันแล่น มีพลังใจที่จะฝ่าอุปสรรคในชีวิต เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น รักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mohammad, Shahram, & Tahereh (2011) พบว่า กลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต มีคะแนนความสุข คะแนนคุณภาพชีวิต และคะแนนการควบคุมอารมณ์สูงกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งสอดคล้องกับ วิล เกิดผล และพิเชษ เรืองสุด (2553) พบว่า ภายหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีความฉลาดทางอารมณ์สูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และยิ่งสอดคล้องกับ Viquer et., al (2017) พบว่า ประสิทธิภาพของโปรแกรม สามารถเพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ ในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ การเข้าใจตนเอง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การจัดการความเครียด การปรับตัว และการจัดการอารมณ์ และงานวิจัยของ Miao et., al (2017) พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมสมาชิกที่ดีขององค์กร องค์กรสามารถเพิ่มพฤติกรรมสมาชิกที่ดีขององค์กร โดยสรรหาพนักงานที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง และลดพฤติกรรมต่อต้านการปฏิบัติงานขององค์กร โดยการฝึกอบรมความฉลาดทางอารมณ์ให้พนักงาน

3. โปรแกรมฝึกทักษะชีวิตที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถเพิ่มความฉลาดทางสังคมในนักเรียนอาชีวศึกษาได้ โดยพิจารณาจากคะแนนความฉลาดทางสังคมของกลุ่มทดลองหลังได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต

โปรแกรมฝึกทักษะชีวิตเป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำกิจกรรมร่วมกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันแก้ปัญหา นักเรียนได้มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ซึ่งจะทำให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้ รับรู้ เข้าใจและตระหนักถึงความต้องการของสังคม

สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นในสังคม อยู่รอดในสังคมได้อย่างปกติสุข สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ Goleman (2006, pp. 84-97) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบของความฉลาดทางสังคม ได้แก่ 1. การตระหนักรู้ทางสังคม (Social Awareness) คือ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึก เข้าใจในสถานการณ์ของบุคคลอื่นในสังคม และ 2. การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Facility) คือ ความสามารถในการแสดงออกทางสังคมที่เข้ากับผู้อื่นได้ แสดงออกได้เหมาะสมเป็นผู้นำได้ และสามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้ กาญจนกมล สุวิทยารัตน์ (2557) พบว่า ระดับความฉลาดทางสังคมของนักศึกษากลุ่มทดลองที่เข้าร่วมโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางสังคมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05 สอดคล้องกับ อีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน (2558) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางสังคมและพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของนิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่า ความฉลาดทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเอื้อต่อสังคม สอดคล้องกับ Gower et., al (2014) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสังคมและอารมณ์ กับพฤติกรรมความรุนแรง ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการจัดการความเครียด สามารถช่วยวัยรุ่นหญิง รวมทั้งผู้ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงได้

4. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณของความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคม จำแนกตามกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ปรากฏว่าความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมของนักเรียนอาชีวศึกษาในกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต เป็นเพราะว่ากลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตได้รับการฝึกจากประสบการณ์ ผ่านการคิด การไตร่ตรอง การแก้ปัญหาและการลงมือทำ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น น่าจะดีกว่า การอ่าน การฟัง การมองเห็น หรือการพูดเพียงอย่างเดียว โปรแกรมฝึกทักษะชีวิตประกอบด้วย การอ่าน การฟัง การมองเห็น การพูด รวมทั้งการลงมือทำ ทำให้เกิดทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การตระหนักรู้ในตนเอง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถจัดการอารมณ์และความเครียดได้ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมของนักเรียนสูงขึ้นได้ ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกด้วยโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต ทำให้ไม่ได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคม

สรุปผล

โปรแกรมฝึกทักษะชีวิต เป็นโปรแกรมฝึกที่สามารถใช้กับนักเรียนอาชีวศึกษาได้ สามารถทำให้ความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมสูงขึ้น โดยเนื้อหาของโปรแกรมฝึกมาจากทักษะชีวิตด้านสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Skills) ร่วมกับแนวคิดกลุ่มฝึกอบรมที่เน้นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล กับแนวคิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ ที่มีกระบวนการการเรียนรู้เริ่มจากการสร้างประสบการณ์ การสะท้อนการเรียนรู้ สรุปองค์ความรู้ และประยุกต์ใช้ความรู้ กิจกรรมประกอบด้วย กิจกรรมปฐมนิเทศและทำแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์และแบบวัดความฉลาดทางสังคม กิจกรรมหอคอยแห่งการเรียนรู้ กิจกรรมคิดอย่างไรเสนอแนะอย่างไร กิจกรรมฉันเป็นคนอย่างไร กิจกรรมมุด ลอด โดด กิจกรรมสามเหลี่ยมแห่งความรุนแรง กิจกรรมเป้าหมายชีวิต กิจกรรมอารมณ์ดีราศีจับ กิจกรรมช่วยแดงโมผ่านทางตัน กิจกรรมคิดบวกได้จะหายเครียดและทำแบบวัดความฉลาดทางอารมณ์และแบบวัดความฉลาด

ทางสังคม โดยสังเกตจากค่าเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์และค่าเฉลี่ยความฉลาดทางสังคมในกลุ่มทดลองหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสูงกว่าก่อนเข้าโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต และค่าเฉลี่ยความฉลาดทางอารมณ์และค่าเฉลี่ยความฉลาดทางสังคมหลังเข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสูงกว่ากลุ่มควบคุม ดังนั้นหากมีการจัดกิจกรรมตามโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตในนักเรียนอาชีวศึกษาจะสามารถทำให้ความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมสูงขึ้นได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูและบุคลากรทางการศึกษา อาจนำโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตไปใช้กับนักเรียนเพื่อเพิ่มความฉลาดทางอารมณ์ และความฉลาดทางสังคม โดยนำโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตไปใช้สอนในคาบกิจกรรม หรือคาบโฮมรูม
2. สถาบันการศึกษา ครูผู้สอนที่สอนในระดับมัธยมศึกษาสามารถนำโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตไปใช้ในการสอนในคาบกิจกรรมอื่นได้
3. หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานฝึกอบรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับบุคคลในกลุ่มอื่น เช่น เยาวชนในท้องถิ่น กลุ่มชมรม กลุ่มกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะนักเรียนอาชีวศึกษา ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาในประชากรกลุ่มอื่น เช่น นักเรียนมัธยมศึกษา เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต
2. งานวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการศึกษา 12 สัปดาห์ มีการประเมินผล 2 ครั้ง คือก่อนและหลังการทดลอง ทั้งนี้ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการประเมินผลซ้ำภายหลังเสร็จสิ้นการเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อตรวจสอบความคงทนผลของโปรแกรมฝึกทักษะชีวิต
3. ควรมีการศึกษากับกลุ่มที่มีความฉลาดทางอารมณ์หรือความฉลาดทางสังคมต่ำโดยเฉพาะ เนื่องจากอาจทำให้ความฉลาดทางอารมณ์และความฉลาดทางสังคมของผู้เข้าร่วมโปรแกรมฝึกทักษะชีวิตสูงขึ้น และอาจลดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ได้

เอกสารอ้างอิง

- กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์. (2557). การศึกษาและพัฒนาความฉลาดทางสังคมของนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาภาคใต้. วารสารสุทธิปริทัศน์. 28(86), 126-151.
- กรีซ อัมโภชน. (2558). การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม. ค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2559, จาก <http://www.tu.ac.th/org/ofrefector/person/train/hanbook/course.html>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). EQ ความฉลาดทางอารมณ์ในวัยรุ่น. ค้นเมื่อ 31 มีนาคม 2559, จาก <http://www.dmh.go.th/1667/1667view.asp?id=3928>
- คณิตพันธุ์ ทองสีบสาย และศิริชัย กาญจนวาสี. (2553). การพัฒนาแบบวัดความฉลาดทางสังคม สำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา. 5(2). 326-340.

- ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2556). การประยุกต์ใช้ SPSS วิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 6).
มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- ธัญญา ผลอนันต์ และจุไรพร วิสุทธิกุลพาณิชย์. (2551). ใช้หัวก่อน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ขวัญข้าว
94.
- ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2558). ความฉลาดทางสังคมและพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมของนิสิตคณะ
สังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วารสารสมาคมนักวิจัย, 20(3). 87-98.
- นันทวัฒน์ ภัทรกรนันท์, วัฒนีย์ โรจน์สัมฤทธิ์, นิภา ศรีโพธิ์โรจน์ และอังคินันท์ อินทรกำแหง. (2556).
การพัฒนาชุดฝึกอบรมโดยใช้กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะ
ของอาสาสมัคร. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 19(1), 23-36.
- พสุ เดชะรินทร์. (2558). ความฉลาดทางสังคม. ค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2559, จาก
<http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/631041>.
- เพชรยุพา บุรณศิริจรรยา. (2558). หลักการพัฒนาความฉลาดทางสังคม. กรุงเทพฯ : เฉลียวเมือง.
แพลน อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล. (2560). คู่มือทักษะชีวิต. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ ไรท์ ทู เพลย์
ไวไล เกิดผล และ พิเชษฐ เรื่องสุดขีด. (2553). ผลของการพัฒนาทักษะชีวิตต่อความฉลาดทางอารมณ์
ของนักศึกษาพยาบาล. วารสารพยาบาลสาธารณสุข, 9(1). 132-143.
- วีระวัฒน์ ปันนิตามัย. (2551). เขาวนอารมณ์ (EQ) : ดัชนีเพิ่มความสุขและความสำเร็จของชีวิต.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศศิธร ธนะบุตร, สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ และราชนันย์ บุญธิมา. (2558).
การศึกษาและพัฒนาความมุ่งมั่นในการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขา การศึกษา
ปฐมวัย. วารสารบริหารการศึกษาบวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
15 (ฉบับพิเศษ). 31-43.
- สุธาสนี กาญจนกิจ และวีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา. (2554). การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนายูวมัคคุเทศก์ในเขตกรุงเทพมหานคร.
วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา. 6(2). 49-63.
- สุพร อภินันทเวช. (2557). เหตุไฉนวัยรุ่นไทย มีปัญหาทางอารมณ์. ค้นเมื่อ 10 เมษายน 2559,
จาก <http://www.manager.co.th>.
- สุรัชย์ วัฒนาอุดมชัย, ธีรชัย เนตรถนอมศักดิ์ และจุฬารัตน์ โสตะ. (2560). การพัฒนาหลักสูตร
ฝึกอบรมเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.
วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น. 24(1), 25-35.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2558). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์
และสังคมของเด็กปฐมวัย. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรี
นครินทร์วิโรฒ. 16(1). 76-94.
- Albrecht Karl. (2006). *Social Intelligence: The New Science of Success*.
San Francisco: Jossey-Bass A Wiley Imprint.

- Botvin, Gilbert J. (2006). **Life Skills Training: Promoting Health and Personal Development**. Princeton Health.
- Cohen, J. (1992). A power primer. **Psychological Bulletin**. 112(1). 155-159.
- Cooper, R. K., & Sawaf, A. (1997). **Executive EQ intelligence in leadership and organization**. New York: Grosset/Patnum.
- Edmonds, W, A., & Kennedy, T, D. (2017). **An Applied Reference Guide to Research Designs: Quantitative, qualitative, and mixed methods**. SAGE Publications.
- Gardner, H. (1993). **Frames of mind: theory of multiple intelligence**. New York: Basic.
- Goleman, D. (1998). **Working with emotion intelligence**. New York: Bantam Books.
- Goleman, D. (2006). **Social Intelligence : The New Science of Human Relationships**. New York: Arrow Books.
- Gower, A. L., Shlafer, R. J., Polan, J., McRee, A. L., McMorris, B. J., Pettingell, S. L., & Sieving, R. E. (2014). Brief report: Associations between adolescent girls' social-emotional intelligence and violence perpetration. **Journal of adolescence**. 37(1). 67-71.
- Kolb, D.A. (1984). **Experiential learning: Experience as the source of learning and development**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Macmillan Education. (2015). **The importance of life skills Report of The importance of life skills**. Retrieved from <http://www.macmillanenglish.com/life-skills/why-are-life-skills-important>.
- McMillan, J. H., & Schumacher, S. (2010a). **Designing quantitative research: Purpose, validity, and ethical considerations**. In **Research in Education Evidence - Based Inquiry**. (7th ed.). Upper Saddle River: Pearson Education, 101-146.
- Miao, C., Humphrey, R. H., & Qian, S. (2017). **Are the emotionally intelligent good citizens or counterproductive? A meta-analysis of emotional intelligence and its relationships with organizational citizenship behavior and counterproductive work behavior**. *Personality and Individual Differences* 116. 144-156.
- Mohammadkhani, S., & Hahtami, M. (2011). **The effectiveness of life skills training on happiness, quality of life and emotion regulation**. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30. 407-411.

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

Western University Research Journal of Humanities and Social

- Nelson-Jones, Richard. (1992). **Group Leadership: A Training Approach**. California: Brook/Cole.
- Salovey, P., & Mayer, J. D. (1990). **Emotional intelligence Imagination**. cognition and personality. 9(3). 185-211.
- Viguer, P., Cantero, M. J., & Bañuls, R. (2017). **Enhancing emotional intelligence at school: Evaluation of the effectiveness of a two-year intervention program in Spanish pre-adolescents**. Personality and Individual Differences. 113. 193-200.
- World Health Organization. (1997). **Life skills education in schools (revised edition)**. Geneva: World Health Organization - Program on Mental Health.

**กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนเมือง
: ศึกษาพื้นที่เทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี**
**LEARNING PROCESS WITH THE PARTICIPATION OF THE COMMUNITY IN
THE DEVELOPMENT OF COMMUNITY OPERATIONS MUNICIPAL AREA :
STUDY AREA OF LOPBURI MUNICIPALITY LOPBURI PROVINCE**

สันติศักดิ์ กองสุทธิใจ¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเมือง และ 2) เสริมศักยภาพของคนในชุมชนโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเมือง การวิจัยใช้ทั้งการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed methodology) วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์องค์ประกอบปัจจัย (Factor analysis) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนในเทศบาล จำนวน 380 ครัวเรือน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยเน้นที่การมีส่วนร่วม โดยการสัมภาษณ์ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของคณะทำงาน 26 ชุมชน การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มเป้าหมาย ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาชุมชนเมืองโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินการ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง \bar{X} (2.30) ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะบุคคล พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิเคราะห์ปัจจัย พบว่า ปัจจัยการพัฒนาชุมชนเมือง ประกอบด้วย 8 กลุ่ม ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมวางแผน และประชาสัมพันธ์มีความสำคัญเป็นอันดับแรก ส่วนปัจจัยในการพัฒนาชุมชนเมืองในด้านอื่นมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง \bar{X} (2.27)

คำสำคัญ : การพัฒนาชุมชนเมือง, การดำเนินงาน, กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

Abstract

This Research has the main objective to study 1) urban development in the city of Lopburi, which corresponds to the needs of communities, cities and 2) to maximize the community, learning processes, engaged in urban development. Using research mythology the research Mixed methodology Analysis by descriptive statistics and analysis elements. Samples include a head of household in the number of households and 380 Qualitative research researchers focus on participation by the seminar's working committees operating 26 in-depth interviews community and discussion group. Research has found that urban development processes, Cooperative learning, 4 steps, including a decision. Operation and benefits evaluation. In the overview with a moderate average \bar{X} (2.30). The relationship of factors correlated with the person found to have engaged in statistically significant levels or 0.05 to analyze factors of urban

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการพัฒนาองค์กรมหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

community development factors found to consist of 8 groups of factors are involved in planning, and PR is important first. Other factors have moderate average.

Keywords: Urban development, Progress, Participatory Learning Process

บทนำ

การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาภายหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (2504-2509) เป็นต้นมาทิศทางการพัฒนาประเทศที่มุ่งไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลัก ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดทฤษฎีของตะวันตก ทำให้รัฐบาลทุ่มเททรัพยากรลงไปโครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อชักจูงใจภาคเอกชนเข้ามาลงทุน ส่วนภาคการเกษตรก็เน้นการผลิตเพื่อการส่งออกมากขึ้น ซึ่งผลการดำเนินนโยบายภายใต้กรอบแนวคิดของตะวันตกดังกล่าว ประกอบกับการที่รัฐมักตกเป็นเครื่องมือที่ตอบสนองความต้องการหรือผลประโยชน์ของชนชั้นนำ นายทุน จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 1 ในสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ภายใต้คำขวัญของรัฐบาลที่ว่า “น้ำไหล ไฟสว่าง ทางดี มีงานทำ” รวบรวมมาจนถึงสิ้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535-2539) ใช้เวลาเกือบ 40 ปี ที่รัฐพัฒนาให้คนรวยยิ่งรวยขึ้น และคนจนก็จนลง ดังคำกล่าวที่ว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” ปัญหาอันเกิดจากการพัฒนาภายใต้กรอบแนวคิดตะวันตกแล้ว กระแสจากภายนอกและปัจจัยแวดล้อมต่างๆ โดยเฉพาะกระแสวัตถุนิยม บริโภคนิยมและกระแสความเป็นสมัยใหม่ที่แพร่ขยายไปทั่วสังคมและชุมชนท้องถิ่น เป็นส่วนสำคัญที่ปลดทอนหรือบดบังคุณค่าที่มีอยู่ในชุมชนแต่ดั้งเดิม

การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมา ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และการขยายตัวของชุมชนเมืองอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลงจนกลายเป็นวิกฤติการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อด้านลบต่อชีวิตความเป็นอยู่ สุขภาพอนามัยของคนในชุมชน ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกลายเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพและบั่นทอนคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน จากวิกฤติการณ์ดังกล่าวองค์การอนามัยโลก (WHO, 1995) จึงได้นำแนวคิดเมืองน่าอยู่ (Healthy Cities) มาใช้เป็นกรอบทิศทางในการพัฒนาชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเมืองแห่งชาติ, 2543; ไชยยันต์ กัมปนาทแสนยากร, 2540) เชื่อกันว่าความเป็นเมืองไม่เพียงแต่การนำมาซึ่งความเจริญเติบโตคุณภาพชีวิตที่ดีและความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายเท่านั้น โดยมองข้ามไปว่าในอีกด้านหนึ่งความเป็นเมืองมีผลทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาตามนัยการ เช่น ปัญหาด้านกายภาพ อันได้แก่ จราจรติดขัดในเมืองความแออัดของเมือง การขาดแคลนที่อยู่อาศัยของคนในเมือง สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ปัญหาสังคม และอาชญากรรม รวมถึงปัญหาเศรษฐกิจหรือปากท้องของประชาชน (Satterwaite, 2005) จากปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้การพัฒนาการบริหารเมืองได้รับความสนใจจากทั้งผู้บริหารเมือง และประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง ต้องตระหนักว่าควรทำอย่างไรจึงจะทำให้เมืองที่คนอาศัยอยู่มีวิธีการจัดการได้อย่างเหมาะสมและตอบโจทย์คนในชุมชนเมืองได้

แนวคิดการพัฒนาเมืองในโครงการเมืองน่าอยู่เข้ามาสู่ประเทศไทยในปี พ.ศ. 2537 เป็นผลเนื่องมาจากการสัมมนาร่วมกันระหว่างคณะกรรมการมาธิการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของสหประชาชาติภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก (ESCAP) กับรัฐบาลไทยในเรื่องการพัฒนาเมือง ณ กรุงเทพมหานคร ความเคลื่อนไหวในเรื่องเมืองน่าอยู่จึงได้เกิดขึ้นตามลำดับ (World Health Organization, 1995) ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศให้เป็น “สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน” (Green and Happiness Society) มีแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการเมืองระดับท้องถิ่นซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนในระดับรากหญ้า และการส่งเสริมให้องค์กรปกครองท้องถิ่นได้เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมมากขึ้น เน้นการพึ่งตนเอง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนในภาพรวม ที่อาศัยความเข้มแข็งของชุมชนและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550; Turner, 2006)

ในประเทศไทย นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เป็นต้นมา สามารถสังเกตเห็นความพยายามจากหน่วยงานภาครัฐ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ในการวางแผนพัฒนาชุมชน รวมทั้งภาคประชาชนเองก็มีการเคลื่อนไหว และจัดตั้งองค์กรชุมชนมากมาย เมื่อกระแสของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพลเมืองเป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก (ชาติชาย ณ เชียงใหม่, 2545; ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2542; Adams, 2004) การมีส่วนร่วมของประชาชน ในกิจกรรมของชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีสิทธิเสียงในกระบวนการตัดสินใจของหน่วยงานรัฐ ซึ่งอาจมีขึ้นได้ในหลายลักษณะตั้งแต่การแจ้งข้อมูลข่าวสารให้แก่ประชาชนได้รับทราบ การร่วมปรึกษาหารือกับประชาชน ตลอดไปจนถึงการปล่อยให้ประชาชนขับเคลื่อนการดำเนินกิจการสาธารณะด้วยตนเอง (Ilago, 2001; United Nations, 2004) แต่กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในความเป็นจริงยังจำกัดอยู่เพียงการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ด้วยการจัดการระดมสมอง หรือการทำประชาพิจารณ์ อีกทั้งยังดำเนินไปในลักษณะ “ชั่วคราวชั่วคราว” (Ad-hoc) ไม่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหนึ่งของการบริหารภาครัฐ มีหน้าที่ดูแลบริหารจัดการเมืองและบริการสาธารณะ แต่ปัญหาเชิงนโยบาย ระเบียบ ข้อปฏิบัติ และกระบวนการนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นล้วนแต่ส่งผลต่อการให้บริการสาธารณะสำหรับประชาชนในพื้นที่ ทั้งในแง่ของการให้บริการและการเข้าถึงบริการสาธารณะของรัฐนั้นได้ แม้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีหน้าที่ในการบริหารพัฒนาเมือง แต่ปัจจุบันบทบาทดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปจากผู้ให้บริการแก่ประชาชนมาเป็นผู้สนับสนุนในภาคส่วนต่างๆ ได้เข้ามาในการร่วมพัฒนาเมืองมากกว่าแต่ก่อน (Denhardt and Denhardt, 2007)

จังหวัดลพบุรีเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์อย่างต่อเนื่องและยาวนานตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน เมืองลพบุรีจึงเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ เช่น การคมนาคม การอุตสาหกรรม การศึกษา การปกครอง การสาธารณสุข การทหาร เป็นต้น จากความเจริญดังกล่าว จึงมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น เทศบาลเมืองลพบุรีได้มีการจัดตั้งชุมชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 ถึงปัจจุบันมีทั้งหมด 26 ชุมชน (สำนักงานเทศบาลเมืองลพบุรี, 2551) ซึ่งการที่เมืองมีประชากรอยู่อย่างหนาแน่นประกอบกับเป็นเมืองศูนย์กลางของความเจริญในด้านต่างๆ ได้ส่งผลให้ประสบกับสภาพปัญหาต่างๆ

สำหรับการวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี ครั้งนี้ผู้วิจัยจะเน้นที่การพัฒนาศักยภาพของคนที่ทั้งภาคประชาชน ภาคราชการ ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยออกแบบกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการทำแผนและปฏิบัติการเพื่อพัฒนาชุมชนเมือง

ผลการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ในการร่วมพัฒนาชุมชน พร้อมทั้งทราบปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอันจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข วางแผน และดำเนินการพัฒนาชุมชนเมืองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาชุมชนเมืองในเขตเทศบาลเมืองลพบุรีที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเมือง
2. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคนในชุมชนโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเมือง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตการพัฒนาชุมชนเมือง จำแนกการพัฒนาออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการ
2. ขอบเขตด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ จะศึกษาพัฒนาชุมชนเมืองโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เฉพาะชุมชนที่เป็นพื้นที่ในความรับผิดชอบของเทศบาลเมืองลพบุรี จำนวน 26 ชุมชน เป็นพื้นที่ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนเมือง ศึกษาพื้นที่เทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research & Development) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี ที่ใช้ทั้งการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed methodology) มีขั้นตอนดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณในการสำรวจสภาพปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนเมือง โดยใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor analysis) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่หัวหน้าครัวเรือนในชุมชนในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี จำนวน 380 ครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถาม แบบประเมินผลตนเอง

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยเน้นที่การวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) ประกอบด้วยคณะกรรมการชุมชนจำนวน 26 ชุมชน ตัวแทนผู้บริหารเทศบาล ตัวแทนเจ้าหน้าที่เทศบาล และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย โดยเฉพาะการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิจัยที่อิงหลากหลายวิธี (Multi Methods) ได้แก่การสังเกตภาคสนาม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การวิจัยเชิงสำรวจ การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์เอกสารและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จำนวน 3 ครั้ง

ผลการวิจัย

ตาราง 1 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะประชากร กับการพัฒนาชุมชนเมือง โดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้วยการทดสอบค่าไค-สแควร์ (Chi – Square Test)

คุณลักษณะประชากร	ระดับการมีส่วนร่วม			X ²	df	p-value
	มาก	ปานกลาง	น้อย			
เพศ				4.66	2	0.097*
ชาย	35 (16.6)	114 (54.0)	62 (29.4)			
หญิง	38 (22.5)	73 (43.2)	58 (34.3)			
สถานภาพ				49.56	6	0.000*
โสด	12 (25.00)	22 (45.8)	14 (29.2)			
สมรสและอยู่ด้วยกัน	26	125	82			
ระดับการศึกษา				58.33	14	0.000*
อนุปริญญา/ปวท./ปวส.	18 (19.2)	44 (46.8)	32 (34.0)			
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	18 (32.1)	34 (60.7)	4 (7.2)			
มัธยมศึกษาตอนต้น	12 (40.0)	15 (50.0)	3 (10.0)			
ประถมศึกษาหรือไม่ได้เรียน	10 (8.9)	55 (49.1)	47 (42.0)			
อาชีพ				17.71	12	0.125
ทำการเกษตรหรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน	12 (33.3)	15 (41.7)	9 (25.00)			
ค้าขาย/ทำธุรกิจ	25 (15.8)	73 (46.2)	60 (38.0)			
รับจ้าง	26 (22.6)	55 (47.8)	34 (29.6)			
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานบริษัท	9 (13.2)	43 (63.3)	16 (23.5)			
ว่างงาน/แม่บ้าน	1 (33.3)	1 (33.3)	1 (33.3)			

ตาราง 1 (ต่อ) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะประชากร กับการพัฒนาชุมชนเมือง โดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้วยการทดสอบค่าไค-สแควร์ (Chi – Square Test)

คุณลักษณะประชากร	ระดับการมีส่วนร่วม			X ²	df	p-value
	มาก	ปานกลาง	น้อย			
ตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชน				23.14	8	0.003*
ประธาน/รองประธาน/ เลขานุการ	8 (32.0)	14 (56.0)	3 (12.0)			
คณะกรรมการฝ่าย ต่างๆ	7 (26.9)	15 (57.7)	4 (15.4)			
สมาชิกชุมชน	58 (17.6)	158 (48.0)	113 (34.4)			

*p-value < 0.05

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณลักษณะประชากร ได้แก่ อายุ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนกับการพัฒนาชุมชนเมืองโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยใช้สถิติ Person’s Product Moment Correlation ทดสอบผลและยืนยันผลการศึกษา ดังนี้

การวิจัย พบว่า อายุกับการพัฒนาเมืองโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value=0.000) ระดับน้อยมากในทิศทางบวก และ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนกับการพัฒนาเมืองโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p-value = 0.018) ระดับน้อยมากในทิศทางบวก ส่วนรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเมืองโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

สมมติฐานการวิจัย ปัจจัยคุณลักษณะประชากร ได้แก่ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาเมือง โดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเมืองโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เทศบาลเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ซึ่งผลการศึกษา พบว่า อายุ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาเมืองโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม รายละเอียดดังตาราง 2

ตาราง 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนกับการพัฒนาเมือง โดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้วยการทดสอบค่า Person’s Product Moment Correlation

คุณลักษณะประชากร	การมีส่วนร่วม	
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Person Correlation)	p-value
อายุ	0.193*	0.000*
รายได้	0.121*	0.236
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	0.061	0.018*

*p-value < 0.05

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรตาม 4 ประเด็นสำคัญของขั้นตอนการมีส่วนร่วม โดยวิเคราะห์หาค่าสถิติด้วยค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยการพัฒนาชุมชนเมืองโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแยกตามรายการขั้นตอนของการมีส่วนร่วม สรุปได้ดังนี้ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการพัฒนาชุมชนเมือง โดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ \bar{X} 2.36)
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการพัฒนาชุมชนเมือง ในด้านกรดำเนินกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ \bar{X} 2.27)
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ \bar{X} 2.34)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาชุมชนเมือง จากการศึกษาพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ \bar{X} 2.23)

จากผลการวิจัยการพัฒนาชุมชนเมืองโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ \bar{X} 2.30) โดยมีการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมด้านกรดำเนินงาน ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด รายละเอียดดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) ของการพัฒนาชุมชนเมืองโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จำแนกตามขั้นตอนในภาพรวม

การมีส่วนร่วม	\bar{X}	\pm	SD.	ระดับ
การตัดสินใจ	2.36	\pm	0.66	มาก
การดำเนินงาน	2.27	\pm	0.71	ปานกลาง
การรับผลประโยชน์	2.34	\pm	0.76	มาก
การประเมินผล	2.23	\pm	0.75	ปานกลาง
รวม	2.30	\pm	0.72	ปานกลาง

ผู้วิจัยได้กำหนดการพัฒนาชุมชนเมืองโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จำแนกตามรายด้าน 5 ด้านคือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านกายภาพ และด้านบริหารจัดการผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาชุมชนเมืองโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ \bar{X} 2.27) รายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) ของการพัฒนาชุมชนเมือง โดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม จำแนกตามรายด้านของการพัฒนาเมือง ในภาพรวม

การมีส่วนร่วม	(\bar{X})	±	SD.	ระดับ
ด้านสังคม	2.39	±	0.66	มาก
ด้านเศรษฐกิจ	2.30	±	0.70	ปานกลาง
ด้านกายภาพ	2.23	±	0.67	ปานกลาง
ด้านสิ่งแวดล้อม	2.24	±	0.68	ปานกลาง
ด้านการบริหารและจัดการ	2.19	±	0.63	ปานกลาง
รวม	2.27	±	0.67	ปานกลาง

การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาชุมชนเมืองโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัย พบว่า เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา และตำแหน่งในคณะกรรมการชุมชนกับการพัฒนาชุมชนเมืองโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอาชีพไม่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาชุมชนเมืองโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลเมืองลพบุรี

ตาราง 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนกับการพัฒนาชุมชนเมืองโดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้วยการทดสอบค่า Person's product Moment Correlation

คุณลักษณะประชากร	การมีส่วนร่วม	
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Person Correlation)	p-value
อายุ	0.193*	0.000*
รายได้	0.121*	0.236
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน	0.061	0.018*

*p-value < 0.05

ผลการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor analysis) ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกลุ่มการพัฒนาชุมชนเมือง โดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พบว่า กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจัดออกเป็น 8 กลุ่ม ได้แก่ ด้านการวางแผนและประชาสัมพันธ์ ด้านการติดตามและตรวจสอบ ด้านการบริหารจัดการ ด้านสังคม ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการสร้างโอกาสทางสังคม ด้านกายภาพและด้านสาธารณสุข

ผลการวิจัยพบว่า ความสำคัญในลำดับที่ 1 คือ ปัจจัยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้านการวางแผนและประชาสัมพันธ์ มีความสำคัญสูงสุด โดยสภาพปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน ความสำคัญลำดับที่ 2 คือ ด้านการมีส่วนร่วมการติดตามและตรวจสอบ ลำดับที่ 3 คือ ด้านการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการ ลำดับที่ 4 คือ การมีส่วนร่วมในด้านสังคม ลำดับที่ 5 คือด้านสภาพแวดล้อม ลำดับที่ 6 การมีส่วนร่วมด้านกายภาพ ลำดับที่ 7 เป็นด้านการมีส่วนร่วมการสร้างโอกาสทางสังคม และความสำคัญลำดับที่ 8 คือ การมีส่วนร่วมด้านสาธารณสุข

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1. ในการพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ควรให้ความสำคัญกับการคัดเลือกผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ
2. นโยบายของผู้บริหารเทศบาลมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาเมือง
3. ควรสร้างบรรยากาศในการประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมแสดงความคิดเห็นอิสระในการแสดงออก
4. สำนักงานเทศบาลเมืองลพบุรีควรมีบทบาทเป็นผู้ให้การสนับสนุน เป็นที่ปรึกษาหรือเป็นที่เลี้ยงให้กับคณะทำงานของชุมชนในการดำเนินกิจกรรม

ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร

1. ควรสนับสนุนให้คณะกรรมการชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วม
2. การที่สมาชิกชุมชนได้เข้าร่วมในการดำเนินการและการรับผลประโยชน์ จะทำให้เกิดความรู้สึกอยากเข้าร่วมตัดสินใจและประเมินผล
3. ควรสนับสนุนโครงการที่เกิดจากการคิดและการวางแผน การสำรวจสภาพปัญหาของชุมชน โดยคณะกรรมการชุมชนให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การคัดเลือกคณะกรรมการชุมชน ควรสร้างแรงจูงใจให้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถมีเวลาว่างให้กับกิจกรรมชุมชน
2. ควรกำหนดให้มีสถานที่ทำการของคณะกรรมการชุมชนให้ครบทุกชุมชน
3. ควรกำหนดให้การพัฒนาชุมชนเมืองเป็นกิจกรรม/โครงการพิเศษ ซึ่งมีคณะกรรมการจากทุกหน่วยงานของภาครัฐและภาคประชาชนร่วมเป็นเจ้าภาพในการพัฒนา

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรสนับสนุนให้มีการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาในพื้นที่
2. ควรมีการจัดอบรม/สัมมนา ให้ความรู้แก่คณะกรรมการชุมชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการของเทศบาล
3. ควรนำบทเรียนจากกิจกรรมสำรวจชุมชน มาเป็นแนวทางในกระบวนการส่งเสริม/เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรคัดเลือกพื้นที่ในระดับเทศบาลที่มีความเจริญเติบโต การขยายตัวของสภาพเมืองเพื่อดำเนินการศึกษาภาคตัดขวางและวิจัยเชิงคุณภาพ ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเมือง
2. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนชุมชน
3. ควรมีการวิจัยประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการจัดประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้รูปแบบการประเมินผลของชิป (CIPP Model) หรือรูปแบบอื่นๆ ที่เหมาะสมต่อไป
4. ในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น ควรมีการทำสัญญาประชาคมกับประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในการมีนโยบายการพัฒนาที่ชัดเจน/เป็นรูปธรรม และสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนใน

การร่วมพัฒนาท้องถิ่น และดำเนินงานบริหารท้องถิ่นโดยธรรมาภิบาล เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่
พิจารณาในการเลือกตั้ง

เอกสารอ้างอิง

- ชาติชาย ฌ เชียงใหม่. (2545). “การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนที่สมดุล” ในการกระจาย
อำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย. เอกสารการประชุมวิชาการสถาบัน
พระปกเกล้า ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า. 349-369.
- ไชยยันต์ กัมปนาทแสนยากร. (2540). แนวคิดและหลักการดำเนินงานเมื่อนำอยู่.
เอกสารประกอบการอบรมโครงการเมื่อนำอยู่. กรุงเทพฯ : กรมอนามัย กระทรวง
สาธารณสุข.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2542). 100 ปีการปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คบไฟ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเมืองแห่งชาติ. (2543). แนวทางการพัฒนาเมื่อนำอยู่และชุมชนนำ
อยู่อย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเทศบาลเมืองลพบุรี. (2551). แผนพัฒนาเทศบาล พ.ศ. 2551-2553. กองวิชาการและ
แผนงาน. เอกสารอัดสำเนา.
- Denhardt, R.B. & Denhardt, J. V. (2007). **The new public serving: Serving, not steer.**
New York: M. E. Sharpe, Inc.
- Ilago, S. A. (2001). “Participation, the Internet, and Local Governance : A Review Of
Philippine Local Government Websites. “**Asian Review of Public
Administration**, Vol. XIII. No. 2 : July-December 2001. 1-17.
- Satterwaite, D. (2005). Meeting the MDGS in urban areas: The forgotten role of local
organization. **Journal of international affairs, Spring**. 58(2). 90-128.
- Turner, J. H. (2006). **Sociology**. New Jersey : Prentice Hall.
- United Nations. (2004). **Urban Land Policies** Document ST/SCA 19. New York : U.N.
Secretariat.
- World Health Organization. (1995). **Twenty steps for development health cities
project**. Regional office for Europe. 2nd ed. : WHO.

ผลของการใช้กรณีศึกษาจัดการเรียนการสอนในรายวิชาหลักการตลาด
 สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
 Effects of using case study in the course of marketing Principles
 Marketing Faculty of Business Administration
 at Phitsanulok University

สุรเดช สุเมธาภิวัฒน์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้กรณีศึกษาจัดการเรียนการสอนในรายวิชา MK 01101 หลักการตลาด เป็นรายวิชาแกนบริหารธุรกิจของคณะบริหารธุรกิจ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน 90 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) หลังจากนั้นได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้แบบทดสอบกรณีศึกษาด้วยสถิติทดสอบ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างก่อนและหลังเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้ ผลการวิจัยด้านกระบวนการเรียนรู้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังการ การเรียนโดยใช้กรณีศึกษาในหัวข้อ การเจริญเติบโตและการแข่งขันของตลาดน้ำอวดลมในประเทศไทย ไตรมาสที่ 1 ปี 2559 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาในการเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีความความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด อย่างไรก็ตามผู้ตอบแบบสำรวจได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนโดยกลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะให้มีการนำกรณีศึกษาที่เป็นภาษาอังกฤษและมีความหลากหลายมาใช้ประกอบการเรียนในหัวข้ออื่น ๆ ของวิชานี้ด้วย

คำสำคัญ : การจัดการเรียนการสอน, กรณีศึกษา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This research aims to study the results of the case studies, teaching courses in MK 01101 Marketing principles the core curriculum of the Faculty of Business Administration, the number of students enrolled was 90. The tools used to collect data for this research were questionnaires. The questionnaire was then analyzed for statistic, percentage, mean, and standard deviation. And use a case study with t-test to compare the differences before and after the learning process. Research Results on Learning Achievement of Students Have average scores before and after Case study in the topic. The growth and competition of the soft drink market in Thailand in the first quarter of 2016 were significantly different at the 0.05 level. The results of student satisfaction analysis in the learning process using case studies were found. However, respondents provided feedback to improve their learning management

Keywords: Instructional practices, Case study, Learning Achievement

¹ อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยพิษณุโลก

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ในหมวด 6 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 และมาตรา 24 เน้นการจัดการศึกษาที่ยืดหยุ่นที่ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามความถนัดเต็มศักยภาพ โดยฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการจากประสบการณ์จริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชา หลักการตลาด สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจ จึงนำความรู้ทางวิชาการทางด้านการตลาดบูรณาการเรียนผ่านการคิด วิเคราะห์ และแยกแยะ ได้อย่างเป็นรูปธรรม จำเป็นต้องได้เรียนรู้กรณีศึกษาจากทฤษฎีที่ได้เรียน การมอบหมายให้นักศึกษาทำความเข้าใจและวิเคราะห์กรณีศึกษาจากเกี่ยวกับ กลยุทธ์การตลาดของธุรกิจในแต่ละประเทศและการเสนอกลยุทธ์เพื่อแก้ปัญหาทางธุรกิจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษามี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ได้ทำการศึกษาเครื่องมือที่จะใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษาเพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนวิชาหลักการตลาดในครั้งต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการใช้วิธีการสอนแบบกรณีศึกษาในรายวิชา MK 01101 หลักการตลาด
2. วัดความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้วิธีการสอนโดยแบบกรณีศึกษาในรายวิชา MK 01101

หลักการตลาด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ลักษณะประชากรของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนตามแผนการสอนวิชา MK 01101 หลักการตลาด

ตัวแปรตาม

ความพึงพอใจในการเข้าร่วมการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการใช้กรณีศึกษา ในหัวข้อ “การเจริญเติบโตและการแข่งขันของตลาดน้ำอวดลมในประเทศไทย ไตรมาสที่ 1 ปี 2559”

สมมติฐาน

1. ผลสัมฤทธิ์การเรียนของนักศึกษาก่อนและหลังการใช้กรณีศึกษาแตกต่างกันอย่างไร
2. นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้วิธีการสอนแบบกรณีศึกษาในการเรียนรายวิชา MK 01101

หลักการตลาด อยู่ในระดับใด

วิธีการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้กรณีศึกษาจัดการเรียนการสอน
2. สร้างเครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ประเภท ได้แก่ แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้กรณีศึกษา
3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชา MK 01101 หลักการตลาด
4. ทำการสอนโดยแบบกรณีศึกษาเรื่องการเจริญเติบโตและการแข่งขันของตลาดน้ำอวดลมในประเทศไทย ไตรมาสที่ 1 ปี 2559 ใช้เวลาเรียน 3 คาบ ทำแบบทดสอบเป็นเวลา 1.30 ชั่วโมง จำนวน 2 ครั้ง

5. เก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชา MK 01101 หลักการตลาด 1 สัปดาห์ พร้อมวัดความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการสอน ต่อการใช้กรณีศึกษา ระหว่างเก็บข้อมูลทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติม ซึ่งการสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้าง เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นและสังเกตพฤติกรรมนักศึกษาเพื่อประเมินเชิงคุณภาพได้อีกทางหนึ่ง

6. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

7. สรุปผลการวิจัยจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมและผลการวิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งการอภิปรายผลวิจัย

8. ดำเนินการเขียนรายงานการวิจัยและจัดพิมพ์เล่มรายงาน รวมทั้งสรุปเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสำรวจ ที่มีต่อกิจกรรมการเรียนโดยกรณีศึกษาในรายวิชา MK 01101 หลักการตลาด ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 90 คน จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมดที่ลงทะเบียนเรียน เป็นเพศชายจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และนักศึกษาหญิงจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 โดยทั้งหมดเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 คณะบริหารธุรกิจ ประกอบด้วย สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ 60 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 รองลงมาคือสาขาวิชาการจัดการจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 26.66 และสาขาวิชาการตลาดจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66 ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบผลคะแนนทดสอบเมื่อเปรียบเทียบผลคะแนนทดสอบก่อนการเรียน (pre-test) และคะแนนทดสอบหลังการเรียน(post-test) ด้วยการทดสอบ t-test พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการเข้าร่วมกิจกรรมในหัวข้อ “การเจริญเติบโตและการแข่งขันของตลาดน้ำออตลมในประเทศไทย ไตรมาสที่ 1 ปี 2559” การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 4.36 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 7.29 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนของนักศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้โดยการสอนแบบกรณีศึกษา จากการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาในการเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้โดยการสอนแบบกรณีศึกษา พบว่า ผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจ ในการเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้โดยการสอนแบบกรณีศึกษา มีค่าเฉลี่ย อยู่ที่ระดับ 4.52, S.D. =0.52 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายหัวข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในหัวข้อพึงพอใจในกิจกรรมประเมินการเรียนรู้โดยการสอนแบบกรณีศึกษาอยู่ที่ระดับ 4.94, S.D. =0.42 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมากิจกรรมนี้มีจุดมุ่งหมาย/จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและเกณฑ์การวัด และประเมินผลการศึกษาชัดเจน อยู่ที่ระดับ 4.81, S.D.=0.40 อยู่ในระดับมากที่สุดและวิธีการดำเนินกิจกรรม เวลาที่ใช้มีความเหมาะสมในหัวข้อที่ศึกษา อยู่ที่ระดับ 4.68, S.D.= 0.48 อยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ

4. ความคิดเห็นของนักศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักศึกษาในการเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาจากผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรม ได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้

1) ด้านการกำหนดเนื้อหาของกิจกรรม นักศึกษาส่วนใหญ่พอใจในการใช้กรณีศึกษาทำให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น การอภิปรายกรณีศึกษาในชั้นเรียนทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน กรณีศึกษาภาษาอังกฤษค่อนข้างเข้าใจยากเนื่องจากนักศึกษาแต่ละคนมีพื้นฐานภาษาอังกฤษแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม การที่อาจารย์ผู้สอนให้แปลมาก่อนและมาทำความเข้าใจพร้อมกัน ในชั้นเรียนอีกครั้งทำให้เข้าใจตรงกันมากขึ้น

2) ด้านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประกอบกิจกรรม อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ในบางครั้งประสบปัญหาเสียหรืออุปกรณ์ต่อพ่วงไม่มี

3) ด้านการวัดและประเมินผลการวัดและประเมินผลเป็นรายบุคคลมีความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1) นักศึกษาต้องการให้ใช้กรณีศึกษาที่เป็นภาษาอังกฤษในรายวิชาเอกตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 เพื่อสร้างความคุ้นเคย

2) นักศึกษาต้องการให้มีกรณีศึกษาที่หลากหลายทั้งในและต่างประเทศในการทำวิจัยครั้งนี้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพียง 3 ครั้ง 3 กิจกรรมในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มจำนวนกิจกรรมในบทเรียนที่ต่อเนื่องกัน

อภิปรายผล

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภายหลังจากทดลองพบว่าความรู้ของนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา MK 01101 หลักการตลาด เพิ่มสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อธิบายได้ว่านักศึกษากลุ่มตัวอย่างให้ความร่วมมือที่ดี ในการวิเคราะห์กรณีศึกษาแม้เป็นกลุ่มใหญ่จำนวน 90 คน การวิเคราะห์กรณีศึกษา การค้นหาสาเหตุและการตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับตอบโจทย์ ตามใบงานทำให้มีส่วนในการเพิ่มพูนความรู้ ประกอบกับผู้สอนได้อธิบายกระบวนการเรียนการสอน การเข้าร่วมกิจกรรมอย่างชัดเจน การมีใบงานที่ชัดเจน การมีการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบโจทย์ตามใบงาน และผู้สอนแจกรายละเอียดของเนื้อหาบางส่วนให้ รวมทั้งการมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน และบรรยากาศการเรียนการสอนที่ไม่เคร่งเครียด เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้เรียนรู้แบบช่วยกัน จึงทำให้มีผลต่อการเรียนรู้ และความรู้เพิ่มขึ้น

จากผลการทดสอบก่อนการเรียน (pre-test) และคะแนนทดสอบหลังการเรียน (post-test) ด้วยการทดสอบ t-test พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการเข้าร่วมกิจกรรมในหัวข้อ “การเจริญเติบโตและการแข่งขันของตลาดน้ำอวดลมในประเทศไทย ไตรมาสที่ 1 ปี 2559” การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 4.36 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 7.29 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนหลังเรียนของนักศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพัฒนา ศิริโชคบัณฑิต (2553), มรรษภร เชื้อทองฮั่ว (2554), อีรวินท์ นฤนาท (2554) ,

กนิษฐา ศรีเอนก (2555), Norwani, Yusof and Ismail(2014) ที่พบว่าการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการนศึกษา ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

2. ความพึงพอใจ สำหรับความพึงพอใจจากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการใช้กรณีศึกษาในหัวข้อ “การเจริญเติบโตและการแข่งขันของตลาดน้ำออตลมในประเทศไทย ไตรมาสที่ 1 ปี 2559” นักศึกษามีความพึงพอใจของนักศึกษาในการเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้โดยการสอนแบบกรณีศึกษา พบว่าผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกระบวนการเรียนรู้โดยการใชกรณีศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ระดับ 4.52, S.D. =0.52 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายหัวข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในหัวข้อพึงพอใจในกิจกรรมประเมินการเรียนรู้โดยการใช้กรณีศึกษาอยู่ที่ระดับ 4.94, S.D. = 0.42 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมากิจกรรมนี้มีจุดมุ่งหมาย/จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และเกณฑ์การวัด และประเมินผลการศึกษาชัดเจน อยู่ที่ระดับ 4.81, S.D.=0.40 อยู่ในระดับมากที่สุด และวิธีการดำเนินกิจกรรม เวลาที่ใช้มีความเหมาะสมในหัวข้อที่ศึกษา อยู่ที่ระดับ 4.68, S.D.= 0.48 อยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ

ในการวิเคราะห์กรณีศึกษาแม้เป็นกลุ่มใหญ่จำนวน 90 คน การวิเคราะห์กรณีศึกษา การค้นหาสาเหตุและการตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาแลกเปลี่ยนเรียนรู้สำหรับตอบโจทย์ ตามใบงานทำให้มีส่วนในการเพิ่มพูนความรู้ ประกอบกับผู้สอนได้อธิบายกระบวนการเรียนการสอน การเข้าร่วมกิจกรรมอย่างชัดเจน การมีใบงานที่ชัดเจน การมีการนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าหาคำตอบโจทย์ตามใบงานและผู้สอนแจกรายละเอียดของเนื้อหาบางส่วนให้ รวมทั้งการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และบรรยากาศการเรียนการสอนที่ไม่เคร่งเครียด เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้เรียนรู้แบบช่วยกัน จึงทำให้มีผลต่อการเรียนรู้ และความรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ มรรษภร เชื้อทองฮั่ว (2554) ที่พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจจากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการนศึกษาในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

จำเริญ จิตรหลัง. (2552). การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้.

วารสารคณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทิตนา แชนมณี. (2555). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี

ประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฐานันดร ปรีดากัญญรัตน์. (2556). จุดคุ้มทุนและระยะเวลาคืนทุน. ค้นเมื่อ 22 พฤษภาคม

2559, จาก http://www2.feu.ac.th/acad/ac/articles_detail.php?id=112.

วันฤดี สุขสงวน. (2549). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการใช้กรณีศึกษาในการสอนวิชาการบัญชีชั้นสูง

2 หลักสูตรปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรังสิต วารสารวิชาการ APHEIT journal ปีที่13. ฉบับที่ 1:

หน้า 44-56.

สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2552). การจัดกระบวนการเรียนรู้: เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ :

อักษรเจริญทัศน์.

สุภัทรา เอื้อวงศ์. (2554). การวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้. ค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2559,

จาก <http://www.moe.go.th/wijai/RE%20learn.doc>.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542** แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- Field. (1997). Sparse coding with an over complete basis set: A strategy employed by V1. **Vision Research** Volume 37. Issue 23, December 1997. 3311–3325.
- Mclean. (1995). **Organization Development in Thailand**. Ruthenica.2016. vol 26. No.2: 85-121.

**แนวทางการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการการพัฒนา
แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม**
**The Guidelines of Culture Based Activities for Development
of Touring Sites in Samut Songkram Province**

อุดม สมบูรณ์ผล¹ กัญญาณน อินทวงศ์² สุมนา สุขพันธ์³ ปรีศนา จิระสุทัศน์⁴ วิชชานันท์ ธรณินทร์⁵

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม หาแนวทางการจัดการการดำเนินงานกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม ประชากร คือ ผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องการจัดกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสมุทรสงคราม 18 แห่ง โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่ายจากสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแต่ละประเภท คัดเลือกร้อยละ 50 ที่มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ได้สถานที่การจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม 9 แห่ง รวมกลุ่มตัวอย่าง 405 คน โดยทำการสำรวจความคิดเห็นด้านลักษณะการจัดกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และใช้การเก็บข้อมูลแบบคุณภาพกับผู้เกี่ยวข้องด้านจัดกิจกรรมวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 54 คน มีขั้นตอนคือ สัมภาษณ์การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของสถานที่ต่างๆ ประชุมระดมความคิดเห็นแนวทางหาแนวทางการจัดการการดำเนินงานกิจกรรมทางวัฒนธรรม ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เชิงเนื้อหา และกรณีศึกษา จากผลวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อลักษณะการจัดกิจกรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ลักษณะกิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตแบบแท้จริงในชุมชนในระดับมากที่สุด การแสดงพื้นบ้านที่น่าประทับใจแต่ละแหล่งท่องเที่ยว และการบริการอาหารพื้นเมืองที่ไม่มีให้สัมผัสโดยทั่วไป การจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวมให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมารายด้าน พบว่า ด้านที่ควรให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรม 5 อันดับ ได้แก่ มีการนำวิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารแหล่งท่องเที่ยวไปใช้ มีการจัดเก็บข้อมูลหรือแสดงเพื่อสามารถชมกิจกรรมอย่างชัดเจน มีการจัดให้มีการอบรมด้านภาษาต่างประเทศและผู้เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ : ลักษณะการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, รูปแบบการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม, การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

¹ อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ คณะบริหารธุรกิจ

² รศ.ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

³ อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ สาขาวิชาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

⁴ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

⁵ อาจารย์ประจำคณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

Abstract

The objectives of this research were to study characteristics of culture based activities, acquire guidelines for cultural operations, and generate guidelines of cultural activities for the development of touring sites in Samut Songkram province. A research population was composed of tourists and those concerned in cultural operations in 10 touring sites in Samut Songkram province. By using purposive sampling, the samples were selected from each type of culturing touring sites by 50% which operated culturing activities continuously, resulting in a total of 9 representative touring sites in quantitative research with 405 samples for survey and quality research with 54 samples. Quality data collections were administered in the following steps: interviewing for the development of cultural attractions and cultural activities, running a brainstorming meeting, as well as presenting a standard model for cultural activities of touring sites in Samut Songkram province. Research results were obtained by descriptive statistics, content analysis, and case studies. The results showed that tourists opinions on the nature of the event as a whole at a high level. Considering the nature of activities that visitors to experience real life in the community. The highest level folk show impressive individual attractions, the food and service are not generally exposed, management activities of cultural tourism. The overall importance and should perform much activity aspects that should be a priority and should include the top five activities are adopting the vision and direction of travel to store information or to view the event clearly, to provide training in foreign languages.

Keywords: Culture based activities, Models of culture based activities, Development of touring

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการสื่อความหมายของวัฒนธรรมท้องถิ่นให้สามารถถ่ายทอดคุณค่าและมีความหมายทางสัญลักษณ์ เป็นการปกป้องถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่ต่างกันไปของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญทางการท่องเที่ยวของไทย โดยสามารถสร้างรายได้ให้กับท้องถิ่นได้ รวมทั้งถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ ประกอบเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่เกิดจากการหล่อหลอมทางวัฒนธรรมร่วมกัน ทั้งความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ อาหาร ประเพณี ซึ่งได้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมและสืบสานเป็นมรดกตกทอดนับรุ่นต่อรุ่น จากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน วัฒนธรรมได้ทำหน้าที่เป็นรากฐานความมั่นคงของท้องถิ่น (วีรพล ทองมาและคณะ, 2554)

จากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันนักท่องเที่ยวทั้งใน และต่างประเทศจำนวนมากให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้โดยเฉพาะการได้รู้จักกับชุมชนในระดับที่ลึกกว่าการท่องเที่ยวทั่วไปโดยให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมเพื่อให้ตนเองได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ และทดลองสิ่งที่ยังไม่เคยสัมผัส เช่น มีกระบวนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนในเขตเทศบาลเมืองพิษณุโลก ถือว่าเป็นต้นแบบความรู้สู่การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในเขตเทศบาล เพื่อตอบโจทย์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังพบว่า มีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านหัตถกรรม และรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้านศาสนา เช่น การท่องเที่ยวไหว้พระแก้ววัด การท่องเที่ยวตามประเพณีทำบุญของจังหวัดต่างๆ เป็นต้น (กัญญาภรณ์ อินทหว่างและคณะ, 2554)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง จึงมีการพัฒนามาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่มากขึ้น โดยเฉพาะกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ต่างๆที่มีลักษณะแตกต่างกัน มีความโดดเด่นทางวัฒนธรรม ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวิถีชีวิตจากชุมชนอื่น และคุณค่าที่ควรอนุรักษ์และสืบสานแตกต่างกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวทั้งในประเทศและต่างประเทศจำนวนมากให้ความสนใจกับการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ โดยให้ความสนใจกับบริบทของวัฒนธรรมในพื้นที่นั้นๆทั้งด้านประเพณีที่สืบทอด ภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมเพื่อให้ตนเองได้รับประสบการณ์ที่มากกว่าการท่องเที่ยวเพื่อชมสถานที่ ดังนั้น จึงมีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยชุมชนจะมุ่งเน้นนำเสนอรูปแบบของกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เช่น การชมการแสดง การร้องเพลง การฟังดนตรีพื้นเมือง การชมภาพเขียน จิตรกรรม การนำชมพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น นำชมโบราณสถาน หรือการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามีส่วนร่วมในประเพณี พิธีกรรมพื้นบ้าน ซึ่งในแต่ละภาคของประเทศนั้นมีเอกลักษณ์ ที่นำเสนอออกมาได้แตกต่างกันตามความแตกต่างของวัฒนธรรมพื้นบ้าน คติความเชื่อ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ประเพณีแต่งงาน ประเพณีบุญทางศาสนา (กัญญาณทน อินทหว่างและคณะ, 2554)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า จังหวัดสมุทรสงครามมีความสำคัญทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติ และที่โดดเด่นคือ วิถีชีวิตแบบไทยดั้งเดิมของจังหวัดสมุทรสงคราม มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวมากมายหลายแบบที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว อีกทั้งยังอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร และมีการคมนาคมสะดวกจึงเป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่สำคัญอีกจังหวัดหนึ่งในภูมิภาค และมีนักท่องเที่ยวนิยมไปมาก ทั้งนี้จังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดที่อยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร มีสถานที่ท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสกับวัฒนธรรม และวิถีชีวิตดั้งเดิม เช่น ตลาดน้ำท่าคาที่ยังคงสภาพตลาดนัดแบบชาวบ้านชาวสวนของชุมชนริมคลอง อุทยานรัชกาลที่ 2 พิพิธภัณฑ์ของสถานที่ต่างๆทั้งโบราณสถาน อนุสรณ์สถาน ประเพณี วิถีชีวิตสายน้ำและการชิมอาหารท้องถิ่น เป็นต้น (กัญญาณทน อินทหว่างและคณะ, 2554) รวมทั้งรูปแบบกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย

ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีความสนใจศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม โดยการวิจัยนี้จะสามารถเป็นแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมทั้งเป็นแนวทางการวางแผนด้านกิจกรรมนันทนาการด้านประเพณีตามวิถีชีวิตที่ดีได้ รวมทั้งศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว สามารถสร้างรายได้เพิ่มรายได้ให้กับชุมชน จากการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่สามารถเป็นองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์และสาธารณะ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้านแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อหาแนวทางการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น มีการเน้นการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ พร้อมกับประเมินผลลัพธ์หรือประโยชน์ที่ผู้มีส่วนร่วมในทุกภาคส่วนจะได้รับ ทั้งที่สามารถจับต้องได้ เช่น รายได้ และ

ที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความสามัคคี ความหวงแหนในท้องถิ่น ตลอดจนศึกษาผลดีผลเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงเป็นแนวทางการจัดการ ในรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และใช้การท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นรากฐานที่สำคัญ ในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนซึ่งจะส่งผลต่อชุมชน และวัฒนธรรมได้อย่างยั่งยืน (กัญญาภรณ์ อินทหว่างและคณะ, 2554) นอกจากนี้ สิ่งที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณภาพได้จำเป็นต้องอาศัยหลักการ บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางที่สามารถควบคุม ดูแล ดำเนินงานแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้ส่งผลดีที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนสูงสุด และลดผลเสียที่จะตามมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งของพื้นที่ชุมชนนั้นๆ ด้วย จากการศึกษาพบว่า มีหลายประการ เช่น การจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ทั้งแหล่งประวัติศาสตร์ ธรรมชาติ และวัฒนธรรมวิถีชีวิตท้องถิ่น รวมถึงการพัฒนาแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชุมชนนั้นๆ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึกและการเรียนรู้ในเรื่องคุณค่าของแหล่ง วัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นที่อยู่โดยรอบแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการคิด การพิจารณาตัดสินใจ การดำเนินการและร่วมรับผิดชอบในการเรื่องต่างๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนนั้นๆ รวมทั้งการกระจายรายได้หรือผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น จะสามารถทำให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยั่งยืนได้

องค์ประกอบพื้นฐานสำหรับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น หากบริหารจัดการไม่ดี และไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ ตามมาอย่างรอบคอบอาจส่งผลเสียต่อการแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนนั้นได้ระยะยาว ดังนั้นในการจัดการแหล่ง ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นควรมีการพิจารณาองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการจัดการแหล่ง ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 2 ประการ (คันสนีย์ วุฒยาภาธีรกุล, 2009, 85-88) 1) ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการ ท่องเที่ยว การที่แหล่งท่องเที่ยวมีจุดดึงดูดความสนใจหรือมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสร้างความ ประทับใจและความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ของวิถีชีวิต และภูมิปัญญา มีความงามทางศิลปวัฒนธรรม และจากการที่วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมของมนุษย์ที่สั่งสมมาแต่อดีต และมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น ความสามารถในการสืบทอดทางวัฒนธรรม ความต่อเนื่องของ การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม ความผูกพันต่อท้องถิ่น และความเข้มแข็งในการรักษาวัฒนธรรม จึงมีความสำคัญในการ รักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่ ซึ่งเป็นจุดเสริมศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ อีกทั้งศักยภาพในทางกายภาพและการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไป เยือนแหล่งท่องเที่ยวด้วย สำหรับองค์ประกอบด้านศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม มีหลักเกณฑ์ในการจัดการ ดูแล พัฒนา และควบคุม 2 ด้าน ได้แก่ คุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม และ ศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว 2) ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวศักยภาพในการ รองรับด้านท่องเที่ยว เป็น องค์ประกอบต่างๆ ที่มีส่วนช่วยเสริมแหล่งวัฒนธรรมนั้นๆ ให้มีความสำคัญ มีความ เหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น แหล่งวัฒนธรรมอาจมีความดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวสูง แต่มีข้อจำกัด สูงในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานทำให้นักท่องเที่ยวไม่นิยมเข้าไปท่องเที่ยว ทำให้ศักยภาพใน การจัดการด้านการท่องเที่ยวลดลงไปด้วยสำหรับศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา

2 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ที่จะต้องพิจารณาตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชน เพื่อไม่ให้เปียดเบียนชีวิตความเป็นอยู่ดั้งเดิมของคนในชุมชนนั้นๆ และศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก ควรคำนึงถึงศักยภาพภายใน โดยไม่ทำการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยนอกที่มากเกินไป ความเป็นจริง กล่าวคือ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวควรนึกถึงสภาพความเป็นจริง สภาพแวดล้อม และศักยภาพที่สามารถรองรับได้จริง โดยไม่สร้างความคาดหวังในกับนักท่องเที่ยวมากเกินไป และไม่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมามากเกินไป ไม่อย่างนั้นแล้ว จะส่งผลเสียต่อแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนนั้นตามมา

หลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น เน้นการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว และสร้างประโยชน์ให้ผู้มีส่วนรวมในทุกภาคส่วน ทั้งที่สามารถจับต้องได้ เช่น รายได้ และที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความสามัคคี ความหวงแหนในท้องถิ่น นอกจากนี้การจัดการควรมีค่านึงถึงผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนนั้นๆ ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น เป็นแนวทางการจัดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการคำนึงถึงศักยภาพของชุมชนเป็นหลักที่จะสามารถดึงดูดและรองรับนักท่องเที่ยวได้หรือไม่ และไม่เพียงแต่คำนึงถึงสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการเท่านั้น เพราะหากนักท่องเที่ยวมีความต้องการมากกว่าศักยภาพที่มีอยู่ จะเป็นการเปียดเบียนชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ซึ่งหากมีการจัดการที่ดี สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่การท่องเที่ยวจะส่งผลดีต่อชุมชนและวัฒนธรรมได้อย่างยาวนานและสืบไป

ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

จากการศึกษาศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของ แสงแข บัญศิริ (2557) พบว่ามีหลักเกณฑ์ในการจัดการ ดูแล พัฒนา และควบคุม 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ ความเป็นเอกลักษณ์ด้าน วิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้ ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีที่สืบค้นได้ ความผูกพันต่อท้องถิ่น ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์ 2) ด้านศักยภาพทางกายภาพและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังพบว่า ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยวศักยภาพในการรองรับด้านท่องเที่ยวถือว่าเป็นองค์ประกอบต่างๆ ที่มีส่วนช่วยเสริมแหล่งวัฒนธรรมนั้นๆ ให้มีความสำคัญ มีความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น แหล่งวัฒนธรรมอาจมีความดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวสูง แต่มีข้อจำกัดสูงในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานทำให้นักท่องเที่ยวไม่นิยมเข้าไปท่องเที่ยว ทำให้ศักยภาพในการจัดการด้านการท่องเที่ยวลดลงไปด้วยสำหรับศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน ได้แก่ 1) ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่จะต้องพิจารณาตามความเหมาะสมของแต่ละชุมชน เพื่อไม่ให้เปียดเบียนชีวิตความเป็นอยู่ดั้งเดิมของคนในชุมชนนั้นๆ 2) ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก ควรคำนึงถึงศักยภาพภายใน โดยไม่ทำการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยนอกที่มากเกินไป ความเป็นจริง กล่าวคือ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวควรนึกถึงสภาพความเป็นจริง สภาพแวดล้อม และศักยภาพที่สามารถรองรับได้จริง โดยไม่สร้างความคาดหวังในกับนักท่องเที่ยวมากเกินไป และไม่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมามากเกินไป ไม่อย่างนั้นแล้ว จะส่งผลเสียต่อแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนนั้นตามมา

สรุปได้ว่า หลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น เน้นการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว และสร้างประโยชน์ให้ผู้มีส่วนรวมในทุกภาคส่วน ทั้งที่สามารถจับต้องได้ เช่น รายได้ และที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความสามัคคี ความหวงแหนในท้องถิ่น นอกจากนี้การจัดการควรมีค่านึงถึงผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนนั้นๆ ด้วย ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้น เป็นแนวทางการจัดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการคำนึงถึงศักยภาพของชุมชนเป็นหลัก ที่จะสามารถดึงดูดและรองรับนักท่องเที่ยวได้หรือไม่ และไม่เพียงแต่คำนึงถึงสิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการเท่านั้น เพราะหากนักท่องเที่ยวมีความต้องการมากกว่าศักยภาพที่มีอยู่ จะเป็นการเบียดเบียนชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ซึ่งหากมีการจัดการที่ดี สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่การท่องเที่ยวจะส่งผลดีต่อชุมชนและวัฒนธรรมได้อย่างยาวนานและสืบไป

จากการศึกษางานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ปวีณา ทองบุญยัง (ปีที่ 5 ฉบับที่ 4 มีนาคม-เมษายน 2556) ได้ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านบาก ตำบลบ้านบาก อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบการมีส่วนร่วมเพื่อหารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านบาก ตำบลบ้านบาก อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย กลุ่มผู้นำ ชุมชน กลุ่มชาวบ้านบ้านบาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ กลุ่มนักท่องเที่ยว แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ การศึกษาบริบทชุมชน การค้นหาศักยภาพของชุมชน และการทดลองจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านบาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้ง ได้แก่ การสังเกตแบบมีส่วนร่วมการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม และ แบบสอบถาม เพื่อใช้สำหรับการจัดกิจกรรมต่างๆ วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ก่อนประเมินผลและสรุปผลการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์การวิจัย พบว่า บ้านบาก มีศักยภาพชุมชน 3 ด้าน ได้แก่ (1) การเป็นที่ตั้งของประวัติศาสตร์การต่อสู้ของชุมชน ที่ยังมีร่องรอยที่เคยอยู่ในเหตุการณ์จริงให้ศึกษาทั้งด้านสถานที่ เครื่องมือเครื่องใช้ และประกอบอาชีพเกษตรกรรม ยังคงสามารถถ่ายทอดเรื่องราวที่ผ่านมาได้เป็นอย่างดี (2) มีทรัพยากรที่สำคัญของท้องถิ่น ได้แก่ ได้อาหารการกินที่ยังสามารถหาได้ในท้องถิ่นตามฤดูกาล สมุนไพร หลากหลายชนิด ต้นไม้และพืชพรรณ รวมถึงทัศนียภาพที่สวยงามเช่น ภูเขา ป่าไม้ หევ ซึ่งยังคงมีความเป็นธรรมชาติที่สมบูรณ์ และ (3) ด้านวัฒนธรรม บ้านบากยังคงรักษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมดั้งเดิมของตนเองไว้ได้เป็นอย่างดี ได้แก่ การนับถือผีบรรพบุรุษของชนเผ่าช่ากะเลิงมีพิธีกรรมและการปฏิบัติตัว เพื่อแสดงออกถึงความเชื่อ ความเคารพ รวมถึงยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิมไว้อย่างเหนียวแน่นและมีเกือบตลอดปี เช่น บุญเปิดประตูเล่า บุญบูชาปู่เจ้า บุญสงกรานต์ บุญเข้าพรรษา บุญกฐิน เป็นต้น บ้านบากยังมีต้นทุนทางสังคมที่ดี นั่นคือ ความสามัคคีและเคารพซึ่งกันและกันภายในชุมชนนอกเหนือจากต้นทุนทางวัฒนธรรมและทรัพยากร อันส่งผลให้การวิจัยสามารถดำเนินการเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยว ของชุมชนได้เป็นรูปธรรม ผลการวิจัยพบว่ามีรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมของชุมชนบ้านบาก คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบไป-กลับ เพื่อศึกษาธรรมชาติ วัฒนธรรมชนเผ่าและร่องรอยประวัติศาสตร์การต่อสู้ของชุมชน โดยมีการกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมเสริม และมีการบริหารจัดการชุมชน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและยังคงรักษาความเป็นธรรมชาติและวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชนไว้ และนั่งลักษณะ จันทาอากาศ และ

นรินทร์ สังข์รักษา (2556) ได้วิจัยการศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวเขาจีน จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหัวเขาจีน ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหัวเขาจีน และศึกษาปัญหา อุปสรรคและเสนอแนะในการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหัวเขาจีน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นบุคคลในครอบครัวของชุมชนบ้านหัวเขาจีนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 152 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 113 คน วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ระดับลึก จำนวน 14 คน และสนทนากลุ่ม จำนวน 12 คน โดยเลือกแบบเจาะจง รวบรวมข้อมูลที่ได้และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวโดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านองค์การอยู่ในระดับมาก แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง การให้ความรู้การจัดอบรมในการจัดการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ การศึกษาดูงานและการศึกษาการปฏิบัติที่ดีในการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ การประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์ ผ่านหน่วยงานต่างๆ ในระดับจังหวัด และสื่อต่างๆ รวมถึงการส่งเสริมการตลาดเชิงรุกของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาด้านองค์การมากที่สุด

สำหรับอัจฉรา หลาวทอง (2555) ศึกษาการจัดการกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติอย่างยั่งยืน กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยประเภทโครงการสนับสนุนการวิจัยเพื่อส่งเสริมการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ประจำปี 2555 มีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์ ปัญหาและความต้องการการรวมกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยว 2) เพื่อศึกษาประเมินศักยภาพและความเป็นไปได้การรวมกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติ และ 3) เพื่อจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการการพัฒนาและการจัดการกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติอย่างยั่งยืนของในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยใช้เทคนิคกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Appreciation Influence Control: AIC) และสัมภาษณ์เชิงลึก สนทนากลุ่มร่วมกับผู้นำกลุ่มและตัวแทนสมาชิกกลุ่ม โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง จากการได้รับการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐและหรือได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 จำนวน 15 กลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนมีการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการเก็บแบบสอบถามโดยสุ่มแบบโควตา เพื่อประเมินจากผู้นำ ตัวแทนสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตัวอย่าง จำนวน 75 ราย และผู้บริหาร ตัวแทนภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 15 ราย ซึ่งผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวส่งผลต่อการรวมกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติอย่างยั่งยืน กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1 ได้มีการดำเนินการและพัฒนาในการให้บริการทางการท่องเที่ยวระดับหมู่บ้านท่องเที่ยว แต่ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยและหรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน อีกทั้งปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกค่อนข้างลดลงและมีจำนวนน้อยโดยเฉลี่ยเหลือดำเนินการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนละ

10-15 คน จากเดิม 30-40 คน สาเหตุเพราะไม่มีลูกค้าเข้ามาใช้บริการอย่างต่อเนื่องและมีจำนวนน้อยมาก เฉลี่ยปีละไม่เกิน 1-2 หมู่คณะ ส่วนปัญหาการรวมกลุ่มฯ มีระดับปัญหามาก ประกอบด้วย ด้านข้อมูลสารสนเทศของกลุ่มเครือข่าย ด้านการขีดความสามารถทางการแข่งขันและช่องทางการตลาด และด้านการบริหารจัดการกลุ่มเครือข่าย จึงส่งผลต่อความต้องการรวมกลุ่มเครือข่าย อยู่ในระดับมาก ส่วนการประเมินความเป็นไปได้ของการรวมกลุ่มฯ ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้มากที่สุดที่ส่งผลต่อความต้องการรวมกลุ่มเครือข่ายฯ ส่วนใหญ่คือ ความสำเร็จและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน การรวบรวมสมาชิกและการจัดตั้งกลุ่ม และการสร้างความเข้มแข็งของการรวมกลุ่ม ตามลำดับ และจากการศึกษางานวิจัยของ กัญญามน อินหว่าง และคณะ (2554) เรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของจังหวัดพิษณุโลกพบว่าการศึกษานโยบายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของจังหวัดพิษณุโลกมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเพื่อหาแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดพิษณุโลก ประชากร คือ ผู้รับผิดชอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดพิษณุโลก ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 4 ประเภท ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบเกษตร ศิลปะวิทยาการ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ และทำการเลือกจากรายชื่อที่ได้มาตามฐานการท่องเที่ยว รวม 15 สถานที่เพื่อสัมภาษณ์ ผู้ที่เกี่ยวข้องและทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา จากผลวิจัย พบว่า การดำเนินกิจกรรมเน้นด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมทุกแหล่งท่องเที่ยว มุ่งเน้นการศึกษาวิถีชีวิตวัฒนธรรม ความเชื่อ และมีกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน มีการสร้างรายได้จากการขายของที่ระลึกของชุมชน และพบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวครบวงจรระหว่างการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ท่องเที่ยวแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ นอกจากนี้พบว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาด้านการสืบค้น สืบสานอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีควรให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในประเพณี การสนับสนุนทางด้านนโยบาย ด้านงบประมาณและด้านบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ในการพัฒนาควรให้พนักงานมีความรู้ความเข้าใจต่อวิถีชีวิต และพบว่าการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ และมีความหลากหลายของกิจกรรมด้านการใช้ประโยชน์พื้นที่ นอกจากนี้ยังพบว่า จากการศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดพิษณุโลกของกัญญามน อินหว่างและคณะ (2556) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของนวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยว และหาแนวทางการพัฒนานวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดพิษณุโลก ประชากร ได้แก่ เจ้าหน้าที่ ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานในจังหวัดพิษณุโลก เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแยกประเภทแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 7 แหล่ง คือ แหล่งท่องเที่ยวด้านเกษตร ด้านธรรมชาติ ด้านศิลปะวิทยาการ ด้านวัฒนธรรม ด้านประวัติศาสตร์ ด้านนันทนาการ ด้านเชิงนิเวศนำมาสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายด้วยการจับฉลากชื่อของแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน โดยเก็บข้อมูล รวมทั้งสิ้น 70 คน ใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลวิจัย พบว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้ง 7 แหล่งมีแนวทางการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายเน้นรูปแบบผสมผสานหลายรูปแบบ หลายลักษณะเข้าด้วยกันได้แก่ การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ที่ผสมผสานระหว่างให้บริการในรูปอาสาสมัคร มุ่งเน้นการศึกษาวิถีชีวิตของผู้คนและมีกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน เน้นกิจกรรมที่ครอบคลุมเรื่อง การล้างพิษ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การนั่งวิปัสสนา การฝึกโยคะ มีการนำนวัตกรรมทางการท่องเที่ยวโดยใช้รถยนต์เป็นพาหนะสำหรับเดินทางกลับบ้านพักอาศัย

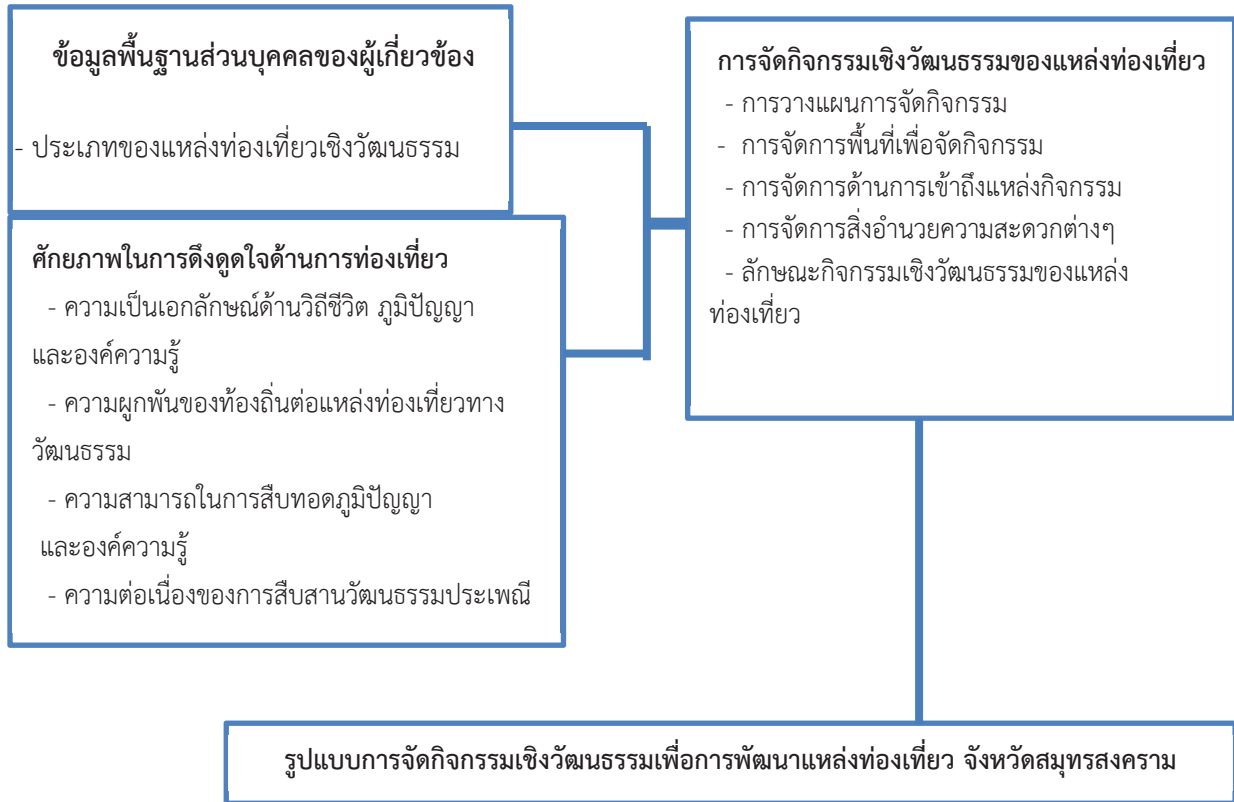

และลดปัญหาของสถานที่พักแรมที่มีจำกัดโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่ยังคงความเป็นธรรมชาติ และพบว่า ทัศนคติของนักท่องเที่ยว (2550) ได้ชี้ชัดว่า การสร้างเครือข่ายร่วมกันจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างเครือข่าย ซึ่งการมีส่วนร่วมเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปของบุคคล หน่วยงาน องค์กรหรือสังคมที่แสดงพฤติกรรมเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการร่วมมือระหว่างกัน นำไปสู่เป้าหมายและผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น หลักการเข้ามามีส่วนร่วมที่แท้จริงต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับการมีส่วนร่วมในลักษณะอื่น เช่น การร่วมลงแรงในการทำโครงการ หรือร่วมบำรุงรักษาไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ ได้แก่ การพัฒนาเครือข่ายความคิด พัฒนาเครือข่ายกิจกรรม พัฒนาเครือข่ายสนับสนุนทุน การสร้างเครือข่าย หมายถึง การทำให้มีการติดต่อและการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ การสร้างเครือข่ายควรสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กัน นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายต้องไม่ใช่การสร้างระบบการติดต่อเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว เช่น การถ่ายทอดข่าวสารทางสื่อมวลชน การส่งนิตยสารจดหมายข่าวให้กับสมาชิก ดังนั้นความก้าวหน้าและพัฒนาการของเครือข่ายจะมีมากขึ้นขึ้นขึ้นอยู่กับความสามารถของสมาชิกเครือข่าย การทำให้เครือข่ายแข็งแกร่งจะต้องอาศัยการพัฒนาสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ผ่านระบบการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในรูปแบบของการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การสัมมนา และที่สำคัญที่สุดคือการเรียนรู้จากการปฏิบัติร่วมกัน การเรียนรู้ต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้เกิดองค์ความรู้ในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์จริง ดังนั้น การจัดการกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะช่วยสร้างและสะสมองค์ความรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้และเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวและมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ พบว่า แนวทางการศึกษานี้จะสามารถนำองค์ประกอบของมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมาเป็นแนวทางการศึกษาได้ ดังกรอบแนวคิดการวิจัยต่อไปนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลด้านแหล่งท่องเที่ยวและมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์เพื่อให้เหมาะสมกับการศึกษาครั้งนี้ และพบว่า แนวทางการศึกษานี้จะสามารถสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้เป็นแบบผสมคือเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดย เชิงปริมาณ ทำการสำรวจกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดสมุทรสงคราม และ เชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพื้นที่

ประชากร คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว ในจังหวัดสมุทรสงคราม คือ 1) ผู้นำชุมชน 2) พระ 3) ผู้ค้าขายภายในแหล่งท่องเที่ยว 4) องค์กรบริหารส่วนตำบล 5) ฝ่ายจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม และ 6) กลุ่มนักท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและผู้เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเลือกแหล่งวัฒนธรรม ร้อยละ 50 ของแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดของจังหวัดสมุทรสงคราม 18 แหล่งท่องเที่ยว ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงเลือกแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง ทุกปี 9 แหล่ง และทำการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในสถานที่ 9 แห่ง เลือกแห่งละ 45 คน รวม 405 คน

ส่วนที่ 2 กลุ่มตัวอย่างผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน พระ ผู้นำกลุ่มอาชีพด้านหัตถกรรม ผู้ค้าขายของแหล่งท่องเที่ยว หัวหน้าชมรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม จากสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 9 แห่ง โดยเลือกผู้เกี่ยวข้อง 6 กลุ่มๆละ 1 คน รวม 54 คน เพื่อทำการศึกษา

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างและแหล่งท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยว	สถานที่จัดแสดงทางวัฒนธรรม	กลุ่มนักท่องเที่ยว (คน)	ผู้เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม (คน)
วัดกุฎีรินทร์กุฎีทอง	ตลาดนัดวัฒนธรรมวัดกุฎีรินทร์กุฎีทอง	45	6
วัดศรีท่าธารธรรม	วัดศรีท่าธารธรรม	45	6
วัดอัมพวันเจติยาราม	วัดอัมพวันเจติยาราม	45	6
อุทยานพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	อุทยานพระบรมราชานุสรณ์ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	45	6
มูลนิธิอัมพวา – ชัยพัฒนานุรักษ์	มูลนิธิอัมพวา – ชัยพัฒนานุรักษ์	45	6
วัดลาดเป้ง	วัดลาดเป้ง	45	6
วัดเพชรสมุทรวรวิหาร	วัดเพชรสมุทรวรวิหาร	45	6
ชุมชนอัมพวา	ชุมชนอัมพวา	45	6
ชุมชนบ้านปากมาบ	ชุมชนบ้านปากมาบ	45	6
รวม		405	54

วิธีการเก็บข้อมูล ใช้การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

ทางคณะผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการเก็บข้อมูลโดย

1) ใช้วิธีการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งพื้นที่กับกลุ่มนักท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรม 9 แหล่งๆละ 45 คน รวม 405 คน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์

2) ทำการสัมภาษณ์ด้านศักยภาพการจัดการด้านสถานที่และการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม จำนวน 54 คน

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิจัยเชิงคุณภาพวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ทำการบรรยาย กรณีศึกษา การใช้ตารางและรูปภาพที่ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้การสัมภาษณ์เจาะลึกแนวทางการดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวจากผู้ทรงคุณวุฒิ

สรุปผลการวิจัย

จากผลวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามเป็นหญิง จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 59.1 เป็นชาย จำนวน 166 คน คิดเป็นร้อยละ 40.9 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.39 และอายุ 20-30 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 20.74 ตามลำดับ ส่วนอายุของนักท่องเที่ยวที่น้อยที่สุด คืออายุต่ำกว่า 46 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.35 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรีส่วนใหญ่ จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 49.38 มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 37.03 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 30,001-40,000 บาท จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 26.17

นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อศักยภาพการดึงดูดทางวัฒนธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ลักษณะกิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตแบบแท้จริง ในชุมชน ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.49$) ส่วนด้านอื่นๆ มีลักษณะการจัดกิจกรรมระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ย ได้แก่ มีศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่น่าประทับใจแต่ละแหล่งท่องเที่ยว และการบริการอาหารพื้นเมืองที่ไม่มีให้สัมผัสโดยทั่วไป ($\bar{x} = 4.36$) มีป้ายอธิบายข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้ทราบประวัติของสถานที่ ($\bar{x} = 4.30$) และการเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่จัดกิจกรรมมีความสะดวกเข้าถึงได้ง่าย ($\bar{x} = 4.23$) ตามลำดับ และพบว่า มีป้ายสัญลักษณ์บอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่จัดกิจกรรมต่างๆ ชัดเจนมีการดำเนินการระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.38$)

จากการศึกษา การจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว พบว่า เมืองค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ การวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว การจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การจัดการให้เกิดคุณภาพการบริการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว การจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม

การจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวมให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมาก ($\bar{x} = 4.06$) ด้านการวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุด คือ มีการนำวิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารแหล่งท่องเที่ยวไปใช้ ($\bar{x} = 4.36$) การจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุด คือ มีการให้ชุมชน สมาคม และชมรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม ($\bar{x} = 4.15$) การจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุด คือ มีการจัดเก็บข้อมูลหรือแสดงเพื่อสามารถชมกิจกรรมอย่างชัดเจน ($\bar{x} = 4.49$) การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุดคือ มีการจัดสถานที่จำหน่ายของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.36$) จัดให้มีห้องน้ำ / สุขาที่สะอาดถูกสุขลักษณะสำหรับนักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.30$) ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุดคือ มีการจัดให้มีการอบรมด้านภาษาต่างประเทศและผู้เกี่ยวข้อง ($\bar{x} = 4.49$) การจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของ แหล่งท่องเที่ยว ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุดคือ มีการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดรายได้กับชุมชนในท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.49$) การจัดการด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุดคือ จัดให้มีการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องใน

ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม ($\bar{x}=4.23$) สำหรับการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว สามารถสรุปลำดับการให้ความสำคัญและควรดำเนินการกิจกรรมมากที่สุด

แนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม

จากการสัมภาษณ์ถึงลักษณะการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดสมุทรสงคราม คณะผู้วิจัยได้นำลักษณะศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และด้านกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวมาคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุดมาเป็นแนวทางการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เกี่ยวข้องจำนวน 54 คน โดยสัมภาษณ์ถึงแนวทางการพัฒนากิจกรรมทางวัฒนธรรมพบว่า จังหวัดสมุทรสงครามมีการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวตามองค์ประกอบเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการดำเนินการแล้วในช่วงที่ผ่านมา 5 ปี เช่น การจัดตั้งคณะทำงานผู้รับผิดชอบกิจกรรม มีการจัดสรรพื้นที่ความรับผิดชอบของแหล่งท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน มีการให้ชุมชน สมาคม และชมรม มีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม มีการจัดสรรพื้นที่ความรับผิดชอบของแหล่งท่องเที่ยวระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน จัดให้มีห้องน้ำ / สุขาที่สะอาดถูกสุขลักษณะสำหรับนักท่องเที่ยว จัดให้มีการบริการด้านอาหารและเครื่องดื่มที่สะอาดและถูกสุขลักษณะในแหล่งท่องเที่ยว มีการส่งเสริม สนับสนุนที่ก่อให้เกิดรายได้กับชุมชนในท้องถิ่น จัดให้มีกิจกรรมรณรงค์ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว และส่วนใหญ่อยู่ ระหว่างการพัฒนาภายใน 3 ปี เช่น การวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ มีการนำวิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารแหล่งท่องเที่ยวไปใช้ มีการติดตามและประเมินผลตามแผนที่วางไว้อย่างต่อเนื่อง การจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ มีการจัดภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่ มีการพัฒนา หรือปรับปรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง สำหรับการจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอยู่ระหว่างการพัฒนาทั้งหมด สำหรับการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ จัดให้มีระบบเตือนภัยหรือระบบรักษาความปลอดภัยมีการจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ และ พบว่า การจัดการให้เกิดคุณภาพการการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และการจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ระหว่างพัฒนา

จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง 54 คน พบว่า ได้ให้แนวทางการจัดกิจกรรมแต่ละแหล่งพื้นที่ในด้านศักยภาพดึงดูดใจและการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงครามตามลักษณะพื้นที่ในการจัดกิจกรรม โดยพบว่า ด้านศักยภาพดึงดูดใจของสถานที่ในการจัดกิจกรรมแตกต่างกัน เช่น สถานที่จัดกิจกรรมในวัดส่วนใหญ่เน้นด้านการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตแบบแท้จริงในชุมชน จัดให้มีห้องน้ำ / สุขาที่สะอาด มีการจัดสถานที่จำหน่ายของที่ระลึก มีการพัฒนา หรือปรับปรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง มีการอนุรักษ์แหล่ง ท่องเที่ยวและกิจกรรมทางวัฒนธรรมให้อยู่ในสภาพที่ดี และมีการจัดกิจกรรมที่เน้นจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนในท้องถิ่น สำหรับพื้นที่ของราชการ เช่น อุทยานพระบรมราชานุสรณ์พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พบว่า ด้านศักยภาพดึงดูดใจของสถานที่ในการจัดกิจกรรมโดยส่วนใหญ่ การพัฒนา หรือปรับปรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง มีการนำวิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารแหล่งท่องเที่ยวไปใช้บริหารสถานที่และกิจกรรมทางวัฒนธรรม การจัดให้มีการอบรมด้าน

ภาษาต่างประเทศและผู้เกี่ยวข้อง จัดให้มีห้องน้ำ / สุขาที่สะอาด มีการจัดสถานที่จำหน่ายของที่ระลึก มีป้ายอธิบาย ข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประวัติของสถานที่

จากการสัมภาษณ์ข้อมูลผู้เกี่ยวข้อง มีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา ดังนี้ 1) ควรมีการพัฒนาด้านการ สืบค้น สืบสาน อนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณี 2) ควรมีการนำเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่นซึ่งเป็นจุดดึงดูด สำคัญด้านการท่องเที่ยวมาประชาสัมพันธ์ 3) ควรพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและให้มีผู้ตรวจสอบมาตรฐานแหล่ง ท่องเที่ยวเพื่อยกระดับมาตรฐานในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 4) ควรให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในประเพณี 5) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจต่อวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และ วัฒนธรรมของท้องถิ่น 6) การสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการรักษาวัฒนธรรมและคุณค่าของ สภาพแวดล้อมและให้ชุมชนท้องถิ่น 7) การเน้นจุดดึงดูดความสนใจสามารถสร้างความประทับใจและความพึง พอใจให้แก่นักท่องเที่ยว 8) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ความปลอดภัย และความหลากหลายของกิจกรรมการ ท่องเที่ยว 9) ความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิตภูมิปัญญา และองค์ความรู้ 10) ความต่อเนื่องของการสืบสาน วัฒนธรรมประเพณีรวมทั้งชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวได้อย่างดี

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องด้านการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลต่างๆมาสรุป การจัดการการดำเนินกิจกรรมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า ศักยภาพการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม และสถานที่การจัดกิจกรรม รวมทั้งกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่มีการจัดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพการดึงดูด ด้านกิจกรรมทางวัฒนธรรมและสถานที่การจัดกิจกรรม ด้านมีกิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิต แบบแท้จริงในชุมชน และมีการให้ผู้ที่ท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมของสถานที่สำหรับ การจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวพบว่า มีด้านการจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่ง ท่องเที่ยวในส่วนของการจัดเก็บข้อมูลหรือแสดงเพื่อสามารถชมกิจกรรมอย่างชัดเจน การจัดการให้เกิดคุณภาพ การจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวในส่วนของการจัดให้มีการอบรมด้านภาษาต่างประเทศ และผู้เกี่ยวข้อง การจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวในส่วนของการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิด รายได้กับชุมชนในท้องถิ่น ดังตารางและภาพต่อไปนี้

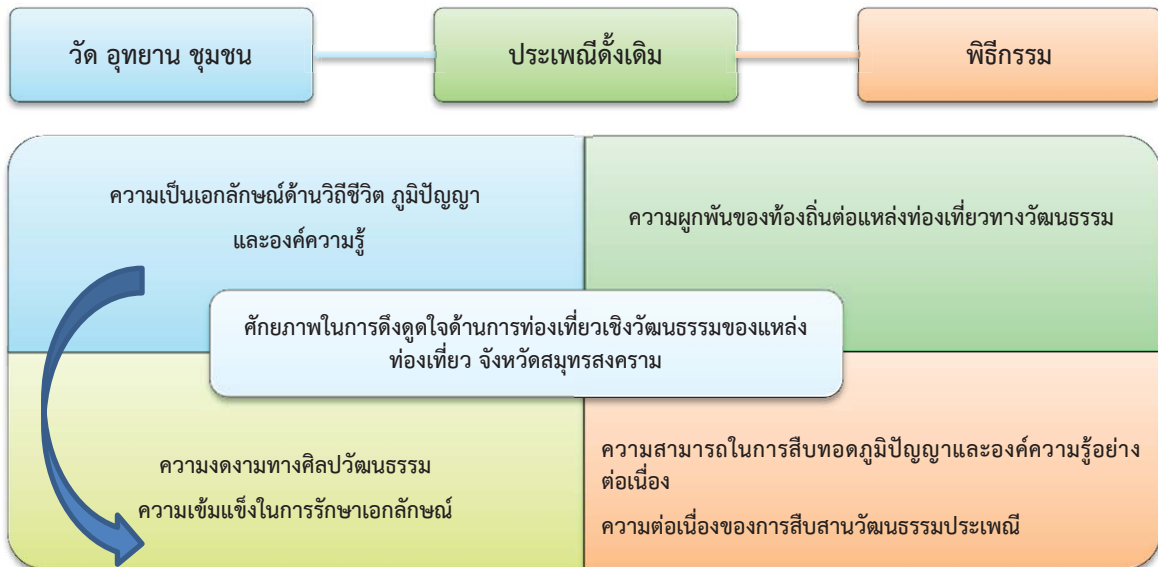
ตารางที่ 2 แนวทางการจัดการการดำเนินกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม

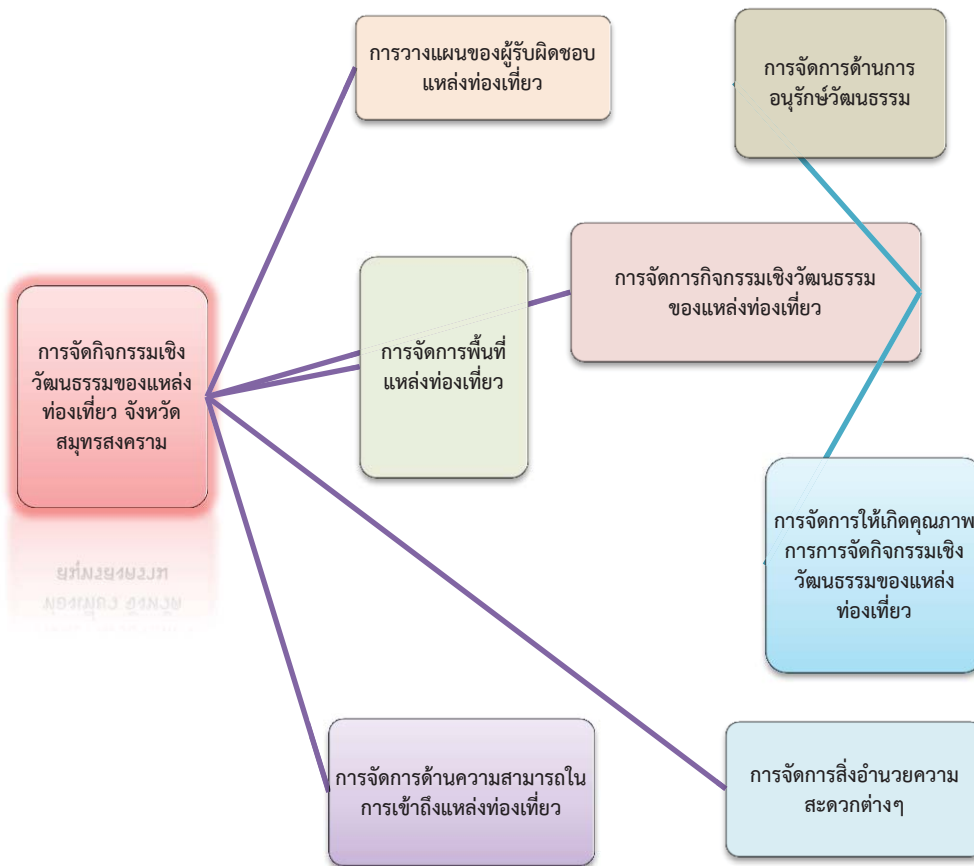
ศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของจังหวัดสมุทรสงคราม	แนวทางการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว
มีกิจกรรมต้อนรับนักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสวิถีชีวิตแบบแท้จริงในชุมชน	การวางแผนของผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว
มีศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่น่าประทับใจ แต่ละแหล่งท่องเที่ยว	มีการนำวิสัยทัศน์และทิศทางการบริหารแหล่งท่องเที่ยวไปใช้
การบริการอาหารพื้นเมืองที่ไม่มีให้สัมผัสโดยทั่วไป	มีการจัดเตรียมพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม
มีป้ายอธิบายข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติของสถานที่	มีการพัฒนา หรือปรับปรุงบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง
การเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่จัดกิจกรรมมีความสะดวก เข้าถึงได้ง่าย	มีการจัดการด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สะดวก
มีการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมทางวัฒนธรรมให้อยู่ในสภาพที่ดี	มีการจัดเก็บข้อมูลหรือแสดงเพื่อสามารถชมกิจกรรมอย่างชัดเจน
มีการให้ผู้ท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมการทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมของสถานที่	มีการกำหนดช่วงเวลาในการเข้าพื้นที่ที่เหมาะสม
การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ	มีการแสดงข้อมูลข่าวสารในการเดินทางได้อย่างสะดวก
มีการจัดสถานที่จำหน่ายของที่ระลึกให้แก่นักท่องเที่ยว	มีการจัดให้มีการอบรมด้านภาษาต่างประเทศและผู้เกี่ยวข้อง
จัดให้มีห้องน้ำ / สุขาที่สะอาดถูกสุขลักษณะสำหรับนักท่องเที่ยว	มีการจัดให้มีพนักงานบริการข้อมูล ประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอ
มีการจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์อำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ	มีการประเมินคุณภาพการจัดกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว
	มีการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดรายได้กับชุมชนในท้องถิ่น
	มีการจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และชุมชนในท้องถิ่น
	มีการจัดการด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมอย่างถูกต้องและถูกวิธี
	จัดให้มีการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ และผู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม

แนวทางการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม

จากตารางข้างต้น พบว่า ศักยภาพในการดึงดูดด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ของจังหวัดสมุทรสงครามมี 3 ส่วนได้แก่ วัด อุทยาน ชุมชน ซึ่งให้ความสำคัญต่อประเพณีดั้งเดิมและพิธีกรรมต่างๆ ของจังหวัดมาเป็นแนวทางการสร้างกิจกรรมทางวัฒนธรรม โดยเน้นความเป็นเอกลักษณ์ด้านวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และองค์ความรู้และองค์ความรู้ ความผูกพันของท้องถิ่นต่อแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ความงดงามทางศิลปวัฒนธรรม ความเข้มแข็งในการรักษาเอกลักษณ์ ความสามารถในการสืบทอดภูมิปัญญาและองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง ความต่อเนื่องของการสืบสานวัฒนธรรมประเพณี สำหรับการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม พบว่า ความเหมาะสมด้านการจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในส่วนของการจัดเก็บข้อมูลหรือแสดงเพื่อสามารถชมกิจกรรมอย่างชัดเจน การจัดการให้เกิดคุณภาพการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวในส่วนของมีการจัดให้มีการอบรมด้านภาษาต่างประเทศและผู้เกี่ยวข้องมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด การจัดการกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวในส่วนของมีการส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดรายได้กับชุมชนในท้องถิ่น ดังภาพต่อไปนี้

แนวทางการจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม
(อุดม สมบูรณ์ผลและคณะ, 2558)

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. จากการศึกษาี้ คณะผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นจริงของแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถนำไปเป็นแนวทางการวางแผนด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการ ด้านประเพณีตามวิถีชีวิตที่ดีได้
2. จากการศึกษา พบว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้เพิ่มให้กับชุมชน ทั้งยังเป็นการแสดงความเชื่อ ความศรัทธาและสร้างความสุขทางด้านจิตใจให้กับประชาชนที่มาท่องเที่ยว ดังนั้น การจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานตามหลักของสถานที่ การสร้างภาพลักษณ์จึงกล่างเป็นส่วนสำคัญ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเฉพาะลักษณะและกิจกรรมตามประเพณี แต่ไม่ได้มีการศึกษาถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้นหากมีการศึกษาต่อไปควรมีการศึกษาถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าต้องการแสดงออกหรือปัจจัยใดที่ผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป ทั้งนี้ควรศึกษาทั้งวิจัยเชิงคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนาภรณ์ อินทวงศ์และคณะ. (2554). **แนวทางการพัฒนานวัตกรรมแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดพิษณุโลก**. ทูลสนับสนุนการวิจัยของมหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- _____. (2556). **แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดพิษณุโลก**. ทูลสนับสนุนการวิจัยของมหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2557). **ข่าวจากเว็บไซต์**. ค้นเมื่อ 4 เมษายน 2557, จาก <http://www.m-culture.go.th/samutsongkhram>.
- กันทิมา จินโต. (2550). **ศักยภาพของชุมชนย่านคลองดำเนินสะดวกในการจัดการท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home stay)**. ปริญญาานิพนธ์ วท.ม (การวางแผนและการจัดการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปวีณา ทองบุญยัง(2556). **รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านบาก ตำบลบ้านบาก อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร**. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่. ปีที่ 5 ฉบับที่ 4 (มีนาคม-เมษายน 2556).
- เปรมชญา ชนะวงศ์และคณะ. (2553). **การพัฒนาศักยภาพชุมชนบนเพื่อการพึ่งตนเองบนฐานทุนทางสังคม**. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- นงลักษณ์ จันทาภากุล และนรินทร์ สังข์รักษา. (2556). **การศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวเขาเงิน จังหวัดราชบุรี**. วารสารวิทยบริการ. ปีที่ 24 ฉบับที่ 2 เมษายน-มิถุนายน.
- ยลรวี สิทธิชัย. (2552). **Celebrity Endorsement ขององค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว**. **จุลสารท่องเที่ยว**. ฉบับที่ 4/2552 ตุลาคม-ธันวาคม.
- วไลลักษณ์ น้อยพยัคฆ์. (2551). **นวัตกรรมการท่องเที่ยว**. **จุลสารท่องเที่ยว**. ฉบับที่ 2/2551 เมษายน – มิถุนายน.
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. (2550). **คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพ แหล่งท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- แสงแข บุญศิริ. (2557). **มาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว**. กรมท่องเที่ยวและสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อัจฉรา หลาวทอง. (2555). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมการพัฒนาและการจัดการกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและธรรมชาติอย่างยั่งยืนกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง 1**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อุดม สมบูรณ์และคณะ. (2558). **รูปแบบการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม**. ทูลสนับสนุนการวิจัยมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์.

การวิเคราะห์ผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล
ภาคตะวันออกของประเทศไทย
AN ANALYSIS OF THE IMPACTS OF A NEW SCENIC ROUTE ALONG
THE EASTERN SEABOARD OF THAILAND

อรอุมา บุญพูน¹ กนก พานทอง² ประวิทย์ ทองไชย³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของถนนฯ จำแนกตามเพศ อาชีพหลัก และภูมิลำเนา กลุ่มตัวอย่างเป็นสมาชิกในชุมชน นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการที่ใช้บริการถนนเพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล จำนวน 880 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่ม จำนวน 17 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ค่าสถิติพื้นฐาน การทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัย ปรากฏว่า 1) ถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย มีผลกระทบทั้งทางบวก และทางลบต่อประชาชน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยผลกระทบทางบวก พบว่า การคมนาคมขนส่งสะดวกสบายขึ้น คนในชุมชนประกอบอาชีพหลากหลายทำให้รายได้สูงขึ้น คนในท้องถิ่นได้ออกกำลังกายสุขภาพแข็งแรง มีวิถีชีวิตแบบสังคมเมืองมากขึ้น นอกจากนี้ถนนสร้างใหม่ฯ ทำให้เกิดอาชีพใหม่ด้านธุรกิจการท่องเที่ยวมากขึ้น มีสถานประกอบการใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น เกิดผู้ประกอบการใหม่มากขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น อย่างไรก็ตามถนนสร้างใหม่ฯ ส่งผลกระทบทางลบ ได้แก่ เกิดอุบัติเหตุในชุมชนมากขึ้น การจราจรหนาแน่น เพิ่มมลพิษทางอากาศ และค่าครองชีพสูงขึ้น 2) ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของถนนสร้างใหม่ จำแนกตามเพศ อาชีพหลัก และภูมิลำเนา ปรากฏว่า เพศแตกต่างกันความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจแตกต่างกัน ($p < .05$) ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน อาชีพหลักแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบด้านประชาชน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ($p < .05$) ส่วนด้านสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ภูมิลำเนาแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบด้านประชาชน ด้านเศรษฐกิจ และด้านสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ($p < .05$) ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การท่องเที่ยว, ผลกระทบของถนนเพื่อการท่องเที่ยว, ภาคตะวันออก

Abstract

The objectives of this research were to 1) evaluate the impacts of a new scenic route along the eastern seaboard, and 2) to compare opinions regarding the impacts of the new route by gender, occupation, and domicile. The sample consisted of 880 people who had used the route, including community members, tourists, and entrepreneurs. In addition, seventeen key informants in each group were recruited for interviews. Questionnaires and semi-structured interviews were used to collect the qualitative data. Data were analyzed by descriptive statistics,

¹ นิสิตปริญญาโท วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

² ดร.,อาจารย์ประจำ วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

³ ดร.,อาจารย์ประจำ วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา

t-tests, and ANOVA. The qualitative data were analyzed by a content analysis. The results were as follows: 1) The new scenic route along the eastern seaboard had both positive and negative impacts on citizens, the community, the economy, the environment, and on tourism. Positive impacts were found to relate to comfort and to income: drivers found the route to be easy to drive, and local business people reported increased income. Local people reported more time for exercise, and indicated an appreciation of exposure to some of the cultural characteristics of the city dwellers using the route. Furthermore, the new scenic route resulted in the creation of new employment opportunities in the tourism sector, contributing a greater economic status to the community. However, the new scenic route also presented some negative impacts; these included an increase in traffic accidents and traffic jams, increased air pollution, and a rise in the cost of living. 2) Opinions regarding the impacts of the new route by gender, occupation, and domicile revealed statistically significant differences between genders regarding the economic impact ($p < .05$). There were differences by occupation level when looking at the human, economic, social, and touristic impacts ($p < .05$). Moreover, there were significant differences by domicile on human, economic, and environment impacts ($p < .05$).

Keywords : Tourism, Impact of scenic route, The Eastern

บทนำ

ปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก ทำให้เศรษฐกิจโลกมีการแข่งขันอย่างเสรีและมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วก่อให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ และยังส่งผลกระทบต่อสมรรถนะการแข่งขันของประเทศ ดังนั้น ประเทศต่างๆ จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศของตนให้ทัดเทียมกับประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการบริหารประเทศมีการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น ดังนั้น กระทรวงคมนาคมได้กำหนดให้กรมทางหลวงชนบทมีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านทางหลวงการก่อสร้างและบำรุงรักษาทางหลวงให้มีโครงข่ายทางหลวงที่สมบูรณ์ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศเพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัยในการเดินทางและยังสนับสนุนการคมนาคมขนส่งการท่องเที่ยว การพัฒนาการเมืองอย่างบูรณาการ และยังยื่น แก้ไขปัญหาการจราจรโดยการสร้างทางเชื่อม (Missing Link) ทางเลี้ยว (By Pass) ทางลัด (Shortcut) รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาทางหลวงท้องถิ่นให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์ และพันธกิจกรมทางหลวงชนบทได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกเพื่อใช้กำหนดกลยุทธ์ และแนวคิดในการบริหารจัดการ ทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตอย่างมั่นคง และส่งผลโดยตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนทั้งในพื้นที่ชนบทและเมืองอย่างกว้างขวางให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณะอย่างทั่วถึงทำให้อัตราคุณภาพชีวิตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

ถนนเลียชชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกในกลุ่มจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ได้ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จตามแผน โดยกรมทางหลวงชนบท แต่ยังมีปัญหาหลายด้านที่ส่งผลกระทบต่อหลายฝ่าย

ที่ได้รับทั้งประโยชน์ และผลกระทบในเชิงบวก และเชิงลบแตกต่างกันไป เช่น หลังจากที่มีถนนเส้นนี้ ประชาชนอาจได้รับอันตรายจากอุบัติเหตุมากขึ้น มีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นทำให้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ค่าครองชีพสูงขึ้น ของกินของใช้ราคาแพงขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจหรืออาจมีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากกว่าเดิม ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุภาวดี ฮะมะณี, 2557, หน้า 109) กิจกรรมของมนุษย์ที่ปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เพิ่มขึ้นเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการเพิ่มความเป็นกรดของทะเล ซึ่งเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในระดับโลกบทความวิชาการนี้ ประเมินความเป็นไปได้ของผลกระทบด้านเศรษฐกิจ และสังคมจากการเพิ่มความเป็นกรดของทะเล บริเวณอ่าวไทย โดยการศึกษาผลกระทบที่มีต่อระบบนิเวศทางทะเล และชายฝั่งและการบริการทางระบบนิเวศ ผลกระทบทางนิเวศวิทยาเกิดขึ้นในชนิดพันธุ์ แหล่งที่อยู่ และกระบวนการทางนิเวศวิทยาต่าง ๆ ภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบมาก ได้แก่ การท่องเที่ยว และนันทนาการ การประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การสะสมคาร์บอน มูลค่าการคงอยู่ และมูลค่าเพื่อลูกหลานของชนิดพันธุ์ และแหล่งที่อยู่บทความวิชาการนี้ ยังมุ่งเน้นถึงข้อจำกัดของข้อมูลด้านนิเวศวิทยา และด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ใช้สำหรับประเมินผลกระทบจากการเพิ่มความเป็นกรดของทะเลบริเวณอ่าวไทยถนนเพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย ได้มีการประเมินผลลัพธ์และระดับความสำเร็จโครงการในมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว ซึ่งดำเนินการโดยสำนักแผนงาน กรมทางหลวงชนบท กระทรวงคมนาคม ร่วมกับวิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยครั้งนั้น การวิจัยนี้มีการประเมินผลลัพธ์และระดับความสำเร็จโครงการก่อสร้างโครงข่ายถนนสายรองเลียบชายฝั่งทะเลระยอง จันทบุรี และตราด พ.ศ. 2558 ในมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว แต่ยังไม่ได้วิเคราะห์ในเรื่องผลกระทบ ผู้วิจัยจึงสนใจนำข้อมูลทุติยภูมิที่ได้จากโครงการดังกล่าวมาวิเคราะห์ผลกระทบของถนนเพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย จำแนกกลุ่มตามเพศ อาชีพหลัก และภูมิลำเนา ผลจากการวิเคราะห์สามารถนำไปพัฒนางานหรือปรับปรุงแผนงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย จำแนกตามเพศ อาชีพหลัก และภูมิลำเนาของผู้ใช้ถนนเพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิเคราะห์ผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย และวิเคราะห์ผลกระทบของถนนเพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย โดยจำแนกตามเพศ อาชีพหลัก และภูมิลำเนาของถนนเพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงของประเทศไทย ซึ่งผู้ใช้ถนนที่มีความแตกต่างดังกล่าวอาจได้รับผลกระทบ

แตกต่างกัน โดยใช้กรอบแนวคิด โดยใช้รูปแบบการประเมิน Development Assistance Committee of the Economic Cooperation and Development (OECD/DAC) ค.ศ. 1991

สมมติฐานของการวิจัย

1. ผู้ใช้ถนนที่มีเพศแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยแตกต่างกัน
2. ผู้ใช้ถนนที่มีอาชีพหลักแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยแตกต่างกัน
3. ผู้ใช้ถนนที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) ในแนวทางการวิจัยแบบ Convergent – parallel Approach ที่มีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพพร้อมกันในคราวเดียว ด้วยแบบแผนการวิจัยในรูปแบบ Data-Validation Design (Edmonds & Kennedy, 2017, p.185) สามารถสรุปขั้นตอนออกมาได้ 2 ส่วน ดังนี้

ระยะที่ 1 การประเมินผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบไปด้วย 4 กลุ่ม ที่ใช้บริการถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากโครงการประเมินผลลัพธ์ ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้เสีย โครงการก่อสร้างโครงข่ายถนนสายรองเลียบริมชายฝั่งทะเล จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด (2558) ระหว่างวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2558 – 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 โดยผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งในผู้เก็บรวบรวมข้อมูลในโครงการฯ ดังกล่าว โดยมีรายละเอียดมีดังนี้

- 1.1 กลุ่มสมาชิกในชุมชน (ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ผู้อยู่อาศัยตามถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย) จำนวน 220 คน
- 1.2. กลุ่มนักท่องเที่ยว (นักท่องเที่ยว ผู้ผ่านทางตามถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย) จำนวน 220 คน
- 1.3. กลุ่มผู้ประกอบการ (ผู้ประกอบการภาคเกษตรอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว) จำนวน 440 คน
- 1.4. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 17 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 แบบสอบถาม สำหรับกลุ่มสมาชิกในชุมชน กลุ่มนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้ประกอบการ แบ่งออกเป็น 3 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้นำชุมชน/ชาวบ้าน/ผู้อยู่อาศัยตามเส้นทาง ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว/ผู้ผ่านทาง และ ชุดที่ 3แบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลกับผู้ประกอบการภาคเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว โดยแต่ละชุดประกอบไปด้วย 3 ตอน

โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาใช้ในตอนที 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับผลกระทบของถนนเพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทยเท่านั้น และส่วนของข้อเสนอแนะ

2.2 แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับความพึงพอใจ และความเชื่อมั่นของผู้ใช้ถนนสายรองเลียบชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 17 คน โดยมีแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกมีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายเปิด ประกอบด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ และข้อคำถามด้านผลกระทบของถนนเพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทยได้แก่

1. ผลกระทบด้านประชาชน (มีความสะดวกในการเดินทางมากขึ้นหรือไม่ การดำเนินชีวิตของประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร)
2. ผลกระทบด้านสังคม (สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางไหน มีลักษณะเป็นอย่างไร)
3. ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ (ถนนเส้นนี้ส่งผลต่อเศรษฐกิจในชุมชนอย่างไร แหล่งรายได้ของชุมชนคือรายได้จากอะไร)
4. ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (หลังจากก่อสร้างถนนฯ สิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ส่งผลกระทบต่ออย่างไรบ้าง)
5. ผลกระทบด้านการท่องเที่ยว (มีแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นหรือไม่ แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่มีลักษณะอย่างไร การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความสะดวกมากขึ้นหรือไม่)

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์ผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จำแนกตามเพศ อาชีพหลัก และภูมิฐานะของผู้ใช้ถนนเพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบไปด้วย 4 กลุ่มที่ใช้บริการถนนเพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากโครงการประเมินผลลัพธ์ ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้เสียโครงการก่อสร้างโครงข่ายถนนสายรองเลียบชายฝั่งทะเล จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พ.ศ.2558 ระหว่างวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2558–31 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 โดยผู้วิจัยเป็นส่วนหนึ่งในผู้เก็บรวบรวมข้อมูลในโครงการฯ ดังกล่าว โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1.1 กลุ่มสมาชิกในชุมชน (ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน ผู้อยู่อาศัยตามถนนเพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย) จำนวน 220 คน
- 1.2. กลุ่มนักท่องเที่ยว (นักท่องเที่ยว ผู้ผ่านทางตามถนนเพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย) จำนวน 220 คน
- 1.3. กลุ่มผู้ประกอบการ (ผู้ประกอบการภาคเกษตรอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว) จำนวน 440 คน
- 1.4. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 17 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามสำหรับกลุ่มสมาชิกในชุมชนกลุ่มนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้ประกอบการ แบ่งออกเป็น 3 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับผู้นำชุมชน/ชาวบ้าน/

ผู้อยู่อาศัยตามเส้นทาง ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว/ผู้ผ่านทาง และ ชุดที่ 3 แบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลกับผู้ประกอบการภาคเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว โดยแต่ละชุดประกอบไปด้วย 3 ตอน โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาใช้ในการตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทยเท่านั้นและส่วนของข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลของโครงการ

ประเมินผลลัพธ์ ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โครงการก่อสร้างโครงข่ายถนนสายรองเลียบชายฝั่งทะเล จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พ.ศ.2558 จะแบ่งเป็น 2 ระยะ โดยเป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก และเป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งการศึกษาวิจัยนี้เป็นการนำข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ที่ได้จากรายงานโครงการประเมินผลลัพธ์ ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โครงการก่อสร้างโครงข่ายถนนสายรองเลียบชายฝั่งทะเล จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด พ.ศ.2558 ซึ่งผู้วิจัยเป็นหนึ่งในผู้ช่วยนักวิจัยในการศึกษาครั้งนี้ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก พร้อมสถานที่ให้สัมภาษณ์ และวันที่สัมภาษณ์โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบกับการบันทึกเสียง และถอดเทปบันทึกเสียงแบบคำต่อคำ (Verbatim) ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 17 คน ประกอบด้วย

- 1.1 นัคสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก
- 1.2 สัมภาษณ์เชิงลึก
- 1.3 บันทึกเทปการสัมภาษณ์เชิงลึก
- 1.4 ถอดเทปบันทึกเสียงแบบคำต่อคำ (Verbatim)

การเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึกตามแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกขออนุญาต บันทึกเสียงและนำมาถอดเทปบันทึกเสียงแบบคำต่อคำ (Verbatim) โดยผู้ช่วยวิจัยแจกเอกสารแนะนำถนนเฉลิมบูรพาชลทิศและสัมภาษณ์เชิงลึก รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก สถานที่สัมภาษณ์ และวันที่สัมภาษณ์

2. การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ครั้ง ครั้งละ 440 คน ครั้งที่ 1 เก็บข้อมูลภาคสนามระหว่างวันที่ 2-31 มีนาคม พ.ศ. 2558 จำนวน 440 คน และครั้งที่ 2 เก็บข้อมูลภาคสนาม ในวันที่ 1-31 พฤษภาคม พ.ศ. 2558 จำนวน 440 คน โดยแบบสอบถาม ชุดที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามคือ ผู้นำชุมชน/ชาวบ้าน/ผู้อยู่อาศัยตามเส้นทาง จำนวน 440 คน แบบสอบถาม ชุดที่ 2 ผู้ตอบแบบสอบถามคือ นักท่องเที่ยว/ผู้ผ่านทาง จำนวน 220 คน และแบบสอบถาม ชุดที่ 3 ผู้ตอบแบบสอบถามคือผู้ประกอบการภาคเกษตร อุตสาหกรรม และ การท่องเที่ยว จำนวน 220 คน วิธีเก็บข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยเป็นหนึ่งในผู้ช่วยนักวิจัยในการศึกษาครั้งนั้นมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาจากข้อมูลการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 17 คน

3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของถนนเพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จำแนกตามเพศ อาชีพหลัก และภูมิลำเนา ด้วยค่าสถิติพื้นฐานโดยใช้การทดสอบค่าสถิติที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวน (ANOVA) จำนวน 880 คน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ใช้ถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ใช้ถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จำแนกตามเพศ

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ	หญิง	413	46.9
	ชาย	467	53.1
	รวม	880	100.0

จากตารางที่ 1 ปรากฏว่า ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ใช้ถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย ด้านเพศ ผลการวิเคราะห์พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงโดยกลุ่มตัวอย่างเพศชาย มีจำนวน 467 คน (ร้อยละ 53.1) และเพศหญิง มีจำนวน 413 คน (ร้อยละ 46.9) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ใช้ถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จำแนกตามอาชีพหลัก

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพหลัก	เกษตรกร	140	15.9
	รับจ้างทั่วไป	130	14.8
	พนักงานบริษัท	107	12.2
ภูมิฐานะ	นักเรียน/นักศึกษา	94	10.7
	ผู้ประกอบการธุรกิจ/ค้าขาย	240	27.3
	แม่บ้าน	51	5.8
	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น	98	11.1
	ว่างงาน และเกษียณอายุ	20	2.3
	รวม	880	100.0

จากตารางที่ 2 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ใช้ถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย ด้านอาชีพหลัก ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพผู้ประกอบการธุรกิจ/ค้าขาย จำนวน 240 คน (ร้อยละ 27.3) รองลงมาเป็นอาชีพเกษตรกร มีจำนวน 140 คน (ร้อยละ 15.9) รับจ้างทั่วไป 130 (ร้อยละ 14.8) พนักงานบริษัทมีจำนวน 107 คน (ร้อยละ 12.2) ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น มีจำนวน 98 คน (ร้อยละ 11.1) นักเรียน/นักศึกษา มีจำนวน 94 คน (ร้อยละ 10.7) แม่บ้าน มีจำนวน 51 คน (ร้อยละ 5.8) ส่วนว่างงาน และเกษียณอายุ มีจำนวน 20 คน (ร้อยละ 2.3) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของผู้ใช้ถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จำแนกตามภูมิภาค

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ภูมิภาค	ระยอง	316	35.9
	จันทบุรี	347	39.4
	ตราด	37	4.2
	จังหวัดอื่น ๆ	180	20.5
	รวม	880	100.0

จากตารางที่ 3 ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ใช้ถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย ด้านภูมิภาค ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดจันทบุรี จำนวน 347 คน (ร้อยละ 39.4) รองลงมา จังหวัดระยอง มีจำนวน 316 คน (ร้อยละ 35.9) จังหวัดอื่น ๆ จำนวน 180 คน (ร้อยละ 20.5) และจังหวัดตราด จำนวน 37 คน (ร้อยละ 4.2) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการประเมินผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย

ตารางที่ 4 การทดสอบ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับผลกระทบเชิงบวกด้านประชาชนจากถนนสายรองเลียบชายฝั่งทะเล จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	ระดับผลกระทบ
ผลกระทบเชิงบวก	3.73	.68	13.96	.00	มาก

* $p < .05$ (ค่าเกณฑ์ทดสอบ 3.41)

จากตารางที่ 4 ปรากฏว่า ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยการประเมินผลกระทบในเชิงบวกกับเกณฑ์ 3.41 ด้านประชาชนของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย อยู่ในระดับมาก ให้ค่า p เท่ากับ .00 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 การทดสอบ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับผลกระทบเชิงลบด้านประชาชนจากถนนสายรองเลียบชายฝั่งทะเล จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	ระดับผลกระทบ
ผลกระทบเชิงลบ	3.11	1.02	-8.76	.00	ปานกลาง

* $p < .05$ (ค่าเกณฑ์ทดสอบ 3.41)

จากตารางที่ 5 ปรากฏว่า ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยการประเมินผลกระทบในเชิงลบกับเกณฑ์ 3.41 ด้านประชาชนของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย อยู่ในระดับปานกลาง ให้ค่า p เท่ากับ .00 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการตอบแบบสอบถามผลกระทบจากถนนสายรองเลียบชายฝั่งทะเล จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด และผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก ถึงผลกระทบจากการก่อสร้างโครงข่ายถนนฯ ด้านประชาชน ปรากฏว่า ผลกระทบในเชิงบวกมีผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คนในท้องถิ่นมีงานทำมากขึ้นเนื่องจากชาวบ้านผันตัวเองมาทำรีสอร์ท คนในท้องถิ่นมีรายได้จากการประกอบอาชีพ เช่น ค้าขาย เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ทำให้ได้กำไรจากการขายสินค้า ส่วนการคมนาคมมีความสะดวกสบายขึ้นเนื่องจากการเดินทางสัญจรได้รับความสะดวกขึ้น มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สถานที่ถ่ายรูปรูปเอะมื่ออากาศที่ดี ส่วนผลกระทบในเชิงลบมีผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งพบว่ามีอันตรายจากอุบัติเหตุมากขึ้นเพราะการขับขี่ของชาวบ้านยังเป็นแบบชนบท จึงทำให้มีอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์เพิ่มขึ้นจำนวนมาก

ตารางที่ 6 การทดสอบ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับผลกระทบด้านสังคมจากถนนสายรองเลียบชายฝั่งทะเล จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	ระดับผลกระทบ
ผลกระทบ	3.67	.71	10.88	.00	มาก

* $p < .05$ (ค่าเกณฑ์ทดสอบ 3.41)

จากตารางที่ 6 ปรากฏว่า ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยการประเมินผลกระทบด้านสังคมของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทยกับเกณฑ์ 3.41 อยู่ในระดับมาก ให้ค่า p เท่ากับ .00 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการตอบแบบสอบถามผลกระทบจากถนนสายรองเลียบชายฝั่งทะเล จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด และผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก ถึงผลกระทบจากการก่อสร้างโครงข่ายถนนฯ ด้านสังคม ปรากฏว่า ผลกระทบในเชิงบวกมีผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีวิถีชีวิตแบบสังคมเมืองเพิ่มขึ้น ประกอบอาชีพขายของ สร้างอาชีพใหม่ที่เกี่ยวเนื่องกับธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชน เนื่องจากประชาชนหันมาประกอบอาชีพค้าขายกัน สุขภาพของคนในชุมชนดีขึ้น มีสถานที่ออกกำลังกายร่วมกับชุมชน คนในชุมชนมีการปั่นจักรยานเพื่อเป็นการออกกำลังกายด้วย และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้านมีมากขึ้นเนื่องจากได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนโดยการทำความสะดวกอัดห้องน้ำตามจุดพักรถ

ตารางที่ 7 การทดสอบ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับผลกระทบเชิงบวกด้านเศรษฐกิจ จากถนนสายรองเลียบชายฝั่งทะเล จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	ระดับผลกระทบ
ผลกระทบเชิงบวก	3.98	.66	25.75	.00	มาก

* $p < .05$ (ค่าเกณฑ์ทดสอบ 3.41)

จากตารางที่ 7 ปรากฏว่า ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยการประเมินผลกระทบในเชิงบวกกับเกณฑ์ 3.41 ด้านเศรษฐกิจของถนนตะวันออกของประเทศไทย อยู่ในระดับมาก ให้ค่า p เท่ากับ .00 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 8 การทดสอบ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับผลกระทบเชิงลบ ด้านเศรษฐกิจ จากถนนสายรองเลียบชายฝั่งทะเล จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	ระดับผลกระทบ
ผลกระทบเชิงลบ	3.82	.92	13.09	.00	มาก

* $p < .05$ (ค่าเกณฑ์ทดสอบ 3.41)

จากตารางที่ 8 ปรากฏว่า ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยการประเมินผลกระทบในเชิงลบกับเกณฑ์ 3.41 ด้านเศรษฐกิจของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย อยู่ในระดับมาก ให้ค่า p เท่ากับ .00 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการตอบแบบสอบถามผลกระทบจากถนนสายรองเลียบชายฝั่งทะเลจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด และผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก ถึงผลกระทบจากการก่อสร้างโครงข่ายถนนฯ ด้านเศรษฐกิจ ปรากฏว่า ผลกระทบในเชิงบวกมีผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การกระจายความเจริญให้กับท้องถิ่นดีขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี มีสถานที่ท่องเที่ยวไว้ทำมาค้าขาย ที่ดินตามแนวถนนมีราคาแพงเนื่องจากสภาพถนนตามที่ดินดีขึ้นกว่าจากเมื่อก่อน นอกจากนี้ยังมีสถานประกอบการใหม่ ๆ ทั้งในรูปแบบรีสอร์ท โรงแรม ร้านอาหาร และที่พัก การขนส่งสินค้าเกษตร ประมงสะดวกขึ้นทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ส่วนผลกระทบในเชิงลบมีผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งพบว่าค่าครองชีพสูงขึ้นของกินของใช้ราคาแพงตามไปด้วย

ตารางที่ 9 การทดสอบ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับผลกระทบ ด้านสิ่งแวดล้อมจากถนนสายรองเลียบชายฝั่งทะเล จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	ระดับผลกระทบ
ผลกระทบ	2.98	.77	-16.68	.00	ปานกลาง

* $p < .05$ (ค่าเกณฑ์ทดสอบ 3.41)

จากตารางที่ 9 ปรากฏว่า ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยการประเมินผลกระทบในด้านสิ่งแวดล้อมของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย กับเกณฑ์ 3.41อยู่ในระดับปานกลาง ให้ค่า p เท่ากับ .00 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการตอบแบบสอบถามผลกระทบจากถนนสายรองเลียบชายฝั่งทะเล จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด และผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก ถึงผลกระทบจากการก่อสร้างโครงข่ายถนนฯ ด้านสิ่งแวดล้อม ปรากฏว่า ผลกระทบในเชิงบวกมีผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทำให้เกิดมลภาวะทางเสียงเนื่องจากปริมาณรถสัญจรมากขึ้น ทำให้หนวกหู รำคาญ มีเสียงที่ดังซึ่งชาวบ้านได้รับผลกระทบอย่างมาก นอกจากนั้นยังเกิดมลพิษในอากาศจากท่อไอเสียรถเป็นอันตรายต่อสุขภาพ

อีกทั้งปัญหาการจราจรที่หนาแน่นจากจำนวนรถของนักท่องเที่ยว รถประจำทาง ส่วนปัญหาความปลอดภัยของชาวบ้านที่ใช้รถจักรยานยนต์ในการเดินทางมีการปั่นจักรยานยนต์ค่อนข้างเยอะอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุกับรถยนต์ได้ และยังมีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นเนื่องจากนักท่องเที่ยวทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง

ตารางที่ 10 การทดสอบ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับผลกระทบด้านการท่องเที่ยวจากถนนสายรองเลียบชายฝั่งทะเล จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	ระดับผลกระทบ
ผลกระทบ	4.06	.72	26.60	.00	มาก

* $p < .05$ (ค่าเกณฑ์ทดสอบ 3.41)

จากตารางที่ 10 ปรากฏว่า ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยการประเมินผลกระทบในด้านการท่องเที่ยวของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทยกับเกณฑ์ 3.41 อยู่ในระดับมาก ให้ค่า *P* เท่ากับ .00 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการตอบแบบสอบถามผลกระทบจากถนนสายรองเลียบชายฝั่งทะเล จังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด และผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก ถึงผลกระทบจากการก่อสร้างโครงข่ายถนนฯ ด้านการท่องเที่ยว ปรากฏว่า ผลกระทบในเชิงบวกมีผลค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ถนนทำให้เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกขึ้นเนื่องจากถนนเส้นนี้มีความเจริญ นักท่องเที่ยวก็เพิ่ม มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ เกิดขึ้น เนินนางพญาเป็นจุดที่นักท่องเที่ยวชอบมากที่สุด อีกทั้งเกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่นร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก รีสอร์ทสปา มีเพิ่มขึ้นจากเดิมมาก จำนวนนักท่องเที่ยวก็เพิ่มมากขึ้น มาใช้บริการที่พักอาศัยตามรีสอร์ท มาเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวได้รับความนิยมน่า และยังมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เช่นงานเทศกาลต่าง ๆ การแข่งขันแรลลี่ทำให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ท้องถิ่นก็มีรายได้เพิ่มจากการท่องเที่ยว ที่พักอาศัย โฮมสเตย์ก็เป็นตัวทำรายได้ดีเช่นกัน และยังมีภูมิทัศน์ของท้องที่ถิ่นสวยงามขึ้นเหมาะแก่การพักผ่อน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จำแนกตามเพศ อาชีพหลัก และภูมิลำเนา ของผู้ใช้ถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย

3.1 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จำแนกตามเพศ

ตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบผลกระทบด้านประชาชนของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จำแนกตามเพศ

	เพศ	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ด้านประชาชน	หญิง	413	3.71	.69	-.79	.43
	ชาย	467	3.75	.68		

* $p < .05$

จากตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบด้านประชาชนของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จำแนกตามเพศ ปรากฏว่า เพศหญิงมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.71 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .69 ส่วนเพศชายมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.75 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .68 เพศหญิง และเพศชายได้รับผลกระทบด้านประชาชนของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 12 ผลการเปรียบเทียบผลกระทบด้านเศรษฐกิจของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จำแนกตามเพศ

	เพศ	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ด้านเศรษฐกิจ	หญิง	413	3.94	.68	-2.03*	.04
	ชาย	467	4.03	.64		

**p* < .05

จากตารางที่ 12 ผลการเปรียบเทียบด้านเศรษฐกิจของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จำแนกตามเพศ ปรากฏว่า เพศหญิงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .68 ส่วนเพศชายมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.03 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .64 เพศหญิง และเพศชาย มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศชายได้รับผลกระทบด้านเศรษฐกิจของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยมากกว่าเพศหญิง

ตารางที่ 13 ผลการเปรียบเทียบผลกระทบด้านสังคมของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จำแนกตามเพศ

	เพศ	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ด้านสังคม	หญิง	413	3.64	.74	-1.36	.17
	ชาย	467	3.70	.68		

**p* < .05

จากตารางที่ 13 ผลการเปรียบเทียบด้านสังคมของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จำแนกตามเพศ ปรากฏว่า เพศหญิงมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.64 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .74 ส่วนเพศชาย มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.70 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .68 เพศหญิง และเพศชายได้รับผลกระทบด้านสังคมของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 14 ผลการเปรียบเทียบผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จำแนกตามเพศ

	เพศ	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ด้านสิ่งแวดล้อม	หญิง	413	3.03	.79	1.76	.08
	ชาย	467	2.94	.75		

**p* < .05

จากตารางที่ 14 ผลการเปรียบเทียบด้านสิ่งแวดล้อมของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จำแนกตามเพศ ปรากฏว่า เพศหญิงมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.03 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .79 ส่วนเพศชายมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.94 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .75 เพศหญิง และเพศชายได้รับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 15 ผลการเปรียบเทียบผลกระทบด้านการท่องเที่ยวของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จำแนกตามเพศ

	เพศ	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ด้านการท่องเที่ยว	หญิง	413	4.04	.75	-.89	.37
	ชาย	467	4.08	.70		

**p* < .05

จากตารางที่ 15 ผลการเปรียบเทียบด้านการท่องเที่ยวของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จำแนกตามเพศ ปรากฏว่า เพศหญิงมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.04 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .75 ส่วนเพศชายมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.08 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .70 เพศหญิง และเพศชายได้รับผลกระทบด้านการท่องเที่ยวของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยไม่แตกต่างกัน 3.2 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จำแนกตามอาชีพหลัก

ตารางที่ 16 การทดสอบความแปรปรวนผลกระทบด้านประชาชนของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยจำแนกตามอาชีพหลัก

ตัวแปรตาม	levene statistic	<i>df1</i>	<i>df2</i>	<i>p</i>
ด้านประชาชน	.73	7	872	.65

จากตารางที่ 16 ปรากฏว่า ผลการทดสอบความแปรปรวนผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ให้ค่า *p* เท่ากับ .65 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (*p* > .05) แสดงว่า ความแปรปรวนเท่ากันระหว่างกลุ่ม

ตารางที่ 17 การทดสอบความแปรปรวนผลกระทบด้านเศรษฐกิจของถนนสร้างใหม่
เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จำแนกตามอาชีพหลัก

ตัวแปรตาม	levene statistic	df1	df2	p
ด้านเศรษฐกิจ	1.02	7	872	.41

จากตารางที่ 17 ปรากฏว่า ผลการทดสอบความแปรปรวนของความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย ให้ค่า p เท่ากับ .41 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) แสดงว่า ความแปรปรวนเท่ากันระหว่างกลุ่ม

ตารางที่ 18 การทดสอบความแปรปรวนผลกระทบด้านสังคมของถนนสร้างใหม่เพื่อการ
ท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จำแนกตามอาชีพหลัก

ตัวแปรตาม	levene statistic	df1	df2	p
ด้านสังคม	1.62	7	872	.12

จากตารางที่ 18 ปรากฏว่า ผลการทดสอบความแปรปรวนผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย ให้ค่า p เท่ากับ .12 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) แสดงว่า ความแปรปรวนเท่ากันระหว่างกลุ่ม

ตารางที่ 19 การทดสอบความแปรปรวนผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของถนนสร้างใหม่
เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จำแนกตามอาชีพหลัก

ตัวแปรตาม	levene statistic	df1	df2	p
ด้านสิ่งแวดล้อม	1.57	7	872	.14

จากตารางที่ 19 ปรากฏว่า ผลการทดสอบความแปรปรวนผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย ให้ค่า p เท่ากับ .14 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > .05$) แสดงว่าความแปรปรวนเท่ากันระหว่างกลุ่ม

ตารางที่ 20 การทดสอบความแปรปรวนผลกระทบด้านการท่องเที่ยวของถนน
สร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จำแนกตามอาชีพหลัก

ตัวแปรตาม	levene statistic	df1	df2	p
ด้านการท่องเที่ยว	2.49	7	872	.02

จากตารางที่ 20 ปรากฏว่า ผลการทดสอบความแปรปรวนผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย ให้ค่า p เท่ากับ .02 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ความแปรปรวนไม่เท่ากันระหว่างกลุ่ม 3.3 ผลการวิเคราะห์ผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จำแนกตามภูมิฐานะ

ตารางที่ 21 การทดสอบความแปรปรวนผลกระทบด้านประชาชนของถนนสร้างใหม่
เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จำแนกตามภูมิภาค

ตัวแปรตาม	levene statistic	df1	df2	p
ด้านประชาชน	8.72	3	876*	.00

จากตารางที่ 21 ปรากฏว่า ผลการทดสอบความแปรปรวนผลกระทบของถนนสร้างใหม่
เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย ให้ค่า p เท่ากับ .00 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 แสดงว่า ความแปรปรวนไม่เท่ากันระหว่างกลุ่ม

ตารางที่ 22 การทดสอบความแปรปรวนผลกระทบด้านสังคมของถนนสร้างใหม่เพื่อ
การท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จำแนกตามภูมิภาค

ตัวแปรตาม	levene statistic	df1	df2	p
ด้านสังคม	.66	3	876	.58

จากตารางที่ 22 ปรากฏว่า ผลการทดสอบความแปรปรวนผลกระทบของถนนสร้างใหม่
เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย ให้ค่า p เท่ากับ .58 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
($p > .05$) แสดงว่า ความแปรปรวนเท่ากันระหว่างกลุ่ม

ตารางที่ 23 การทดสอบความแปรปรวนผลกระทบด้านเศรษฐกิจของถนนสร้างใหม่เพื่อการ
ท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จำแนกตามภูมิภาค

ตัวแปรตาม	levene statistic	df1	df2	p
ด้านเศรษฐกิจ	.84	3	876	.47

จากตารางที่ 23 ปรากฏว่า ผลการทดสอบความแปรปรวนผลกระทบของถนนสร้างใหม่
เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย ให้ค่า p เท่ากับ .47 ไม่มีนัยสำคัญทาง
สถิติ ($p > .05$) แสดงว่า ความแปรปรวนเท่ากันระหว่างกลุ่ม

ตารางที่ 24 การทดสอบความแปรปรวนผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของถนนสร้างใหม่
เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จำแนกตามภูมิภาค

ตัวแปรตาม	levene statistic	df1	df2	p
ด้านสิ่งแวดล้อม	1.45	3	876	.23

จากตารางที่ 24 ปรากฏว่า ผลการทดสอบความแปรปรวนผลกระทบของถนนสร้างใหม่
เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย ให้ค่า p เท่ากับ .21 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
($p > .05$) แสดงว่า ความแปรปรวนเท่ากันระหว่างกลุ่ม

ตารางที่ 25 การทดสอบความแปรปรวนผลกระทบด้านการท่องเที่ยวของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จำแนกตามภูมิภาค

ตัวแปรตาม	levene statistic	df1	df2	p
ด้านการท่องเที่ยว	8.34	3	876*	.00

จากตารางที่ 25 ปรากฏว่า ผลการทดสอบความแปรปรวนผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย ให้ค่า p เท่ากับ .00 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ความแปรปรวนไม่เท่ากันระหว่างกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาเชิงปริมาณ ในประเด็นทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม เกี่ยวข้องกับรายได้ อาชีพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างครอบคลุม เพื่อที่จะเปรียบเทียบถึงประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการเพิ่มขึ้นของสถานประกอบการ
2. ควรมีการศึกษาผลกระทบที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลอื่นจะได้รับผลกระทบ เช่น ผู้สูงอายุ หรือ ผู้พิการ ที่มีความลำบากในการเดินทางมาท่องเที่ยวในถนนเส้นนี้ เพื่อที่จะได้ตอบสนองความต้องการของประชาชนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการประเมินผลกระทบแต่ละด้านของถนนเพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทย จากงานวิจัยของ (ศุภย์ส่งเสริมงานวิจัยพัฒนาและนวัตกรรมเชิงพาณิชย์ด้านอุตสาหกรรม, 2014) ที่ทำการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ปรากฏว่า มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและศิลปวัฒนธรรมเกิดขึ้นทั้งในด้านบวกและด้านลบในพื้นที่ท่องเที่ยว ได้แก่ การเพิ่มรายได้ สร้างอาชีพ และการศึกษาเรียนรู้ของชาวบ้าน ส่วนด้านลบ คือ การท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการบิดเบือนของศิลปวัฒนธรรม ความไร้ระเบียบของสังคม และการกระจุกตัวของรายได้ที่เกิดขึ้นเฉพาะในกลุ่มผู้มีอิทธิพลและมีอำนาจทางการเงินที่เหนือกว่า โดยชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เนื่องจากให้ความสำคัญต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ได้รับสำหรับสถานการณ์การท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่พบว่า มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ด้วยการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่เป็นพื้นฐานการพัฒนา ทั้งนี้ ผู้ประกอบการ หน่วยงานรัฐ และกลุ่มองค์กรชุมชนมีบทบาทที่ชัดเจนต่อการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ ต่างจากชาวบ้านในระดับล่างที่ได้มีส่วนร่วมค่อนข้างน้อยซึ่งมักอยู่ในฐานะของแรงงานทางการท่องเที่ยว นอกจากนี้ในปัจจุบันการท่องเที่ยวขาดความยั่งยืนและเปลี่ยนสภาพเป็นพื้นที่เสื่อมโทรม เนื่องจาก การท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ประสบกับปัญหาการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยว การแข่งขันทางการตลาดท่องเที่ยวทั้งใน และนอกประเทศ ความเสื่อมของทรัพยากรท่องเที่ยวในพื้นที่ และข้อจำกัดของงบประมาณและนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ไม่ต่อเนื่องด้านการจัดการการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยต่อการจัดการด้านบุคลากรในระดับเหมาะสมมาก ในขณะที่การจัดการด้านสถานที่และการจัดการ

ด้านกิจกรรมในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ของจังหวัดเชียงใหม่ยังขาดความพร้อมในด้านสถานที่ที่จะรองรับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ในปัจจุบันมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่เป็นเพียงเครื่องมือประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวรองรับ ซึ่งควรส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย และสอดคล้องกับบริบททางพื้นที่ส่วนความคิดเห็นต่อสภาพสังคม และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังคงมีความประทับใจต่อสภาพสังคมที่เรียบง่าย และอัธยาศัยความมีน้ำใจของชุมชนในพื้นที่ เช่นเดียวกับความกลมกลืนระหว่างประเพณีดั้งเดิมและความทันสมัย โดยต้องการให้มีการรักษาสืบทอดศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยนี้ไว้ แต่อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกไม่ประทับใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่แสดงออกโดยการปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยว เช่น การตักตวงผลประโยชน์จากนักท่องเที่ยว และความไม่จริงใจในการให้บริการแต่อย่างไรก็ตามผลกระทบที่เกิดขึ้นอาจเกิดขึ้นตามพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมต่างถิ่น และการพัฒนาความทันสมัย จึงไม่สามารถสรุปได้ว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากการพัฒนาการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว หากแต่มีปัจจัยความเข้มแข็งของชุมชนภายในชุมชน เป็นเครื่องกำหนดว่าผลกระทบดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้หรือไม่หรือเกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงไร ดังนั้น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อบริบททางสังคม และศิลปวัฒนธรรมของชุมชน การสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมของชุมชน ยกย่องเชิดชูศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยส่งเสริมการเรียนรู้ และสืบทอดอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความตระหนัก และภูมิใจในตัวตน ให้ความรู้ความเข้าใจในหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมการกระจายรายได้ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรม จึงจะสามารถป้องกันผลกระทบทางลบที่อาจเกิดขึ้นได้

2. วิเคราะห์ผลกระทบของถนนสร้างใหม่เพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย จำแนกตาม เพศ อาชีพหลัก และภูมิลำเนา เมื่อเพศที่แตกต่างกัน ได้รับผลกระทบของถนนเพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 หมายความว่า เพศไม่มีผลต่อระดับผลกระทบของถนนเพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เนื่องจากเพศชายและเพศหญิงได้รับผลกระทบที่เท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระมหาอนุชา ทองทา, (2553) ที่ทำการศึกษารื่องความรู้และพฤติกรรมในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ซึ่งพบว่า เพศเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อระดับความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากเพศชายและเพศหญิงได้รับโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกันและสามารถรับรู้ข่าวสารได้ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ การศึกษาของ ฆานิชฐา ก้องกวิน, (2551) ที่ทำการศึกษารื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมของประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่า เพศเป็นปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

อาชีพหลักที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของถนนเพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยที่อาชีพอื่นๆที่ได้ระบุไว้มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบมากกว่าอาชีพรับจ้างทั่วไป เกษตรกร นักเรียน/นักศึกษา

ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/อปท พนักงานบริษัท ผู้ประกอบธุรกิจ/ค้าขาย และแม่บ้าน เนื่องจาก อาชีพของผู้ให้ข้อมูลที่นอกเหนือจากที่ได้ระบุไว้ 8 ข้อ มีเยอะกว่า จึงมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่แตกต่างกัน

ภูมิลำเนาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของถนนเพื่อการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกของประเทศไทยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยที่จังหวัดตราดได้รับผลกระทบมากกว่าจังหวัด ระยอง จันทบุรี และอื่นๆที่ได้ระบุไว้แล้ว

เอกสารอ้างอิง

- มานิชฐา ก้องกวิน. (2551). **ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมของประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร**. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป์. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พงศธร โกมลทัต. (2015). **ปัจจัยพื้นฐานทางการท่องเที่ยวและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของชาวไทยต่อพระราชวังบางปะอิน**. วารสารวิจัยและพัฒนา ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ . 7(3).
- พระมหาอนุชา ทองทา. (2553). **ความรู้และพฤติกรรมในการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศิลป์. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พีรกานต์ ศิริรักษ์ และณัฏฐ์ กุสิษฐ์. (2554). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต**. วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ. 2(1), 96-97.
- ศูนย์ส่งเสริมงานวิจัยพัฒนาและนวัตกรรมเชิงพาณิชย์ด้านอุตสาหกรรม. (2014). **ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย**. ค้นเมื่อ 15 เมษายน 2559, จาก<http://industry.trf.or.th>.
- สุภาวดี ฮะมะณี. (2557). **ความเป็นไปได้ในการประเมินผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการเพิ่มความเป็นกรดของทะเลบริเวณอ่าวไทย**. วารสารวิชาการ. 20, 109.
- Edmonds, W. A., & Kennedy, T. D. (2017). **An Applied Reference Guide to Research Designs Quantitative, Qualitative, and Mixed Methods (2nd ed.)**. Thousand Oaks, CA: Sage.

ธุรกิจชุมชนชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอจังหวัดตากกับศาสตร์พระราชา Community Business of Muser Hill Tribe inTak Province

วรรณพร พุทธภูมิพิทักษ์¹

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาบริบทวิถีชีวิตธุรกิจชุมชนชาวไทยภูเขาภายใต้ศาสตร์พระราชา 2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันธุรกิจชุมชนชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอและ 3. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชนเพื่อการแข่งขัน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในชุมชน (Community-based participatory action research : CPAR ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอ จังหวัดตาก จำนวน 3 หมู่บ้าน 1,830 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงบรรยายจำนวน 10 คน สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 คน การสัมภาษณ์เจาะลึก จำนวน 5 คน การสนทนากลุ่มจำนวน 10 คน ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมผลการวิจัยพบว่า ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ (1) ชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอจังหวัดตาก มีความเคร่งครัดในวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตตามบรรพบุรุษของตน มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ประการสำคัญคือ อนุรักษ์ป่า สาเหตุสำคัญคือ เพราะมีความเชื่อในสิ่งลี้ลับ ดังนั้นเมื่อนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง คนอยู่กับป่า “ปลูกป่า 3 อย่าง ได้ประโยชน์ 4 อย่าง” จึงเป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมชนเผ่ากับศาสตร์พระราชาได้อย่างดี (2) ศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจมีขีดจำกัดและจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ต่าง ๆ ประกอบด้วย การผลิตเพื่อการแข่งขัน การขาย การลงทุน และการเข้าถึงเทคโนโลยี ปัญหาเกิดจากการขาดโอกาสทางการศึกษา จากประชากร 1,830 คน มีสำเร็จปริญญาตรีเพียง 1 คน ส่วนที่เหลือการศึกษาอยู่ระดับชั้นพื้นฐาน ประถมศึกษาปีที่ 6 และ (3) รูปแบบการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชนเพื่อการแข่งขัน มีความจำเป็นทุกด้าน ตามข้อค้นพบข้อ(2) แต่จำเป็นต้องให้ความรู้และทักษะการเกษตรแผนใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับพระราชดำริในหลวงรัชกาลที่ 9 คือการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการอนุรักษ์ ดิน น้ำ ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้เนื่องจากประชากรเหล่านี้อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ป่าต้นน้ำ

คำสำคัญ : ธุรกิจชุมชน, ชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอ, ศาสตร์พระราชา

Abstract

The objectives of this research were (1) to study contexts of way of business life of Thai hill tribes under the science of the King (2) to analyze competitive potential of Thai Muserhill tribe community and (3) to present potential development model of community business for competition. The research was community-based participatory action research: CPAR and qualitative research. Population composed of Muser hill tribe communities in Tak province from 3 villages 1,830 persons. Data collection by an explanation interview 10 persons, interview 5 key informants, in-depth interview 5 persons, and focus group 10 persons together with participative observation and non-participative observation. The results found that following objective No.1 Thai Muser hill tribe in Tak province were strict in custom, tradition and way of life as their ancestors, having simple life which crucial respect of conservation of forests that is because they

¹ อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจและรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

believed in mysterious things. Thus, when applied science of the King in sufficiency economy “the people are with the forest”, “planting 3 things bring 4 benefits” there is the well blending between tribe culture and science of the King. (2) business competitive potential is limit and need to have supports in knowledge including production for competition, sales, investment, and approach to technology problem comes from lacking of education opportunity. From 1,830 persons population, only 1 person graduated bachelor degree, the rest population only graduated primary 6, and (3) the results found that business potential development model is crucial in every aspects in (2) but necessary to provide knowledge and skills in a new plan for agriculture which is friendly to environment and consistent to the Royal’s initiative which is “agricultural friendly to environment for the conservation of soil, water, natural resources. This is because this group of population live in the upstream forests.

Keywords: business, community, hill tribe, science of the King

บทนำ

การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกินพอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัด แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอควรปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญ และฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป (พระบรมราโชวาท ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยขอนแก่น 20 ธ.ค. 2516) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดินเปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือน ตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงอยู่ได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และ ลืมเสาเข็มซะด้วยซ้ำ(พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากวารสารชัยพัฒนา ประจำเดือนสิงหาคม 2542) ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์กับสังคมไทยตั้งแต่อดีตนับร้อยปี ตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ ตามภูมิภาคต่าง ๆ ใน 67 จังหวัด จำนวน 56 กลุ่ม มีประชากรรวมประมาณ 6,100,000 คนหรือร้อยละ 6.98 ของประชากรทั้งประเทศสามารถจำแนกพื้นที่ตามลักษณะการตั้งถิ่นฐานได้ 4 ลักษณะ คือ กลุ่มตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่สูงหรือชาวไทยภูเขา กลุ่มตั้งถิ่นฐานบนพื้นราบ กลุ่มชาวเล และกลุ่มอาศัยอยู่ในป่า การพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูงซึ่งในหลวงรัชกาลที่ 9 ทรงเรียกชาวเขาว่า “เป็นคนไทยแต่อยู่บนเขา” และทรงพระราชทานช่วยเหลือสงเคราะห์และพัฒนาในด้านการศึกษาดังแต่ปีพ.ศ.2506 ต่อมาในปี 2512 ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้ง “โครงการหลวง” ขึ้นเพื่อส่งเสริมการทำเกษตรที่ถูกต้องและการจัดตั้งถิ่นฐานถาวรเป็นหลักแหล่งและช่วยรักษาป่าและมีอาชีพที่มั่นคงเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (แผนแม่บทการพัฒนาชนกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย พ.ศ.2558-2560) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หน้า 3; สถาบันยุทธศาสตร์สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ.2544หน้า 155-158) ซึ่งต่อมาหน่วยราชการและภาคเอกชนได้เข้าไปร่วมส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาอาชีพตลอดมา

ชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอลาหู่ อพยพเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อประมาณ 100 ปีเศษ ในพื้นที่ทางภาคเหนือและอพยพเคลื่อนย้ายเข้าสู่จังหวัดตาก ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. 2488 บริเวณน้ำตกกลางसान อำเภอเมือง

จังหวัดตาก และอพยพเข้าสู่พื้นที่บ้านห้วยปลาหลด บ้านส้มป่อย บ้านมูเซอใหม่ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ในเวลาต่อมาปัจจุบัน มีประชากร 1,830 คน เป็นลาหู่(มูเซอดำ) กลุ่มเผ่าแล มีความเคร่งครัด ในวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อ และดำรงอัตลักษณ์ของตนอย่างเคร่งครัด มีอุปนิสัยรักความสงบ ดำรงชีพแบบเศรษฐกิจพอเพียง อยู่กับป่าดำเนินวิถีชีวิตสอดคล้องกับพระบรมราโชวาทของในหลวง รัชกาลที่ 9

เมื่อ 26 มกราคม 2517 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระราชินีนาถ พร้อมด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ และสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ ทรงเสด็จเยี่ยม ที่บ้านห้วยปลาหลด ตำบลด่านแม่ละเมา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ทรงมีกระแสพระราชดำรัสให้ “...ปลูกต้นไม้พันธุ์ต่าง ๆ เพื่ออนุรักษ์ดิน น้ำและทรัพยากรธรรมชาติ...” จากการทรงเสด็จเยี่ยมใน ครั้งนี้ ได้มีพระกระแสรับสั่งให้ทางราชการหาพื้นที่รองรับ “สร้างตลาดชาวเขา” เพื่อส่งเสริมอาชีพ ชาวไทยภูเขาให้ปรับเปลี่ยนจากการปลูกฝิ่น (ชาวไทยภูเขาจังหวัดตากประกอบด้วย มูเซอ ม้ง เย้า กะเหรี่ยง ลีซู ลัวะ) แต่เผ่าอื่น ๆ อยู่ไกลจึงไม่สนใจนำผลผลิตทางการเกษตรมาขาย จากอัตลักษณ์ของ ตลาดที่มีเผ่ามูเซอมาขาย นักท่องเที่ยวจึงนิยมเรียกตลาดนี้ว่า “ตลาดมูเซอ” ปัจจุบันตลาดดังกล่าว เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวผู้ผ่านทางซื้อผลผลิตทางการเกษตร จนขยายกิจการเป็น 2 แห่ง คือตลาด มูเซอเก่าและตลาดมูเซอใหม่ แต่ปัญหาสำคัญคือ การแข่งขันทางธุรกิจที่กำลังทวีความรุนแรง และ อำเภอแม่สอด จังหวัดตากได้รับการยกระดับการแข่งขันทางธุรกิจเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษอำเภอแม่สอด ขณะที่ชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอในพื้นที่ยังคงมีการค้าขายและการผลิตในลักษณะวิถีชีวิตชุมชนแบบพอเพียง จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงและการดำรงอยู่ของธุรกิจชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ต่อไป

คำถามการวิจัย

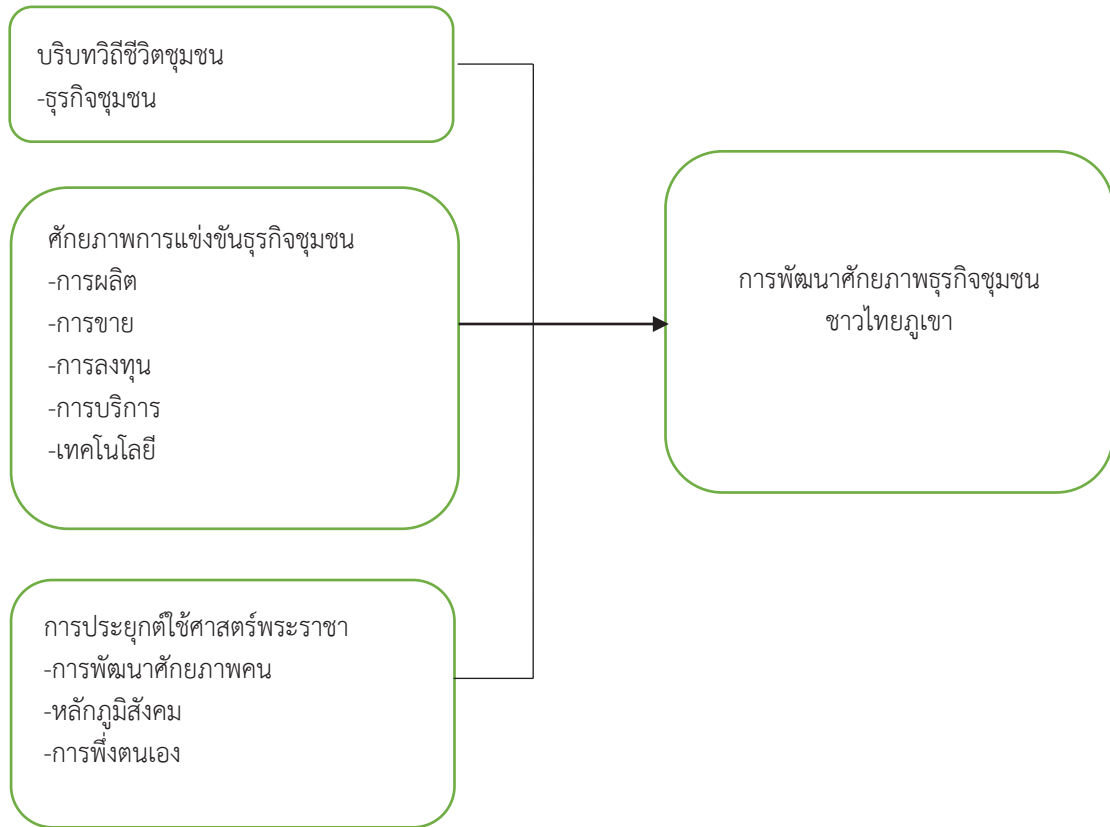
1. ชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอสามารถจะพัฒนาศักยภาพการแข่งขันทางธุรกิจเพื่อการดำรงอยู่ของชุมชน ได้หรือไม่อย่างไร
2. การนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้เชิงธุรกิจชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ สามารถกระทำได้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทวิถีชีวิตธุรกิจชุมชนชาวไทยภูเขาภายใต้ศาสตร์พระราชามา
2. เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันธุรกิจชุมชนชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอ
3. เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชนเพื่อการแข่งขัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอสามารถนำศาสตร์พระราชา มาพัฒนาศักยภาพการแข่งขันทางธุรกิจเพื่อดำรงอยู่ของชุมชน

วิธีการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในชุมชน (Community –based participatory action research : CPAR ร่วมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอ จังหวัดตาก จำนวน 3 หมู่บ้าน 1,830 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงบรรยาย จำนวน 10 คน สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 คน การสัมภาษณ์เจาะลึก จำนวน 5 คน การสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน ร่วมกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด

สิทธิเดช วงศ์ปรัชญาและคณะ,(2559 หน้า14-15; Joan Chirico.2014.pp.15-30) เห็นว่า ในศตวรรษที่ 21 เป็นจุดของการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว มีความเป็นพลวัต (Dynamics) มวลมหาชนจะเข้ามา มีบทบาทและอำนาจในการขับเคลื่อนทั้งมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการศึกษา อุปสรรคสำคัญของสังคมเศรษฐกิจพอเพียงก็คือกระแสวัตถุนิยม-บริโภคนิยม ดังนั้น การกระตุ้นการผลิต การดำเนินเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนต้องประกอบด้วย 3 มิติ คือ สังคม สิ่งแวดล้อม บรรษัทภิบาล การเติบโตทาง เศรษฐกิจจะต้องให้ความสำคัญสังคมและสิ่งแวดล้อม สิ่งที่รัฐบาลต้องตระหนักคือ การส่งเสริมเศรษฐกิจ ชุมชน การพัฒนาต้องเน้นที่สังคมระดับรากหญ้า โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ การพึ่งพิงฐานตลาดภายในประเทศ ใช้หลักของเศรษฐกิจพอเพียง (ระเบิดจากข้างในของชุมชน) การเติบโตของธุรกิจจะวัดที่ผลกำไร อย่างเดียวไม่ได้ สภาวะความเป็นโลกาภิวัตน์ทางธุรกิจจะนำไปสู่การเชื่อมโยงเครือข่ายของชุมชน ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน

จากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วภายใต้อิทธิพลของความเป็นโลกาภิวัตน์จะส่งผลต่อบริบท ของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เป็นจุดที่มีความเชื่อมโยงและทับซ้อนใน หลายมิติซึ่งจะมีผลทั้งทางบวกและทางลบต่อชุมชน โดยเฉพาะชุมชนที่ด้อยโอกาสเช่นชุมชนกลุ่ม เป้าหมายกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอในด้านการแข่งขันเชิงอุตสาหกรรม ซึ่งมีขีดจำกัดในด้าน ต่าง ๆ ทั้งยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศของทุกประเทศได้เปลี่ยนจากการพัฒนาประเทศในระบบปิด (หมายถึงการพัฒนาในเฉพาะประเทศ) เป็นการพัฒนาแบบระบบเปิด เป็นการส่งเสริมการลงทุนและ ทำธุรกิจระหว่างประเทศและชุมชนระหว่างประเทศ ซึ่งจากปัจจัยต่าง ๆ ในงานข้างต้นสามารถที่จะ นำมาพิจารณาในการศึกษาในครั้งนี้ได้อย่างดี

ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ได้ให้ความสำคัญกับ 1) ชุมชนเข้มแข็ง 2) ลดความ เหลื่อมล้ำ 3) ระบบทุนที่มีธรรมาภิบาล 4) ระบบเศรษฐกิจที่แบ่งปันได้ 5) กระจายอำนาจและศูนย์กลาง ทางเศรษฐกิจ ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจหลักของรัฐบาล ๗พัฒนาเอกประยุทธ์จันทร์โอชา ที่ให้ความสำคัญกับ 1) การศึกษาและทุนมนุษย์ 2) วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และ3) โครงสร้างเศรษฐกิจชุดใหม่

นอกจากนี้ในแผนยุทธศาสตร์กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2559-2564 ยังได้ครอบคลุมการพิจารณา และวิเคราะห์บริบทอุตสาหกรรม (SWOT Analysis) ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน (Internal Factors) จุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร 2) การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (External Factors) โอกาสและอุปสรรคในมิติต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์ต่าง ๆ และยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมให้เป็นมิตรกับสังคมและสิ่งแวดล้อม กลยุทธ์ที่สำคัญคือ ส่งเสริม สถานประกอบการให้มีการพัฒนากระบวนการผลิต ยกระดับการรองรับอุตสาหกรรมสีเขียว ใช้เทคโนโลยีที่ สะอาดเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังและการจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน

จากหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งเป็นการดำเนินงาน ในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องกับสิ่งที่อยู่รอบตัวและสามารถปฏิบัติได้จริง พระองค์ทรงยึดหลัก 3 ประการ คือ 1) การพัฒนาต้องเอา “คน” เป็นตัวตั้ง ยึดหลักผลประโยชน์ของประชาชนและการมี

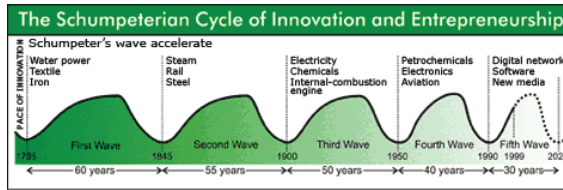
ส่วนร่วมตัดสินใจของประชาชน 2) ยึดหลักภูมิสังคมที่มีความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคและในท้องถิ่น คำนึงถึงการดำเนินวิถีชีวิตของคนในสังคมหนึ่ง ๆ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ศาสนา ประเพณี เศรษฐกิจและสภาพแวดล้อม ชำรุดการต้องยึดหลัก “เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนา” 3) การพัฒนาต้องเริ่มจาก “การพึ่งตนเองให้ได้ก่อน” ต้องสร้างพื้นฐานความเป็นอยู่ของประชาชนและครอบครัวให้พอมือ พอกิน พอใช้ก่อนแล้วพัฒนาไปสู่การรวมกลุ่มพึ่งพากันเป็นการพัฒนาเครือข่ายสู่สังคมภายนอกเพื่อความเจริญก้าวหน้าลำดับต่อไป พระองค์ทรงใช้คำว่า “ระเบิดจากข้างใน”

พระองค์ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนทุกมิติ คุณธรรมมีจริยธรรมและความเพียร รวมทั้งมีสติปัญญาที่รอบรู้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาแบบองค์รวมเป็นการบูรณาการทุกด้านเข้าด้วยกัน มุ่งเน้นให้ประชาชนอยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูลกัน (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ” หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว: 2548)

ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ หรือ The Theory of Economic Development

จากแนวความคิดของ Schumpeter นั้นได้มีอิทธิพลต่อนักเศรษฐศาสตร์ในประเทศกลุ่มยุโรปโดยเฉพาะในด้านองค์กรอุตสาหกรรม ทฤษฎีวิวัฒนาการ และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ Schumpeter(1961) ยังเป็นที่ยอมรับในการใช้นวัตกรรมในเรื่องแนวคิดของการที่สิ่งใหม่เข้ามาทดแทนสิ่งเก่า (ทศพล, 2558) และการนำแนวคิดในการสร้างความได้เปรียบเชิงเศรษฐกิจ โดยการใช้ นวัตกรรมเป็นตัวนำ ซึ่งเป็นการให้เหตุผลว่าองค์กรที่ที่มีความสามารถในการคิดค้นนวัตกรรม และสามารถรักษานวัตกรรมไว้ในองค์กรได้ องค์กรนั้นจะสามารถสร้างความได้เปรียบทางแข่งขันได้ โดยการใช้นวัตกรรมที่องค์กรได้คิดค้นขึ้นเป็นผลิตภัณฑ์

เขายังได้กล่าวในทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจ ที่มีความเกี่ยวข้องกับวงจรของการใช้นวัตกรรมเพื่อบริหารธุรกิจว่า ผู้ประกอบการหาทางใช้นวัตกรรมด้านเทคโนโลยีในกระบวนการด้านการผลิตสินค้า ด้านบริการ หรือสร้างสินค้าใหม่ เพื่อนำมาสร้างประโยชน์เชิงธุรกิจให้กับองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้านวัตกรรมนั้นจะทำให้องค์กรสามารถสร้างกำไรได้ อีกทั้งนวัตกรรมนั้นยังสร้างการเป็นผู้ผูกขาดทางการตลาดในช่วงระยะเวลาหนึ่งอีกด้วย ซึ่งทำให้เกิดการได้เปรียบในแข่งขันทางการตลาด เพื่อให้องค์กรหนีจากคู่แข่งที่พยายามลอกเลียนแบบ องค์กรต้องมองหานวัตกรรมใหม่ ซึ่งที่จะนำมาของรูปแบบการแข่งขันใหม่ Schumpeter ได้คำจำกัดความว่าเป็น "พายุแห่งการทำลายอย่างสร้างสรรค์" หรือ "Gales of Creative Destruction" ซึ่งเป็นการที่องค์กรคิดสิ่งใหม่ทำลายสิ่งที่มีอยู่เดิม โดยมีเป้าหมายเพื่อการสร้างกำไรเพิ่มขึ้นให้กับองค์กร (Pol and Carral, 2006) กระบวนการของการวิวัฒนาการแห่งการทำลายอย่างสร้างสรรค์ไม่เพียงเพิ่มประสิทธิภาพทางการแข่งขันเท่านั้น แต่ยังทำให้องค์กรมีการเจริญเติบโตในระยะยาว

ภาพที่ 1 คุมปีเตอร์ – วัฏจักรแห่งการทำลายอย่างสร้างสรรค์
ที่มา Schumpeter, 1961

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยของ Jyotirmayee

Choudhury. (2010). เรื่ององค์ความรู้และผลกระทบของการพัฒนาและการจัดการทุนมนุษย์ พบว่า การพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์การพัฒนาศักยภาพและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ภายในองค์กรอุตสาหกรรมเป็นสิ่งสำคัญของการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นปัจจัยสำคัญของการจัดการทุนมนุษย์ที่มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ ประกอบด้วย 1. การวางแผนการจัดการ 2. การดึงดูดใจในการเพิ่มทักษะและการเรียนรู้วัฒนธรรมขององค์กร 3. ต้องมีการประเมินผล 360 องศาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กร ทั้งนี้เพราะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการจัดการทุนมนุษย์เป็นสิ่งที่สำคัญเพื่อความอยู่รอดขององค์กร

จากงานวิจัยดังกล่าว พบว่าการบริหารจัดการทุนมนุษย์และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชุมชนให้มีขีดความสามารถเพื่อการแข่งขันเชิงอุตสาหกรรมเป็นสิ่งสำคัญและต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถนำมาประกอบการศึกษาในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนได้

งานวิจัยของ IRENE H. CHOW, JIA-CHI HUANG, AND SHANSHI LIU. (2008) เรื่องกลยุทธ์การจัดการทรัพยากรบุคคลในจีน: องค์ประกอบการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน พบว่า กลยุทธ์ในการจัดการทรัพยากรบุคคลให้เหมาะสมทั้งปัจจัยภายในและภายนอกองค์กร จะต้องมีความสมดุล จากการสำรวจ 241 บริษัท พบว่า ความร่วมมือของทรัพยากรบุคคลและกลยุทธ์เชิงธุรกิจมีผลต่อกำไรและการเติบโตของตลาด

งานวิจัยของ ChanziBao,Robert Gordon.2011;Maria Progoulaki .2010 เรื่องผลสำรวจผลกระทบการจัดการกลยุทธ์ทรัพยากรมนุษย์ระหว่างประเทศ;เรื่องการจัดการทรัพยากรมนุษย์และความได้เปรียบในการแข่งขัน : ในการใช้ฐานทรัพยากรในอุตสาหกรรม พบว่า การแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์เพื่อความได้เปรียบในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมชุมชน เป็นสิ่งที่จำเป็นและให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์เพื่อเพิ่มคุณค่านวัตกรรมทางธุรกิจ ทั้งนี้เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นต้นทุนที่มีคุณค่า การประยุกต์ใช้ฐานทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลสัมฤทธิ์จะนำไปสู่ความได้เปรียบในการแข่งขันเชิงอุตสาหกรรม ปัจจัยสำคัญคือ การแสวงหาทรัพยากรบุคคลที่มีทักษะประสบการณ์และเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นจะสามารถลดกระแสกดดันจากความเป็นโลกาภิวัตน์ ทั้งนี้เพราะทรัพยากรบุคคลจะสร้างความสมดุลกับสิ่งแวดล้อมและผลประโยชน์ของทุกฝ่าย แต่ต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนอย่างบูรณาการและการวางแผนที่ดี

จากงานวิจัยข้างต้น เป็นงานวิจัยที่มีข้อบ่งชี้แนวคิดที่มีกระบวนการทัศน์ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรระหว่างประเทศและชุมชนท้องถิ่นเพื่อการแข่งขัน ความได้เปรียบในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมชุมชนโดยใช้ฐานทรัพยากรในอุตสาหกรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะทรัพยากรบุคคลที่มีทักษะ ประสิทธิภาพ และเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นและบูรณาการความร่วมมือทุกภาคส่วนเพื่อสร้างความสมดุลกับปัจจัยภายในและภายนอกชุมชน จึงมีประโยชน์ต่อกรอบแนวคิดในการศึกษาในครั้งนี้ เพื่อเพิ่มศักยภาพอุตสาหกรรมชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายมีอัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงเป็นอีกมิติหนึ่งของการสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพของชุมชนต่อไป

ในงานวิจัยของปรารณา หลีกภัย, (2556); วิทยา จันทร์แดง, (2553). เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริการจัดการชุมชนเข้มแข็งตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง; ปัจจัยความสามารถทางนวัตกรรมและผลต่อการดำเนินการขององค์กร งานวิจัยทั้ง 2 ชิ้นได้นำกระบวนการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็ง ความสามารถทางนวัตกรรมต่อการดำเนินการเชิงอุตสาหกรรม ปัจจัยที่สำคัญการสร้างชุมชนเข้มแข็ง คือ 1) การมีส่วนร่วมของไตรภาคี (องค์กรชุมชน องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคี) 2) การมีระบบสนับสนุนที่เข้มแข็ง (ระบบการให้ความรู้ ระบบข้อมูล ระบบความสัมพันธ์ภายในและภายนอกองค์กรที่เข้มแข็ง) วัฒนธรรมชุมชนและการดำรงจุดมุ่งหมายของชุมชนภายใต้วัฒนธรรมเชิงกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการตลาด การเป็นผู้ประกอบการและการเรียนรู้ของชุมชนอย่างมีผลสัมฤทธิ์

ในงานวิจัยของสิทธิเดช วงศ์ปรัชญาและคณะ, 2559 เกี่ยวกับสันติวิถีธุรกิจชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอ จังหวัดตาก ยังได้กล่าวถึงบริบทของชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาทั้ง 9 ชนเผ่า (กะเหรี่ยง ม้ง เย้า มูเซอ ลีซูอะซ่า ลีวะซมุ ตองเหลือง) ที่มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณี ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ ทัศนคติ ฯลฯ อย่างครอบคลุม ซึ่งผลงานวิจัยครั้งนี้พบว่า ในพื้นที่จังหวัดตากมีชาวไทยภูเขาประกอบด้วยกะเหรี่ยง ม้ง เย้า มูเซอ ลีซู ส่วนใหญ่ฐานะยากจน ชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอเป็นชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการประกอบธุรกิจตามพระราชดำรัสในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่ทรงเสด็จเยี่ยมชุมชนมูเซอ บ้านห้วยปลาหลด ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2517และมีพระราชดำรัสให้ “ชาวไทยภูเขาประกอบอาชีพค้าขาย ให้นำหน่วยราชการสนับสนุนพื้นที่ตลาดบริเวณเส้นทางจังหวัดตาก-แม่สอด” เดิมตลาดแห่งนี้ชื่อ “ตลาดชาวเขา”

งานวิจัยดังกล่าวมีแนวคิดการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางเชิงนโยบายสู่อุตสาหกรรมชุมชน ที่เน้นความพร้อม ความร่วมมือของชุมชนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะความร่วมมือของไตรภาคีและระบบข้อมูลที่มีผลสัมฤทธิ์ (ประสิทธิภาพและประสิทธิผล) กลยุทธ์การจัดการที่มุ่งเน้นการตลาด การเป็นผู้ประกอบการและการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งเป็นไปอย่างบูรณาการ แนวทางดังกล่าวจะสามารถปฏิบัติได้ในชุมชนที่มีความทันสมัยต่อเทคโนโลยี และการมีผู้นำชุมชนที่มีคุณภาพ และเข้าใจต่อกระบวนการทัศน์ในกลยุทธ์เชิงอุตสาหกรรมที่มีความพร้อมในระดับหนึ่ง จึงเป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำมาพิจารณาการพัฒนาคุณภาพการแข่งขันชุมชนได้ในระดับหนึ่ง

สรุปผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. พบว่าชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอจังหวัดตาก มีความเคร่งครัดในวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตตามบรรพบุรุษของตน มีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ประการสำคัญคือ อนุรักษ์ป่า

สาเหตุสำคัญคือ เพราะมีความเชื่อในสิ่งลึกลับ ดังนั้นเมื่อนักศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง,คนอยู่กับป่า “ปลูกป่า 3 อย่าง ได้ประโยชน์ 4 อย่าง” จึงเป็นการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมชนเผ่ากับกับศาสตร์พระราชามาได้อย่างดี

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. พบว่าศักยภาพในการแข่งขันทางธุรกิจมีขีดจำกัดและจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมด้านความรู้ต่าง ๆ ประกอบด้วย 1. การผลิตเพื่อการแข่งขัน 2. การขาย การลงทุน 3. การเข้าถึงเทคโนโลยี ปัญหาเกิดจากการขาดโอกาสทางการศึกษา ประชากร 1,830 คน มีสำเร็จปริญญาตรีเพียง 1 คนส่วนที่เหลือการศึกษาอยู่ระดับขั้นพื้นฐานประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3. รูปแบบการพัฒนาศักยภาพธุรกิจชุมชนเพื่อการแข่งขัน มีความจำเป็นทุกด้านตามข้อค้นพบข้อที่ 2 แต่จำเป็นจ้องให้ความรู้และทักษะการเกษตรแผนใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับพระราชดำริในหลวงรัชกาลที่ 9 คือการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการอนุรักษ์ดิน น้ำ ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้เนื่องจากประชากรเหล่านี้อาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ป่าต้นน้ำ

สำหรับประเด็นการตอบคำถามของการวิจัยตามข้อที่ 1. พบว่าการจะพัฒนาศักยภาพการแข่งขันทางธุรกิจเพื่อการดำรงอยู่ของชุมชน สามารถกระทำได้ แต่ต้องใช้เวลาและต้องอาศัยองค์ประกอบภาคเอกชน มูลนิธิตามโครงการพระราชดำริให้การส่งเสริม สนับสนุนต่อไป

ตามข้อ 2. การนำศาสตร์พระราชามาประยุกต์ใช้เชิงธุรกิจชุมชน ปัจจุบันสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน แต่จำเป็นต้องให้ชุมชนตระหนักและสำนึกถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมของตน ดิน น้ำ และธรรมชาติ มิฉะนั้นจะล่อแหลมต่อการล่มสลายของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรให้ส่วนราชการในพื้นที่ ประกอบด้วย ฝ่ายปกครองจังหวัดตาก,อุทยานแห่งชาติตากสินมหาราช, องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ท้อ จังหวัดตาก,ภาคเอกชน,กระทรวงวัฒนธรรม, มูลนิธิ พิจารณาใช้ประโยชน์จากงานวิจัยต่อไป

2. ควรให้นักวิจัยเชิงบูรณาการด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเจาะลึกและนำผลมาพิจารณาส่งเสริมชุมชนแห่งนี้ให้เป็นต้นแบบ เนื่องจากยังมีอัตลักษณ์วิถีชีวิตดั้งเดิมที่นับวันจะเปลี่ยนแปลงไปกับความทันสมัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 2558-2560. (2558). **แผนแม่บทการพัฒนา**
กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย. ค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2558, จาก www.m-society.go.th.
กระแสพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2516). **พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา**
ภูมิพลอดุลยเดช. ค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2558, จาก <https://th.wikiquote.org/wiki>.
แผนยุทธศาสตร์กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2559-2564. (2558). **วิเคราะห์บริบทอุตสาหกรรม**.
ค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2558, จาก www.moj.go.th.
พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. (2542). **วารสารชัยพัฒนา**. ประจำเดือน
สิงหาคม.
ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2560 – 2579. (2560). **6 ด้าน**. ค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2560,
จาก www.moj.go.th.

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
Western University Research Journal of Humanities and Social

- สิทธิเดช วงศ์ปรีชญา. (2559). สันติวิธีธุรกิจชุมชนกลุ่มชาติพันธุ์ชาวไทยภูเขาเผ่ามูเซอจังหวัดตาก. สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- Joan Chirco. (2014). **Globalization: Prospects and Problems**. Thousand Oaks, Calif: SAGE Publication pp15-30.

ความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน Knowledge and Understanding in the Philosophy of Sufficiency Economy of People

พทหัส ปานรัตน์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) เพื่อวิจัยหาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตจังหวัดกาญจนบุรี 2.) เพื่อศึกษาการดำรงชีวิต ตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตจังหวัดกาญจนบุรี 3.) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในเขตจังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล 4.) เพื่อนำผลของการวิจัยไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน/ หมู่บ้าน ที่ประสบปัญหาความยากจน ของประชาชนในเขตจังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในอำเภอ จำนวน 13 อำเภอ เขตจังหวัดกาญจนบุรี กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการรวบรวมข้อมูล จำนวน 400 คน โดยเก็บเพิ่มเติมเพื่อความผิดพลาดอีก 10 คน ได้แบบสอบถามเพื่อทำการวิเคราะห์จำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) T-test (Independent Samples) F-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการศึกษาพบว่า

1. ประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปประกอบอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ มีรายได้ในช่วง 9,001 – 12,000 บาท
2. การนำความรู้ความเข้าใจเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนอำเภอ เขตกาญจนบุรี พบว่า ระดับการปฏิบัติของประชาชนทั้งโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ 1. ความพอประมาณ 2. ความมีเหตุผล 3. การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี 4. เงื่อนไขความรู้ 5. เงื่อนไขคุณธรรม
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการนำความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชน เขตอำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี ได้แก่ ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนส่วนปัจจัยที่ไม่มีผล ได้แก่ เพศ
4. ข้อเสนอแนะแนวทางการนำความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชน เขตอำเภอ จังหวัดกาญจนบุรี ที่สำคัญที่สุดคือ ภาครัฐ หรือมหาวิทยาลัยในเขตบริการของชุมชน ควรจัดบริการวิชาการแก่ชุมชนในเรื่องแนวทางการนำความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต

คำสำคัญ : เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

Research in this He has three main objectives: 1) to find research on cognitive philosophy. Sufficiency of people in the province of Kanchanaburi 2) to study life. Philosophy Sufficiency of people in the province of Kanchanaburi 3.) to compare the practices of Sufficiency Economy Philosophy in different demographic factors, 4.) The results of the research to be useful in the development of communities / villages who suffer from poverty. People in Kanchanaburi

The researchers collected data from people living in the District 13 district of Kanchanaburi province. Assign samples to collect data from 400 people with additional storage for an additional 10 people were to analyze 400 percent 100 statistics used to analyze data were percentage (Percentage), average (. mean), standard deviation (standard deviation) T-test (Independent Samples) F-test analysis, ANOVA (one-way ANOVA).

The study indicated that

1. The majority of the female population aged 21-30 years in the bachelor's degree level or above, workers for the most part. Revenue in the range of 9001-12000 baht.
2. Bringing knowledge of philosophy into the lives of the people in the community, district, Kanchanaburi found that the level of compliance by the public as a whole. And in the high level. By order of the descending include. 1. Modesty 2. Sanity 3. To have a good immune. 4. Conditions Knowledge 5. Moral conditions
3. Factors affecting the introduction of cognitive philosophy to the living in the district of Kanchanaburi factors include age. Education, occupation and monthly income of the factors does not include gender.
4. Recommendations bringing cognitive philosophy to the lifestyle of the district, Kanchanaburi province. Most importantly, government or university in the service of the community should provide technical guidance to the community in bringing awareness to the philosophy of life.

Keywords: Sufficiency Economy

บทนำ

ประเทศไทยของเรามีปัญหาสังคมเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ทั้งปัญหายาเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาด้านสุขภาพอนามัย แต่ที่เห็นได้ชัดเจนและกระทบความเป็นอยู่ของคนในสังคมมากที่สุดก็คงหนีไม่พ้นปัญหาความยากจน ที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานานแสนนาน ทุกวันนี้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศต้องประสบกับภาวะความยากจน อยู่ในภาวะที่ขาดแคลนไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และการมีหนี้สิน ซึ่งสาเหตุของความยากจน ก็เกิดจากการไม่มีงานทำ ประชากรเพิ่มขึ้น อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำเมื่อเทียบกับอัตราการเติบโตของประชากร ความเกียจคร้านและความเฉื่อยชา ลักษณะของอุตสาหกรรม ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและสังคม ตลอดจนขาดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

ปัญหาความยากจนนับเป็นปัญหาอยู่คู่กับสังคมไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ซึ่งการแก้ไขปัญหาคความยากจนยังคงเป็นภารกิจที่สำคัญของชาติที่ทุกภาคส่วนในสังคมไทยต้องผนึกกำลังแก้ไขปัญหามาเพื่อเอาชนะความยากจน นำพาประเทศชาติเกิดความผาสุก และหลุดพ้นจากความยากจนได้อย่าง

ยั่งยืน สารสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พุทธศักราช 2550-2554) ยังคงน้อมนำ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวทางพัฒนาบูรณาการ และได้ให้ความสำคัญ ต่อการรวมพลังสังคม จากทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาไปสู่การปฏิบัติเพื่อมุ่งสู่ “สังคม อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” เป็นเป้าหมายการพัฒนาชุมชนและการแก้ปัญหาความยากจน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน นอกจากนี้ได้กำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพของคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่ง ภูมิปัญญา และการเรียนรู้ ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ นำความรู้ยุทธศาสตร์การ สร้างความเข้มแข็งของชุมชน มีกระบวนการ พัฒนาต่อยอดให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ในการนำไปสู่ การพึ่งตนเอง ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาล ในการบริหารจัดการประเทศ โดยให้ ให้ความสำคัญกับการสร้างภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ และธรรมาภิบาล เน้นการบริหารเพิ่มประสิทธิภาพ และคุณภาพ การให้บริการควบคู่ไปกับการปลูกฝังจิตสำนึกให้ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมการ รับผิดชอบต่อส่วนรวม รวมทั้งเร่งปรับปรุง และพัฒนากฎหมายเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ให้บังเกิดผลในการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เรื่องการแก้ปัญหาความ ยากจนในประเทศ จุดมุ่งหมายหลักคือการส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่ง ถือเป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้ผล ทำให้ประชาชนหลุดพ้นจากความยากจนได้ อย่างยั่งยืน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเสริมสร้างให้เกิดวิสัยทัศน์ร่วมกับทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาค ธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนรวมทั้งต้องมีการปรับทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ตระหนักถึง การมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม และการติดตามผลการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้คน ในชุมชนเกิดกลุ่มและพัฒนาภูมิปัญญา ความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาสังคม ชุมชน ที่ได้อาศัยได้ อย่างแท้จริงและยั่งยืนทั้งนี้โดยยึดหลักแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาเพื่อแก้ไข ปัญหาความยากจนโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบวางแผนการตัดสินใจ และการกระทำ

การที่ปรัชญาได้รับการยอมรับทั้งในแง่กรอบความคิดและการปฏิบัติในสังคมไทยเช่นนี้เป็น เพราะปรัชญานี้มาจากประสบการณ์ที่เป็นจริงของการพัฒนาทั่วทุกพื้นที่ของประเทศเพราะมาจากการกลั่นกรองพระบรมราโชวาทอันมีพื้นฐานจากพระราชกรณียกิจและการดำเนินงานโครงการหลวง ที่พระองค์ท่านได้ทรงพัฒนาในภูมิสังคมต่างๆทั่วประเทศจึงเป็นประสบการณ์ที่แท้จริงของประชาชน ส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญมุ่งให้คนสามารถพึ่งตนเองได้ปรัชญายังมีหลักทางสายกลางมี การพัฒนาเป็นขั้นตอนไม่สุดโต่งเป็นตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาของพุทธศาสนาอันเป็นที่ยอมรับของ ประชาชนโดยทั่วไป ทั้งยังให้หลักการพัฒนาที่เน้นองครวมโดยมุ่งความสุขของบุคคลทั้งด้านวัตถุสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมจึงช่วยให้มีกรอบที่กว้างกว่าในอดีตที่มักจะมีมุมมองภาพโดยแยกส่วนปรัชญานี้ ไม่ปฏิเสธกระแสโลกาภิวัตน์แต่ชี้ว่าให้มีความรู้เท่าทันให้มีความสามารถที่จะรับความผันผวนของการ เปลี่ยนแปลงได้ (สมพรเทพสิทธิ์, 2550) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมา ประยุกต์ใช้กับประชาชนได้ทุกกลุ่มเพื่อให้ชีวิตอยู่บนพื้นฐานความพอเพียงในทุกเรื่องหากคนในสังคม

โดยเฉพาะเยาวชนไทยสามารถปฏิบัติตนตามหลักเศรษฐกิจได้จะทำให้เยาวชนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและจะนำไปสู่การนำพาประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤติต่างๆได้

สำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดกาญจนบุรี ได้ขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคเกษตรและชนบทปี 2559 โดยจัดให้แต่ละอำเภอจัดตั้งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สิน และความยากจน ของประชาชนในเขตจังหวัดกาญจนบุรี ทั้งนี้เป็นผลมาจากปัญหาที่เกิดขึ้นว่า ทำไมประชาชนในเขตจังหวัดกาญจนบุรี ยังประสบปัญหาความยากจนเป็นส่วนใหญ่ และเกิดการหนี้สินเพิ่มขึ้นทุกปี ประชาชนเป็นหนี้สหกรณ์การเกษตรเมืองกาญจนบุรีธนาคารเพื่อการ เกษตร และสหกรณ์การเกษตรเงินกู้กองทุนหมู่บ้านและเงินกู้ธนาคารซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยที่สูงทำให้ความเป็นอยู่ของบางครอบครัวไม่สู้จะดี ทั้งนี้อาจเป็นผลมาจากการไม่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริหรือขาดความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องความรู้ความเข้าใจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตจังหวัดกาญจนบุรีว่ามีความคิดเห็นต่อการน้อมนำมาใช้ในการดำรงชีวิตมากน้อยเพียงใดซึ่งผลการวิจัยนี้จะช่วยเป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการดำรงชีวิตและความรู้ความเข้าใจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ประชาชนช่วยเหลือตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นสามารถลดต้นทุนการผลิตลดภาระการหนี้สินลงและสามารถที่จะประกอบอาชีพการเกษตรได้และเป็นประโยชน์ในการนำความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปอย่างยั่งยืนตลอดไป

เนื้อเรื่อง

เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 25 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำ แนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา และบริหารประเทศให้ดำเนินไปแนวทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน

ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบวางแผนการตัดสินใจและการกระทำ

หลักพิจารณาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5 ส่วน คือ

กรอบคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นมุมมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤตเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนจากการพัฒนา

คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลางและการพัฒนาอย่างเป็นขั้นบันได

คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆ กัน ดังนี้
ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่น การผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

เงื่อนไข การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐานกล่าวคือเงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติเงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

แนวทางการปฏิบัติ /ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตนเองอยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน โดยต้องสร้างพื้นฐานเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ตั้งตัวให้มีความพอมีพอใช้ ไม่ใช่มุ่งหวังแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจให้รวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้มีโอกาสและฐานะเพียง

พอที่จะพึ่งตนเอง ย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับต่อไป โดยสรุป คือการหันกลับมายึดทางสายกลางในการดำรงชีวิตโดยใช้หลักการพึ่งตนเอง ได้แก่ พึ่งตนเองทางจิตใจ คนที่สมบูรณ์พร้อมต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกว่าตนนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นจึงควรที่จะสร้างพลังผลักดันให้มีภาวะจิตใจอีกheimต่อสูชีวิตด้วยความสุจริต แม้อาจจะไม่ประสบความสำเร็จบ้างก็ตาม ไม่ควรท้อแท้ให้พยายามต่อไป

เศรษฐกิจพอเพียงแห่งการพึ่งตนเอง ว่าการพึ่งตนเองได้ คือความเข้มแข็ง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องสร้างความเข้มแข็งจากฐานล่าง กล่าวคือ เป็นเศรษฐกิจวัฒนธรรมเพราะจุดแข็งที่สุดของเรา คือ วัฒนธรรมไทย โดยที่วัฒนธรรมหมายถึงวิถีทางการดำรงชีวิตทั้งหมด จึงรวมความเชื่อ ระเบียบคุณค่า การอาชีพ การกิน การอยู่ การแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวิธีการแก้ไขปัญหา การดำรงรักษา คุณภาพหรือการแพทย์พื้นบ้าน การสร้างความเข้มแข็งจำเป็นต้องมีเศรษฐกิจบูรณาการหรือเป็นองค์รวม คือเป็นเศรษฐกิจแห่งการพึ่งตนเองและความเข้มแข็ง มีความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและการเมือง พร้อมกันไปในตัว เศรษฐกิจแบบนี้จะทำให้เกิดความเป็นปกติกลับมา ครอบคลุมอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง มีการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรม พร้อมๆ กับความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและการพัฒนาจิตใจ

การศึกษาเรื่อง “กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนไม่เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช” พบว่า กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนไม่เรียงใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างง่าย โดยใช้ภาวะผู้นำและกระบวนการกลุ่ม กระบวนการถ่ายทอดความรู้ของชุมชนเป็นการให้โอกาสให้คนได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการยกระดับความสามารถในการคิดวิเคราะห์สาเหตุปัญหา ค้นหา และตัดสินใจกำหนดแผนในการแก้ไขปัญหาที่สามารถดำเนินการได้จริงโดยการสร้างจิตสำนึกให้ชุมชนมุ่งเน้นการแก้ปัญหาด้วยการพึ่งตนเอง ผู้นำชุมชนใช้กระบวนการขับเคลื่อนที่นำไปสู่การสร้างชุมชนแบบองค์รวมที่มีความหลากหลายและปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทุกระบบต้องสอดประสานกัน การทำให้ยั่งยืนด้วยกระบวนการติดตามประเมินผลเป็นระยะ แล้วนำมาหาข้อสรุปเพื่อนำไปดำเนินการต่อ เพื่อนำไปดำเนินการต่อไปหรือปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับเป้าหมายที่ตั้งไว้

การศึกษาเรื่อง “การนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต: กรณีศึกษาเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการนำแนวทางปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตในระดับมาก คือ การนำมาใช้ประโยชน์ของชุมชน ส่วนด้านที่มีการนำแนวทางปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตในระดับน้อย คือ การรับรู้ในเนื้อหาสาระ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ และการนำมาใช้ประโยชน์ของตนเอง ปัจจัยที่มีผลต่อการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรลูกค้า ธ.ก.ส. ได้แก่ พื้นที่พักอาศัย อายุระดับการศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจ การออมเงิน และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการนำแนวปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของเกษตรกรลูกค้าธ.ก.ส. ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส และหนี้สิน

สรุป

การศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจของประชาชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือแนวทางการปฏิบัติเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม ให้เป็นรากฐานการพัฒนาที่มั่นคงของประเทศ มุ่งสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน พัฒนาแบบองค์รวมที่ยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่ในแต่ละชุมชน ยึดมั่นในหลักเศรษฐกิจพอเพียง ให้ชุมชนอยู่เย็นเป็นสุข ไม่ใช่จ่ายเกินตัว ไม่ลงทุนเกินขนาด ฟังพาดตนเองเป็นหลัก รวมทั้งช่วยเหลือซึ่งกันและกันใช้ศักยภาพที่มีอยู่ให้เต็มที่ เต็มโตอย่างมั่นคงและยั่งยืน เก่ง ดี มีความสุข มีความรอบรู้ รอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆมาใช้วางแผน และดำเนินการทุกขั้นตอน และเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีจิตสำนึก คุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้ความรอบรู้ที่จะดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญาและความรอบคอบ หากราษฎรในชุมชนนำไปปฏิบัติแล้วก็จะนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขในสังคมตลอดไป

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ภาครัฐ หรือมหาวิทยาลัยในเขตบริการของชุมชนควรจัดบริการวิชาการแก่ชุมชนในเรื่องความรู้ความเข้าใจ และการทำบัญชีการออม ให้ความรู้ด้านแนวทางการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงต่ออบายมุขโดยเฉพาะอย่างในกลุ่มเยาวชน และวัยทำงาน เนื่องจากประเด็นเหล่านี้ประชาชนยังมีการนำไปปฏิบัติค่อนข้างต่ำ

1.2 ผู้นำชุมชนจำเป็นต้องจัดอบรมให้ประชาชนพัฒนารูปแบบการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงไปปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนที่มีอาชีพรับจ้างและไม่ได้ประกอบอาชีพจำเป็นต้องให้ความรู้ความเข้าใจและได้รับการพัฒนาแนวทางการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นรูปธรรม

1.3 หน่วยงานภาครัฐ หรือผู้นำชุมชนต้องจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้กับประชาชนที่มีอายุไม่เกิน

30 ปี เป็นหลัก หรือกลุ่มเยาวชน และวัยทำงานให้ตระหนักรู้และเห็นประโยชน์การนำแนวคิดปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตและมีการติดตามผลการปฏิบัติในระดับตนเองและครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 ควรจัดให้มีการประชุมผู้นำหรืออาสาสมัครเพื่อเป็นแกนนำหรือเป็นตัวแทนในการนำ

ความรู้ความเข้าใจไปเผยแพร่ให้กับประชาชนให้ได้รับทราบอย่างทั่วถึงพร้อมเป็นสื่อกลางในการนำข้อมูลตลอดจนเสนอแนะแนวทางการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตในชุมชนอย่างทั่วถึง

2.2 ควรจัดให้มีการประชุมผู้บริหารองค์กรทุกภาคส่วนเพื่อกำหนดมาตรการหรือแนวทางการ

นำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต

2.3 ผู้นำชุมชนควรสร้างความสัมพันธ์กับสมาชิกในชุมชน เพื่อสร้างความคุ้นเคยตลอดจนความ

เป็นกันเองอันจะส่งผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่การเป็นผู้นำซึ่งจะส่งผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่การสร้างแนวร่วมในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและสามารถนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต

2.4 ควรส่งเสริมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารตลอดจนองค์ความรู้เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อแขนงต่างๆไปยังกลุ่มมวลชนและเป้าหมายอย่างทั่วถึง

2.5 คณะกรรมการชุมชนควรตระหนักต่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ตลอดจนพันธกิจการดำเนินงานต่างๆในชุมชนอย่างต่อเนื่องซึ่งจะส่งผลดีต่อการส่งเสริมการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาการวิจัยในวิธีการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืนโดยเฉพาะในเขตจังหวัดกาญจนบุรีและในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง

3.2 ควรแสวงหาแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนในเขตจังหวัดกาญจนบุรี

3.3 ควรศึกษารูปแบบและวิธีการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อจะได้นำรูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมในการนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

ชนพล สมัครการ. 2550. ความรู้ความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลังเข้าร่วมโครงการ

ประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ: ศึกษากรณีผู้เข้าอบรมพลังกายทิพย์เพื่อสุขภาพ กรมขนส่งทางอากาศ กองบัญชาการสนับสนุนทหารอากาศ.ภาคินพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

นพพร เมธีอนันต์กุล. (2549). การนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต: กรณีศึกษา เกษตรลูกค้า ธ.ก.ส. อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ ภาคินพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ประเวศ วะสี. 2546. สรุปผลการประชุมโต๊ะกลม. สรุปผลการประชุม เรื่อง “การพัฒนาที่ยั่งยืน” 30 เมษายน 2546. กรุงเทพมหานคร. โรงแรมรอยัล ปริ้นซ์เซส. หน้า 2.

รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร. (2554).การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชนในชุมชนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

วารุณี ชินวินิจกุล. 2549. กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษา
ชุมชนแม่เพียง อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). คำบรรยายเศรษฐกิจพอเพียง. (ออนไลน์). แหล่งที่มา ณ
สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). (ออนไลน์). แหล่งที่มา
<http://www.sufficiencyeconomy.org>. ปรับปรุงครั้งสุดท้ายเมื่อ 25 ธันวาคม 2550.

บทปริทัศน์หนังสือ (Book Review)

สุวิมล มธุรส

ชื่อเรื่อง : การจัดการความขัดแย้งในองค์กร

ผู้แต่ง : ดร.ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี

เกริ่นนำ

ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ในการทำงานร่วมกันภายในองค์กร สำหรับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในองค์กรนั้น ในการทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างทั้งทางด้านสังคม ค่านิยม วัฒนธรรม ความคิด วิธีการทำงาน การมีจุดประสงค์และเป้าหมายในการทำงานที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะองค์กรที่มีรูปแบบการทำงานที่รวมบุคคลที่มีความสามารถแตกต่างหลากหลายไว้ด้วยกัน ยิ่งทำงานกับคนในหมู่มากย่อมมีปัญหาและอุปสรรคและแน่นอนว่าการทำงานอาจเกิดความขัดแย้งขึ้นได้ทั้งที่ไม่เจตนาและเจตนา ซึ่งการเกิดความขัดแย้งขึ้นจะต้องมีกระบวนการหรือวิธีการที่จะลดความขัดแย้งลง ส่งผลให้บรรยากาศในการทำงานกลับมาเป็นปกติอันจะทำให้ผลงานที่ได้จากทุกคนออกมาดี จากหนังสือ “การจัดการความขัดแย้งในองค์กร” แบ่งออกเป็น 5 บท ซึ่งมีบริบทที่แตกต่างกัน คือ บทที่ 1 กล่าวถึงแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความขัดแย้ง บทที่ 2 อธิบายถึงความขัดแย้งภายในองค์กร บทที่ 3 เป็นการสร้างความรู้เกี่ยวกับกระบวนการและการวิเคราะห์ความขัดแย้ง บทที่ 4 ให้แนวทางการจัดการความขัดแย้งและการแก้ปัญหาความขัดแย้งในองค์กร บทที่ 5 จะอธิบายถึงแนวทางในการไกล่เกลี่ยและการเจรจาต่อรองสำหรับผู้บริหาร โดยสรุปสาระสำคัญได้คือ

บทที่ 1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความขัดแย้ง กล่าวว่าความขัดแย้งคืออะไร ส่วนผสมของความขัดแย้ง มุมมองต่อความขัดแย้ง และความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องความขัดแย้ง บทนี้ได้กล่าวถึงความขัดแย้งหมายถึงอะไร พฤติกรรมความขัดแย้งและมุมมองของความขัดแย้งสาเหตุที่มีความขัดแย้งในองค์กร อะไรที่เป็นต้นเหตุของความขัดแย้งที่

บทที่ 2 ความขัดแย้งภายในองค์กร หนังสืออธิบายถึงความขัดแย้งระหว่างบุคคลและผลกระทบที่เกิดขึ้น การติดต่อสื่อสารที่สอดคล้อง (Complementary Transactions) การติดต่อสื่อสารที่แสดงความขัดแย้ง (Crossed Transactions) การติดต่อสื่อสารที่เคลือบแฝง (Ulterior Transactions) ทักษะที่มีต่อตนเองและผู้อื่น ความยุ่งยากลำบากใจของบุคคล บทนี้อาจกล่าวได้ว่าการติดต่อสื่อสารอาจเป็นสาเหตุทำให้เกิดความขัดแย้งและมีแนวทางป้องกันและลดความขัดแย้งให้เบาบางลงได้ มีนักวิชาการหลายท่านได้มีแนวความคิดที่จะทำให้อลดความขัดแย้งลงได้

บทที่ 3 อธิบายถึงกระบวนการและการวิเคราะห์ความขัดแย้ง โดยในขั้นที่ 1 พิจารณาถึงความไม่เท่าเทียมกัน (Potential Opposition or Incompatibility) ขั้นที่ 2 กระบวนการรับรู้เข้าใจ (Cognition and Personalization) ขั้นที่ 3 เจตนา (Intentions) ขั้นที่ 4 พฤติกรรม (Behavior) ขั้นที่ 5 ผลลัพธ์ (Outcomes) การวิเคราะห์ความขัดแย้ง (Analyzing Conflicts) บทนี้กล่าวว่า กระบวนการความไม่เท่าเทียมกัน กระบวนการรับรู้ความเข้าใจ เจตนา พฤติกรรม ผลลัพธ์ การวิเคราะห์ความขัดแย้ง ทั้งหมดนี้จะต้องมาวิเคราะห์เหตุและลดความขัดแย้งโดยนำกระบวนการทั้งหมดมาวิเคราะห์ถึงผลการกระทบและวิเคราะห์ความขัดแย้ง

บทที่ 4 การจัดการความขัดแย้งและการแก้ปัญหาความขัดแย้งในองค์กร กระบวนการของการจัดการความขัดแย้ง (Conflict Management Process) เทคนิคการจัดการความขัดแย้ง วิธีการจัดการความขัดแย้ง ขั้นตอนการจัดการความขัดแย้ง (Stages of Conflict Management) การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง (Conflict Resolution) วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยใช้รูปแบบ XYZ บทนี้หลังจากที่มีพิจารณากระบวนการจัดการความขัดแย้งแล้ว จะต้องมีการนำกระบวนการเหล่านั้นมาสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในองค์กร และใช้เทคนิคการจัดการความขัดแย้งภายในองค์กรที่เหมาะสม

บทที่ 5 การไกล่เกลี่ยและการเจรจาต่อรองสำหรับผู้บริหาร บทนี้จะอธิบายถึงการไกล่เกลี่ยคืออะไร ลักษณะของการไกล่เกลี่ย และชี้ให้เห็นประโยชน์ที่สำคัญของการไกล่เกลี่ย นอกจากนี้ยังอธิบายถึงองค์ประกอบของการไกล่เกลี่ยแบบมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ประเภทของการไกล่เกลี่ย ขั้นตอนการไกล่เกลี่ย คุณลักษณะของการเป็นนักไกล่เกลี่ยที่ดี ความสำคัญของการเจรจาต่อรอง คุณลักษณะของสถานการณ์การเจรจาต่อรอง ประเภทของการเจรจาต่อรอง กลยุทธ์การต่อรอง (Negotiation Strategies) กระบวนการในการเจรจาต่อรอง (The Negotiation Process) กลวิธีในการเจรจาต่อรอง (Negotiation Tactics) ซึ่งเมื่อผู้บริหารได้ทำความเข้าใจแล้วจะสามารถนำมาเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการบริหารคนในองค์กรของตนเองและสามารถช่วยให้สามารถบริหารจัดการความขัดแย้งได้อย่างมีเหตุมีผลและมีประสิทธิภาพ

หนังสือ การจัดการความขัดแย้งในองค์กร โดย ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี เล่มนี้มีความน่าสนใจและอ่านง่ายทำให้ผู้อ่านเข้าใจถึงความขัดแย้งในองค์กรและการบริหารจัดการที่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อบุคคลที่ทำงานในองค์กร ผู้บริหารในแต่ละระดับ สามารถนำมาเป็นพื้นฐานในการทำงานร่วมกัน สามารถนำมาเป็นแนวทางเพื่อลดความขัดแย้งและนำมาใช้แก้ไขปัญหาในองค์กรได้เป็นอย่างดี รวมถึงนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาสามารถนำมาเป็นความรู้พื้นฐานในการศึกษาเกี่ยวกับองค์กรและพฤติกรรมของคนในองค์กรเพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ต่อไป

คำแนะนำการส่งรายงานวิจัยหรือบทความวิชาการ เพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นวารสารระดับชาติซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่และถ่ายทอดผลงานวิจัยและผลงานวิชาการทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

1. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นวารสารราย 4 เดือน (3ฉบับ/ปี) โดยมีกำหนดออก ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม

2. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดพิมพ์เพื่อเป็นแหล่งตีพิมพ์เผยแพร่ และแลกเปลี่ยนความรู้วิชาการ สำหรับคณาจารย์ นักวิชาการ ตลอดจนนิสิต นักศึกษา

นโยบายพิจารณากลับกรองบทความ

1. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รับผิดชอบบทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร เอกสารการประชุม หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณารอตีพิมพ์ในวารสารอื่น

2. ขอบเขตของวารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์จะครอบคลุมเนื้อหา ด้านบริหารธุรกิจ ด้านการจัดการอุตสาหกรรม ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ด้านนิติศาสตร์ ด้านบริหารการศึกษา ด้านจิตวิทยาและด้านอื่นๆที่เกี่ยวข้องของทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง (Peer Review)

กระบวนการพิจารณากลับกรองบทความ

บทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์จะต้องผ่านกระบวนการพิจารณาจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง (Peer Review) ดังนี้

1. กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้เขียนทราบเมื่อกองบรรณาธิการได้รับบทความเรียบร้อยแล้ว

2. กองบรรณาธิการจะตรวจสอบบทความว่าอยู่ในขอบเขตเนื้อหาวารสารหรือไม่ รวมถึงคุณภาพงานวิชาการ และประโยชน์ทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ

3. ในกรณีที่กองบรรณาธิการพิจารณาเห็นควรรับบทความไว้พิจารณาตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะดำเนินการส่งบทความเพื่อกลั่นกรองต่อไป โดยจะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 ท่าน ประเมินคุณภาพของบทความว่าอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมจะลงตีพิมพ์หรือไม่ โดยกระบวนการกลั่นกรองนี้ทั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เขียนจะไม่ทราบข้อมูลของกันและกัน (Double-Blind Peer Review)

4. เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิประเมินคุณภาพบทความแล้ว กองบรรณาธิการจะตัดสินใจโดยอิงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ว่าบทความนั้นๆควรนำลงตีพิมพ์ หรือควรจะส่งให้ผู้เขียนแก้ไขก่อนส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินอีกครั้งหนึ่งหรือปฏิเสธการตีพิมพ์

1. ข้อกำหนดต้นฉบับ

1.1การจัดพิมพ์ต้นฉบับ ผลงานที่เสนอพิจารณาตีพิมพ์ควรมีความยาวประมาณ 10-15 หน้ากระดาษ A4 บทความภาษาไทยพิมพ์ด้วย Font THSarabun PSK ขนาดตัวอักษร 16 Point บทความภาษาอังกฤษพิมพ์ด้วย ด้วย Font THSarabun PSK ขนาดตัวอักษร 16 Point

ข้อกำหนดในการเตรียมต้นฉบับบทความ

- **ขนาดกระดาษ** A 4
 - **กรอบของข้อความ** ในแต่ละหน้าให้มีขอบเขตดังนี้ จากขอบบนของกระดาษ 1.5 นิ้ว ขอบล่าง 1.0 นิ้ว ขอบซ้าย 1.5 นิ้ว ขอบขวา 1.0 นิ้ว
 - **หมายเลขหน้า** ให้ใส่ไว้ในตำแหน่งด้านขวาตั้งแต่ต้นฉบับบทความ
- **ระยะห่างระหว่างบรรทัด** หนึ่งช่วงบรรทัดของเครื่องคอมพิวเตอร์ 8 point
- **ตัวอักษร** การจัดพิมพ์ต้นฉบับ ผลงานที่เสนอพิจารณาตีพิมพ์ควรมีความยาวประมาณ 10-20 หน้ากระดาษ A4 บทความภาษาไทยพิมพ์ด้วย Font THSarabun PSK ขนาดตัวอักษร 16 Point บทความภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วย ด้วย Font THSarabun PSK ขนาดตัวอักษร 16 Point และพิมพ์ตามที่กำหนดดังนี้
- **ขนาดกระดาษ**แยกเป็นคอลัมน์เดียว

รายการ	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร
ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความ (Title)	ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ (ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่)	กำหนดตรงกลาง, ตัวหนา	ขนาด point,
ชื่อผู้เขียน (ทุกคน)	ตัวหนา	กำหนดตรงกลาง (ไม่ต้องระบุตำแหน่งการพิมพ์หรือค่านำหน้าชื่อ)	ขนาด 14 point
ชื่อหน่วยงานของผู้เขียน	ตัวปกติ	ด้านล่างการอ้างอิง	ขนาด 14 point
ชื่อบทคัดย่อ ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ	ตัวหนา	กำหนดกึ่งกลาง ตัวหนา	ขนาด 16 point
ข้อความบทคัดย่อภาษาไทย	ตัวธรรมดา	ย่อหน้า 0.5 นิ้ว	ขนาด 14 point
คำสำคัญ (Keywords) ใช้ตัวอักษรภาษาไทย หรือ ภาษาอังกฤษ	ตัวหนา สำหรับหัวข้อ ตัวปกติ สำหรับเนื้อหา *ประมาณ 4-5 คำ	กำหนดชิดขอบซ้าย	ขนาด 14 point
เนื้อหาบทความ หัวข้อใหญ่	ตัวหนา	กำหนดชิดซ้าย	ขนาด 16 point
หัวข้อรอง	ตัวหนา	ย่อหน้า 0.5 นิ้ว	ขนาด 16 point
เนื้อหา	ตัวปกติ	-	ขนาด 16 point
ข้อความในภาพและตาราง	ตัวปกติ	-	ขนาด 14 point
ข้อความอ้างอิง (ด้านล่าง)	ปกติ	-	ขนาด 14 point

2. ส่วนประกอบของบทความ

1. **บทความวิชาการ** หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับ เนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงมีการใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ โดยควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (สามารถมีหัวข้อหรือองค์ประกอบที่แตกต่าง)

1.1 ชื่อเรื่อง (Title)

1.2 บทคัดย่อ (Abstract) สรุปเนื้อหาของบทความให้ได้ใจความชัดเจน และควรมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ให้มีจำนวนคำควรอยู่ระหว่าง 200-300 คำควรเป็นบทคัดย่อที่สั้น ใช้คำได้กระชับและให้สาระสำคัญตรงประเด็น

1.3 คำสำคัญ (Keywords) ระบุคำที่เป็นคำสำคัญของเนื้อหาเหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นในระบบฐานข้อมูลทั้ง

1.4 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่องเพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา รวมทั้งระบุ ถึงขอบเขตเนื้อหาของบทความ

1.5 เนื้อหา (Body of Text) เป็นส่วนหลักของเนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นออกเป็นย่อๆ และมีการจัดเรียงลำดับเป็นหัวข้อตามรายละเอียดของเนื้อหา

1.6 สรุป (Conclusion) เป็นการสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน และกระชับ โดยมีการสรุป ปิดท้ายเนื้อหาที่เราได้นำเสนอไปแล้วว่ามีผลดี หรือผลเสียอย่างไร

1.7 เอกสารอ้างอิง (Reference) เขียนบรรณานุกรมในรูปแบบAPA (American Psychological Association)

2. **บทความวิจัย** ควรมีการนำเสนอผลการวิจัยที่ได้รับอย่างเป็นระบบ โดยควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

2.1. ชื่อเรื่อง (Title) ชื่อควรมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยชื่อภาษาอังกฤษในบรรทัดต่อมา

2.2 ชื่อผู้เขียนและหน่วยงานสังกัด ให้ระบุชื่อนามสกุลของผู้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่ต้องระบุตำแหน่งหรือค่านำหน้าชื่อแต่ให้ระบุงานประจำและหน่วยงานสังกัดที่เชิงอรรด

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ควรมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเขียนเป็นภาษาไทยก่อน ความยาวไม่เกิน 15 บรรทัด (การเขียนบทคัดย่อ คือการสรุปสาระสำคัญของเรื่องโดยเฉพาะวัตถุประสงค์ วิธีการ และผลการวิจัย)

2.4 คำสำคัญ (Keyword) ระบุคำที่เป็นคำสำคัญของเนื้อหาเหมาะสมสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นในระบบฐานข้อมูล

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นการอธิบายถึงที่มาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลที่นำไปสู่การวิจัยมีข้อมูลทางวิชาการสนับสนุนหรือโต้แย้ง รวมถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.6 วัตถุประสงค์ (Research Objectives) ระบุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

2.7 วิธีการวิจัย (Research Methodology) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียดและชัดเจน

2.8 ผลการวิจัย (Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย

การใช้ตารางหรือแผนภูมิไม่ควรเกิน 5 ตารางหรือแผนภูมิโดยมีการแปลความหมายและวิเคราะห์ผลที่ค้นพบอย่างชัดเจน

2.9 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) ผสมผสานเปรียบเทียบและตีความผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย

2.10 สรุป (Conclusion) สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะที่จะนำผลการวิจัยนั้นไปใช้ประโยชน์

2.11 เอกสารอ้างอิง (Reference) เขียนบรรณานุกรมในรูปแบบของ APA (American Psychological Association)

3. การเขียนเอกสารอ้างอิง

วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ใช้รูปแบบการอ้างอิงของ APA (American Psychological Association)

3.1 การอ้างอิงในเนื้อหา (In text citation)

ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ นาม-ปี (Author-Year Format)

ภาษาไทย (ชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, เลขหน้า)

ภาษาอังกฤษ (นามสกุล, ปี ค.ศ.)

3.2 อ้างอิงในเนื้อหาจากสื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือ ตำรา เอกสาร)

กรณีผู้แต่งคนเดียว

การอ้างอิงให้ระบุ ชื่อ-นามสกุล ผู้แต่ง (ภาษาไทย) หรือนามสกุลผู้แต่ง (ภาษาอังกฤษ) ตามด้วยเครื่องหมาย (,) ปีที่พิมพ์ เครื่องหมาย (,) ตามด้วยหมายเลขหน้าเอกสารที่อ้างอิงใส่ไว้ในวงเล็บท้ายข้อความที่อ้างอิง เช่น

(ประเวศ วะสี, 2546, หน้า 64)

กรณีที่สรุปเนื้อหาหมดทั้งเล่ม ไม่เฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ต้องระบุเลขหน้า

เช่น

(ประเวศ วะสี, 2546)

กรณีที่ผู้แต่งใช้ฐานันดรศักดิ์ บรรดาศักดิ์ สมณศักดิ์ นำหน้าให้คงไว้เหมือนที่ปรากฏในหน้า

หนังสือ

เช่น

(พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2540)

กรณีผู้แต่งมีศทางทหาร ตำรวจ ตำแหน่งทางวิชาการ คำเรียกทางวิชาชีพไม่ต้องใส่

เช่น ศาสตราจารย์กุลพล แสงจันทร์ เป็น

(กุลพล แสงจันทร์, 2540)

การอ้างอิงเอกสารหลายเรื่อง แต่ผู้แต่งคนเดียวกัน ให้เขียนชื่อผู้แต่งครั้งเดียว แล้วเรียงปีที่

พิมพ์จากน้อยไปหามาก

เช่น

(กุลพล แสงจันทร์, 2544; 2545)

กรณีผู้แต่ง 2 คน

กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้เขียนชื่อผู้แต่งคนที่ 1 ตามด้วยเครื่องหมาย (,) เว้นวรรคหนึ่ง ตามด้วย “และ” ไม่เว้นวรรค ตามด้วยผู้แต่งคนที่ 2

เช่น

(จินตนา ลากเจริญ, และประไพ จันดี. (2550).

กรณีชาวต่างประเทศให้เขียนชื่อสกุล ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) เว้นหนึ่งวรรคตามด้วยตัวอักษรชื่อต้น ชื่อกลาง (ถ้ามี) และเครื่องหมายมหัพภาค (.) ตามด้วยเครื่องหมาย “&” และเว้นหนึ่งวรรคตามด้วยชื่อสกุลคนที่ 2 แล้วใส่เครื่องหมายจุลภาค (.) ตามด้วยอักษรย่อชื่อต้นแล้วใส่จุด

เช่น

(William, R., & Sales, B. D., (2008)

กรณีผู้แต่ง 3-6 คน

ชาวไทยใช้ชื่อ ชื่อสกุล คั่นเครื่องหมายจุลภาค (,) และเว้นวรรคหน้าผู้แต่งทุกคน และใช้คำว่า “และ” โดยไม่เว้นวรรค หน้าผู้แต่งคนสุดท้าย

เช่น

(กุลพล แสงจันทร์, เกียรติขจร เจริญยิ่ง, และสมหญิง ใจชื่อ. (2544).

กรณีชาวต่างประเทศให้เขียนชื่อสกุล ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) คั่นผู้แต่งทุกคน เว้นหนึ่งวรรคตามด้วยตัวอักษรชื่อต้น ชื่อกลาง (ถ้ามี) และใช้เครื่องหมาย “&” และเว้นหนึ่งวรรค หน้าผู้แต่งคนสุดท้ายแล้วใส่เครื่องหมายจุลภาค (.) ตามด้วยอักษรย่อชื่อต้นแล้วใส่จุด

เช่น

Salmon, M., Earman, J., Wilson, R. T., McGarry, D. D., & Hopman, D. (2009).

กรณีผู้แต่งเป็นสถาบัน

ให้ลงรายการด้วยหน่วยงานระดับสูงก่อน และตามด้วยหน่วยงานระดับรอง ลงมา

เช่น

(มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, บัณฑิตวิทยาลัย, 2544)

เอกสารไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง

ให้ลงชื่อแล้วตามด้วยปีที่พิมพ์ และเลขหน้า

เช่น

(การค้าการลงทุน, 2544, หน้า 16)

กรณีไม่ใช่ผู้เขียน แต่เป็นผู้รวบรวม เรียบเรียง ผู้แปล หรือบรรณาธิการ

ให้ลงรายการด้วยชื่อ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และบอกต่อท้ายว่าเป็น “ผู้รวบรวม” “ผู้เรียง” “บรรณาธิการ” หรือ “ผู้แปล”

เช่น

(ดวงแก้ว มั่นใจ, บรรณาธิการ, 2546)

(Shah & Ratcliffe, editor, 2003)

อ้างอิงในเนื้อหาจากโสตทัศนวัสดุ

ให้ลงรายการชื่อผู้รับผิดชอบหรือผู้ผลิต ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ปีที่ผลิต ตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาคคู่ (:) และลักษณะของโสตทัศนวัสดุ

เช่น

(สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ, 2544: CD-ROM)

การอ้างอิงในเนื้อหา จากระบบสารสนเทศออนไลน์ (WWW.)

ให้ลงรายการชื่อผู้รับผิดชอบ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ปีที่ค้นข้อมูล

เช่น

(มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, 2547)

(western university, 2005)

4. การเขียนบรรณานุกรม

4.1 หนังสือ

ชื่อ ชื่อสกุล. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

4.2 บทความวารสาร

ชื่อ ชื่อสกุล. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. ปีที่. หน้าแรก-หน้าสุดท้ายที่อ้างอิงถึง

-วารสารสืบค้นจากฐานข้อมูลไทย

ชื่อ ชื่อสกุล. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่, หน้าแรก-หน้าสุดท้าย, ค้นเมื่อ วัน เดือน ปี, จาก URL หรือ ชื่อฐานข้อมูล

4.3 รายงานการประชุม

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่ประชุม). ชื่อเรื่อง. วัน เดือน พ.ศ.(หน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

4.4 วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. ระดับวิทยานิพนธ์ปริญญาโทหรือปริญญาเอก สาขา คณะ ชื่อมหาวิทยาลัย, เมืองที่ตั้งมหาวิทยาลัย

4.5 บรรณานุกรมจากเว็บไซต์

ชื่อผู้แต่งหรือหน่วยงานเจ้าของเว็บไซต์. (ปีที่เผยแพร่ข้อมูล). ชื่อเรื่อง. ค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี พ.ศ., จาก <http://www>.

4.6 บทความในนิตยสาร หรือ หนังสือพิมพ์

ชื่อผู้แต่งหรือชื่อคอลัมน์. (วัน เดือน ปี). ชื่อบทความ. ชื่อนิตยสารหรือ หนังสือพิมพ์, ปีที่, หน้า.

กรณีภาษาอังกฤษ จะใช้ว่า ปี,เดือน วัน (year, month day) และ p. หรือ pp.

4.7 การเขียนบรรณานุกรมแผ่นพับ

ชื่อผู้แต่งหรือหน่วยงานที่ผลิต. (ปี). ชื่อเรื่อง. [แผ่นพับ]. สถานที่พิมพ์: ผู้แต่งหรือหน่วยงานที่ผลิต.

4.8 อ้างอิงจากการสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี/เดือน/วัน). ตำแหน่ง. สัมภาษณ์.

การส่งต้นฉบับ

ผู้เขียนส่งไฟล์ต้นฉบับบทความ (Microsoft Word) และแบบฟอร์มนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในช่องทางของวารสารระบบออนไลน์ (Online Submission) เท่านั้น

กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณา จะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ประเมินจากภายนอกเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไขจะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ

